7
14-b
63

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

[illegible]

J 330

Digitized by Google

Digitized by Google

APOLOGETICVS LIBER

ANTONII GALLONII

CONGREGATIONIS ORATORII

PRESBYTERI

PRO ASSERTIS IN ANNAL. ECCLES.
DE MONACHATV S. GREGORII PAPAE

Aduerſus

D. CONSTANTINVM BELLOTTVM
MONACHVM CASSINATEM

Cui accedit Reſponſio de ijſdem ad alium
eiuſdem Ordinis monachum.

ΔΗΛΟΣ ΝΙΚΗ.

Biblioth. Secr. Soc. Coll. Rom. Jesu
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROMAE, Ex Typographia Vaticana,
M DCIIII.

SVPERIORVM CONCESSIONE

Digitized by Google

Digitized by Google

SANCTISS.MO DOMINO NOSTRO

CLEMENTI PAPAE VIII.

ANTONII GALLONII Congregationis Oratorij in Vrbe Presbyteri gratiarum actio.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PLVRIMAS, eaſdemq. immortales, Beatiſſime Pater, tibi gratias agimus, quod veri amantiſſimus, nec ad momentum paſſus ſis exultare mēdacium, qui oblatum tuæ Sanctitati librum, glorioſo, ſed mendace huiuſmodi titulo decoratum, GREGORIVS MAGNVS INSTITVTO SANCTISS. P. BENEDICTI RESTITVTVS, ita inſultantem nequaquam progredi, niſi cenſura æqua caſtigatum permiſeris; ſed edendum tantiſper vetueris, donec a nobis recognitum, ſi eſſet inuentus acceptatione dignus, exoſcularemur eum; ſin minus, aduerſarijs ſcriptis per Apologeticum confutaremus. Quod abs te factum ſummo iure, negari non poteſt, vt ſimul cauſam vterque ſuam proſecuturus, accuſator & reus, vna eademq. die ſe ſiſterent coram iudice, qui ſimul vtrumque audiens, cuius ſint iura potiora, decerneret. In cuius agone certaminis, ſi ipſum Cardinalem Baronium, cuius intereſt, adeſſe non videt; ſciat Beatitudo veſtra, eum detineri grauioribus negotijs occupatum, laborioſa nimirum editione vndecimi Annalium Tomi. Sed quod magis puto verum, a certamine ſeſe modeſtiæ cauſa ſubduxit,

Digitized by Google

xit, ne ampliſſima dignitate præeminens, ſi deſcendiſſet in campum, auctoritate potius quam veritate videri poſſet vincere voluiſſe. Conſulto igitur rem per nos agi magis placuit, qui eiuſdem domus, vnde ipſe eſt progreſſus, alumni, & iiſdem litterarum ſtudijs aſſueti, huiuſcemodi ſuſcepimus haud inuiti, ſed ſumma alacritate prouinciam, eo quod a noſtra parte ſtare ſenſerimus veritatem. Quid tandem in his ſcribendis paucis hiſce diebus præſtiterimus, virorum eiuſdem facultatis doctiſſimorum ſit iudicium. Interim vero te ipſum, Beatiſſime Pater, ex Apoſtolico tibi diuinitus munere impertito, cuſtodem veritatis, & vindicem imploramus, & protectorem. Vale.

R. P.

Digitized by Google

R. P. DOMNO CONSTANTINO BELLOTTO MONACHO CONGREGATIONIS CASSINENSIS, PRAEPOSITO S. MICHAELIS A THELIORE.

ANTONIVS GALLONIVS Presbyter Congregationis Oratorij, ſpiritum veritatis.

SI cœpero ab ipſo titulo, Conſtantine, tuum diſcutere librum, plane inuenio, de te dici poſſe, quod cecineris triumphum ante victoriam, confiſus nimirum te vinci non poſſe, quem tot auctorum, quos ante ipſum exordium operis oſtentans enumeraſti, turba circumdet. Poterit apparatus iſte tuus perterrefacere puſillo animo homines, vt olim numeroſus exercitus Regis Syriæ famulum [a] Eliſæi, ſed vnus omnes tunc valuit cæcitate percuſſos captiuos ducere in triumphum. Aſtat pro nobis (certo ſcias) inſtar Eliſæi, Gregorius Magnus, qui omnes iſtos tuos arguat cæcitatis, conuincat erroris. Vnus hic nobis pro omnibus, qui omnes ſuperet auctoritate, quod ei ſoli de ſe ipſo teſtanti magis credere iure debeant veritatis quique cultores, quam mille alijs diuerſa ab eo ſcribentibus, qui poſt plura ſæcula vixerint. hæc occaſione glorioſi tituli tui libri dicta ſunto. a 4. Reg. 6.

Cum vero ab operis inſcriptione deſcendo ad liminarem epiſtolam, eamdemq. nuncupatoriam, datam ſanctiſſimo Domino noſtro Papæ Clementi; ſtatim occurrit quod ſit correctione maxime dignum, dum S. Benedictum nominas omnium monachorum parentem: quia ne dicere poſſis, omnium, Orientales aduerſantur monachi, qui alijs ſe parentibus ortos, Antonio, Pachomio, atque Baſilio gloriantur, cuius ſe eſſe filium idem ſanctiſſimus Benedictus in ſuis Regulis profitetur. Sed vt nec poſſis referre, quod dicis, ad omnes Occidẽtales monachos; repugnant ij, quos S. Ambroſius, Hilarius, Martinus, Caſſianus, Honoratus, Cæſarius, & alij inſtituiſſe reperiuntur in Gallijs: vt dicere prætermittamus de monachis Hiſpanis & Africanis, ijs videlicet, qui ante S. Benedictum excoluere vitam monaſticam: quorum ipſe nullo modo dici pater poſſit & auctor, quorum ingens fuiſſe numerus reperitur. Adeo vt laciniosa laudatio iſta tua ſit veritatis fibula conſtringenda, contrahendaque, & ſuis limitibus coarctanda; nimirum vt S. Benedictus pater dici debeat monachorum, illorum-

dum-

Digitized by Google

dumtaxat, qui ſub ipſius Regulę inſtituto monaſticam vitam exercuerunt. De ijs autem, qui eodem titulo vſi dicuntur, dicendum erit inferius, cum Zachariæ Papæ priuilegium, ex quo iſta hauſerunt, perſpicua luce oſtendemus eſſe omnino adulterinum.

Occurrit poſt hæc nobis præfixum abs te tuo operi argumentum. De quo antequam incipiam aliquid dicere, & reliqua proſequi, atque campum ingredi diſputationis ampliſſimæ; te ipſum monitum velim, vt cum euenerit nos de rebus S. Gregorij ſententia diſcrepare, charitas tamen Chriſtiana inter nos integra perſeueret in vinculo pacis, etiam ſi diſputationis impetu (vt aſſolet) alterum noſtrum contingat aliquando ferri licentius trans fines illos, quos præſcripſiſſet ſibi ſeruandos; cum alioqui eſſe ſoleant etiam & vulnera illata ab amico proficua. Ceterum quod Apoſtolus moneat: [a] Noli contendere verbis; ad nihil enim eſt vtile, niſi ad ſubuerſionem audientium,] haud in animo eſt te ſic ſequi per longiſſimos & ſinuoſos illos tuorum dialogorum anfractus, vt obuiantia friuola redarguam, ſed cominus pede collato conferens manum, in ea, quæ noſcuntur maioris eſſe momenti, conſurgam; infringam vero ea potiſſimum, quibus impugnaſſe falſo inueniris Annales Eccleſiaſticos: vt ſic eos omnes, in quos es illapſus errores, corrigere poſſis, in primis vero calumnias, atque etiam falſitates enormes, quibus tua ipſa ſcripta conuincentur eſſe referta.

a 2.Tim.2.

Vt autem, Lector, omnia, de quibus eſt controuerſia, eadem ſingula facillime intelligere poſſis; hic ea verbatim, prout in Annalibus ſcripta ſunt, reddenda putamus. Ac primum Baronius res geſtas S. Gregorij ab eius præfectura Vrbana ſic incipit: [b] Hoc eodē anno Chriſti DLXXXI. & Pelagij Papæ Secundi anno quarto, & Iuſtini Iunioris Imperatoris anno decimoſexto, Laurentius Iunior poſt Frontonem creatur Epiſcopus Mediolanenſis eccleſiæ; moxq. ad Pelagium Papam, vt in communionem Catholicam reciperetur, ſcripſit libellum, quem, Cautionem, Gregorius Papa appellat, qua ſe auerſari ſchiſmaticos, & in cauſa Trium Capitulorum Romanæ inhærere Eccleſiæ profitebatur. Cui quidem libello cum complures nobiles Senatores ſubſcripſerint; etiam Gregorius, qui poſtea fuit Romanus Pontifex, cum hoc tempore Vrbanam gereret præfecturam, ſuum appoſuit chirographum, vt ipſe teſtatur in epiſtola ad Laurentij ſucceſſorem Conſtantium. Subſcripſere autem ipſi Senatores, idemq. præfectus Vrbis Gregorius tamquam fideiuſſores Laurentij ipſius Mediolanenſis Epiſcopi. ex quo intelligas, cur idem Gregorius ipſum Laurentij libellum fidei nominet Cautionem. Cum igitur hæc ipſius Gregorij Papæ teſtificatione adeo manifeſta ſint: vides quam longe ab hiſtorica veritate aberret Ioannes diaconus, dum in vita S. Gregorij Papæ tradit, ab eodem, qui ſcilicet Pelagium præceſſit, Benedicto Papa ipſum Gregorium ex monacho, inuitum licet & renitentem creatum fuiſſe diaconum Cardinalem S. R. E. Inſuper, quod antequam hoc Benedictus Papa aggrederetur, ipſum adhuc monachum Gregorium miſerit in Britanniam inſulam ad conuerſionem gentis Anglorum, ſed tumultuantibus ciuibus ab eodem reuocatum, & inter diaconos cooptatum. hæc quidem Ioānes diaconus tradit, ſed quam fabu-

b Annal. tom. 7. anno 581.

Digitized by Google

fabuloſe, tu ex modo citatis eiuſdem Gregorij ſcriptis iudex eris. Aggreſſuri itaque iam nos ordine temporum res mirifice geſtas eiuſdem S. Gregorij recenſere; quoniam continget interdum a Ioannis diaconi, qui vitam eius ſcripſit, ſententia diſcrepare: hoc ne nimium audax alicui videri poſſit, cum auctor abſque reprehenſione hactenus lectus fuerit: hic primum de ipſius auctoris tempore, quo ſcripſit, paucis agendum putamus. Cum igitur ipſe in eadem ſcriptione meminerit Leonis IIII. Nicolai, atque Hadriani Romanorum Pontificum, inſcribatq. opus illud ad Ioannem Romanum Pontificem eius nominis Octauum ordine, qui ſedere cœpit anno Domini octingenteſimo ſeptuageſimoſecundo: iam liquet, poſt hæc trecentis ferme annis eos libros elaboraſſe.] & inferius: Sic igitur haud quiſque prudens in verba auctoris dixerit eſſe iurandum, qui poſt annos (vt dixi) ferme trecentos ea de S. Gregorio ſcriptorum monumentis poſteris commendauit: cum alioqui etiam, ſi eodem tempore cum S. Gregorio ille vixiſſet, a perſpicua veritate refelli ſiue ipſe, ſiue alius, minime refugere iure poſſit; eoq. magis, ſi ex ipſiuſmet Gregorij ſcriptis auctor redarguendus erit] hæc Baronius in Annalibus.

Tu vero, Conſtantine, hinc ſumens tuorum dialogorum exordium, totus in eo verſaris, vt Ioannis diaconi auctoritatem reddas irrefragabilem, ſicq. ab argumento trium tuorum colloquiorum, quod operi præfixiſti, iam incipiens, totus verſeris in laude ipſius Ioannis diaconi. Inde vero acerrime in eos inueheris, qui hac noſtra ętate in nonnullis aliter ſentiant, quam ipſe ſcripſerit, & certe quidem, etſi non expreſſo nomine, perſtringere te tantum Cardinalem Baronium multipliciter inueniris. ſed toleranda tamen iſta, atque diſſimulanda. Quod vero inferius de Ioanne diacono longiſſimam [a] diſputationem intexens, eo demum rem ipſam perducis, vt ipſum Ioannem (dictu mirandum, ſed execrandum) quintum conſtituas Euangeliſtam; quid dicam, niſi poeticum illud: [a] Pag. 29. vſque 47.

Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?] *Orat. art. poet.*

Arguar calumniator, & calumniantium plectar pœnis, cauſa cadam, niſi hoc ipſum Lectori aperta luce inſpiciendum, ac manibus contrectandum oſtendam. Vbi enim plurima de Ioanne ipſo ſumme exaggerans intuliſti, quod Ioannis Papæ iuſſu ſcripſerit vitam ſancti Gregorij, eamq. ex Apoſtolicæ Sedis ſcrinio in primis acceperit, ſcriptamq. idem Pontifex comprobauerit: ex tali tantaq. aſſumptione concluſionem eam deducis, quam cum mea ſententia minime eſſe Catholicam exiſtimarim; qualis tamen ſit illa, ſupremo Tribunali, cui præſidet ille qui clauum tenet & claues, ipſe Romanæ Eccleſiæ Pontifex, relinquimus examinandam. Quænam ſit iſta, velim, Lector, ex verbis eius accipias, quæ in primo colloquio habet. ſunt hæc ipſa [b] ad apicem vſque fideliſſime reddita: [b] Pag. 37. verſ. 15. Fruſtra igitur illos niteris refellere, cum eos probauerit Eccleſia. Aut ergo Ioannem ipſum cum ſcrinio Apoſtolico, & Scriptoribus illis, quos auctores habuit operis ſui, immo Eccleſiam Romanam, quæ eius ſcripta (vt audiſti) approbauit, & publicari præcepit, & eccleſijs legenda tradidit, recipies: aut certiores auctores ipſa Eccleſia proferes. Quod cum

facere

Digitized by Google

facere non poteris (haud enim fieri poteſt) velis, nolis, cogeris Ioannis auctoritatem, quin potius ipſius Eccleſiæ Romanæ illis tuis recentiſſimis Scriptoribus præferre.]

His quidem id tu niteris, Conſtantine, vt aſtruere velis, quod omnis liber, quem Eccleſia Romana probauit, & legendum conceſſit, eumdem ipſum quilibet, velit, nolit (vt ais) in omnibus recipere teneatur, vt in nullo ab ipſo debeat diſcrepare. Sed hoc tantum eſſe priuilegium ſacrorum librorum, quos Eccleſia canonicos comprobauit, quis neſcit? Ad eamdem vero regulam omnes ab Eccleſia probatos libros aptare velle, quantum piaculum? Indulgendus tibi forte hic error eſſet, quod calore diſputationis (vt aſſolet) impetuq. concitatus, neſciens terminos ſis tranſgreſſus; niſi hæc eadem tu ipſe, per eamdem lineam deducens ſerram, ſæpe & fortius repetiſſes, atque conſtanter affirmaſſes. nam & hæc tu ipſe inferius: [a] Cum Eccleſia Romana, quæ ſemper fuit magiſtra veritatis tradendæ & tenendæ, comprobauerit, & ſua auctoritate publicauerit ſcripta Ioannis, & ideo vera eſſe credantur: non quia indubitanter credendum eſſe Ioanni exiſtimemus; ſed quia certo tenemus ea, quæ approbauit Eccleſia eſſe vera.] & paulo poſt: Quare cum Eccleſia probauerit, quæ Ioannes memoriæ tradidit de tanto viro; iam nõ licet aliter ſentire, quam ipſa ſentit.] & rurſum: Nos enim conſueuimus eam amplecti veritatem, quam prædicat & profitetur ipſa Romana Eccleſia, vtpote ore vaſis electionis laudatam, perpetua Pontificum ſucceſſione firmatam, ſanguine tot ſanctorum Martyrum conſignatam, doctiſſimorum virorum vniuerſi orbis ſcriptis celebratam, & vſque ad hæc noſtra tempora protenſam & ſeruatam. Hanc itaque tenemus, & pro hac vitam millies in die, ſi fieri poſſet, & neceſſitas exigeret, profundere parati ſumus. cum certo ſciamus extra hanc ſalutem non dari. Licet igitur Angelus de cælo aliter nobis euangelizaret, quam ipſa his ferme mille annis de Gregorio nos docuit: nequaquam tamen ab eo, quod ipſa approbauit, recedendum eſſe ducimus: Neque enim eſt alia domus, in qua liceat agnum comedere, quam hæc ipſa Eccleſia Romana.]

[a] pag. 39. verſ. 27. & vlt. pag. 40.

Audiſti, Lector, quo altitudinis & eminentiæ prouexerit iſte Ioannis diaconi ſcripta de ſancto Gregorio Papa: vt eius ſententia ab illis recedere nefas ſit, etiam ſi Angelus de cælo aliter annuntiauerit: ac ſi fidei decreta eſſent cuncta quæ ille ſcripſit, quæ non liceat cuiquam non credere, non tenere; vt iam eius ſententia, nouum Euangelium ſecundum Ioannem diaconum appareat ab Eccleſia receptum. Quis iſta crederet à viro Catholico aſſeri potuiſſe, niſi ipſa eius verba ſcriptis conſignata docerent? ſed adhuc, Lector, audi, quam fixus perſiſtat, figatq. pedes in iſta ſententia. ſubijcit inferius hæc: [b] Eccleſia comprobauit quod conſcripſit Ioannes: & certe credi debet, non quia illud ſcribit Ioannes, ſed quia id comprobauit Eccleſia. At videri nolle credere, quod fide dignum decreuit Eccleſia, immo contrarium aſſerere, quid illud ſit, me tacente, pij auditores intelligunt.] Perſpicis ne, Lector, quid ſentiat Conſtantinus? nempe non recte credere quod credit Eccleſia, qui non credit, quod ſcribit

[b] pag. 44. verſ. 13.

Ioannis

Digitized by Google

Ioannes ipſe in vita S. Gregorij, quam dicit ab Eccleſia comprobatam. Vt plane, licet præ verecundia non expreſſerit, veritus in Baronio ampliſſimam Cardinalatus dignitatem, pro conſcientia tamen ſua ex deductis in conſequentiam, demonſtrare quidem voluerit hæreticum eſſe ob eam cauſam, quod non receperit omnia, quæ a Ioanne ſcripta ſunt in vita Gregorij, quam dicit ab Eccleſia comprobatam. Quid ad iſta Baronius? dices. Riſit, hominis inſcitiam admiratus, qui in ipſo diſputationis ingreſſu ſic grauiter lapſus ſit. Vt ex his, qualia eſſe poſſent, quæ ab ipſo ſubduntur toto ipſo ſuorum dialogorum curſu, haud falſus coniector extiterit.

Sed adhuc tu, Lector, audi, quæ paulo inferius, perſiſtēs in ſententia, dicat; nempe eſſe impiū recedere ab eiuſdē Ioannis ſententia, in his quæ de S. Gregorio ſcripſit. ait enim de Ioanne & alijs, qui ſunt eum ſecuti: [a] Tantorū vero virorum ſententiam damnaſſe, immo Eccleſiæ, quam impium videri poſſit, nemo niſi qui ſenſu caret, ignorat.] & inferius perſtans ſolidius in ſtultitia huius erroris, ſubijcit iſta verba: [b] Si non admittis quæ ſcilicet Ioannes diaconus ſcripſit: liquido conſtat, te non probare quæ comprobauit Eccleſia: & ſic certi ſumus, quo pede claudices, cum te adeo obſirmatum in tua ſuſpicione oſtendas, vt ea te liberari penitus nolle videaris. Quo fit, vt nec Eccleſiæ credere te velle innuas, quam tamen tanti facere exiſtimaris.] En tu ipſe vides, Lector, quam non Baronio probe noto, ſed ſibi potius irroget ignominiā monachus iſte, curandus helleboro, ſeu potius virga vel alapa [c] Benedicti, & qualē inuret notā Congregationi Caſſinenſi, quæ credatur doctiorem elegiſſe monachum ad refellendas Baronij de S. Gregorij monachatu ſententiam. Siccine, venerandi patres, librum haud diligentius cognitum, in omnium veſtrum dedecus prodire ſiuiſtis?

a pag. 45. verſ. 5.

b pag. 46. verſ. 28.

c Greg. dial. lib. 2. c. 16. & 30.

At docendus tu, Conſtātine (ad te in primis ſcribimus iſta) docēdus inquam fuiſſes, qua diſtinctione ipſa dicatur ſancta Romana Eccleſia probare libros. Non enim (vt putas) omnes, quos Eccleſia probat libros, eos firmiſſimæ eſſe vult auctoritatis, vt ſunt Hagiographa, ipſa videlicet ſacra Scriptura, quæ ex libris conſtat, quos Canonicos appellamus; quorum dumtaxat illud eſt priuilegium, vt ſalua Fide Catholica, nihil ex ijs, quæ ibi ſunt ſcripta, in dubitationem liceat reuocare; ceterorum autem receptorum ab Eccleſia librorum ſecus, etiam ſi ipſorum ſint præcipuorum Eccleſiæ magiſtrorum, quos præ dignitate nominamus Doctores Eccleſiæ, vt Auguſtini, Hieronymi, Ambroſij, atque Gregorij. nam audi quod de ſe ipſo S. Auguſtinus [d] ſcribat in prologo tertij libri de Trinitate: Noli meis litteris, quaſi Canonicis Scripturis, inſeruire; ſed in illis & quod non credebas, cum inueneris, incunctanter crede. In noſtris autem quod certum non habeas, niſi certum intellexeris: noli firmum tenere.] & ad S. Hieronymum epiſtola: [e] Ego ſolis eis Scriptorum, qui iam Canonici appellantur, didici hunc timorem honoremq. deferre, vt nullum eorum ſcribendo erraſſe audeam credere; alios autem ita lego, vt quantalibet ſanctitate & doctrina polleant; non ideo verū putem, quia ipſi ita ſenſerūt, ſed quia mihi per alios auctores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quod a vero non abhorreant, perſuadere potuerunt.] eadem quoque habet in

d c. 3. diſt. 9.

e c. 5. diſt. ead.

a c.9.diſt.9.
b c.10.diſt. ead.

epiſtola [a] ad Vincentium quadrageſimaoctaua. Sed & ad Fortunatianum epiſtola centeſima vndecima iſtis verbis: [b] Neque quorumlibet diſputationes, quamuis Catholicorum, & laudatorum hominum, veluti ſcripturas canonicas habere debemus; vt nobis non liceat, ſalua honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum ſcriptis improbare, atque reſpuere, ſi forte inuenerimus, quod aliter ſenſerint, quam veritas habet.] hæc Auguſtinus, quæ omnia Gratianus intulit in Decretorum librũ. Diſce igitur Conſtãtine, quibus ſcriptis eiuſmodi prærogatiua debeatur, nempe tantum Canonicis, vt nihil ex eis debeat in controuerſiam reuocari. de reliquis minime; vt caueas, ne rurſum in eiuſmodi monſtruoſos errores impingas; ſed ſcias ſic probari ab Eccleſia Romana cuiuſcumque ſcripta ab ipſa recognita, vt nihil in eis contra Fidem Catholicam, vel bonos mores conſcriptũ habeatur: ceterum ſi quid minus verũ inſit in eis, cuicumque volẽti redarguere liberum eſſe ſinit. ſicut tibi diſputare aduerſus Baronij Eccleſ. Annales non negatur, quos ab eadẽ probatos liquet Eccleſia, vt apparet ex diplomatibus Pontificijs de his datis: quod tu non poteris oſtendere factum in eiuſdem Ioannis diaconi libris. vt intelligas, quã etiam ex hac parte potior ſit conditio eorũdem Annalium, quam Ioannis diaconi ſcriptorũ. Adeo vt ſi verum eſſet, quod dicis, probata ſemel ab Eccleſia non licere amplius, vera ne ſint, in dubitationem reuocare, & aduerſus ea ſentire: grauius tu peccaſſes aduerſus poſita in Annalibus ſcribẽs, quam ipſe aduerſus Ioannem diaconum. At non hoc ſibi Baronius vendicat priuilegium, qui lucubrationes ſuas omnibus qui contradicere velint, libenter exponit, vt veritas controuerſa magis eluceat.

Ceterum ſi Baronius ſcriptis ipſius Gregorij Papæ magis detulit quam Ioanni diacono, quid peccauit? quis adeo amens, qui non aſſerat Gregorio Papæ magis, de rebus præſertim ſuis, quam Ioanni, vel mille ſimilibus eſſe credendum? Quæ iniuria irrogatur Ioanni diacono, ſi ipſi Gregorius præferatur? Honori habenda eius ſcripta quis neget? ſed numquã profecto, vt in matriculam tranſeant ſcriptorum Canonicorum, vt nihil ex eis poſſit in dubitationem reuocari, & erroris argui. At nonne ſatis donatum Ioanni ab ipſo Baronio, dum non vocatur in ſuſpicionem fraudis, quod prætermiſſo Abbate illo Valentio iam tertium ab ipſo S. Gregorio ſuo Abbate nominato, ſupponit loco ipſius quemdam confictum Hilarionem: cum ſciret per Abbatem illum a Gregorio ita ſępe nominatum, ipſum a Benedictinis omnino ſeiungi, ſicq. ex eo fruſtrari penitus quod conaretur aſſerere, S. Gregorium fuiſſe S. Benedicti Regulæ profeſſorem?

c pag.32. verſ.20.42. verſ.18.

Tu vero in his quæ infers, quotupliciter peccaueris, vt te corrigas, oſtẽdemus. Quod enim dicis, [c] ex Ioanne acceptas eſſe lectiones, eaſq. in Breuiarium Romanum illatas: inde ſcilicet arguis, non licere amplius Ioannis eiuſdem ſcripta in controuerſiam reuocare. At neque Breuiarium ipſum, præter lectiones ex ſcripturis Canonicis excerptas Romana Eccleſia recitandum ita tradit, vt omnia quę in eo ſunt, velit locum obtinere ſcripturarum Canonicarum. Nam ſi ita eſſet, cur correctioni expoſuit illud Pius Papa Quintus, cum fuerunt loca nonnulla correcta? cur nuperrime ſub Clemen-

Digitized by Google

Clemente Papa Octauo recognoſcendum iterum idem eſt traditum, cum loca pleraque ſunt emendata? Nã inter alia illud ipſum, quod Ioannes diaconus aſſerit de Cardinalatu Gregorij ſub Benedicto Papa, eſt correctũ, vt fuerit Benedicti ipſius nomen ſublatum, quod tandem viri docti id ſenſerint apertum eſſe mendacium. Quod igitur ſæpe corrigitur, mutatur, augetur, & minuitur, procul abeſt (quod tu putas) vt debeat inter Hagiographa numerari, & eodem cum illis priuilegio frui.

Sed & in eo corrigẽdus es, dum aſſeris, nõ licere a Ioanne cõſcriptas res geſtas S. Gregorij reuocare in controuerſiã, eo quod ipſe teſtetur accepiſſe ſe illas ex [a] Scrinio in primis Romanæ Eccleſiæ, & aliunde ex Scriptoribus veteribus, vt ipſe teſtatur. Etenim reſponderi poteſt, ea quæ deducũtur in controuerſiã, non eſſe ex illis, quæ collegit ex Scrinio, ſed quæ aliũde quæſiuit, quod & firmiter quoque poſſemus aſſeuerare. Nam quæ de S. Gregorio accepit ex Scrinio, quis non intelligat fuiſſe ex epiſtolis eiuſdem ſancti Pontificis, ex quibus idem Ioannes optimam partem eius vitæ contexuit? Nam & hoc ipſe teſtatur Ioannes in fine præfationis, dum ait: Si cui autẽ aliter viſum fuerit, vt aſſolet, ad plenitudinem Scrinij veſtri recurrens, tot chartaceos libros epiſtolarũ eiuſdem patris, quot annos probatur vixiſſe, reuoluat.] ſic igitur, tũc in eo verum ſit quod ſubijcis: [b] In quo ſcilicet Scrinio vtique non ſeruantur niſi ea, quæ ipſam Apoſtolicã Sedem approbaſſe cõſtare poteſt, & quæ in Acta publica redacta, & fide minime dubia per miniſtros legitimos ipſius Eccleſiæ confirmata, quæ ad eruditionẽ certam futurorum ſeruata in Tabulario eiuſdem Eccleſiæ ſumma fide, & diligentia cuſtodiuntur.] ſed quod paulo poſt in fine paginæ vniuerſe ita pronuntias: Cum ergo Eccleſia approbet, quæ in ſuo ſeruantur Scrinio, & ex eo hauſerit Ioãnes, quæ de beato Gregorio cõſcripſit: luce clarius eſt, ea quæ ſcripſit, Eccleſiam comprobaſſe, ſaltem quoad fidem hiſtoriæ ſpectat.] Hæc tu Conſtantine, cum dicis, propemodum facis, vt tui cauſa erubeſcamus, cũ etiam ipſum totũ Scrinium Apoſtolicum velis efficere Hagiographum, vt nihil ex ijs, quæ in eo reperiuntur, erroris argui poſſe contendas. At vbi tot ſurreptiones, quas nolens & inuita Sedes Apoſtolica iugiter pati ſolet? ſolius Dei eſt, qui cor intuetur, his poſſe carere, & in omnibus rebus, quæ deferuntur ad tribunal Eccleſiæ, cognoſcere & diſcernere falſum à vero; homines autem, & ipſum etiam Papam in his quæ ſunt facti, falli poſſe & decipi, quis neſciat? Et ne aliunde quam ab ipſo Gregorio [c] de his teſtimonium petamus: audi quid de Romanis Pontificibus ſubreptionibus expoſitis dicat: Miraris Petre, quia fallimur, qui homines ſumus?] & paulo poſt: Quid ergo mirum, ſi ore mentientium aliquando in aliud ducimur, qui Prophetæ non ſumus? Multum vero eſt, quod vniuſcuiuſque Præſulis mentem curarum denſitas vaſtat; cumq. animus diuiditur, fit minor ád ſingula; tantoq. ei in vna qualibet re ſurripitur, quãto latius multis occupatur.] hæc Gregorius de Romanis Pontificibus potiſſimum loquens. Quod vero ad Scrinium pertinet, vt locum hunc paucis concludã, minime obſcurum eſt, per Scrinium, ſumendo partem pro toto, intelligere voluiſſe Ioannem diaconum ipſam Bibliothecam Apoſtolicam, in qua (vt

[a] pag. 16. verſ. 16.

[b] pag. 41. verſ. 19.

[c] Greg. dial. lib. 1. cap. 4. in fin.

Digitized by Google

ex ipſo audiſti (aſſeruarentur inter alia tot volumina epiſtolarum S. Gregorij, quot annis vixit in Pontificatu. Dicere autem, quod numquam auditum fuit, omnia, quæ in Bibliotheca Apoſtolica ſunt recondita monumenta ſcripturarum, ipſa eſſe Hagiographa, vt nihil ex his in controuerſiam duci poſſit; inauditæ dementiæ eſt. ſed iam reliqua proſequamur.

Quod autem Baronius in Annalibus, eodem anno DLXXXI. aſſerat eiuſdem S.Gregorij auctoritate, monachatum ipſius ante illum annum minime contingere potuiſſe, cum eo ipſo anno, eius teſtificatione appareat, Vrbanam illum præfecturam geſſiſſe; tu Conſtantine, ſummo conatu hæc impugnare laborans, quid non facis? Ipſo igitur Dialogorum tuorum ingreſſu de tempore monachatus S.Gregorij aggrediẽs pertractare, quoto ſcilicet anno Redemptoris acciderit, longiſſimam diſputationem texuiſti, ac demum totus anceps, dubiuſq. ſententiæ, prætermiſſis antiquioribus, Vrſpergenſem Abbatem, qui poſt quingentos & amplius annos a S. Gregorio vixit, es ſecutus, [a] dicentem, S.Gregorium anno ſalutis quingenteſimo quinquageſimooctauo monachum Romæ claruiſſe. Exaduerſo autem pugnantem Baronij ſententiam vt conuelleres, mare & aridam circuiſti, qui ex tempore Vrbanæ præfecturæ Gregorij, (qua durante, certum eſt eũ monachũ non fuiſſe) colligit, ipſum non ante dictũ annũ Domini quingenteſimum octogeſimumprimum potuiſſe monachũ eſſe, quo anno ipſe probaretur eamdem præfecturam geſſiſſe. Tu vero dum ipſum redarguere conatus es, primum quidem intuliſti calumniam, dum iſtud non niſi Anonymorum auctoritate aſſertum dicis. [b] Verum quod non Anonymos (vt calumniaris,) ſed certos & nominatos auctores ab eo eſſe citatos in Annalibus, vbi de his agitur, inuenerimus, certe quidem tu ipſe mendax argueris. quamobrem ad redarguendam calumniam, hic Baronij verba recitanda putamus, quæ ſic ſe habẽt poſita in Annalibus, dicto anno quingenteſimo octogeſimoprimo: [c] Cum igitur cõſtet de anno quo Laurentius defunctus eſt, appareatq. eum ſediſſe annos duodecim, ſedereq. cœpiſſe anno Domini quingenteſimo octogeſimoprimo (vt omnes, qui res eccleſiæ Mediolanenſis [d] proſecuti ſunt, & ex eiuſdem eccleſiæ monumentis ſeriem Epiſcoporum texuerunt, affirmant) nihil eſt, vt dici poſſit, a Benedicto Papa Gregorium creatum eſſe diaconum Cardinalem, ſiue monaſticam vitam excoluiſſe, cum hoc ipſo Laurentij tempore, adhuc laicum præfecturam Vrbanam adminiſtraſſe pateat. Porro quod hoc eodem anno initium Epiſcopatus Laurentij contigerit, cum Gregorius Præfectus Vrbis vna cum alijs nobiliſſimis viris ſubſcripſit Laurentij de communione cum Romana Eccleſia Cautioni: colligi ſatis poteſt ex veteri inſtituto, quod eſſet in more, vt ſimul ac quis creatus eſſet Epiſcopus, fidei profeſſionem mitteret ad Apoſtolicã Sedem; prout ab eius ſucceſſore Conſtantio in ſua electione factum apparet ex eadem epiſtola ad eum data, [e] cum eumdem tradit ſcripſiſſe ſimilem Cautionem de Trium capitulorum damnatione, cuius cauſa tres Epiſcopi ab eius ſe communione diuiſerant. At vero ante Laurentium Fronto, & ante Frontonem Honoratus (ſic legendum loco Honorij) rexit Mediolanenſem eccleſiam, qui & eo tempore

a pag. 28. verſ. 6.

b pag. 23. verſ. 7. & pag. 30. verſ. 17 & alijs locis.

c Annal. tom. 7. ann. 581.

d Panuin. & Galleſ. in ſerie epiſt. Mediolan.

e Greg. lib. 3. epiſt. 1.

fuiſſe

fuiſſe reperitur, teſte [a] Paulo diacono, cum Alboinus inuaſit Italiam, Indictione tertia, anno Domini quingenteſimo ſeptuageſimo, vt apparet, ipſum cum ſucceſſore Frontone vſque ad Laurentium impleſſe decennium.] hæc in Annalibus. In quibus dum de Laurentij creationis tempore, quoto Chriſti anno cœpit ſedere, ab eo auctores nominatim non ponuntur in textu; hinc tua accuſatio calumnioſa prodijt, quod Baronius Anonymis idipſum probare conatus ſit. Verum quos non nominauit in textu, nonne in margine conſtat poſuiſſe eorum nomina, quos citauit? Quomodo ergo tu dicis, eum non niſi Anonymos ad ſua probanda citaſſe? ſed ſi non vidiſti, arguendus tu ipſe es cæcitatis, qui ob oculos poſita minime videris. Quin etiam in textu poſitam in fine certi auctoris, nempe Pauli diaconi, auctoritatem non legiſſe videris, dum eam de Anonymis calumniam ingeris. ſiccine bona fide res agitur? Ita quidem vehemens contradicendi libido, vbi ſemel animum alicuius inuaſit, veluti faſcino quodam, mentis atque etiam oculorum lumine hominem priuat. His confutatis, videamus, an reliqua ibi poſita firmiter ſolideq. ſubſiſtāt. Quæ vt accipias, ipſius vim repetam argumenti, quo Baronius monachatum S. Gregorij non ante annum Domini quingenteſimum octogeſimumprimum poſuit:

Cum, inquit, ille monachus eſſe non potuerit, niſi poſt abſolutum præfecturæ munus; huius autem functione adhuc reperiretur, ipſo [b] teſtante, conſtrictus eo tempore, quo Laurentius Iunior eſt creatus Mediolanenſis Epiſcopus, quod contigiſſe ponitur dicto anno octogeſimoprimo poſt quingenteſimum: neceſſario infertur, vt ante tempus illud Gregorius eſſe monachus non potuerit. Quod autem eo anno & non ante, Laurentius creatus fuerit Mediolanenſis Epiſcopus, citati ſunt ab eo auctores, qui res Mediolanenſis eccleſiæ exploratas habuere, Panuinus & Galleſinus; quibus magnopere fauere reperiatur antiquitate & auctoritate ceteris præferendus Paulus diaconus, qui cum ante annos decem ponat præfuiſſe eccleſiæ Mediolanenſi Honoratum Epiſcopum, poſt quem ex recepta etiam abs te ſententia Fronto ſucceſſor eius decem annis ſediſſe dicatur: plane nullus datur locus, vt Laurentius ante dictum tempus ſediſſe potuerit. hæc cum ita ſint tanti auctoris teſtificatione firmata, nempe vt anno vndeſeptuageſimo poſt quingenteſimum ante Laurentium & Frontonem ſederit Honoratus Mediolanēſis Epiſcopus: quomodo tu cum Vrſpergenſi aſſerere potuiſti, iam anno Redēptoris quingēteſimo quinquageſimooctauo monachū clariuſſe Gregoriū, qui de ſe ipſo teſtetur, tempore adhuc ſedis Laurentij, Vrbānam geſſiſſe præfecturam? Tu vero quod ea auctoritate Pauli diaconi nimis te perſtringi ſentires; in tota illa tua longiſſima diſputatione, eius tamquam ſi non eſſet, nullam penitus mentionem habuiſti, cum eam legiſſes apud Baronium, ea potiſſimum auctoritate nitentē. quam licet inuito hic ob oculos legendam propono, ſic enim [c] ait: Alboin igitur Liguriam introiens, Indictione ingrediente tertia, tertio Nonas Septembris, ſub temporibus Honorati Archiepiſcopi Mediolānenſis ingreſſus eſt.] hæc Paulus, optimi hiſtorici perſunctus officio certam conſignat temporis rationem die certa & Indictione certa. Quibus cum & certum

[a] Paul. diac. lib. 2. cap. 15.

[b] Greg lib. 3. epiſt. 1.

[c] Paul diac. lib. 2. cap. 12. vel 25. edit. Plant.

Digitized by Google

tum annum Domini ſignificari quingenteſimum vndeſeptuageſimum, dubitari non poſſit, cum ante biennium, nempe Indictione prima, eiuſdem Alboini in Italiam recenſeatur ingreſſus: perſtringeris vtique eadem Pauli auctoritate, vt ante ſexageſimumnonum poſt quingenteſimum Domini annum ponere nullo modo poſſis S. Gregorij monachatum. Rurſus vero vrgeris S. Gregorij auctoritate, vt non ante dictum Laurentij Epiſcopatum potuerit eſſe monachus, qui ipſo adhuc eius ingreſſu reperiretur fuiſſe Præfectus Vrbis. Sic tu incluſus duplici muro, velut ergaſtulo coarctaris, altero Pauli diaconi, quo prohiberis referre monachatum S. Gregorij ante annum Domini quingenteſimum vndeſeptuageſimum; altero S. Gregorij ex præſcripto tempore præfecturæ, vt neque ante illud tempus dicere poſſis S. Gregorium fuiſſe monachum: ſicq. nullo modo monachatum latioribus valeas terminis definire. Cum igitur (vt dictum eſt) auctoritate Pauli diaconi liqueat, dicto anno Domini vndeſeptuageſimo poſt quingenteſimum fuiſſe Mediolanenſem Epiſcopum Honoratum, eumq. & ſucceſſorem ipſius Frontonem expleſſe decennium in ea functione: iure Laurentius ſediſſe ponitur ab ijſdem citatis auctoribus, dicto anno octogeſimoprimo poſt quingenteſimum, quo (vt dictum eſt aſſertione Gregorij) ipſius Vrbana contigit præfectura.

Eiuſmodi igitur ex S. Gregorij Papæ, atque Pauli diaconi auctoritate, cognito certo termino temporis præfecturæ S. Gregorij dicti anni octogeſimiprimi poſt quingenteſimum, ante quod tempus eſſe monachus minime potuiſſet: quando poſt hæc ipſum fieri monachum contigerit, Baronius certi nihil affirmat, niſi quod octogeſimotertio poſt quingenteſimũ anno ab eo ponitur eiuſdem Gregorij diaconatus a Pelagio Papa collatus, cum abductum a monaſterio eum miſit Conſtantinopolim. Aduerſus autem iſta cum tu multum obſtrepens multa congeras, nihil præterea facis, niſi vt in cachinnum ſoluas ora legentium, mentiar, niſi tu ipſe ſentiens iſta (ſi ſapis) pro conſcientia eſſe vera profiteri cogaris. De his acturi, ea primum tibi ob oculos ponimus, quæ calumnioſe nimis a Baronio aſſerta affirmas, quæ ipſum vmquam dixiſſe, nullo pacto poteris
a pag. 47. reperire. Quæ ſint autem iſta, ex tuis [a] ipſius verbis ſic reddimus, qui-
℣. 14. bus hæc dicens frequenter repetere conſueuiſti de Baronio: Apertiſſimis,
48. ℣. 1. ais, verbis ſignificaſti, octogeſimoprimo anno ſupra quingenteſimum
79. ℣. 5. præfecturam Vrbanam egiſſe. Sequenti anno monaſteria ſex in Sicilia, &
81. ℣. 15. ſeptimum in Vrbe Roma ædificaſſe, & octogeſimotertio ſupra quingente-
83. ℣. 17. ſimum monachum effectum.] hæc tu de Baronio, quem in tuis dialogis
90. ℣. 20. ſub Bernardi perſona ſugillas; quæ nec abs te ſemel dicta, ſed vndecies
91. ℣. 32. repetita, & vehementius inculcata, in margine notata poſuimus, vt ea
157. ℣. 29. Lector facile conſulere poſſit. Sed vbi locorum, rogo te, Baronius ita
158. ℣. 14. (vt tu dicis) definit tam certa diuerſarum actionum tempora? vbi loco-
160. ℣. 28. rum aſſerit, ſequenti anno, nempe octogeſimoſecundo a S. Gregorio fuiſſe
193. ℣. 14. monaſteria erecta, & octogeſimotertio effectũ monachum? certe quidẽ ita exacte, vt tu ponis, ab eo fuiſſe diſtincta tempora & definita, nequaquã inuenies; neque ab eo conſtitui certum annum, quo S. Gregorius factus ſit

monachus;

Digitized by Google

monachus; ſed tantum certum firmari annum, ante quem nullo modo potuerit eſſe monachus. ſed iſta omnia tua abs te aguntur interpretatione; in qua tu ipſe quantum fallaris, intelliges. Ceterum quod ad monaſteriorum pertinet erectionem, illa ab eo excitata fuiſſe, cum adhuc laicus eſſet, ex ipſo Gregorio Papa cogniturus eſt Lector: quod & Gregorius [a] Turonenſis eius æqualis, qui Romam veniés eiuſdem Gregorij tempore, quæ ipſius eſſent, potuit optime didiciſſe, affirmare videtur. *a Greg. Turon. lib. 10. cap. 1.*

Cum vero certum annum monachatus S. Gregorij nequaquam Baronius (vt tu calumniaris) voluerit definire: tu tamen ex perperam facta interpretatione verborum eius, ita deducere velle videris. Cum enim certum dumtaxat annum præſcribat eius in Cardinalem diaconum aſſumptionis, & legationis Conſtantinopolitanæ, qua functus eſt, nempe annum quingenteſimum octogeſimumtertium, ibiq. dicat, ſtatim Gregorium ipſum a Pelagio Papa e monaſterio euulſum, ordinatumq. diaconũ, atque miſſum Conſtantinopolim: hoc, quod dixit, *ſtatim euulſum*, tu male interpretaris, ſignificare voluiſſe, eodem die, hora, vel momento, quo factus eſt monachus, inde per Pelagium Papam abductum fuiſſe. Sed ſic ab eo dictum eſſe, *ſtatim*, quod diutius ibi ipſi morari non licuerit, ipſe idem Baronius ſuperius demonſtrauit: vt non alius quiſpiam quam ipſe ſuorum verborum ſit audiendus interpres, qui anno Domini quingenteſimo octogeſimoprimo eius Vrbanam tractans præfecturam, & de ijſdem agens hæc ait de ipſo S. Gregorio: Qui igitur haud diu permiſſus eſt degere in monaſterio, ſed inde euulſus in diaconum eſt aſſumptus.] plane declarans, quod tunc dixit, *ſtatim*, id voluiſſe ſignificare quod dixerat, haud diu ipſi conceſſum in monaſterio commorari. & inferius vbi dixit, *ſtatim* poſt tres verſus, quid per illam vocem voluerit intellexiſſe, ſic ipſe declarat: Cum igitur Gregorius monaſterium ingreſſus eſſet, ne ibi diu permaneret, oborta occaſio fecit.] Ecce tibi, ipſe eſt interpretatus quod dixerat, *ſtatim*, nempe ſignificare voluiſſe, non diu. Sed & quod dixerit, *ſtatim*, haud exiſtimes, oſcitanter prolapſum verbum illud ab eius ore; ſed ſcite admodum atque prudenter ea voluiſſe voce vti, petita non aliunde quam ex eiuſdem ipſius S. Gregorij verbis, quibus hæc in primis de ſero nimis ſuo ingreſſu in monaſterium habet in præfatione in libros Moralium ad Leandrum, quæ idem Baronius [b] ibi recitat, tu vero non vidiſſe ſimulans, ad ea nihil reſpondes. ſic enim ipſum Leandrum alloquitur: Omne tuis auribus, quod mihi de me diſplicebat, expoſui. Quoniam diu, longeq. conuerſionis gratiam diſtuli. Et poſtquam cæleſti ſum deſiderio afflatus, ſæcularem habitum contemnere, melius putaui. Aperiebatur mihi tunc de æternitatis amore quod quærerem, ſed inolita me conſuetudo deuinxerat, ne exteriorem cultum mutarem. Cumq. adhuc me cogeret animus præſenti mundo quaſi ſpecietenus deſeruire: cœperunt multa contra me ex eiuſdem mundi cura ſuccreſcere, vt in eo iam non ſpecie, ſed quod eſt grauius, mente retinerer. Quæ tandem cuncta ſollicite fugiens, portam monaſterij petij, & relictis quæ mundi ſunt, vt fruſtra tunc credidi: ex huiuſmodi naufragio nudus euaſi.] hæc de ſe ipſo non alius quam *b Annal. to. 7 an. 581.*

ipſe

Digitized by Google

ipſe Gregorius, de dilata diu, longeq. (vt ait) ſua conuerſione,& in ſæculo diuturna, licet cum pietate, conuerſatione, ſed tamen ad monaſticum ſumendum habitum cunctatione. quæ adamuſſim probe conuenire omnibus de præfinito tempore præfecturæ illius intelligis.

Rurſum vero, quomodo, vbi eſt ingreſſus monaſterium, illic diu manere ei non licuerit, ſed per Pontificem ipſum abſtractus ſit: accipe conſentientia mirum in modum omnibus, quę dicta ſunt à Baronio in Annalibus; quæ tu, Conſtantine, cum ſæpe ſugilles, ſæpe etiam cum deriſione atque contemptu [a] repetens illa verba, *ſtatim euulſum*, ſcias te ſugillare & carpere ipſum S. Gregorium, à quo accepit illa Baronius. Audi tu, inquam, quæ in eadem ad Leandrum præfatione his quæ ſunt dicta, ita mox ſubijcit: Quia enim plerumque nauim incaute religatam etiam de ſinu tutiſſimo litoris vnda excutit, cum tempeſtas creſcit: repente me ſub prætextu eccleſiaſtici ordinis, in cauſarum ſæcularium pelago reperi, & quietem monaſterij, quam habendo non fortiter tenui, quam ſtricte tenenda fuerat, perdendo cognoui. Nam cum mihi ad percipiendum ſacri altaris miniſterium obedientiæ virtus opponit: hoc ſub Eccleſiæ colore ſuſceptum eſt, quod ſi inulte liceat, iterum fugiendo deflectatur &c.] hæc de ſe Gregorius, querens ſe poſt ingreſſum monaſterium, inde iuſſione Romani Pontificis repente (vt ait) fuiſſe ſubductum. porro, *ſtatim*, & *repente*, idem ſignificare, tu ipſe (vt inferius dicendum eſt) es interpretatus. Sic igitur nihil penitus eſt, quod quiſquam iure redarguere valeat, ſi quod S. Gregorius, *repente*, dixit, Baronius, *ſtatim*, dixerit; non quod eodem momēto (vt tu male interpretaris) inde euocatū dicere voluerit, ſed vt ipſe declarauit, quod ibi manere non diu licuiſſet. Quantū vero tēporis in monaſterio manſerit, ſicut affirmari non poteſt, ita non ante octogeſimūprimum poſt quingenteſimum annum fuiſſe monachum, dici debet. Cum alioqui ex ijs quæ eodem auctore Gregorio Baronius affert, conſtet ipſum arreptum ſemel monaſticum inſtitutum numquam deſeruiſſe. Primū quidem quod ab Vrbe recedens, monachos plures, quibuſcum viueret, Conſtantinopolim ſecum duxit; ac deinde quod reuerſus Romam, in ſuum monaſterium redijt. Hæc, inquam, omnia eiuſdem Gregorij teſtificatione ipſe confirmat, vt de his ſuboriri dubitatio nulla poſſit. Cohibe te igitur, Conſtantine, neque calumnieris Baronium (quod ſæpe facis) dixiſſe quæ non dixit, conuictus tu ipſe in his calumniator & mendax.

[a] pag. 50. ℣. 1. 52. ℣. 18. 53. ℣. 30. 55. ℣. 15. 59. ℣. 16. & alijs in locis.

His igitur de tardo ingreſſu Gregorij in monaſterium, & repentina euocatione ex eodem per Romanum Pontificem facta, ipſius S. Gregorij auctoritate firmatis: reliquū modo eſt, vt quæ abs te ſunt adducta ex eodē Gregorio de longa in eodem monaſterio perſeuerantia, adducamus in medium. ſunt iſta [b]: Ipſum igitur (inquis S. Gregorium) & iudicem & patronum cauſæ ſuæ conſtituere decreui; vt vel doctrina & fide ſua, aut etiam ſanctitate illectus te dedas. certus enim ſum, ſi ad eum confugiam, fidiſſimum me habiturum patronum, qui non permittet me cauſa cadere. Qui dum adhuc in humanis eſſet, hanc quæſtionem, quaſi diuinans futuram, plurimis locis dialogorum ſuorum diremiſſe viſus eſt. ſic enim cum

[b] pag. 48. ℣. 15.

ſuo

Digitized by Google

ſuo Petro loquens, ait: Redemptum Ferentinæ ciuitatis Epiſcopum, vitæ venerabilis virum, qui ante hos fere annos ſeptem ex hoc mundo migrauit, tua dilectio cognitum habuit. Hic, ſicut noſti, mihi adhuc in monaſterio prope poſito valde familiariter iungebatur. hæc [a] Gregorius. Quibus puto (ſubdis) ſatis aperte conſtare, & quo tempore fuerit in monaſterio, & diu etiam in eo permanſiſſe, cum Redemptus ille (vt ſcribit Marianus Scotus) claruerit anno Domini quingenteſimo ſeptuageſimoquarto, & eo tempore floruerit familiaritate beati Gregorij.] hæc tu ipſe. Qui certe ex S. Gregorio id non probas, ſed tantum ex Mariano Scoto, qui poſt annos ferme quingentos poſt S. Gregorium vixit, quem omnino erraſſe, quæ ſunt dicta ſuperius de tempore præfecturæ Vrbanæ S. Gregorij, ſatis oſtendunt. Ex dictis autem Gregorij ſic inferius infers: [b] Apertiſſime, inquis, docet illis verbis, & diu ſe in monaſterio poſitum, eius familiaritate vſum fuiſſe, & ante in monaſterio extitiſſe.] hæc illatio tua. Sed quid probat? ante ſeptennium notum fuiſſe in monaſterio ſuo Gregorio Redemptum. Porro ſi computes a tempore, quo ſunt ſcripti dialogi, in quibus iſta ipſe ſcribebat anno quarto ſui Pontificatus, plane longe plures annos, quam ſeptem, ex quo Gregorius monachus eſſe cœpit, inuenies: cum etiam a tempore, quo eſt reuerſus Conſtantinopoli ad ſuum monaſterium, cui vſque ad electionem ſuam in Romanum Pontificẽ præfuit Abbas (fuit is annus eius reuerſionis octogeſimusſextus poſt quingenteſimum) pluſquam ſeptẽ anni numerentur.

a Dial. lib. 3. c. vlt.

b Pag. 49. ỹ. penult.

Scias enim, ipſum, vbi Romam rediјt, mox ad ſuũ monaſterium eſſe reuerſum, eidemq. ſumma præfectura præfuiſſe, nempe Abbatis, prout ipſe Gregorius ſatis aperte docet, dum narrat hiſtoriã de monacho proprietario, in quem vt Abbas, cenſurã illam exercuit, vt ſepeliretur in ſterquilinio. ait enim ſic incipiens: [c] Neque hoc ſilendum puto, quod actum in meo monaſterio ante triennium reminiſcor. Quidã namque monachus, Iuſtus nomine, medicinali arte fuerat imbutus, qui mihi in eodem monaſterio conſtituto ſedulo obſequio, & in aſſiduis ægritudinibus meis excubare cõſueuerat &c.] ſubdit enim de pœna, quam vt Abbas irrogauit in eum. Sed quod ad Redemptũ pertinet, quid, inquam, prohibet eum notũ Gregorio in monaſterio, etiam antequam Conſtantinopolim pergeret? Nam non ita ſtatim inde euulſum accipiendũ, vt ſecundum ea, quæ dicta ſunt, non potuerit aliquo licet breui temporis ſpatio ibi degiſſe. Sed non eſt neceſſe illud ſeptennium reuocare ad tempus illud, antequam profectus eſſet Conſtantinopolim, cum inueniatur impleri poſſe poſt reditum.

c Greg. dial. lib. 4. c. 55.

Idipſum reſpondemus ad id quod ſubdit de Iuliano, de quo Gregorius ait, [d] quod eodem modo ante ſeptem annos defunctus conſueuerat venire ad monaſterium, vbi conſtitutus erat ipſe Gregorius. Idem, inquam, reſpondendum, eo quod idem ſit caſus de his, quæ ſpectant ad tempus. Faceſſat itaque cauillus toties repetitus de verbo, *ſtatim*; cuius loco (vt vidiſti) ipſemet Gregorius dixit, *repente*; cuius teſtificatione audiſti, ſero factum monachum, & cito inde ſublatum. Quibus ſic firmiter eiuſdem verbis conſtitutis, cetera ab ipſo de ſe ſcripta

d Greg. dial. lib. 4. c. 38.

ſic accipienda omnino ſunt, ne eidem ipſi Gregorio aduerſentur, ſed potius quoquomodo poſſunt (poſſunt quidem recte) ijſdem accommodentur.

[a] pag. 53. v. 5.

Affers [a] alia teſtimonia ex eiſdem dialogis S. Gregorij petita, in quibus de tempore etiam decennali ante eorumdem dialogorum ſcriptionem mentio habetur, vt illud de Gerontio verbis iſtis: In monaſterio etenim meo, inquit, quidam Frater ante decennium, Gerontius dicebatur &c.] ad hæc ingeris: Porro ſi ante decenniũ hoc euenerat: abſque dubio in ipſum octogeſimumtertium annum ſupra quingenteſimum (ſi hæc quarto ſui Pontificatus anno, vel etiam nonageſimoquarto ſalutis ſcripſit) incidit: quo tempore certiſſimum eſt (prout tu vis) vel nondum monachum fuiſſe, vel certe Conſtantinopoli fuiſſe. At hoc quod narrat, oſtendit eum & multo ante monachi vitam arripuiſſe &c.] hæc tu dicens, iterum a nobis arguendus eris impactæ ac ſæpe repetitæ calumniæ, cum ais, ſentire Baronium, S. Gregorium nondum fuiſſe monachum ante dictum annum octogeſimumtertium poſt quingenteſimum. Quam autem ab ea ſententia abhorruerit, ſatis dictum ſuperius, cum aliud nihil ſit conatus Baronius, quam demonſtrare, S. Gregorium ante annum octogeſimumprimum, quo gerebat præfecturam Vrbanam, eſſe monachum minime potuiſſe: quando autem poſt dictum annum factus ſit monachus, minime definiuit, licet dixerit, *ſtatim*, &, *non diu*. per quæ verba minime voluit definiſſe, eodem id factum momento.

Iſta autẽ cum iure poſſemus dicere; tamen longe firmiorẽ ſubijciemus paulo poſt reſponſionem, vbi aliud, idemq. nouiſſimum, quod itẽ ex dialogis petitum de certo annorum numero, ceteris, tua ſententia, fortius ingeris [b] argumentum, adiecero de Merulo monacho monaſterij S. Gregorij, de quo cum dicat Gregorius, eius ſepulturam poſt annos quatuordecim eſſe refoſſam, & miram ſuauitatem odoris ſpiraſſe: inde arguis, iam annis quatuordecim, antequam illa Gregorius ſcriberet, anno nonageſimotertio vel quarto poſt quingenteſimum, S. Gregorium fuiſſe monachum. ſubijcis vero iſta: [c] Quam autem hæc eius verba clariſſime probent ſententiam noſtram eſſe veriſſimam, puto etiam a priuatis ſenſu perſpici poſſe.] ita eſſet quidem, vt dicis, ſi S. Gregorius in his duobus nouiſſime recitatis exemplis loqueretur de ſuo monachatu, ſicut loquitur de ſuo monaſterio: ſed cum tantummodo de ſuo monaſterio loquatur; nihil aliud infertur, quam ante decem, vel quatuordecim annos ab illo tempore, quo illa ſcriberet, iam extitiſſe S. Gregorij monaſterium. quod & ego profiteor & affirmo, vt ſuperius ex Gregorio Turonenſi profeſſus ſum, videlicet a S. Gregorio ſeptem illa eſſe erecta monaſteria, antequam monachus ipſe fieret. Nihil penitus ergo ex his infertur (vt vides) S. Gregorium ante decennium, vel annos quatuordecim fuiſſe monachum, prout tu glorioſe, tamquam de obtenta ex his victoria, prædicas.

[b] pag. 55. v. penult.

[c] pag. 56. v. 12.

Inania inſuper ſunt & vacua prorſus, quę ex ijſdem dialogorum libris adhuc adducis de antiquiori monachatu S. Gregorij iſtis verbis: [d] Clariſſima

[d] pag. 54. verſ. 17.

Digitized by Google

riſſima, inquam, adhuc ex eodem penu deprompta adducam. ſic enim ſequitur ibi: Quidam mecum in monaſterio Frater Antonius viuebat, qui multis quotidianis lachrymis ad gaudia patriæ cæleſtis anhelabat &c.] ad iſta tu: Ex illis verbis, Mecum viuebat in monaſterio,&,Qui multis quotidianis lachrymis ad gaudia patriæ cæleſtis anhelabat, &, Cumq. ſtudioſiſſime & magno feruoris deſiderio ſacra eloquia meditaretur, oſtenditur ſane (ſubdis) eum ad eam perfectionem non peruenisse, niſi longo virtutum monaſticarum exercitio. qua in re temporis diuturnitate opus eſſe quis neſciat?] ita illatio tua & argumentum de antiquitate S. Gregorij monachatus. At nonne iſta ridenda potius quã confutanda? Ac ſi iſtiuſmodi dona Dei dentur cum temporis obſeruatione, & non potius ſæpe contingat, abundare huiuſmodi feruoribus ſpiritus Nouitios ipſos, & monachos veteranos egere. Huic ſimile argumentum eſt, quod ad hoc ipſum probandum deducis ex eo, quod S. Siluia[a] eius mater mittebat legumina infuſa filio monacho, ergo (inquis) antequam iret Conſtantinopolim. & quis hoc negat? ergo non ſtatim euulſus a monaſterio: ita ſane, ſi *ſtatim* ſumis pro momentaneo puncto temporis. ſed faceſſant iſthæc. Nam Baronius (quod ſæpe repetere cogis) voluit illud, *ſtatim*, intelligi eodem ſenſu, quo S. Gregorius vocem, *repente*, qua eſt vſus ſcribens ad Leandrum, accepit. Ita vt hac ex parte tibi non tam Baronius, quam Gregorius debeat reſpondere, qui hoc ſolum voluit voce illa ſignificare, non licuiſſe ſibi monacho, tanto labore ac difficultate facto, diutius in monaſterio commorari.

[a] *pag. 58. v. 25.*

Sed quid, Conſtantine, nos detines occupatos puerilibus concertationibus iſtis? vt quod ibidem adhuc ſubijcis,[b] aſſerens librum ſecundum dialogorum ſcriptum eſſe a S. Gregorio ante primum, eo tantum argumento vſus, quod ipſe Gregorius fateatur ſe ea accepiſſe a quatuor illis S. Benedicti diſcipulis, Conſtantino, Valentiniano, Simplicio, & Honorato, qui iam obijſſent antequam priorem illum librum ſcripſiſſet. Ac ſi neceſſe ſit aſſerere, tunc illa ſcripſiſſe, cum audiuit; & ſit aliquid quod prohibeat, vt quæ ipſe antea audiuit, non potuerit poſtea ſcriptis mandare. Vides ipſe, cuius ſint iſta, quæ ingeris, firmitatis? Sed quantum fallaris in his, quæ ſunt temporis, ipſe ſenties, cum primum hic reddam ea, quæ abs te ponuntur; qui vt iſta probare queas, hæc paulo inferius infers:[c] Neceſſe eſt, inquis, (S. Gregorium ſcilicet) eas (res geſtas) S. Benedicti audiſſe ante ſexageſimum ſupra quingenteſimum annũ ſalutis, & ſcriptis mandaſſe. Conſtãtinus enim ille (vt tradunt Arnoldus & alij) anno eodem ſexageſimo inter viuos eſſe deſijt, poſt quẽ haud diu ſuperuixit Simplicius, qui ei ſucceſſerat, cui ſuffectus fuit Vitalis &c.] hæc tu ipſe, ſed quantum decipiaris, attende. Ex rebus enim geſtis Simplicij Abbatis diſcipuli S. Benedicti omnino conuinceris errare. Quomodo enim paulo poſt quingenteſimum ſexageſimum ſalutis annum interijſſe vis Simplicium, quem conſtat ex Fauſto ſcriptore vitæ S. Mauri, poſt annum quingenteſimum octogeſimumſextum adhuc fuiſſe ſuperſtitem, reuerſum è Gallijs cum ipſo Fauſto poſt obitum S. Mauri?[d] Fauſtus enim

[b] *pag. 60. v. 9.*

[c] *pag. 60. v. 22.*

[d] *apud Sur. to. 1. die 15. Ian. in praf. & in fine vita S. Mauri.*

Digitized by Google

& ipſe diſcipulus S.Benedicti & eius alumnus,qui de rebus geſtis S.Mauri,atque Simplicij, quæ vidit, ſcripſit, fideliſſimus teſtis in omnibus, hic inquam,teſtatur de ipſo collega ſuo Simplicio,manſiſſe eum cũ S.Mauro in Gallijs annis quadraginta & vno,quibus vixit idẽ S. Maurus: inſuper & ſub S. Mauri ſucceſſore Bertulpho duobus annis adhuc ab ipſo coactum ibi manſiſſe; ſicq. quadragintatribus annis in Gallia eſſe moratũ. Inde vero cum ipſo Fauſto eſſe reuerſum in Italiam ad ſuos Fratres,monachos Caſſinenſis Congregationis. Quod quidem contigiſſe anno Domini quingenteſimo octogeſimoſexto,ex dictis ita deducitur: Cũ enim Fauſtus dicat, eumdem S. Maurum oblatum S. Benedicto manſiſſe apud eum annos viginti, apparet ipſum non receſſiſſe inde in Gallias vſque ad annum Redemptoris quingenteſimum quadrageſimumtertium (ſiquidem anno vigeſimotertio poſt quingenteſimum contigiſſe oblationem Mauri S. Benedicto, etiam tu ipſe affirmas poſt Leonem Oſtienſem, & alios.) adijce autem modo annos illos quadraginta & vnum ſub Mauro,inſuper & duos annos ſub Bertulpho,quibus eumdẽ Simplicium manſiſſe in Gallijs idem tradit Fauſtus, vtique quingenti & octogintaſex Domini anni fiunt, cum Simplicius redijt ad ſuos collegas monachos Congregationis Caſſinenſis, tum Romæ degentes in Laterano. Ex his igitur omnibus attente conſidera, quantum fallaris de tempore Simplicij Abbatis & prædeceſſorum ac ſucceſſorum eius, coarguarisq. a Fauſto auctore fideliſſimo, qui præſens omnibus, omnia fideliſſime ſcripſit, vt in controuerſiam reuocari amplius a quouis auctore non debeant. ſed de eodem Simplicio inferius pluribus.

a. pag. 65. verſ. 12. Poſt hæc autem [a] concertationem ſubijcis aliam, a quonam miſſus ſit Conſtantinopolim S.Gregorius; & dum tueris ex ſententia Ioannis diaconi,miſſum eſſe a Benedicto Papa, fruſtra laboras; cum in reſtitutione Breuiarij Romani ſub Clemente Papa Octauo elaborata, ſcias iam præiudicatum eſſe, expuncto nomine Benedicti, quod a Ioanne ſciretur errore poſitum: qua expunctione non ſolum Ioannis diaconi de his ſententia aboletur; ſed omnium illorum, quos tu magno faſtu Scriptores enumeras, qui longe poſt Ioannis tempora floruerunt. Sed cum dependeat controuerſia iſta a priori illa de tempore præfecturæ Vrbanæ Gregorij; hæc autem (vt eſt demonſtratum) contigerit anno octogeſimoprimo poſt quingenteſimum: plane conſtat,non potuiſſe vllo modo mitti Gregorium a Benedicto,cum ipſo iam defuncto ante biennium, in locum ipſius Pelagius fuerit ſubrogatus.

b pag. 80. verſ.6. Quod autem agens inferius de S. Gregorij Papæ ætate, cum vitam monaſticam agere cœpit,eius te eſſe ſententiæ [b] profiteris,vt fuerit tunc iuuenilis ætatis, idq. ea ratione probare niteris, quod conſtet ex Ioanne diacono, ipſum tunc ſuperſtitem habuiſſe matrem. Addo (quod magis mireris) ipſum iam Pontificem ſuis litteris affirmare, adhuc tunc temporis ſuam nutricem fuiſſe ſuperſtitem. quotennis autem tunc fuerit, aliquid certe aſſerere, eſt diuinare,cum ex antiquioribus fontibus id accipere poſſe non detur. Nam ciſternæ ſunt diſſipatæ monumenta illa tua, ex quibus iſta deducis, vt nullius ſint penitus fidei, prout quæ inferius

Digitized by Google

rius dicturi ſumus, oſtendent. Liquet tamen ipſum Gregorium, tempore Pontificatus, non fuiſſe admodum ſenem; ad quod probandum ipſe Baronius iure argumentum deducit non ſolum ex eo, quod ipſius adhuc nutrix ſuperſtes eſſet, ſed quod ſuis ipſe epiſtolis, cum ſæpe ſæpius de morbis ingraueſcentibus conqueratur, nuſquam reperitur de ſenectute hebetante feciſſe aliquando mentionem. Ceterum ipſum diu multumq. in ſæculo inſeruiſſe negotijs publicis, ſero autem ad Deum conuerſum ingreſſum eſſe monaſterium, ipſius auctoritate ſuperius eſt demonſtratum, vt ſuperfluum ſit iſta repetere. Quod ergo infers, non potuiſſe dicto anno quingenteſimo octogeſimoprimo præfecturam geſſiſſe Vrbanam, iam de his abunde, quantum decipiaris, ſuo loco ſuperius dictum eſt, vt non ſit opus, eadem (vt tu facis magno legentium tædio) ſæpe repetere, quæ & me inuitum cogis iterare frequenter, vt confutem ea.

Eiuſdem quoque ſunt ponderis, niſi fortaſſe etiam leuioris, quæ [a] ingeris, dum agis de monaſterijs ab ipſo S. Gregorio erectis, & probare niteris, illa ab ipſo ædificari iuſſa, vbi præfecturæ Vrbanæ, quam gerebat, munus expleuit, rationibus ab exteriori corporis cultu atque ornatu veſtium petitis, de quibus ſcribat iſta [b] Gregorius Turonenſis: Qui antea ſerico contextu ac gemmis micantibus ſolitus erat per Vrbem procedere trabeatus, nunc vili contentus veſtitu, ad altaris Dominici miniſterium conſecratur. &c.] At quis neſciat, trabeam, & quæ trabeæ accedunt, inſignia fuiſſe Vrbanæ præfecturæ ipſi Gregorio neceſſaria indumenta, non autem ad gloriam oſtentandam voluntariam ſæculo addicti hominis vanitatem? vt non poſſis arguere, quod facis, ex vanitate indumentorum non potuiſſe ab eo tunc ædificari monaſteria, cum (vt tu ais) eius ab ijs longe animus eſſet. ſed longe deciperis. Qui ergo citaſti Gregorium Turonenſem, debueras meminiſſe, antequam iſta de indumentis ipſe tractaret, iam de monaſterijs ſeptem ab eo erectis verba feciſſe, quibus innuat, iam ab ipſo erecta, cum incederet ex præfecturæ munere trabeatus. Et id quidem eſſe veriſſimum, ex deductis ſuperius atque ex ipſo ſpatio annorum quatuordecim, ante quos refoſſum monachi ſepulchrum ipſe Gregorius dicit, perſpicue colligitur, ante initam ab eo præfecturam iam dicta monaſteria erecta fuiſſe.

a pag.82. ¶. 28.

b Greg. Turon. lib.10.c.1.

Ex his igitur colligere poteras tempus monaſteriorũ erectionis, & non argumentis iſtis tuis futilibus ſecus aſſerere, dum ais: [c] Porro autem eius exterior cultus erat (vt Turonenſis Gregorius de eo ſcribit, vt iam antea diximus) auro & ſerico contextu ac gemmis coruſcantibus trabeatus incedere: huiuſmodi autem veſtitus non eſt hominis monaſteria ædificantis, aut monachi vitam profitentis ſe arripere velle, ſed ſæculo dediti, nec grandis natu, ſed admodum iuuenis: cui abſque dubio deeſſe etiam non debebant clientum ac ſeruulorum cateruæ, quæ patronum & dominum procedentem ſtiparent.] hæc tu & alia, quæ ad pompam pertinent ſæcularem, ex quibus iſta deducis, dicens: Quæſo dic mihi: Numquid qui ita procedit, & eo animo viuit, cogitare poteſt de extruendis cœnobijs? Curam igitur omnem Reipub. abiecit primum, & antequam monaſteria ædificaret: & ſic poſtea de extruendis cœnobijs cogitare

c pag.82. ¶. 28.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

tare cœpit.] & paulo poſt: Nequaquam igitur ante præfecturam aut ſtatim poſt eam, neque vnius anni ſpatio extruxit monaſteria, aut habitũ monachi induit, ſeu ea ſtatim incolere fecit.] iſta tu quidẽ, ſed aduerſus quem? quis dixit poſt præfecturam vnius anni ſpatio ab eo monaſteria erecta, & indutum monaſticum habitum? non certe Baronius, in quem falſo iſta ſæpius calumnioſe nimis obiectas, aerem plane verberans, dum in incertum ſis pugnans. Sed & quomodo ex ornatu veſtium id deducere non erubuiſti, perinde ac ſi non a ſplendide veſtitis potuerint monaſteria ædificari, ac latere poſſit intus in animo, quod celat indumentum exterius, & omnia fere orbis totius monaſteria non ædificata fuerint ab hominibus decore veſtitis, Principibus, inquam, alijsq. nobiliſſimis viris, quorum erat ex ſtatus neceſſitate ſui, progredi magnifice veſtitos, cum præſertim vt in Gregorio, id exigeret magiſtratus? quod de innumeris Sanctis poſſit facile demonſtrari.

[a] pag. 84. ꝟ. 11. Poſthæc autem abs te repetita ſæpiſſime rurſus [a] ingeris, & ad nauſeam vſque inſtauras controuerſiam de voce, *ſtatim*, a Baronio poſita, cum de eius a monachatu S. Gregorij ad Cardinalatum vocatione mentionem facit in [b] Annalibus: cui ob id pene ſuccenſerem, quod eo verbo vſus, magnam tibi anſam præbuerit contradicendi, & mihi moleſtiam pepererit reſpondendi, tuaq. confutandi; niſi conſtaret, ab ipſo factum ſcitiſſime quidem & prudentiſſime (quod ſuperius eſt demonſtratum) dum ſimili cum ea voluit vti voce, qua S. Gregorius vſus eſt, ac plane ſynonyma, vt quod dixerat S. Gregorius in præfatione in libros Moralium ad Leandrum de ſe ipſo e monachatu deducto ad Cardinalatum: Repente me ſub prætextu eccleſiaſtici ordinis &c.] Baronius diceret, ſtatim inde euulſus.] Quid fidelius in hiſtoria, ſacra præſertim, quam ab antiquis aſſerta iiſdem, vel omnino ſimilibus verbis reddere, ne quid exaggeratio oratoria, vel amplificatio ſibi aduerſus veritatem vſurpet? porro quod idem ſit, *ſtatim*, quod, *repente*, te ipſum tuus docuit [c] Grammaticus Herculianus, quem in ſuo dialogo ſic interloquutum facis, vt rogatus de voce, *ſtatim*, germano ſenſu, iſta ſubiungat: *Statim* aſſerunt (Grammatici ſcilicet) ſignificare, mox, illico, repente] ecce tui docti Grammatici teſtificatione habes, idem, *ſtatim*, eſſe quod, *repente*. Vnde tu ipſe Conſtantine (ſi audes) in primum auctorem, in ipſum S. Gregorium, tua conuerte ſpicula, quod dixerit, ſe repente vocatum e monachatu ad Cardinalatum, & Baronium vrgere deſine, qui ſecutus Gregorium, vbi ſenſerit abs te Gregorium victum, dabit ipſe, certo ſcito, continuo manus. Ipſum compella modo Gregorium, faceſſe negotium, vrge, ſic inſta: Quid eſt, inquiens, quod dixiſti, repente abductum te a monachatu ad diaconatum, cum tu ipſe de te ipſo pluries profeſſus ſis, diu [d] te in monaſterio permanſiſſe? Repente, & diu longe inter ſe diuerſa eſſe noſcuntur, vt ſibi inuicem aduerſentur, vt non poſſint vna ſimul conſiſtere; ita vt data altera earum voce, ſit altera penitus explodenda. Iſta abs te illata non ægro fert animo Gregorius vir mitiſſimus, neque reſpondere contemnit, demulcens perbelle caput tuum, qui in puerili-

bus

[b] Annal. to. 7. an. 583.

[c] pag. 86. ꝟ. 28.

[d] pag. 85. ꝟ. 32. pag. 86. ꝟ. 3.

Digitized by Google

bus iſtis nimis valde detinearis; dicetq. ſecundum [a] Hilarij ſententiam, *a De verb. ſignif. c. intelligentia. ext.* Debere verba rebus, non res deſeruire verbis. ſicq. fieri interdum, vt iſtud, *ſtatim*, plura annorum centenaria comprehendere poſſit, vt habes in exemplum vaticinium Malachiæ, quo ait: [b] Statim veniet ad templum ſanctum ſuum Dominator, quem vos quæritis, & Angelus teſtamenti, quem vos vultis.] *b Malac. 3.* Noli ergo tu eſſe tam ſeuerus interpres, vt quod ego dixi, *repente*, & meo exemplo Baronius, *ſtatim*, tu velis vno temporis impletum puncto atque momento. Amor vehemens me ita ex abundantia cordis loqui coegit, vt cito citius abreptus eſſe viderer ab eo, quod vehementi poſſidebam amore. amantium ſunt phraſes iſtæ. Nam quid ait diuina [c] Scriptura de Iacob, Rachelis amore flagrante, & *c Gen. 29.* pro ea ſeptennij temporis ſpatio duriſſime laborante? Videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine.] Diſce igitur (iterum dico) verba rebus aptare, non res verbis cogere inſeruire. ſi iſta ſapis, nõ deſipies. Sicut cum eadem ratione, voce illa, *diu*, ſum vſus ad ſignificandum perbreue temporis ſpatium. nam in dialogorum præfatione ita me dixiſſe memini: cum afflictus valde, & diu tacitus ſederem, dilectiſſimus filius meus Petrus diaconus affuit &c.] dixi *diu*, quod paucarum horarum tempus includitur. quin immo dixi [d] alibi & diutius, quod vel vnius aut *d Dial. lib. 1. c. 10.* alterius horæ termino factum ſcirem, idq. alibi ſæpius. Quæ omnia ſi tu adhibita rerum geſtarum diſcretione conſideraſſes: haud tu diu, in voce *diu*, fruſtra adeo laboraſſes, & ſtatim de verbi, *ſtatim*, controuerſia diſceſſiſſes.

Quod autem mox [e] addis, ab eodem ipſo S. Gregorio definiri certum *e pag. 86. y. 9* tempus, quo ingreſſus eſt monaſterium, cum agit tam in vltima homilia in Euangelia, quam in dialogis [f] de obitu S. Romulæ virginis, verbis *f Dial. lib. 4. c. 15.* illis: Eo namque tempore, quo monaſterium petij, anus quędam Redempta nomine in ſanctimoniali habitu conſtituta in Vrbe hac iuxta beatæ Mariæ Virginis eccleſiam manebat.] & infra de eius diſcipula Romula paralytica agens: Hæc, inquit, multis annis in lectulo decubans, pene omni iacebat membrorum officio deſtituta.] & paulo poſt: Sicut vtique referentibus, & eadem res multis claruit, & ego quoque in eodem tempore agnoui.] ex his autem tu iſta deducis: Perpende, inquis, diligenter illa verba: Eo namque tempore, quo monaſterium petij, & illa: Multiſq. annis in lectulo decubans, & illa: Et ego quoque in eodem tempore agnoui: & animaduertere poteris, an ſtatim e monaſterio auulſus fuerit, vel in eo diu permanſerit. *Diu* autem (ni fallor) & *ſtatim*, eſſe contraria, nemo negauerit.] falleris certe, & negat id ipſe S. Gregorius, vt nuper audiſti, nimirum quod reſpectu diuerſorum non ſint inter ſe voces iſtæ contrariæ, ſed ſimul veræ pariter eſſe poſſint. Quod autem de multis annis interlapſis, toto illo tempore, quo S. Romula paralyſi laborauit, tibi ſuppeditas argumentum: quid prohibet hæc referri ad tempus, quo ipſe S. Gregorius manſit in monaſterio? manſit namque vſque ad ſui ad Pontificatum promotionem poſt reditum ſaltem annis quatuor: his adde totidem annos qui intercurrunt vſque ad tempus, quo illa ipſe ſcribebat,

Digitized by Google

bat,ſicq. octo fient anni, iidemq. multi illi, quibus tradit,Romulam paralyſi laboraſſe. Vt plane nihil ſit, quod ijs deducere valeas, S. Gregorium, contra aſſertam ſententiam, ante octogeſimumprimum annum monaſticam vitam eſſe profeſſum.quibus intelligas omnia iſta argumenta tua fumi inſtar in tenuem aerem euaneſcere. Ceterum quod ad germanum ſenſum verborum S. Gregorij pertinet: tota illa narratione ſignificare voluiſſe videtur, tunc quidem, cum ipſe monaſterium eſt ingreſſus, contigiſſe quem narrat S. Romulæ ad Deum tranſitum: quod idem ipſe inferius declaraſſe viſus eſt, vbi agẽs de apparitione diuinitus acta paulo ante eius obitum, mox ait: Eadem res multis claruit, & ego quoque in eodem tempore agnoui.] quonam eodem tempore,niſi quod præmiſerat ipſo narrationis exordio, Quo, inquit, monaſterium petij.] ſicq. certum tempus eius ingreſſus in monaſterium terminaſſe dicatur certum pariter tempus S.Romulæ ad Deum tranſitus,cum aliud tempus terminare non poſſit,quod eſt imperfectum,vt illud,manebat. Quo germano ſenſu verborum S. Gregorij accepto, dicendum eſt, multos illos annos, quibus Romula paralyſi laborauit, ante eiuſdem in monaſterium ingreſſum,iam elapſos fuiſſe,poſt quos idem qui ſubſecutus eſt ad Deum tranſitus,tunc contigerit,cum ipſe ingreſſus eſt monaſterium.

Inferius etiam,dum non obſeruas regulam quam audiſti ex S.Hilario, vt verba rebus,nõ res verbis inſeruiant, in alium errorem impingis, [a] vt exiſtimes Gregorium diuturniori tempore quam tribus annis Conſtantinopoli munere Apocriſarij detentum manſiſſe, auctoritate eius epiſtolæ ad Mediolanenſem [b] Clerum datæ de electione Conſtantij in ipſorum Archiepiſcopum, dum hæc ait de ipſo: Cum in vrbe Regia reſponſa Sedis Apoſtolicæ facerem,longo mihi tempore adhæſit.]hæc ibi. ex quibus hæc tu infers: Attende illud, longo tempore, ex quo intelligitur, multo ante octogeſimumtertium annum,ſupra quingenteſimum ſcilicet,eo nauigaſſe,& longiori tempore ibi commoratum eſſe.Neque enim,ſi ibi tres tantum annos nondum exactos egiſſet, eo modo loquendi vſus fuiſſet, & maxime illis verbis, longo tempore, ex quibus profecto verbis aperte habetur, Gregorium ante octogeſimumtertium annum eo miſſum fuiſſe.] iſta tu habes, pro animi arbitrio tempora mutans. Quid enim? ſi clericus alienæ eccleſiæ peregrinus Gregorio Conſtantinopoli exiſtenti inhæſiſſet ad quatuor, vel quinque menſes; nonne dici potuiſſet, longo tempore apud ipſum fuiſſe? Sane quidem,ſi de hoſpite quiſque ſuo iſta perpendat. Deciperis tamen,Conſtantine; non ait Gregorius,ſe longo tempore manſiſſe Conſtantinopoli, ſed Conſtantium illum Mediolanenſis eccleſiæ ibi apud ſe longo tempore manſiſſe. multum hæc enim differunt inter ſe, cum longe diuerſos reſpectus habeant.

[a] pag.88. ỽ. 12.

[b] Greg.lib.2. ep.29.Ind.11

Ceterum quod ad tempus pertinet aduentus S. Gregorij Conſtantinopolim, non ante annum Redemptoris quingenteſimum octogeſimumtertium cõtingere potuiſſe, ex S. Leandri illuc aduentu poſſumus intelligere,dum non ante prædictum annũ ſuborta ei eſt cauſa,vt a Rege Chriſtiano Conſtantinopolim mitteretur, nempe bellum ciuile inter Catho-

lICOS

Digitized by Google

licos & Arianos, quod non ante præſentem annum conflatum eſſe, ex Gregorio Turonenſe demonſtratum eſt in Annalibus. Verum præueniſſe Leandrum, verba illa Gregorij in præfatione Moraliū poſita in epiſtola ad ipſum data, ſignificare videntur, quibus ait: Dudum te, frater beatiſſime, in Conſtantinopolitana vrbe cognoſcens, cum me illic Apoſtolicæ Sedis reſponſa conſtringerent, & te illuc iniuncta pro cauſis Fidei Regis Vuiſigothorum legatio perduxiſſet.]

Sed videamus an firmiora ſint, quæ his [a] ſubiungis, adducens epiſtolam S. Gregorij ad Eulogium Patriarcham Alexandrinum datam Indictione decimatertia, qui eſt annus Redemptoris quingenteſimus nonageſimusquintus, in qua hæc de tempore continetur: [b] Ante hos ſiquidem annos octo, ſanctæ memoriæ deceſſoris mei Pelagij tempore, frater & Coepiſcopus noſter Ioannes in Conſtantinopolitana vrbe ex cauſa alia occaſionem quærens Synodum fecit, in qua ſe Vniuerſalem appellare conatus eſt. Quod mox idem deceſſor meus vt agnouit, directis litteris, ex auctoritate Petri Apoſtoli eiuſdem Synodi Acta caſſauit. quorum videlicet exemplaria ſtudui deſtinare. Diaconum vero, qui iuxta morem pro reſponſis Eccleſiæ faciendis, pijſſimorum dominorum veſtigijs adhærebat, cum præfato conſacerdote noſtro Miſſarum ſolemnia celebrare prohibuit &c.] ex his vero tu iſta deducis: Quod ſi alius diuerſus a S. Gregorio tunc eo fungebatur munere in Eccleſia Conſtantinopolitana, ergo ipſe Gregorius iam receſſerat ante dictum octauum, quem numerat annum.] ita quidem, ſed quod ſubinfers, longe diſcrepat a veritate, dum ſubdis ex his inferri, rediſſe inde Romam Gregorium non anno quingenteſimo octogeſimoſexto, ſed potius octogeſimoquarto, vel ad ſummum quinto. ſed vide quantum fallaris, numerum ſubducendo. Si enim conſtat ex notata in epiſtola Gregorij Indictione decimatertia, eam epiſtolam ſcriptam eſſe anno Domini quingenteſimo nonageſimoquinto: plane ex octo illis annis, quos numeras ante illud tempus, inuenies illam Synodum factam eſſe anno Domini quingenteſimo octogeſimoſeptimo, adeo vt nihil ſit quod impediat, quin dici poſſit, S. Gregorium (vt habet & probat Baronius in Annalibus) rediſſe ipſo anno Redemptoris octogeſimoſexto poſt quingenteſimum.

Subijcis [c] autem præcedentibus abſurdiora, iterum ſic argumentando: Sed ad aliud abſurdum accedamus: Si ſtatim e monaſterio exire coactus fuit, & Conſtantinopolim ſoluere: vellem a te ſcire, quomodo adeo breui potuerit tam arctam conſuetudinem, & neceſſitudinem, non ſæculi blanditijs, ſed Chriſti glutino copulatam contrahere cū Fratribus ſui cœnobij &c.] adhæc dicimus, quod præterquā tu illud, *Statim* (quod ſæpe inculcas & proculcas) male noueris, quantum temporis ſpatium comprehendat; adhuc inſuper ignorare videris, ipſum S. Gregorium etiam laicum cum ſuis monachis, quibus conſtruxerat monaſterium, quotidianam conſuetudinem habuiſſe, vt de his dubitatio nulla eſſe debeat, cum ipſe maximum ſe cultorem fuiſſe ſeruorum Dei, in dialogis frequenter affirmet. quomodo non aſſidue verſabatur cum

a pag. 88. verſ. 10.

b Greg. lib. 4. epiſt. 36. Ind. 13.

c pag. 89. verſ. 15.

Digitized by Google

illis, quibus erexerat monaſterium, quod & contiguum eſſet ædibus ſuis? Tu vero poſt hæc (quod dicere erubeſcimus, cum tu non erubueris) iſta cum ſint adeo perſpicua, præ ingenij ſorte craſſitudine non percipiens, ita contumelioſe iurgaris, dicens: [a] Non pudet eos hæc ſcribere &c.] ita in multis vnum dumtaxat, qui ſolus dixit, Baronium ex obliquo ſugillans, e cardine mentis motus a multis argueris, qui Cardinalem S. R. E. ita ignominioſe non es veritus perurgere. Sed contemnit iſta Baronius tui miſertus, cuius monitu & nos leniter tecum agere ſuademur: at non iſta certe te docuit Pater tuus in Regula, cum differit de gradibus humilitatis.

[a] pag. 90. verſ. 6.

Ad poſtremum vero primæ diei dialogum hac claudis obiectione, impoſſibile [b] nimirum fuiſſe, vt tam breui ſpatio eius incolatus in monaſterio potuerit tanta de diuinis litteris didiciſſe; adeo vt opus fuerit illic longiorem ætatem vixiſſe.] Ad iſta reſpondemus eiuſdem Gregorij Papæ doctrina, qua monſtrat omnes illos, quos ſemel Spiritus ſanctus inſpirat, reddi mox ex imperitis doctiſſimos, dum ait: [c] Ecce apertis eiuſdem oculis fidei, Dauid, Amos, Danielem, Petrum, Paulum, Matthæum intueor, & ſanctus ipſe Spiritus, qualis ſit artifex, conſiderare volo; ſed in ipſa mea conſideratione deficio. Implet namque citharœdum puerum, & Pſalmiſtam facit; implet paſtorem armentarium ſycomoros vellicantem, & Prophetam facit; implet abſtinentem puerum, & iudicem ſenum facit; implet piſcatorem, & prædicatorem facit; implet perſecutorem, & Doctorem Gentium facit: implet publicanum, & Euangeliſtam facit. O qualis eſt artifex iſte Spiritus! nulla ad diſcendum mora agitur ad omne quod voluerit. Mox enim vt tetigerit mentem docet; ſolumq. tetigiſſe, docuiſſe eſt &c.] hæc ipſe, in ſe ipſo expertus iſta, qui & in præfatione Moralium hæc de ſe habet: Quid igitur mirum, ſi intellectum ſtulto homini præbeat, qui veritatem ſuam cum voluerit, etiam per ora iumentorum narrat?] Demonſtramus & hoc ipſum exẽplo in alio perinſigni Eccleſiæ Doctore, in quo maius Deus miraculum, quam in Gregorio demonſtrauit, in ſancto nimirum Ambroſio, quem nondum plene Chriſtianum, ſed adhuc catechumenum electum Epiſcopum Spiritus ſanctus, mox vt ſui ignis flamma ſuccendit, conflauit in admirabilem Eccleſiæ Doctorem. Ceterum Gregorium ipſum fuiſſe excultum ſcientijs liberalibus, Gregorius Turonenſis eius æqualis affirmat. Sed & ab ineunte ætate aſſueuiſſe ſacris litteris, idem ipſe de ſe ita teſtatur, cum in præfatione librorum dialogorum de Petro diacono iſta habet: Qui mihi a primæuo iuuentutis flore in amicitijs familiariter obſtrictus eſt, atque ad ſacri verbi indagationem ſocius.] hæc ipſe, cui tu credas. Demum vero cum maiorem partem huius primæ diei fruſtra contriueris in oſtendendo, diu ante præfixum a Baronio terminum, S. Gregorium profeſſum eſſe monaſticam vitam: etiam ſi id tibi liberaliter concederemus: nihil certe lucraberis, vt aſſerere ob id poſſes, ipſum monachum fuiſſe Benedictinum. At de his modo hactenus, ad ſequentis diei tuum dialogum tranſeamus.

[b] pag. 90. verſ. 23.

[c] Greg. homil. 30.

Digitized by Google

IN SECVNDVM COLLOQVIVM.

QVod in primis in tuo ſecundo colloquio diſputandum ſuſcepiſti, vter duorum prior tempore vixerit, S. Benedictus, an S. Equitius: tractatam vberius hanc quæſtionem in Reſponſione poſt Apologeticum hunc inuenies, ex qua redargueris in multis erraſſe.

In eo autem, quod diſſeris de S. Benedicti ætate, cum eremum petijt: miramur vehementer, quod more tuo Baronium calumnieris, dixiſſe, ſcilicet, fuiſſe iam ætate matura S. Benedictum, cum eremũ petijt. Quod ne lapſu calami dici poſſit tibi contigiſſe, ſexies minimum abs te [a] repetitum demonſtratur, cum tamen idipſum ne ſemel quidem vſquam inuenturus ſis a Baronio dictum. Siccine mendacio & calumnia rem agis, venerande S. Benedicti profeſſor, vt impingas Baronio quæ non dixit? ſed videamus an ipſe percipias, quæ velis ab ipſo dicta: non puto. Verum quotupliciter in his peccaueris, accipe. Nam præterquam quod calumnioſe aſſeris eum dixiſſe, quod non dixit, adhuc non videris vim harum vocum, *ætate matura*, aſſecutus; cum re ipſa apud bonos auctores illa dicatur matura ætas, quæ ſenilis pariter dici conſueuit; quo ſenſu te non putamus accepiſſe maturam ætatem, vt volueris maiori impudentia ſugillare Baronium, & tantum ei portentum affigere, vt dixerit S. Benedictum iam ſenẽ eremum petijſſe. Sed & in eo grauiter peccare conuinceris, quod etſi ipſe adoleſcentem ſiue adoleſcẽtulum paulo pueritia grandiorem S. Benedictum in eremum ſe contuliſſe Baronius teſtetur: ab Vrbe tamen puerum vix puberem receſſiſſe non negat: quod tu eum dixiſſe negas. legat Lector Annales,[b] & deteſtetur calumniã. Quod autem eius tunc quidem eſſet ætatis ſupra pueritiam, vt incentiua carnis vigore ſpiritus ſuperaret, idem S. Gregorius [c] his verbis oſtendit, vbi ait: Aetatem quippe moribus tranſiens, nulli voluptati animum dedit.] Quod vero inferius [d] idem S. Gregorius eumdem puerum nominat, cum primum miraculum inſtaurato fracto capiſterio edidit: id dictum ſcias a S. Gregorio more ſuo, & aſſueto vſu loquendi, quo quemlibet adoleſcentem etiam annorum viginti conſueuit puerum appellare, prout petitis ab eiuſdem ſcriptis exemplis Baronius ibidem docuit euidenter. Demum quem rurſus niſi Baronium poſtrema inſultatio tua ferit, cum ais: [e] Vbi ſunt ergo illi, qui eum maturiori ætate eremum petijſſe fabulantur?] An non iſta ipſa de ætate puerili, quam ſugillas, Baronius profitetur, eodem nimirum anno quo dicis, ab Vrbe receſſiſſe, profecturum in eremum? hæc quidem in Sexto Annalium tomo habet ipſo anno quadringenteſimo nonageſimoquarto verbis iſtis: Hoc eodem anno magnus ille monachorum Patriarcha, Occidentalis Eccleſiæ decus Benedictus, Nurſinus patria, ab Vrbe recedens profecturus in ſolitudinem, ſublimioris vitæ monaſticæ prima iecit feliciter fundamenta.] Quod vero non ſimul ac ab Vrbe receſſit, ſtatim illam ſolitudinem petijt: idcirco paulo grandiorem pubertate id

a pag. 101. ℣. 23. pag. 111. ℣. 3. & 32. & aliis.

b Annal. to. 6 an. 494.

c Greg. dial. lib. 2. in præfat.

d Id. lib. 2. c. 1.

e pag. 111. ℣. 32.

Digitized by Google

feciſſe, Baronius ex ipſo S. Gregorio demonſtrauit. Cur igitur, cum res ſic ſe habeat, ſic exclamas in eas quas non videas, ſed mente tantum concipias, leues vmbras? vel cum ais, neſcio quid ſomnians: [a] Si decimonono, vel vigeſimo, vt ille tuus Scriptor ſuſpicatur, ſupra quingenteſimum eremum petijt.] ſed vbi delira iſta Baronius? qui quam procul ab his fuerit, conſignata in Annalibus quæque tempora certis annis oſtendunt. Exiſtimaſti, puto, iſta quæ ſcripſiſti, ad examen numquam reducenda, dum adeo portentoſis calumnijs ipſum ornabas. Repetis & hæc inferius ſummo dedecore, vbi ais: [b] Qua ætate fuerit, quando ſe eo contulit, & quam longe a via veritatis diſceſſerit ille, qui ſcripſit, eum decimonono vel ad ſummum vigeſimo ſupra quingenteſimum, & maturiori ætate eremum petijſſe.] Potuerunt ne iſta a religioſo viro fingi a Baronio dicta, cum contraria his penitus aſſerat, cum agit de S. Benedicto tum anno Redemptoris nonageſimoquarto ſupra quadringenteſimum, tum vigeſimotertio ſupra quingenteſimum, in quibus tractat de eiuſdem ſanctiſſimi Patris ætate? ſed proſequamur reliqua.

a pag. 101. ỹ. 2.

b pag. 111. ỹ. 1.

Cum vero agis de tempore, quo vixit S. Equitius, redarguiſq. contradictorem [c] tuum Bernardum, quem Baronij loco ſupponis, dicentem ex eo colligi, Equitium antiquiorem S. Benedicto, quod S. Gregorius primum agat de Equitio, inde vero de Benedicto; profecto ſi cuncta, quæ Bernardo objicis, & dicta ab eo refellis, a Baronio aſſerta velis, & hæc calumnia ingens eſt, cum nuſquam iſta reperiantur a Baronio in Annalibus dicta. Quod vero negas ex Caſſiodoro colligi poſſe, eumdem eſſe Baſilium Magnum, de quo S. Gregorius ſcribit in Equitio, cum eo, de quo Caſſiodorus agit: inferius in Reſponſione ſatis manifeſte declaratum inuenies. De Valentij, ſiue Valentionis, vel Valentini Abbatis S. Gregorij diuerſimodis in codicibus ſcripto nomine, ſuperflua contentio eſt, cum de re conſtet.

c pag. 112. ỹ. 15.

Cum vero ex veriſimili ratione Baronius argumentatus eſſet, S. Gregorium non fuiſſe inſtituti S. Benedicti, eo quod Scriptores antiquiores, qui ante Ioannem diaconum vixerunt, vt Gregorius Turonenſis, Ildefonſus, Beda, & Paulus diaconus, cum de S. Gregorio pluribus egerint, nequaquam id dixerint aliquando, tu reſpondens ſic eludis: [d] Neque etiam eos aſſerere, quod fuerit diſcipulus S. Equitij. at non par eſt ratio vtriuſque. Nam etſi, quod ad alios pertinet, reſponſio iſta valeret, tamen Paulum diaconum, qui eiuſdem ordinis ſancti Benedicti monachus erat, cum de S. Gregorio ageret, eiuſdem Patris fuiſſe monachum, cuius & ipſe eſſet, par erat aſſerere. Sed quod addis, idcirco dictos auctores abſque aliqua expreſſione nominis S. Benedicti, Gregorium nuda voce monachum appellaſſe, quod ex ea ſtatim intelligendum erat, illum S. Benedicti fuiſſe monachum, ob celebritatem nominis eius, & quod omnes monachi eo tempore ſub vna S. Benedicti Regula conueniſſent. Quam falſa iſta ſint, vt omnes monachi ſub vna S. Benedicti Regula cenſerentur, atque etiam ſub eiuſdem S. Benedicti nomine appellarentur, multa exempla demonſtrant. Nam in Italia, præcipue parte illa, in qua eſt Calabria

d pag. 132. ỹ. 12.

Digitized by Google

labria & Apulia, & aliæ adiacentes prouinciæ, ordinis S.Baſilij monachi fuiſſe noſcuntur, iiq. a S.Baſilij nomine appellati, quorum monaſteria vſque in pręſens ſęculum perſeueraſſe, exploratiſſimum eſt. An non & tunc vigebant monachi etiam S.Seuerini, quibus Eugipius Regulas ſcripſit?

At quod in his ſumus, hic oſtendendum eſt pariter, quam enormiter erraueris, dum inferius in eadem tua perſtans ſententia iſta [a] ſubijcis: Multiplicia illa inſtituta, quæ vigebant tempore eiuſdem patris S.Benedicti, eo exurgente, & formulam ſuam longe lateq. dilatante, adeo obliterata ſunt, vt niſi a Scriptoribus, præcipue vero ab vno Gregorio de eis mentio facta fuiſſet, ne fuiſſe quidem ſcire poſſemus, cum nullum de eis nunc extet veſtigium; neque ſolum nunc, ſed neque citra annos ab hinc mille & vltra. Odofredi enim hiſtorici non ignobilis relatione habetur, vt etiam Carolus Sigonius teſtatur, vſque ad annum ſalutis nongenteſimum, ſolos monachos Benedictinos (vt ille ſcribit) & Canonicos Auguſtinianos inter religioſos, quos vocant Clauſtrales, nominatos fuiſſe. Neque enim in Gallijs, aut Germanijs, ſeu Hiſpanijs, vel Britannia, aut Scotia, ſiue Hibernia, aut Sardinia, Italiave, ſeu Sicilia, ſeu alibi, vllum monachorum inſtitutum fuit, quod ex formula ſanctiſſimi Patris aut ab origine non fuerit, vel ſuccedentibus temporibus illius effectum non ſit.] addis his, [b] In Gallia vſque ad annum milleſimum ſexageſimumſextum teſtificatione cuiuſdam, cui inhæres, nulla alia fuiſſe monaſteria niſi Benedictina. hæc tu haud ſemel, ſed iterum atque iterum, more tuo, inculcas & exaggeras. Dicam cum Apoſtolo: [c] Non eſt bona gloriatio veſtra,] quia non vera: quod ſi non vera, erit plane eiuſdem generis, cuius idem Apoſtolus meminit, dicens: [d] Gloria in confuſione ipſorum.]

Tantum enim abeſt, vt exurgente S.Benedicto (quod tu dicis) ceteræ monachorum Regulæ obliteratæ fuerint longe lateq. in prouincijs enumeratis, vt oſtendi etiam poſſit, eodem ipſo ſæculo alias recens inſtitutas eſſe Regulas in Gallijs, ab illis diuerſas, eaſdemq. mirifice propagatas. Fuit earum auctor & promulgator ſanctus Columbanus Hibernus, qui anno Redemptoris quingenteſimo nonageſimoſecundo in Gallias migrans, Luxouium veniens, fuit Luxouienſium monachorum inſtitutor. Cuius res præclare geſtas ſcripſit eiuſdem temporis ſcriptor eius diſcipulus Ionas, non autem Beda, vt apud Bedam mendax titulus habet: qui ea quæ de S. Columbano ſcripſit, a S.Gallo ſiue Euſtathio & alijs eiuſdem Columbani diſcipulis ſe accepiſſe [e] teſtatur. qui de inſtitutis ab ipſo Regulis, vbi iam duo monaſteria erexiſſet, hæc ait: [f] Ad cuius famam plebs vndique concurrere, & ſe cultui religionis dicare curabat, ita vt plurima monachorum multitudo adunata vix vnius cœnobij collegio conſidere valeret. Ibi nobilium liberi vndique concurrere nitebantur, vt ſpretis phaleramentis ſæculi, & præſentium pompam facultatum contemnentes, æterna præmia caperent. Quod beatus Columbanus cernens, vndique ad pœnitentiæ medicamina plebem concurrere, & vnius cœnobij ſepta tantam conuerſantium cohortem abſque difficultate non continere; & quamuis mente vna & corde vno; tamen con-

[a] pag. 201. V. 1.

[b] Ead. pag. V. 18.

[c] 1. Cor. 5.

[d] Philip. 3.

[e] Vit. S. Columb. c. 10. in fine.

[f] Ead. vit. c. 9.

Digitized by Google

conuerſationi tantæ multitudinis incongrua: alium experimento locum elegit, quem aquarum irriguitas adornabat, aliudq. monaſterium conſtruxit, cui, Ad fontanas, nomen indidit, deditq. gubernatores prepoſitos, de quorũ religione nihil dubitabatur. His ergo in locis monachorum plebibus conſtitutis, ipſe viciſſim omnibus intererat; REGVLAMQ. quam tenerent, Spiritu ſancto repletus condidit. In qua autem qualis & quantæ diſciplinæ vir ſanctus fuerit, prudens Lector, vel auditor agnoſcit.] hæc de Regula a S. Columbano conſcripta, viro quidem, ſicut ſanctitate eminentiſſimo, ita doctrina haud impare. de quo iſta Sigebertus ſcribat:[a] Tanto ſapientiæ theſauro eſt ditatus, vt adhuc adoleſcens librum Pſalmorum elimato ſermone ſcriberet, & alia multa ederet, vel ad canendum digna, vel ad docendum vtilia.] Vides ne Conſtantine, quantum ex his tu mendacij arguaris, & vanæ iactantiæ, dicam ne & inuidentiæ? qui nolis niſi S. Benedicti celebrari nomen, illuſtrari gloriam, reliquorum vero Sanctorum, qui eodem vitæ genere claruerunt, (quantum in te eſt) penitus obſcurari; & conſtituas Deum inopem, qui poſt collata S. Benedicto diuina chariſmata, exhauſto penu, non habuerit quæ alijs elargiri poſſet dona cæleſtia. An dices, longe impar Columbanus, qui cum Benedicto conferri poſſit? Non de his diſputo, quæ diuinorum ſunt ſecretorum, vt temerarius arguatur qui iſta definienda ſuſceperit; ſed illud tantum ago, vt ad comprimendum tantæ arrogantiæ faſtum, oſtendam non ſolum falſum eſſe quod aſſeris, promulgatis Regulis S. Benedicti reliquas defeciſſe, ſed alias etiam adhuc creuiſſe, longe lateq. fecundo germine propagatas S. Columbani Regulas eſſe, eaſdem in Cõcilio Matiſconenſi[b] examinatas atque probatas, diuinis miraculis confirmatas, cum aduerſus earumdem impugnatores intonuit de cælo Dominus, perdiditq. omnes miſerando interitu refractarios. Quas & conſtat percognitas paulo poſt ab[c] Honorio Romano Pontifice, & approbatas, eiuſdemq. diplomate monachos ipſarum profeſſores communitos. Quibus etiam repleta fuiſſe multiplicia monaſteria Galliarum tam monachorum quam virginum feminarum, idem auctor teſtatur tum in Columbano; tum etiam in alijs ſanctis Attala, Bertulpho, Euſtathio, & Burgundophora, quorum res geſtas omni fide conſcripſit ipſe eius ordinis tunc viuens monachus obſeruantiſſimus Ionas: quẽ ſi legeris, plane intelliges quantum peccaueris, cum ſtylo tuo ita perſunctorie nullius præter S. Benedicti Regulas poſt earum promulgationem viguiſſe es conatus aſſerere. Scies pariter, S. Columbanum S. Benedicto non imparem, in aliquibus apparere præſtantiorem, dum grauiores eſt paſſus a Regibus perſecutiones: fuiſſe pariter in ſanctitate diſcipulorum æque felicẽ, in miraculorum editione æque præſtantem. vt ſi alter magnitudine ſuperet, alter numero vincat. His vero magis perſuadeberis, ſi perlegas inſignia facta S. Galli eiuſdem S. Columbani diſcipuli, quæ Vualfridus Strabo[d] ſumma diligentia perquiſita, accurate conſcripta, poſteritati digna memoria tradidit duobus libris elucubratis. Iſta dixerim & prædicauerim, non (vt fortaſſe tu ſenties) in S. Benedicti, eiuſq. ordinis detractionem,

[a] Sigeb. de illuſtr. eccl. Script. c. 60.

[b] Ionas in Euſtathio.

[c] Idem in Bertulpho.

[d] Apud Sur. to. 5. die 16. Octobr.

Digitized by Google

ctionem, immo in maioris gloriæ argumentum (etenim charitas congaudet [a] veritati: cum & in beata illa communione Sanctorum, alter alterius meritis glorietur vt proprijs:) ſed vt ita ſtyli noſtri acumine, veluti chirurgo ferro, turgens ſanie apoſtema pungens, contractum intus arrogantię virus foras erumpat, & ita ingenti morbo cureris. Addiderim adhuc inſuper, ne quoquo modo aduerſus adeo patentem teſtificationem Ionæ, de ſancitis a Columbano Regulis monachorum, dicere poſſis (quod tibi in more eſt) eaſdem acceptas fuiſſe ex S. Benedicti Regulis: ex ijs vnam recitabo, vt omnem prorſus mentiēdi tibi auferam occaſionem. Ionas igitur in S. Burgundophoræ vita, quam ſcripſit, hæc habet: Erat enim conſuetudinis monaſterij & Regulæ, vt ter in die per confeſſionem vnaquæque earum mentem purgaret, & qualemcumque rugam mens per fragilitatem attraxiſſet, pia proditio ablueret.] hæc ipſe. Porro Regulam iſtam inter S. Benedicti Regulas nequaquam inuenies, vt ſcias Regulas Columbani diuerſas fuiſſe a Regulis Benedicti, ſicut & alias, de quibus actum eſt in dicto Concilio Matiſconenſi; cum tamen in ijs, quæ ſunt præcipua ordinis, omnes Patrum Regulæ ſiue Orientalium, ſiue Occidentalium, in vnum ſimul conueniant. Ad quod ſignificandum Benedictus quidam his temporibus proximus Abbas, commentarium eodem argumento conſcripſit, de quo iſta Sigebertus [b] habet: Benedictus Abbas ſcripſit ad monachos librum, quem vocauit, Concordiam Regularum, multorum Patrum Regulas Regulæ S. Benedicti conferens, vt nulla Patrum Regula a Benedicti Regula diſcordet, immo Benedicti Regula Regulis omnium Patrum concordet, oſtendit.] Arguendus vero fur & expilator Trithemius, qui Columbanum cum ſuis inter Benedictinos annumerat.

Poſt hæc autem quo negare poſſes, Valentionem ex Valeria prouincia monachum inſtitutorem fuiſſe S. Gregorij (quod idem ipſe in dialogis ſæpe teſtatur) eo confugis, vt abſque auctore aliquo, ſed tua coniectura tantum aſſeras, dialogorum [c] S. Gregorij textum a Græcis monaſterium poſtea incolentibus eſſe corruptum, & loco Hilarionis ab eis poſitum Valentionem, vt legitur hodie in antiquis codicibus. iſta adeo delira ſuade deliris. Sed demus a Græcis factum eſſe, quod dicis, vt loco Hilarionis, eo ab eis abraſo nomine, ſit ſubinductum nomen Valentionis: vbi locorum id factum aſſeris? In ipſo, dicis, monaſterio S. Gregorij in Vrbe poſito ad Cliuum Scauri, cum in eo habitarent Græci. Demus, inquam, volumen illud fuiſſe reuera deprauatum a Græcis: cetera vero per orbem Occidentalem ac etiam Orientalem ſparſa dialogorum volumina, quorum exemplaria, viuente adhuc ipſo S. Gregorio cœpta ſunt deſcribi, & ad diuerſos mitti, & inter alios ad Theodelindam [d] Reginam Longobardorum: num illa omnia dixeris deprauata, cum in omnibus illis exemplaribus ſiue originarijs, ſiue ab illis deſcriptis, quæ hactenus reperiuntur, non niſi Valentio legatur, Hilario vero in nullo eorum? Doce, ſi potes, Græcos illos monachos vniuerſum perluſtraſſe orbem, omniaq. exemplaria nactos eſſe, eademq. ſingula corrupiſſe. ſed nec tamen adhuc

[a] 1. Cor. 13.

[b] Sigeber. de illuſtr. Script. eccl. c. 62.

[c] pag. 141. 8. 30.

[d] Paul. diac. lib. 4. c. 5.

Digitized by Google

huc ſatis iſta, niſi in ipſis antiquioribus codicibus oſtendiſſes membranæ læſionem in abraſione Hilarionis nominis factam. Sed quod inconſulte iſta abs te, veluti accepta ſomnio ingeruntur: dicas quæſo, quænam cauſa ad codicum omnium deprauationem Græcos potuit impuliſſe, vt nomine Hilarionis expuncto, & Valentionis ſubrogato, vendicarent ſibi Gregorium, vt ſuſpicaris? Nonne magis ipſis opportunum ceſſiſſet, legi Hilarionē, quam Valētionem? namquis neſciat, nomen Hilarionis, præſertim quoad monachos, ex magno illo Hilarione, cuius vitam S. Hieronymus ſcripſit, propagatum videri potuiſſe, quo Orientales omnes exultant? Valentionem quis ignorat nomen eſſe Latinum, & a Valente, ſicuti Creſcentionem a Creſcente, & alia his ſimilia deriuatū? Quomodo ergo non aptius & commodius Græcis ad perficiendum, quod eos dicis optaſſe, nomen fuiſſet Hilarionis, quam Valentionis?
a pag. 145. ℣. 21. Sed tu addis, [a] id ab eis factum, quod vulgatum eſſet nomen Hilarionis inſtitutoris S. Gregorij, monachum fuiſſe ordinis S. Benedicti. ſed quo id auctore vulgatum? nulla certe doceri poteſt, niſi Ioannis diaconi auctoritate. at nonne ante eumdem Ioannem tu ponis Græcos deprauatores nominis Hilarionis? ſed faceſſant ludicra iſta, quæ ſciant omnes,
b pag. 148. ℣. 20. iure quidem a nobis deliria appellata. Quod vero ſubijcis [b] de Italiæ monachis, eos tunc temporis non militaſſe ſub S. Baſilij Regulis: de his in Reſponſione ad alium ex tuis monachis prolixior erit ſermo.

Iam vero maximi momenti aggrediar quæſtionem, in qua cupio Lectorem attentum, eo quod diſſerendum ſit de falſitate citatæ ab eo cuiuſdam epiſtolæ a nobis hic recitandæ, quæ ſi abs te germana oſtendi potuiſſet, tibi ſine controuerſia cedendum fuiſſet. Affers num-
c pag. 149. ℣. 7. quam hactenus viſam epiſtolam [c] nomine cuiuſdam Bernardi Abbatis monaſterij S. Honorati ad Simplicium Abbatem monaſterij Caſſinenſis: quam ab ipſo eius titulo redarguere incipimus impoſturæ. ſic enim ſe habet:

Reuerendiſſimo monachorum patri Simplicio Bernardus Abbas Monaſterij apud Fundanam Vrbem obedientiæ ſubiectionem.] Ita inſcriptio: ex qua quidem ſtatim ſubodorati ſumus impoſturam, quam vt inuenire poſſemus, ſagaci ſtudio laborauimus. inuenimus tandem, Deo fauente, vindice veritatis. Quod igitur in primis ad epiſtolæ inſcriptionem pertinet, ob ipſum nomen ſcribentis Abbatis, Bernardi ſcilicet, & aliud quod in ipſa epiſtola legitur nomen Hugonis, eam poſſumus redarguere commentitiā, eo quod dicta nomina tempore Gregorij nondum introducta noſcantur. Vnde intelligi poſſit ipſam epiſtolam confictam poſtea ab aliquo fuiſſe recentiore auctore, qui vixerit eo tempore, quo nomina hæc vſu recepta fuerunt. quiſnam autem iſte impoſtor fuerit, non inquiro; te tamen libero, Conſtantine, tibi credens, inueniri eam in antiquo codice Caſſinate. Quiſquis autem ille fuerit, dignus plane fuiſſet, qui ad tribunal eccleſiaſticum delatus, illud luiſſet de falſitate ſupplicium, quod tempore Pij Papæ Quinti irrogatum vidimus in Ciccarellum quemdam impoſtorem, qui cum pro animi arbitrio id ge-

nus

Digitized by Google

nus monimentorum fingere conuictus fuiſſet, traditus Curiæ ſæculari, laqueo luit pœnas, ipſius etiam cadauere flammis abſumpto. At præter hæc, quæ diximus de falſis nominibus, quænam alia grauiſſima ſuppetant argumenta ad redarguendam impoſturam, iam in medium afferamus: ſed primum hic ipſam, prout abs te in tuo ſecundo colloquio cuſa legitur, reddamus epiſtolam, quæ ſic ſe habet poſt recitatam ſuperius inſcriptionem.

Experientia compertum eſt multorum, Rectorum mores varias viuendi normas in monaſterijs peperiſſe. Hinc factum eſt, vt iam omnia monaſteria Campaniæ, Samniæ, Valeriæ, Tuſciæ, Liguriæ, & aliarum prouinciarum Italiæ certam & rectam regulam viuendi, quam ſanctiſſimus & Deo acceptiſſimus Benedictus magiſter tuus inſtituit, ſeruare decreuerint, vt iuxta illam viuentes, nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram declinare præſumant. Hanc ego ſeruandam propoſui huic Congregationi, cum nuper me in ſuum Abbatem elegerit indignum. Quam cupientes in hoc monaſterio, ſicut in Caſſinenſi monaſterio, obſeruare inuiolabiliter, decreuimus ad ſanctitatem veſtram deſtinare religioſos ex eadem Congregatione viros, Hugonem & Paulum Fratres noſtros, iuxta prædictam ſanctam Regulam, & obſeruantiam plenius inſtituendos in Caſſinenſi ſancta Congregatione. quos commendatos apud paternitatem tuam humili obſequio rogamus. Datum in monaſterio prope Vrbem Fundanam VII. Kal. Aprilis.] ita deſcripta & recitata abs te epiſtola, cuius artifex ſubdolus (quiſquis ille fuerit) id ex ea voluit poſſe probari, iam ipſo tempore Simplicij Abbatis, ad quem data habetur epiſtola, prouinciæ Valeriæ monachos ſub S. Benedicti Regula profiteri cœpiſſe, ſicq. Valentionem illum primum Abbatem & inſtitutorem S.Gregorij monachum fuiſſe Benedictinum. ita quidem. Si enim vera fuiſſe oſtendi poſſet epiſtola, iam cauſa tota eſſet euicta, ac perorata, tibiq. Conſtantine, adiudicata; ſed quoniam manifeſtæ conuincitur falſitatis, te eadem cauſa cadere, certum eſt.

Scias itaque, non ſolum ex dictis illis duobus nominibus adſciticijs, Bernardo & Hugone, reddi epiſtolam hanc tuam de impoſtura ſuſpectam, immo conuictam; ſed idipſum a nobis demonſtrandum longe euidentiori argumento, quo quidem tu ipſe conſtrictus, atque omnino conuictus idem aſſerere, (niſi priuatus affectus mentem obnubilet) idipſum fateri cogaris, & exclamare etiam tu ipſe, zelo veritatis incenſus, aduerſus huiuſcemodi nebulonem, tanti ſceleris architectum, etiam ſi renueris, a conſcientia compellaris. Nam ſi oſtendero ante annos decem & octo exciſum fuiſſe Caſſinenſe monaſteriũ, quam potuerit ea epiſtola ad Simpliciũ ſcribi: plane falſam illam eſſe affirmare cogeris, quæ ſcripta dicitur ad Simplicium in monaſterio Caſſinenſi commorantem.

Accipe igitur certam rei demonſtrationem omni teſtificatione maiorem, non ab alio auctore quam ab eo, qui eodem tempore vixit, eiuſdem ordinis ſanctiſſimo monacho allatam, eodemq. diſcipulo S. Benedicti, Fauſto ſcilicet dico, ſinceriſſimo S. Mauri vitæ ſcriptore, cuius in

Digitized by Google

primis aſſertione illud conſtat, Simplicium æque diſcipulum S. Benedicti, datum fuiſſe comitem ab eodem Patre ſanctiſſimo ipſi Mauro in Gallias proficiſcenti, vbi vna cum eo etiam iugiter permaneret: quod & præſtitit vſque ad ipſius Mauri obitum, necnon Bertulphi Mauri ſucceſſoris, qui duobus poſt Maurum ſuperuixit annis. Inde vero vna cum eodem Fauſto, (vt ipſe in præfatione teſtatur) eſt reuerſus ad ſuos, ex quibus egreſſus fuerat, monachos Congregationis Caſſinenſis tunc Romæ in Laterano commorantes. Sed quoto anno Redemptoris id acciderit, ex eiuſdem Fauſti ſupputatione in fine vitæ ipſius Mauri facta ſic accipe, ab ipſo rerum principio ab eodem auctore ita deducta: [a] Oblatus eſt, inquit, Maurus beato Benedicto; habitauit cum eo annos viginti.] ſicq. inde ab eo receſſiſſe oportuit anno ſalutis quingenteſimo quadrageſimotertio. nam in confeſſo eſt apud te [b] ipſum abſque dubitatione aliqua, ex Leone Oſtienſe & alijs, anno vigeſimotertio poſt quingenteſimum oblatum fuiſſe a patre ſuo Eutychio S. Benedicto Maurum ipſum. His itaque ſi addas annos illos viginti cõmorationis cum eo, vtique (quod dictum eſt) ſalutis anno quadrageſimotertio poſt quingenteſimum, aſſerere opus eſt, ipſum S. Maurum a S. Benedicto in Gallias eſſe miſſum. Adijce rurſum huic numero annos quadraginta & vnum, quibus cum Mauro vixiſſe, vſque ad obitum ſcilicet ipſius Mauri, Simplicium, Fauſtus affirmat, atque his adde annos duos vitæ Bertulphi ſucceſſoris Mauri, quibus retẽti ab eo ſunt ambo Simplicius atque Fauſtus, antequam recedere poſſent ex Gallia in Italiam: fiet omnino annorum numerus octogintaſex ſupra quingentos, quo ſcilicet anno Fauſtus & Simplicius ſunt ex Gallia reuerſi ad ſuos Fratres Caſſinenſis Congregationis monachos, non autem ad Caſſinenſe monaſterium; quia iam ante deſtructum fuerat anno ſalutis (vt tu ipſe etiam conſtanter aſſeris) quingenteſimo ſeptuageſimooctauo: [c] quo ex tempore vſque ad reditum Simplicij atque Fauſti anni numerantur decem & octo. Si ergo Simplicius toto illo tempore manſit in Gallijs, nec reuerſus eſt inde, niſi elapſis annis decem & octo poſt deſtructum monaſterium Caſſinenſe, nempe anno octogeſimoſexto poſt quingenteſimum: quomodo potuit ille Bernardus Abbas monaſterij S. Honorati miſiſſe duos illos monachos ad Caſſinenſe monaſterium ad Simplicium inſtruendos, ſi neque tunc extabat monaſterium Caſſinenſe, iam ante decem & octo annos exciſum? Quid ad hæc Conſtantine dicis? vera ſunt ne iſta, quorum tantus teſtis eſt auctor, eiuſdem S. Benedicti charus alumnus Fauſtus, cuius verba & ſcripta omnes vt diuinum oraculum conſueuerunt accipere? Deteſtare igitur mecum detectam de falſa epiſtola impoſturam, labora vt flammis vltricibus detur, quæ adeo veſtram honeſtiſſimam Congregationem infamat, Fauſto ipſo S. Benedicti diſcipulo vindicem aduerſus eam agente.

[a] Apud Sur. die 15. Ian.

[b] pag. 100. ỹ. 26.

[c] pag. 170. ỹ. 22.

Sed quomodo tu ipſe in alijs etiam pluribus magnopere atque multipliciter ex ijs, quæ ex Fauſto ſunt allata, redarguaris, quæ quidem miramur abs te non eſſe conſiderata, accipe. Ac primum dum vis Sim-

plicium

Digitized by Google

plicium hunc tertium fuiſſe Abbatem poſt S. Benedictum in monaſterio Caſſinenſi, cum tamen (vt expreſſe habes ex Fauſto) ipſe Simplicius numquam ſit reuerſus ad ſuos, niſi poſt annos quadraginta tres a profectione in Gallias, atque poſt exciſum monaſterium Caſſinenſe annis decem & octo: Redargueris rurſum a Fauſto, cuius & auctoritate conuinceris, quod male ſis interpretatus verba S. Gregorij,[a] de Simplicio, a quo de vita S. Benedicti pleraque acceperat conſcribenda, ſic loquentis: Simplicio, inquit, qui Congregationem illius poſt eum tertius rexit.] interpretatus, inquam, Simplicium poſt S. Benedictum fuiſſe tertium Abbatem monaſterij Caſſinenſis: cum tamen ex his, quæ dicta ſunt ex Fauſto res oculis ſpectante, appareat manifeſte, id quod dicit S. Gregorius; poſt eum tertius rexit,] relationem habere non ad S. Benedictum, ſed ad Valentinianum Lateranenſem Abbatem. Ac licet poſt Valentinianum ponatur ab eodem Fauſto in præfatione Theodorus tertius Abbas, id accidit ex diuerſa ratione & ordine numerandi, nimirum quod ab ipſo Valentiniano inceperit Gregorius numerare, Fauſtus ab eo, qui poſt Valentinianum primo loco ſucceſſit: alias inter Fauſtum, & S. Gregorium magna fieret diſcrepantia. Tertio vero loco generatim es redarguendus a Fauſto, dum in ſupputatione tam Abbatum Caſſinenſium, quam Lateranenſium, in qua tantopere laboras, mirum in modum errare conuinceris idem tu ipſe, qui in Baronium ex perperam facta eorumdem Abbatum ſupputatione petulanter adeo inſultaſti. fortaſſe dicturus es more tuo, iſta nos dicentes, vniuerſam conuellere antiquitatem. At nos contra dicimus, velle eam ſtatuere, atque etiam reſtituere, ipſa nempe veterrima veterum in lucem prodere, quæ ſcripta reperiantur ab antiquo S. Benedicti diſcipulo Fauſto, eiuſq. auctoritate reliquos redarguere oſcitantiæ, quod in perueſtigandis antiquis ſcriptis adeo tepuerint, atque cœcutierint. Vt ſic intelligant omnes, vnum noſtrum hoc eſſe ſtudium, ipſam antiquitatem adeo obſcuratã elucidare.

Sed accipe adhuc a Fauſto correctionem quartam, qui ex eo etiam te redarguat, quod mendaciter illum citas, quaſi aſſerat, poſt Valentinianum fuiſſe Abbatem Lateranenſem Gregorium quemdam:[b] ſunt enim hæc tua verba: Cui, Valentiniano, ſucceſſiſſe Gregoriũ quemdam, tradit Fauſtus in vita S. Mauri.] hæc tu ipſe. at in vita Mauri a me ſæpe perlecta nihil tale potui reperire. Siccine bona fide rem agis, vt non falſos tantum teſtes, ſed falſas etiam teſtificationes adducas? Fauſtus igitur tuus pater, tuus corrector inſurgat, teq. redarguat, quod patrem decet, amanter.

Etſi autem, redarguente Fauſto, qui ea, quæ vidit (vt teſtatur ipſe) conſcripſit, erraſſe conuinceris tam recenſendo Caſſinenſes Abbates, quam etiam Lateranenſes: veniale tamen ſit tibi, quod alijs præuijs, quos es ſecutus, errantibus, tu quoque in eamdem erroris foueam tractus, cum ipſis erraſti.[c] Siquidem Paulus diaconus primus erroris huius ſignifer reperitur, dum ita ante te numerauit ſucceſſionem Abbatum Caſſinenſium; quem ſecutus eſt poſtea Leo Oſtienſis.[d] Vixit ille, ſcrip-

[a] Lib. 2. dial. in princip.

[b] pag. 169. verſ. 10.

[c] Paul. diac. lib 4. c. 6. in nou. c. 18.

[d] Leo Oſtien. Chron. Caſſ. lib. 5. c. 2.

ſitq. temporibus Caroli Magni, annis poſt S.Gregorium pene ducentis; iſte vero poſt annos quingentos ab eodem Pontifice. Hos & alios ſcimus eſſe ſecutos, Paulo diacono inhærentes,qui quidem deceptus eſſe noſcitur ex ambigua ſententia verborum Gregorij, relatione ab eo facta ad Benedictum, quam ad Valentinianum proxime poſitum eſſe reuocandam ex his, quæ ſcripſit Fauſtus,apparet. Qui vnus inſtar omnium nobis ſit, vt qui oblatus S. Benedicto ſeptennis, coaluit cum ipſo, creſcens cum annis pariter & ſapientia, apud quem permanſit vſque ad tempus profectionis S.Mauri,quando(vt dictum eſt)vna cum ipſo,atque Simplicio, alijſq. collegis in Gallias miſſus eſt,vbi permanſit vna cum eodem Simplicio vſque ad obitum S.Mauri atque Bertulphi, poſt quem eumdem Simplicium redeuntem in Italiam dicto tempore eſt ſecutus. qui cum & eiuſdem Simplicij peregrinationis, & ſtationis,profectionis, & reuerſionis comes fuerit indiuiduus: plane de rebus Simplicij perdiſcendis, nemo erit qui cum Fauſto veniat comparandus: ita vt neque ſi vniuerſus orbis in contrariam ſententiam conſpiret, aliquid Fauſti fidei detrahi poſſit, quæ præ tanti viri dignitate, a nemine hactenus fuerit in dubitationem, vel controuerſiam deducta. Quod vero haud, vti par erat,habita ratio eſt a legentibus de tempore Simplicij manſionis in Gallijs, & in Italiam reditus; euenit vt de eodem Simplicio etiam grauiſſimi auctores errauerint.

Ad excuſationem vero Pauli diaconi,& aliorum, qui eum ſequuti ponunt Simplicium tertium Caſſinenſis monaſterij Abbatem, primum dico ac repeto,Paulum ipſum, & ipſi inhærentes ex eo deceptos, quod S. Gregorius nominauerit eum tertium Abbatem, ita exſtimantes tertio loco ſucceſſiſſe S.Benedicto. Inde vero ijdem ex eodem Fauſto in præfatione ad vitam Mauri ex ijs, quæ proxime recitabimus, decepti quidem fuiſſe noſcuntur, cum putarint, ipſum aſſeruiſſe, eumdem Simplicium reuerſum ex Gallijs in Italiam ad monaſterium Caſſinenſe; ſicq. cum eum S. Gregorius appellet tertium Abbatem, quem Fauſtus aſſeruerit Caſſinum rediſſe:abſque aliqua ambiguitate viſum eſt,eſſe dicendum, Simplicium tertium fuiſſe Caſſinenſem Abbatem. Excuſatione plane dignus error,vt ſenties, cum audieris quæ a Fauſto in dicta præfatione ad vitam Mauri narrantur. Ipſe enim ibidem agens de ſuo reditu vna cum Simplicio ex Gallijs in Italiam,hæc ait: Ego itaque cum longe poſt tranſitum egregij Confeſſoris Benedicti magiſtri noſtri, operum mirabilium patratoris, ſepulto iam beatiſſimo Mauro & duobus comitibus noſtris Conſtantino, & Antonio, ad noſtrum monaſterium, vltimam iam pene agens ætatem, vna cum Simplicio, iuxta mandatum beati Mauri, fuiſſem regreſſus: compulſus ab omnibus Fratribus Congregationis Caſſinenſis cœnobij, de quo profecti fueramus, &c.] ſubdit enim,quomodo ab eiuſdem monaſterij monachis rogatus, ſcripſerit vitam S.Mauri. Iſta tu audiens, Lector (rogo te) nonne his ſuaſus, firmiter animo concipis, eoſdem Fauſtum & Simplicium rediſſe vnde miſſi fuerant a S.Benedicto, ad monaſterium Caſſinenſe? Vtique plane,dices; cum

Digitized by Google

cum id viſus ſit idem auctor aſſeruiſſe verbis illis : Ad monaſterium noſtrum regreſſus, compulſus ab omnibus Fratribus Congregationis Caſſinenſis cœnobij, de quo profecti fueramus.] Sentirem, fateor, hoc ipſum & ego, niſi alia euidentiora obſtarent omnino : neque ab iſta me ſententia dimoueret, quod idem Fauſtus mox ſubdit, ſe etiam a Theodoro Abbate monaſterij Lateranenſis fuiſſe rogatum, vt de vita S. Mauri hiſtoriam ſcriberet. Nam nihil prohibet, quin a diuerſis, diuerſiſq. locis atque temporibus potuerit idem Fauſtus eſſe rogatus, vt faceret: ſentirem, inquam, & ego idipſum, atque ſic errarem cum illis, niſi exacta temporis diſquiſitio, ne in eumdem errorem impingerem, veluti in tenebris lux veritatis, tamquam admota lucerna fulſiſſet.

Quænam autem iſta lux fuerit, ſuperius eſt demonſtratū, nempe certa temporis ratio, ex ſupputatione annorum per eumdem Fauſtum ex notis multiplicibus comparata, qua abſque vlla penitus dubitatione reperitur, eorumdem Fauſti & Simplicij ex Gallijs in Italiam reditum contigiſſe poſt decem & octo annos ab exciſo a Longobardis Caſſinenſi cœnobio, ita vt non potuerint ipſi vllo pacto in idem cœnobium ad ſuos Caſſinum eſſe reuerſi, ſed potius Romam ad Lateranenſe cœnobiū, quo omnis beata Congregatio illa Caſſinenſis poſt deſtructum monaſterium Caſſinenſe confugerat, idq. non ante annum Redemptoris quingenteſimum octogeſimumſextum; ſicq. tota illa deſcriptio Fauſti, qua ait, ſe cum Simplicio ad ſuum monaſterium eſſe reuerſum, de quo profecti fuerant, ſit intelligenda non de loco, ſed de perſonis ipſius loci, nempe de Congregationis Caſſinenſis Fratribus. Qui autem iſta haud adeo accurate conſiderarunt, mox in eam ſententiam abeuntes putarūt omnino, cum Fauſto Simplicium Caſſinum eſſe reuerſum, ibiq. Abbatis munere tertio loco poſt S. Benedictū eſſe perfunctū. Fuit horum primus (vt dictū eſt) auctor omnium Paulus diaconus, qui ſecum traxit reliquos omnes, qui eadē de Simplicio aſſeruerunt, nec aliunde, quam ab eodē accepta. Idipſū diſertis verbis Trithemius affirmauit, eoſdē ſcilicet Fauſtū atque Simplicium eſſe reuerſos a Gallijs in ipſum Caſſinēſe cœnobium. Nam audi quid dicat primum in libro de Scriptoribus eccleſiaſticis, cū agit de Fauſto: [a] Mortuo ſancto Mauro, ad montem Caſſinum reuerſus eſt.] & in libro de viris illuſtribus de ambobus eadem iſtis verbis: [b] Mauro defuncto, Fauſtus & Simplicius ad cœnobium Caſſinenſe ſunt reuerſi, cum iam prope vltimam agerent ætatem.] hæc ipſe, ſed errans.

a Trith. de Script. eccleſ. c. 2.
b Idem.

Qui autem primus omnium eiuſmodi perueſtigauit & inuenit errorē, nempe fieri non potuiſſe, vt ijdem Fauſtus atque Simplicius ex Gallijs poſt tot annorum curricula reuerſi fuerint in monaſterium Caſſinenſe, quod id ratio temporis (vt dictum eſt) prohiberet, vt ſæpe ſuperius demonſtratum eſt; fuit Petrus diaconus Caſſinenſis, qui (vt par erat) nequaquam hos voluit reuerſos eſſe Caſſinum, ſed Romam in Lateranenſe cœnobium, & prudenter quidē. Sed qui non, vt debuit, quem inuenit, correxit errorē : grauius inde errauit & ipſe. Qui primus poſt annos quingentos & amplius a tēporibus Fauſti atque Simplicij abſque aliquo præ-

uio

Digitized by Google

uio aſſertore, pro animi arbitrio, duos excogitauit fuiſſe Simplicios, alterum ſcilicet tertium Abbatem monaſterij Caſſinenſis, alterum vero collegam Fauſti ex Gallijs, reuerſum Romam ad monaſterium Lateranenſe, ſicq. vnum eumdemq. ſecuit in duos. Sed quo auctore, qua teſtificatione, cuius aſſertione antiquioris? nullius penitus. Nemo enim toto illo decurſu quingentorum annorum inueniri vſquam poteſt, qui duos fuiſſe Simplicios dixerit, eiuſdem temporis monachos præclaros diſcipulos Benedicti: licet ipſe vltimo illo compendioſo volumine, quod ſcripſit de viris illuſtribus Caſſinenſibus, viſus eſt correxiſſe errorem, cũ in eo non niſi de vno Simplicio meminerit,[a] cum tamen in duobus tractatibus, quos antea ſcripſerat, duos finxerat ſibi Simplicios, in opuſculo inquam, quod inſcriptum eſt, Ortus & vita Iuſtorum cœnobij Caſſinenſis.] atque in tractatu, cuius eſt inſcriptio, Sermo in Octaua S. Benedicti.] quos ante librum illum de viris illuſtribus fuiſſe conſcriptos, ex eo redditur manifeſtum, quod in fine eiuſdem opuſculi, dum ſuas lucubrationes recenſet, eorumdem meminit a ſe ſcriptorum voluminum. In quo cum (vt diximus) non niſi vnum Simplicium agnoſcat, & non, vt ante bis fecerat, duos conſtituat, videri poteſt a ſententia diſceſſiſſe, quam quidem haud firma ratione aſſeruiſſet, dum ex ſepultura ipſius id conatus fuerit demonſtrare.

[a] Petr. diac. de vir. illuſt. Caſſ. c. 5.

Quam autem ea quæ recitat ſint infirma, tu Lector, attende: ait enim in opuſculo illo, cuius eſt titulus, De octaua S. Benedicti.] cum agit de inuentione eiuſdem venerandi corporis: Eodem ſiquidem tempore, quo Eccleſiæ ſpeculum Deſiderius eamdẽ renouabat eccleſiam, cum tres non integras vlnas fodiſſet, die octaua eiuſdem ſanctiſſimi Patris: ſubito ignorantibus cunctis ſepulchrum inuenit, in quo tanti Patris conditus retinebatur theſaurus. Statim vero terræmotus factus eſt magnus, odoris quoque extitit tanta ſuauitas, vt omnes ſimul maximo pauore ſtuperent: mons etiam totus ab imo vſque ad ſummum quatiebatur; decem namque & ſeptem vicibus eo die a terræmotu concuſſus eſt: ſuper ſepulchro quoque in dextero latere altaris laterem reperit, nomen eiuſdem Confeſſoris continentem.] & narratis ijs, quæ tunc accidiſſe ait, miraculis, iſta ſubijcit: Adueſperaſcente vero die, a venerabili patre Deſiderio deputati ſunt quã plurimi Fratres, qui vigilias tota nocte iuxta ſanctiſſimi Benedicti corpus celebrarent. Cumq. omnes alij egreſſi fuiſſent, Gregorius eiuſdem eccleſiæ Paramonarius dixit: Si æquum vobis videtur, ſacratas reliquias, antequam dominus Abbas veniat, inſpiciamus. Quod dictum dum placuiſſet omnibus; accedentes ad locũ, inuenerunt ſuper ſepulchrũ ſindonem expanſam candidiſſimam, quæ cũ tangebatur, euaneſcebat. leuantes autem lapidem, inuenerunt duas ſepulturas, in quibus hoc ordine reliquiæ poſitę erant. Loculus erat marmoreus in dextera parte ſepulchrorum longitudinis quatuor pedum, & latitudinis pene duorum, in quo oſſa patris ſanctiſſimi Benedicti, & ſororis poſita erant. In ſiniſtro autẽ ſepulchri latere loculus erat ligneus poſitus, in quo caro eius poſita erat. poſiti autem fuerant ita: capita

eorum

eorum contra chorum, pedes contra altare ſancti Baptiſtæ Ioannis habentes. Iuxta pedes vero eorum inuenerunt ſepulchra, in quibus Carolus ſanctus, & Conſtantinus, & Simplicius requieſcebant. A dextro autem altaris latere Benedictum patrem ſanctiſſimum, a ſiniſtro beatam Scholaſticam inuenerunt.] ſubijcit de ſublato S. Benedicti dente per Gregorium. Sed & alia, quæ tunc accidiſſe tradit, narrat miracula: at hæc ſatis a nobis ſint recitata de his quæ ad Simplicij corpus pertinent, de quo eſt diſceptatio, quod ex eius ſepultura Petrus arguat Simplicium Abbatem fuiſſe monaſterij Caſſinenſis.

At hæc an in omnibus vera ſint: appello in primis Leonem Oſtienſem, qui tunc tẽporis viuebat, & ea quæ tunc contigerunt videbat, & quam exactiſſime deſcribebat, ſtudioſiſſimus Deſiderij Abbatis, tunc eamdem baſilicam innouantis: appello, inquam, præcipuum veſtrorum hiſtoricorum, ne refractarius nimis rerum veſtrarum exiſtimer. Quiſnam nobis ſuccẽſeat, ſi quæ veſtri dixerunt, iidemq. auctoritate præſtantiores, adducam in medium, ad confutanda ea quæ Petrus ſcripſit, vel alius nomine eius ſuppoſuit, qui necdum eo tempore natus erat? Leo igitur Oſtienſis, dum de his agit, quæ tunc contigerunt, cum veteri deſtructa baſilica, noua eſt ædificata, cuncta diligenter ſtylo proſequens, vbi venit ad effoſſum S. Benedicti ſepulchrum, ſingula quæ tunc ſunt facta recenſens, hæc habet de inuẽtione tumuli S. Benedicti: [a] Interea dum adytum ad planitiem eccleſiæ, quæ cubitorum fere ſex putabatur, conſequenter diſponeret: tres vlnas non integras fodiens, ſubito Benedicti patris venerabilem tumulum reperit. Moxq. cum religioſis viris communicato conſilio, ne illum omnino mutare præſumeret, ne quis aliquid poſſet de tanto theſauro ſurripere: tumulum ipſum eodem, quo ſitus fuerat loco, pretioſis iterum lapidibus texit, ac deſuper arcam Pario marmore in tranſuerſum baſilicæ, ideſt, a Septemtrione in Meridiẽ, quinque per longum cubitis, opere præclaro conſtruxit. Hoc itaque modo adytus in priori eminentia perſtitit, ita vt a pauimento ipſius ad pauimentum eccleſiæ gradibus octo deſcendatur ſub fornice ſcilicet maxima, quæ eidem adytui imminet, præter illum gradum, quo ad altare ſubitur, &c.] [b] proſequitur enim reliqua ſigillatim eodem quo facta ſunt ordine, vt nihil voluiſſe præterire viſus ſit, vt prudens Lector intelliget, ſi conſulat ipſa.

a Leo Oſt. lib. 3. c. 26.

b Id. lib. 3. c. 27.

Qui & inferius, dum agit de ipſius baſilicæ dedicatione, deq. conſecratione S. Benedicti altaris, poſt alias diuerſorum Apoſtolorum, & Sanctorum reconditas ibi reliquias hæc addit: [c] Duo etiam argentea ſcrinia, plurimis Sanctorum referta reliquijs intra ipſum altare honorifice ſunt in marmore ſuperiori ſuſpenſa, quæ reuerendiſſimus Papa Benedictus ob amorem & reuerentiam ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti de ſacrario Lateranenſis palatij ſumpta ad Caſſinenſem direxit eccleſiam, &c.] & ne quis dicere poſſet, iiſdem ſcrinijs contenta fuiſſe oſſa Simplicij, quorumnam Sanctorum illæ reliquiæ fuerint, ſigillatim inferius narrat.

c Ibid. lib. 3. c. 25. in fine.

At

Digitized by Google

At vbinã mentio apud eumdem Leonẽ de adinuentis & collocatis ibidẽ tribus alijs ſepulchris, nempe Carlomanni, Conſtantini, atque Simplicij? inſuper vbi mẽtio ibi, quod non vnum ibi ſed duo ſint inuenta ſepulchra, alterum quo S. Benedicti oſſa, alterum quo caro eius (vt ait) poſita erat? certe quidẽ non niſi de vno tumulo, eodemq. S. Benedicti, Leo qui aderat, ſcribit: pręſentem enim ſe illa omnia inſpexiſſe teſtatur, cũ tamen reliqua cuncta longe minoris momenti, quæ tunc ſunt facta, memoriæ perpetuæ tradere minime prætermiſerit. Præterea quomodo ſub vno altari (vt eſt Petri aſſertio) inuẽta ſunt quinque ſepulchra? Vel quomodo tantopere (vt idẽ Leo ſæpe [a] teſtatur) eſſe potuit dubitatũ, num illic eſſet corpus S. Benedicti: ſi quoties ſingulorũ illorum triũ Beatorum corpora illuc fuerunt illata, toties oportuerit ipſum altare detegi, & tumulum ipſius S. Benedicti perſpicuum reddi omnibus intuentibus? Vel quonam pacto paulo poſt Vrbanus Papa ſucceſſor ipſius Deſiderij in Pontificatu, potuit adhuc dubitaſſe, (quod ipſe Petrus diaconus ſcripſit: [b]) cum Caſſinum petijt, an illic corpus S. Benedicti reconditum eſſet, vt oportuerit cum diuinitus facta apparitione reddi certum ſi adeo patens nuper facta fuerat tot miraculis ipſius detectio ſepulturæ? Vel quomodo tot tãta ſigna illa coram edita ab ipſo Leone Oſtienſi potuerũt prætermitti, vt nec nutu ſaltem eorumdem vllo pacto meminerit, qui longe minora de eodem S. Benedicto facta miracula ſcribere non prætermiſit? Sed & quanam ratione, qui nouæ eccleſiæ ſingula altaria dedicata recenſet, & ſingulas in eis ſingulis Sanctorum reliquias collocatas enumerat, trium illorum corporum, quæ tunc cum S. Benedicto eſſent inuenta, nullã penitus habuerit mentionem? Rurſum quod ad terræmotum pertinet: potuit id neſciſſe qui aderat Leo Oſtienſis, vel ſilentio rẽ tantam præterijſſe, qui inferius, quando reuera contigerit terræmotus ille longe poſt eamdem extructam & dedicatã baſilicam, cum domus extrueretur, meminit hiſce [c] verbis, quibus idem Petrus manifeſti mendacij arguatur? Tantam vero, dum iſta foderentur, fundamenta domus ſcilicet, experti ſumus terræmotus vim, vt vna die decem & ſeptem vicibus, alijs vero diebus bis, ter, quaterq. ac ſæpius etiam per ſingulos dies ſentiremus. Quod certe propter innumeras eiuſdem loci ſepulturas, neceſſario tunc violatas, quæ ſanctorum forte hominum fuerant, multis tunc contigiſſe putauimus: nam raro alias hoc loco contingere ſolent terræmotus.] hæc Leo. quibus mendaciſſimus conuincitur Petrus.

Hæc igitur tibi, Lector, conſiderãda proponimus, quibus intelligas iſta a Petro omnino fuiſſe conficta, vel ſi non ab ipſo, ab alio tamen fuerit potius aſſumentũ eiuſdẽ ſcriptis appoſitũ, quo probaretur Simplicius Abbas fuiſſe Caſſinenſis, cũ tamen neque ex corpore ipſius inuento, ſi verũ fuiſſet, id neceſſario inferri poſſit, illic ipſum eſſe defunctũ. Nã & corpus Carlomanni, quod dicitur ibidẽ repertũ, liquet eiuſdẽ Leonis aſſertione ex Gallijs translatum [d] fuiſſe Caſſinum. potuit namque accidiſſe, ſi vera eſſent quæ apud Petrum inuenimus enarrata, vt monachi Caſſinenſes ad priſtinum monaſterium inſtauratũ redeuntes, attulerint ſecũ corpus

[a] Leo lib. 2. c. 44.

[b] Chron. Caſſin. lib. 4. c. 5.

[c] Leo lib. 3. c. 31.

[d] Leo lib. 1. c. 7. in fin.

eiuſdem beati Simplicij. Ceterum nec hoc puto verum, quoniam nondum canonizatus, & inter Sanctos relatus reperitur fuiſſe Simplicius, vt corpus eius ſubtus altare poni potuiſſet. Nam ſi canonizatus, & inter Sanctos relatus fuit, vt eo honore Sanctis tantum debito dignus haberetur: quare non a Caſſinenſibus, vel ab alijs eius memoria aliquando inuenitur celebrata fuiſſe? In Benedictinorum enim Martyrologio nuſquã de Simplicio mentio, niſi in recentiore Arnoldi, cum agitur de inuẽtione eorumdem trium nuper nominatorũ, auctoritate non alicuius, niſi Petri diaconi, cuius fides, quam vacillet, audiſti. Euaneſcit itaque, vt tu vides, quæ poſt quingẽtos annos & amplius ab vno dumtaxat Petro de duobus Simplicijs adinuenta fuit aſſertio, a qua idem viſus eſt receſſiſſe, cum vltimo ſuo ſcripto nonniſi vnius meminerit, cum tam antiquiores, vt Paulus diaconus, & alij poſt eum; quam recentiores, vt Trithemius, nonniſi vnum ſuis ſcriptis Simplicium nouerint; licet in eo omnes errauerint, dũ putarunt, eumdem vna cum Fauſto ex Gallia reuerſum eſſe Caſſinum. Hæc aduerſus Petrum, vel Petri nomine ſcripta dicta ſunto, non autem aduerſum te, qui nonniſi vnum, vt reliqui omnes, tuis ſcriptis profiteris noſſe Simplicium, errans tamen cum alijs, dum eumdem conſtituis Abbatem tertium Caſſinenſem.

Poſt hæc autem tua proſequens ſcripta, inuenimus te ſugillaſſe Baronium eo, [a] quod numerans Abbates monaſterij S. Gregorij, aliquot prætermiſerit. quid tum? Non eam ſuſcepit prouinciam, vt Chronicon Abbatum monaſterij ſancti Gregorij compilaret; ſed obiter ea attingens, quantum inſtitutum ferret, ad alia tractanda ſe ex more conuertit. Inferius vero dum arguis eum, quod Abbatem vocet, [b] quem Præpoſitum monaſterij S. Gregorius, quod ita S. Benedicti Regula traderet, appellarit: hoc eſt quod diſputatur, num eiuſdem Regulæ S. Benedicti S. Gregorius eſſet, vt dici poſſit, eadem fuiſſe nomina præfecturarũ. Sed leuia prætermittamus iſta, quod nec in his Baronius immoretur. Iam vero ad ſequentis diei, idemq. tertium atque nouiſſimum Colloquium, quo abſoluiſti opus, conuertamus orationem, cum prolixum ſecundum iſtud Colloquium tuum iam paucis intelligas confutatum.

[a] pag. 167. verſ. 11.

[b] pag. 161. verſ. 7.

IN TERTIVM COLLOQVIVM.

NVgaris primum in eo, ſeu potius calumniaris, quod affirmas ipſo ferme tertij Colloquij [c] exordio, a Baronio auctorem neminem afferri, qui aſſerat, quod probare conatur de S. Gregorio, eum non a S. Benedicto, ſed a monachis prouinciæ Valeriæ ducere ſui monachatus originem: cum ſibi aſtipulantem citet ipſum S. Gregorium, id in dialogis iterum ac tertio profitentem, quo vno ſolo gaudet, vt confutet omnes tuos. Cumq. his alia rurſum ſubijcis, declamans in eumdem, quaſi id non recipiat, quod in hanc diem ab omnibus fuerit traditione receptum: [d] rurſum ad tuam hac in re inſcitiam prouocas detegendam, cum ex his arguaris neſcire, quid nomen ipſum traditionis ab Eccleſia vſurpatum

[c] pag. 178. v. 16.

[d] pag. 178. v. 23.

Digitized by Google

patum importet; quod nempe illud dumtaxat vere traditum, & obſeruatione dignum exiſtimetur, quod ab omnibus vbique & ſemper ſit in Eccleſia cuſtoditum, vt, quod in exemplum ducimus, ipſum ſacrum ſignum Crucis, quod licet nulla ſcriptura conſtet promulgatum fuiſſe, tamen traditum vere dici poteſt, & omni obſeruatione digniſſimum: cetera autem, quæ non ſunt huiuſmodi, ſecus, etiam ſi mille habeant teſtes, cum ex veritate certa conuinci poſſunt mendacij. Sit exemplo, quod ad finem colloquij diei ſecundæ a nobis eſt de Simplicio dictum, qui cum auctoritate Pauli diaconi longe ante Ioannem diaconum aſſertus fuerit Abbas tertius cœnobij Caſſinenſis, hancq. ſententiam ita mox ſecuti ſint omnes, vt ne vnus quidem poſſit inueniri ſenſiſſe contrarium: tamen rei veritate comperta ex eius temporis Scriptore, qui ea cuncta vidit & ſcripſit, quis inſaniens dixerit, tenendum eſſe, quod traditum; & veritatis compertæ nullam rationem habendam? Sic, cum tu ipſe veritatem non ex certitudinis dignitate, momentiſq. probationum expendis, ſed ex numero teſtium, qui omnes quod ab vno eſſe dictum repererunt, turmatim abſque aliqua diſcuſſione ſequentes aſſeruerunt, adeo vt idem ſint omnes ac vnus, cum ab vno in omnes idem fluxiſſe error inueniatur: perterrere fortaſſe poteris (quod præfati ſumus)
a 4. Reg. 6. quempiam ſimilem famulo Eliſæi, [a] numerum immenſum hoſtium pertimeſcenti; at non eos, qui ingenuitate polleant ex veritate, dicente
b Ioan. 8. Domino: [b] Cognoſcetis Veritatem, & Veritas liberabit vos.] Ad hanc te incudem prouoco, in qua crebrioribus ictibus probetur, quod ſit aurum vel argentum adulterinum, quodve purum atque germanum.

At quid facis, cum aggrederis enumerare teſtes, qui faueant tuæ cauſæ, dum aſſeris S. Gregorium fuiſſe profeſſorem Regulæ S. Benedicti? ſtatuis ante primam aciem quem omnium fortiſſimum militem te habere
c pag. 184. v. 5. 187. v. 3. exiſtimas, [c] Bernardum videlicet Abbatem monaſterij Fundani. Probe quidem, cum in tuam, tuorumq. erubeſcentiam (quod maxime doleo) rurſum turpiſſimam eam impoſturam ſpectandam adducis in ſcenam, rurſum ſpectatorum ſibilis explodendam. en qualem habes tuæ militiæ anteſignanum. Hunc mox (ita abs te ordine iſto rebus diſpoſi-
d pag. 184. v. 21. tis) ſequuntur diplomata [d] eiuſdem generis de donationibus factis a S. Gregorio, ſeu potius confictis monaſterio Caſſinenſi. At de his nos copioſe egimus in Reſponſione, quam poſt Apologeticum edituri ſumus ad finem operis, vbi prouocati ijſdem commenticijs ſcriptis, falcem & ignem immiſimus in ſpineta illa falſorum documentorum, quo amando Lectorem.

At quid me occupas in refutandis reliquis futiliſſimis argumētis, & illo inter alia, quod ſubijcis, & deducis ex eo, quod ſcripſiſſe reperiatur S. Gregorius res geſtas S. Benedicti, eiuſq. inſtituta adamaſſe? Vnde huiuſ-
e pag. 186. verſ. 10. ſcemodi deducis argumentum, vt dicas: [e] Si poſt cognita & laudata illa S. Benedicti inſtituta renuntiauit, & nuntium remiſit ſæculo: mirum valde eſſet, Gregorium aliud laudaſſe inſtitutum, aliud profeſſum fuiſſe. certe nouerat ipſe vti iuris conſultiſſimus illud ex codē iure ſumptū: Quod

ſemel

Digitized by Google

ſemel placuit, amplius diſplicere non debet.] Quod ſi Gregorius non fuit ex inſtituto ſanctiſſimi patris Benedicti, illud aut neſciuit, aut non obſeruauit, nempe quod iuris regula eſt dictum. Quod illud neſcierit, non conceditur, cum ex epiſtola eius optime comprobetur, iuris ſcientiſſimum fuiſſe. & ſi ſciuit, vtique & illud obſeruauit. Nam ab eo, quod ei ſemel placuerat, numquam diſceſſiſſe credam. Niſi forte rationem aliquam tu ipſe attuleris, qua factum fuerit, vt tantus vir a tanto decreto diſcedere voluerit. Quod cum facere non poſſis: neceſſario dicendum eſt, Gregorium inſtitutum quod ipſe verbis laudauit, re ipſa profeſſum fuiſſe, &c.] hæc tua ſunt verba, quæ cum mirari iure poſſint omnes, qui legunt; totos oporteat eoſdem in riſum ſolui & diſſolui, cum te videant monachum agentem iuris interpretem, qui velis ea lege teneri quemlibet, vt quod ſemel laudarit, illud amplecti debeat; & non potius ſit illud, quod regula iuris habet, ad contractus referendum, vel ad alia legalia placita, quibus aliquis ſponte conſenſerit. Sed & illud quo dignum riſu, dum a S. Gregorio exigis obſeruationē eius legis, quam poſt annos ferme ſeptingētos conſtat fuiſſe a Bonifacio Papa Octauo ſancitam?[a] En vides Conſtātine quanto periculo monachus agat Iureconſultū, & quid ſit, præſumere vltra crepidam. Ceterum quod ad S. Gregorium laudantem inſtituta S. Benedicti pertinet: nonne idem Gregorius aliorum Sanctorum virorum monachorum ſcripſit atque laudauit vitæ inſtitutum, & ſanctitatem, vt Equitij, Honorati, & aliorum? potuit ne omnium, quos probaſſet, Patrum ſequi ſimul ſingulorum veſtigia, & vitæ formam profiteri? Sunt enim iſta vocationis Dei, & non hominum electionis, vt diuerſi diuerſa regularis vitæ inſtituta ſectentur.

[a] Reg. 21. de reg. iur. in Sex.

Poſt hæc autem reprehendens Baronium de eo, quod ſcripſerat in Reſponſione ad aliū Caſſinenſis Congregationis monachum, quē es tu ipſe ſecutus, iſta ſubijcis:[b] Scriptor ille tuus nouiſſimus deridet quemdam (Arnoldum ſcilicet Belgam, quem tu errantem nominare erubeſcis) quod dixerit beatum Benedictum nobilibus ortum natalibus; ac ſi grande peccatum eſſet hoc ſcribere.] Calumnioſe rurſum more tuo rē agis. Non negat ipſe nobilitatem illam S. Benedicto tribuendam, quam S. Gregorius tribuit, immo laudat, & recitat ex verbis eius, quod ſcilicet dicat, eum ingenuum ex liberioribus parentibus ortum. Riſit quidem, quod Arnoldus ille tuus addiderit, ex Aniciano ſtemmate generatum, ex quo & genus Auſtriacum originem duxerit, vt ſic ex eodem principio S. Benedicti genus, Philippiq. Regis Hiſpaniarum (vt ait) linea deducatur. Definite ludicra iſta miſcere, & ſic cohibebitis riſum legentium. ſed de quæſtione hac, eiuſq. confutatione agetur inferius in dicta Reſponſione. Hic vero tantum id attingā, quod ſubijcis verbis iſtis:[c] Quare neſcio, quo ſpiritu ductus ille tuus, qui auſus fuerit oſtendere, beatum patrem Benedictum inferiorem nobilitate fuiſſe illo Defenſoris filio, &c.] dicam ego, quo ſpiritu ductus; proculdubio a ſpiritu non vanitatis, ſed veritatis, vt qui nonniſi S. Gregorij teſtimonio rem agens, eadem totidem deſcripſerit verbis; & vt veritatis amator, haud æquo

[b] pag. 187. v. 20.

[c] pag. 188. verſ. 7.

Digitized by Google

animo tulerit, ita huiuſmodi ineptijs lancinari veritatem.

a Pag. 188. verſ. 15. Subijcis autem iſta itidem in ſugillationem Baronij: [a] Quod idcirco dixerim, ais, vt diſceres, quo animo erga nos ſint illi tui Scriptores, qui ex qualibet re minima occaſionem quærunt, vt quam affecti ſint erga inſtitutum noſtrum oſtendant.] hæc tu malus interpres candidiſſimi hac in re animi Cardinalis Baronij. Porro tu cũ alias ſæpe ſuperius conuictus fueris rem hanc totã calumnijs agere: modo certe calumnioſiſſimus(pace tua dixerim) arguaris, vt de te ipſe iure Baronius verbis Apoſtoli poſſit expoſtulare, dicentis ad Galatas: *b Gal. 4.* [b] Ergo inimicus vobis factus ſum veritatem dicens?] Vt autem hac peſſima ſuſpicione concepta, & prodita ſcriptis te liberem, alioſq. ſimul iſta legentes reddam de his omnino ſecuros: hic ex Annalibus eiuſdem Auctoris loca aliqua reddam, quibus Baronij animus explicetur. Sicut enim voces ſunt earum, quæ in animo latent, paſſionum notæ, ita & ſcripta cuiuſcumque id abundantius præſtant. Accipe igitur ſparſa per Annales elogia de ſancto Benedicto, eiuſq. ſacra ſobole ab eodem Baronio ſcripta; quo nomine veſtri omnes eidem plurimum debeant, tu vero facti pœnitens percutere pectus debeas in deteſtationem concepti abs te, atque afferti mendacij: ac illud primum: *c Annal. tom. 6. anno 494.* [c] Quod, inquit, admiratione dignum eſt. Sane quidem in S. Benedicti vocatione ſumma Dei in conſulendo ſuæ Eccleſiæ innotuit prouidentia. Etenim tempore, quo (vt diximus) Italia, Gallia, Hiſpania, atque Africa a Gothis, & Vuandalis hæreticis Arrianis poſſidebantur, Orienſq. pene totus eſſet infectus hæreticis: in tam tetræ noctis obſcuritate denſaq. caligine eiuſmodi claritudo lucis effulſit, ſanctus videlicet Benedictus, qua vniuerſus Catholicus orbis illuſtraretur. Quantus autem ſplendor ex viro Dei Benedicto ad Eccleſiam illuſtrandam diuinitus emicuerit: inferius ſuis locis ordine temporum enarrabimus.] & rurſum de Benedictinis monachis: Illud glorioſe prædicare liceat, coaleſcente nobili planta maioribus incrementis, in dies magis magiſq. dilatatum eſſe eumdem ordinem monachorũ S. Benedicti, progreſſuq. temporis complures alios extitiſſe monachorum ordines ſub eiuſdẽ ſancti Regulis militantes.] & poſt multa de eiſdẽ Benedictinis: *d Annal. tom. 7. anno 529.* [d] At quis Dei conſiliũ nõ magnopere admiretur, dum conſiderat, eodem ferme tempore, quo in Oriente monachiſmus magna eſſet ex parte collapſus, compluribus ex eiſdem a Fide Catholica in diuerſos hæreſum errores deficientibus, alijs vero ab illo veteri inſtituto rigido in delicias prolabentibus: eodem, inquam, tempore in Occidente inſtaurari, longe lateq. diffundi obſeruantiam monaſticæ diſciplinæ, eamdemq. adeo fecundo germine propagari, cum veluti ex tenui ſurculo prægrandium exortæ ſint frugiferarum arborum ſiluæ, quæ vniuerſam repleuerint Occidentalem Eccleſiam: extiteritq. locuples ſeminarium, ex quo plurimi progreſſi ſint ſanctiſſimi diuerſarum eccleſiarum Epiſcopi, nec defuerint ex eis, qui in Throno Apoſtolico conſidentes vniuerſam Catholicam Eccleſiam, cum vehementiores vrgerent fluctus, conſtantiſſime gubernarint: progreſſiq. ex eodem monachorũ

ordine

Digitized by Google

ordine ſint, qui Apoſtolico munere complures barbaras nationes Chriſti iugum ferre impatientes, tandem ad Chriſtianam Fidem ſponte capeſſendam conuerterint: prodierintq. alij, qui ob ſuſcepta grandia pro religione certamina ſint victores conſecuti coronam martyrij. Præterimus modo illos, qui ſacrarum litterarum ſcientia nobiles, inter Scriptores eccleſiaſticos floruere. Nec numeramus, quæ numerari vix poſſint ſacrarum examina virginum. ſicut nec facile ſit recenſere, quot ex hoc vno vere dicendo ſui humilitate fonticulo immenſa flumina ſint deriuata. Quot, inquam, ex Benedicto diuerſorũ ordinum ſint progreſſa agmina monachorum, qui licet diuerſo nomine in Dei Eccleſia circumamicta varietate cenſeantur; inſtituti tamen eſſe S. Benedicti, & ab ipſo progredi gloriantur. Hæc tanta tibi vno intuitu, tamquam immenſum cælum in paruo globo deſcriptũ inſpiciẽda modo obiter proponimus &c.] & inferius eodem anno in hæreticos detractores S. Benedicti & ſuorum, vbi de diabolo meminit, qui S. Benedictum, Maledictum nominabat, iſta ſubinfert: Intelligis ex his puto, Lector, cuiuſnam lingua loquantur, cuiusve ſpiritu agitentur infeliciſſimi Nouatores, qui in eumdem ſanctiſſimum virum, aliosq. a Deo benedictos monachos maledicta & contumelias iaculari nõ ceſſant.] hæc Baronius, quem niſi ſcirẽ fuiſſe presbyterũ noſtrę Congregationis, aſſererem fuiſſe Benedictinũ, cum his & alijs præclaris elogijs Benedictinos, cũ datur occaſio, prædicet, & in eos obloquentes ſeuere cohibeat. vnde ſane, ſi res in controuerſiã duceretur, vter veſtrũ, tu ipſe, an Baronius magis S. Benedictũ atque Benedictinos monachos diligat: & ipſe vt iudex interpellatus ſententiam ferrem: procul dubio primas Baronio deferrem, hac potiſſimum ratione, quod ſtatera, qua expendendus eſt amor, vt ſit verus, eſt rectitudo. vnde & illud Cantici: [a] Recti diligunt te.] a qua quidem ſi quis deuiet rectitudine veritatis, non recte amare conuincitur, ſed carnali affectu ſpiritualia proſequi, quæ inficiant potius quam decorent. ſiquidem caro & ſpiritus ſibi inuicem aduerſentur. Ceſſa igitur talia in Baronium effundere; & in tui ordinis amoris rectitudine, ſi ſapis, potius imitare ipſum, qui veri amoris integritate longe te ſuperet.

[a] Cant. 1.

Subijcis [b] poſt hæc argumentum ex Regula, quã a S. Gregorio ſeruandam vis ſuſceptã, eo quod eam laudaſſe inueniatur illis verbis de Benedicto agens: Scripſit monachorũ Regulam, diſcretione præcipuam, ſermone luculentam. Quam autem, inquis, tantũ laudaſſe cõſtat, quis eam non profeſſum fuiſſe iure dicere poterit?] & vnde tibi, vt quoſcumque laudatores inuenis, eoſdem facias profeſſores? laudatos ab eodem habes alios etiam monachorum patres, Equitium & Honoratum, ſiue alios; & quomodo potuit non laudaſſe omnes, eorumq. inſtituta commendaſſe, quos miraculorum ſignis quæ ſcripſit, eſſe Dei charos amicos intellexiſſet? ſed quod ad Regulam ſpectat, audi quo modo ipſe Gregorius cum de ſui monaſterij Regula meminit, nequaquam eam S. Benedicti fuiſſe tradat. [c] ait enim, cum agit de monacho proprietario: Eiuſdẽ mei monaſterij ſemper regula fuerat, vt cuncti Fratres ita communiter

[b] pag. 190. verſ. 25.

[c] Greg. dial. lib. 4. c. 55.

viuerent,

Digitized by Google

viuerent, quatenus eis ſingulis nulla habere propria liceret.] hæc ipſe, cui certe peropportuna patuiſſet occaſio, vt ſi profeſſor ipſe fuiſſet Regulæ S. Benedicti, eiuſdem tunc meminiſſet: ſicut & alibi cum contigit meminiſſe Regulæ ſancti Benedicti, agens de Specioſo atque Gregorio monachis, ait: [a] Eius ſe Regulæ in ſancta conuerſatione tradiderunt.] Quod ſi vna communis omnibus Regula cum Gregorio fuiſſet, Regulæ noſtræ conuenientius dixiſſe, videri poterat.

a Greg. dial. lib. 4. c. 8.

b pag. 190. ỳ. 32.

Quod vero ſubijcis,[b] cum dixit S. Gregorius, loquens de Regula S. Benedicti: Scripſit monachorum Regulam. ſic accipiendum, quod cum & ipſe Gregorius monachus eſſet, ſibi etiam ſcriptam fuiſſe innuat. Non enim, inquis, dixit: Monachorum ſuorum Regulam, ſed vniuerſe dixit monachorum Regulam.] Tuum iſtud argumentum tollitur ex textu ipſo Gregorij proxime citato, quo ipſe peculiariter ſuæ, & ſeorſum Regulæ S. Benedicti mentionem fecit, & redarguit quod ſubdis: quo vſu loquendi vtitur in epiſtolis. Ex quo intelligitur, illum ſemper intelligere Regulam ſanctiſſimi patris Benedicti &c.] at longe poſtea contigit iſtud, cum toto ſcilicet orbe Occidentali, fuit communiori vſu recepta eiuſdẽ S. Benedicti Regula, vt per Antonomaſiam ſimpliciter dicendo, Regulam monachorum, Benedictina ſignificaretur, ſecus autem temporibus S. Gregorij, cuius perperam tu citas epiſtolas.

c pag. 192. ỳ. 9.

Quod vero perſtans in argumento de laudata a S. Gregorio Regula S. Benedicti, ſubijcis iſtud Dilemma: [c] Aut enim monachus erat, quando res geſtas ſanctiſſimi patris Benedicti conſcripſit, aut non. Si erat, vti experto vtique credendum eſt, & merito eum laudaſſe quod profitebatur.] ad hanc priorem Dilemmatis partem primo dixerim, vtique fuiſſe monachum, cum illa ſcripſit, immo & Pontificem, agentem in Pontificatu iam quartum annum, vt eſt demonſtratum: ſed quomodo ſequitur quod dicis, vt expertus laudarit eam? quaſi ex tua ſententia non aliam quam quæ ſit expertus, laudare quiſquã poſſit, & non quod laude dignũ putarit, liceat laudibus proſequi? ſubjcis vero: Si non erat, monachus Gregorius ſcilicet, cum illa ſcripſit, ſed poſtea monachus effectus eſt: & aliud inſtitutũ elegit, audacter dico, ſtultiſſimũ fuiſſet aliud verbis probaſſe, & laudaſſe, aliud factis exhibuiſſe: eſſet enim hominis inconſtantis. quod de S. Gregorio dici nõ debet, nec poteſt.] hæc tu. Sed quid ſi feciſſet, quod & factum oſtendimus, num abs te propterea huiuſmodi factũ ſtultitiæ arguendũ adeo animoſe fuiſſet? Patienter tibi ferendus, ſancte Gregori, monachus iſte, cum tanta audacia profitetur, ſi hoc abs te factum eſſet, ſtultiſſimum dici debuiſſe, ſi, inquam, ſectatus non fuiſſes quam laudas Regulam Benedicti. Compello te, Conſtantine, ſi tibi loquendum eſſet de Regula Carthuſianorum, vel S. Franciſci, & aliarum auſteriorum, quas ſancta Eccleſia Romana probauit: laudares ne illas, an non? vtique laudaturum te eas, dices recta ſententia: quidni enim laudares, quas laudatas ac probatas ab Eccleſia ſcires? ſi adderem: Quare ergo non profiteris eaſdem, quas laudas, tranſiens ad arctiorem, quod licet? quid diceres? vtique illud: Non ſic eas laudaui, vt niſi profitear illas, ſtultitiæ

ſtultitiæ ſim mox arguendus, cum diuerſi ſint hominum guſtus, & non in idipſum vocati ſint omnes. hæc tu ita prudenter. At quomodo auſus es, idipſum ſi egiſſet Gregorius, ſanctiſſimum Patrem tam audacter ſummæ ſtultitiæ redarguere? An non dignus haberis, qui ob tam graue culpam leuiori ſaltem ſubijciaris virgæ monaſticæ? tu dicito. Grande certe piaculum, audax facinus, dictum arrogans id aſſeruiſſe, atque in illud diſcrimen Gregoriū adduxiſſe, vt ſi manifeſtiſſimis rationibus probaretur, alterius inſtituti quam S. Benedicti fuiſſe: mox ſtultitiæ immenſæ & inconſtantiæ notam incurreret. ſed parcat tibi ipſe Gregorius, cuius admirandam ſanctitatem adeo tenui eodemq. marcido tui Dilemmatis filo ſuſpendis.

Poſt iſta autem rurſum repetis [a] eamdem diſputationem de tempore, quo S. Gregorius ſcripſit librum ſecundum dialogorum, contendens probare ſi poſſes, ab eo illum ſcriptum ante annum Redemptoris quingenteſimum & ſexageſimum. Sed quia iſta confutauimus ex ijs, quæ ſuperius dicta ſunt de Simplicio, a quo partem rerum geſtarum S. Benedicti idem Gregorius ſe accepiſſe teſtatur, qui non ante quadragintatres annos eſt reuerſus in Italiā, anno ſcilicet Redemptoris octogeſimoſexto poſt quingenteſimum: omnes illæ tuæ argumentationes euaneſcunt, vt ſit tibi contra Fauſtum omnino ſilendum. His vero ſubijcis de propagata religione ordinis S. Benedicti in exteras nationes, quibus aſſentimur. quis hoc neget, quod idem Fauſtus per S. Maurum factum in Gallijs docet? ſed de propagata tam cito in Anglia, non poſſumus conſentire, illis obſtantibus, quæ diximus in Reſponſione, quæ poſt Apologeticū in fine ponetur. Nec perſuadet quod Polydorus Virgilius, qui nuper res geſtas Anglorum ſcripſit, hoc dicat nulla antiquorum auctoritate, ſed ſuæ mentis arbitrio: non enim recentioribus de antiquioribus teſtantibus fidem adhibemus, niſi quæ dicunt, vel ratione, vel antiquiorum teſtimonio fulciantur. Alioqui ſi via iſta aperitur, vt nouiſſimo cuique quælibet aſſerenti abſque auctoritate, vel ratione probata credatur, in poteſtate cuiuſlibet erit, quod velit aſſerere, & antiquitus tradita diſſipare. At ſic eſt Baronius comparatus, vt ſcriptis ſuis nullā fidem adhiberi velit, niſi antiquiorum teſtificatione quæ ſcribit, affirmet ac comprobet.

Poſt hæc autem longa fruſtra niteris oratione, vt oſtendas plurima priuilegia conceſſa a Romanis Pontificibus monaſterio atque Congregationi Caſſinenſi. Quis negat? quis inuidet? An non Baronius, cum datur occaſio, eorumdem cum laude meminit? Numquid quia confutat falſa, vera negat? vel quia deteſtatus eſt impoſturam aliquorum, condemnat quæ comperit & certo nouit eſſe germana? minime gentium. Vnde ergo ſibi, vt eum ſugillans, in iſta, more tuo, amara verba amarus ipſe prorumpas, vt dicas: [b] Quare exeat nunc neſcio quis male affectus erga noſtram Congregationem & prædictum ſacrum cœnobium, & irrideat; dicatq. illa ipſa tot & tanta priuilegia opus eſſe monachi otioſi: nam illico, prolatis archetypis, mendacio conuincetur &c.] hæc tua & alia his conſentientia. Ad quæ in primis, quod pertinet ad dijudicandum

[a] pag. 193. v. 3.

[b] pag. 209. v. 19.

Digitized by Google

dum animi affectum, iam ſuperius, cum iſtam notam inureres, tu primũ iniuſtus ab ipſa, certa aſſertione monſtrauimus, præſtare etiã hac ex parte Baronium tibi ipſi, qui in eo quod ſpectat ad cultum ſancti Benedicti, eiuſq. ordinis monachorum, nolit cuiquam primas deferre, & ipſe numerari ſecundus. Quod ſi ab ipſo quædam contigit aſſerta priuilegia, ſiue donationum inſtrumenta redargui impoſturæ: id non inſultans, ſed dolens fecit; dolens, inquam, quod florentiſſima monachorum inſtitutio ſanctiſſimi patris Benedicti iſtiuſmodi ſordium aſpergatur inquinamentis, quæ (quod deterius eſt) non expurgentur a ſuis; immò intacta ſinantur, amentur, & conſeruentur; & ſi quis veritatis ſcopa euerrere aggrediatur, prohibeatur omnino. ſiccine colitur ſancta religio? Ita etiam profecto mali parentes amant malos filios proprijs affectibus indulgentes, odio proſequentes reprehenſores eorum, qui eos ad meliorem frugem reuocare laborent. Iſte ne amor dicendus, an odium, diligere ſiue in rebus, ſiue in perſonis vitia? Si ergo vere ſunt vitioſa atque omnino falſa & commenticia diplomata illa: cur adeo ægro animo fertis, confutari ipſa, & manifeſti erroris conuinci? ſi non ſunt, ſeu non putantur a vobis talia eſſe, cur argumenta ſingula aduerſus ea plane inſolubilia non ſoluuntur illata? ſed vna tantum illa reſponſione gaudetis, qua vtimini,[a] cum iſta rurſus animo acriori ſubiungitis: Dicat, & hæc a tãtis Imperatoribus emanata priuilegia eſſe monachi otioſi opus, & tot Imperatorũ maieſtatem, dignitatem, & exiſtimationẽ conuellat, & nihili faciat. Et quia ſcio quemdam recentiſſime admodum ſcripſiſſe aduerſus hæc diplomata & donationes, quæ omnia vocat deliria, & ficta quondam fuiſſe, nullamq. fidem eis præſtandam ſcriptitat, cum ſola nuda verba & non facta conſideret, ſannisq. nos proſequitur, qui rebus magis quam verbis credimus, cum quæ patent ſenſibus, ſciamus non egere probatione &c.] ex his nimirum, Conſtantine, deducis, quod cum monachi ea poſſideant quæ dictis diplomatibus continentur, ipſa reuocari non poſſint in dubium, nec erroris argui & confutari. perbella tergiuerſatio, qua ſic te putas eludere ſimul omnia argumenta. Non hoc agit, qui ea redarguit falſitatis, vt bonorum illorum vos iniuſtos arguat poſſeſſores, neque quod bona illa eorumdem falſorum documentorum auctoritate poſſideatis, aliquando dixit; ſed hoc potius, quod pluribus eiuſdẽ monaſterij naufragijs, deperditis germanis earũdem donationum ſcriptis, aliquis ex veſtris, ſed non de veſtris, impoſtor illa cuncta finxerit, quæ ſunt confutata, diplomata.

[a] pag. 210. ſ. 12.

At vero quid egiſti, ita carpens & ſugillans illum, qui hoc non, vt tu putas, liuido, ſed candidiſſimo animo præſtitit? hoc vtique, quod cum omnia illa, quæ ſcripſi in Reſponſione ad religioſum monachum veſtrum, nequaquam edere ſtatuiſſem, ne viderer voluiſſe veſtræ ſanctiſſimæ religioni ignominiam irrogare, ſed continuiſſem hactenus intra domeſticos parietes, oſtendens ea aliquibus ex veſtris, vt ſic res ſub ſilentio abſque vulgari ſtrepitu ageretur, ac ita conſuleretur exiſtimationi veſtri ordinis, dum pariter conſulitur veritati: tu nunc hac

ex par-

Digitized by Google

ex parte (dicam libere) de tui ordinis Congregatione peſſime quidem meritus, cum ſecretam illam vobis oſtenſam Reſpõſionem publicis ſcriptis abs te cuſis niſus ſis confutare, coegeris nolentem, & hactenus veſtræ exiſtimationi parcentem, illam edere, quam tuipſe confutando ita manifeſtaſti; ſicq. maximo tuo, tuorumq. dedecore huiuſcemodi editis ſcriptis inſulſiſſimis, extorſeris de manu noſtra illam ad Caſſinatis Congregationis alium monachum Reſponſionem, in qua diplomata illa, quę tu dicis, redarguumtur manifeſtiſſimæ impoſturæ: vnde in te vnum culpam conijciant omnes tui veritatis amantes. Quia tantum abeſt, vt his tuis ſcriptis confutaueris ea quæ in contrarium a nobis allata fuerunt, vt magis magiſq. ita frigide reſpondendo, veſtro ordini notam inuſſeris indelebilem. Nos autem Deum, & homines conteſtamur, ad hæc inuitos & renitentes pertractos, abs te quodammodo neceſſitate coactos; ne ſi taceremus, redargueremur improbi re vera calumniatores, prout notati iſtiuſmodi tuis ſcriptionibus inuenimur; ſicq. tacendo, culpa, quæ nulla ineſt, videri potuiſſet nobis ineſſe. Quam præſtitiſſet, Conſtantine, vt ipſum quidem prudentius rem agentem imitatus eſſes Caſſinenſis item Congregationis monachum tuum, qui antequam ſua cuderet, nobis oſtendit: liberaſſes quidem te, tuoſq. a multis anguſtijs: nam inter nos ſic res tranſacta eſſet ſub ſilentio, abſque ſtrepitu concurrentium ad ſpectaculum, quos tu, parata ſcena, magna pompa ad dialogorum colloquia, tamquam ad actus comœdiæ conuocaſti. ſed reliqua proſequamur.

Ad confirmationem falſorum diplomatum, S. Thomam inuitum ac reluctantem conaris adducere teſtem, vt in alijs ſæpe facere conſueuiſti, cum ſubdis: [a] Libet hic ad coarguendam eius ignorationē afferre, quod S. Thomas reſpondens aiebat: Quod vero ſecundo proponitur, quod beatus Benedictus in vita ſua amplas poſſeſſiones recepit, hoc ſufficit ad oſtendendum, quod communes poſſeſſiones non totaliter excludunt monaſticam perfectionem. & hæc D. Thomas, quibus vbique confirmat quod dicebant illi de poſſeſſionibus receptis a beato Benedicto; quas vtique recepit vel a Tertullo, vel ab Equitio, ſeu a Gordiano, prout prædictæ tabellæ donationum probant & factum ipſum: nam monachi nunc vſque ſunt in bonis ipſis. Quod ſi a prædictis donatæ non fuerint, vt ingeminatis, & propterea falſas illas donationes eſſe aſſeritis: alium producite vos donatorem, & alias tabellas, quæ hæc eadem bona narrent, quia velimus, nolimus, cogemur fateri, nos in errore eſſe, vos vero vera dicere. Quod cum non feceritis, nos factis credemus, vos pro libito veſtro verba deridete, cum res ipſa prob[illegible] nos vera dicere, vos nugas texere.] huculque tu Conſtantine, quem [illegible]otum anxium intueor ex tuis ſcriptis; vereris nimirum, ne ex conuictis falſitate diplomatibus, mox rei vendicatione latifundia illa, omnes inſuper villas, & oppida a vobis auferre laborem, cum tu non ex diplomatibus, quæ aperta luce falſa comprobantur, tueri conaris bona illa veſtra eſſe; ſed ex eorum poſſeſſione probare diplomata eſſe vera. Non hoc agimus (vt nuper diximus)

[a] pag. 210. verſ. 21.

Digitized by Google

cum certum exploratumq. ſit apud nos, vos eorum omnium eſſe legitimos poſſeſſores, ſed non plane ex diplomatibus illis, quæ falſa omnino eſſe conuicimus, ſed ex alijs quæ non extant, in quorum locum ſuppoſita fuerint falſa illa, quæ tu tuiq. rerum inſcij pro veris oſtentant. Quod ſi coneris ex illis probare eorum legitimam poſſeſſionem: vide in quam grande periculum conijcias ipſe tuos; cum ex illis hoc tantum lucri vobis accedat, vt conuincamini omnino, ea omnia falſo vos titulo poſſidere. Vide rogo (te modo appello Lectorem) cum quo homine ſit mihi negotium, qui contra propria commoda adeo impenſe laboret. quodq. magis diſplicet, ſanctum Thomam S. Eccleſiæ Doctorem cogere velit falſitati aſtipulari, cum nec verbum quidem de illis diplomatibus apud eum extet, ſed tantum de poſſeſſione bonorum, quæ non ex illis commenticijs, ſed legitimis ſcriptis, titulo iuſto poſſederint. ſed ad reliqua.

Quod autem aduerſus ea, quæ dicta ſunt in Reſponſione de tempore promulgationis Regulæ S. Benedicti, paulo [a] poſt fruſtra tergiuerſaris, vt effugias Petri diaconi atque Sigeberti de promulgata Regula S. Benedicti poſt eius obitum aſſertionem: iam vnde ipſi id acceperint, nuper inuenimus teſtificationem quidem omni fide maiorem. Extat in Vaticana bibliotheca veterrimus codex, in quo ipſa S. Benedicti Regula deſcripta habetur, & poſt eam Martyrologium Vſuardi eiuſdē antiquitatis. Ante ipſam autē Regulam breuis præfatio præpoſita legitur his ipſis verbis:

[a] *pag. 284. v. 1.*

Incipit Prologus de Regula ſancti Benedicti Abbatis.

Qui leni iugo Chriſti colla ſubmittere cupis, Regulæ ſponte da mentem, dulcia vt capias mella. Hic Teſtamenti veteris, nouiq. cuncta mandata. Hic ordo diuinus. Hicq. caſtiſſima vita. Hoc Benedictus pater conſtituit ſacrum volumen, ſuiſq. mandauit hæc ſeruanda alumnis. Simplicius Chriſti miniſter magiſtri latens opus*propagauit* vt omnes. Vna tamen merces vtroſque manet in æternum.

* *Al. publicauit.*

Incipit Regula. Auſculta fili &c.] Ad iſtam plane præfationem viſus eſt alluſiſſe, quem diximus, Petrus diaconus, dum ait: Simplicius Regulā, quam ſuus magiſter condiderat, *id eſt occultauerat*, publice legendam omnibus monachis tradidit.] & Sigebertus eadē ipſa recitata ſuperius verba habet dū ait: [b] Simplicius diſcipulus eius latens magiſtri opus publicauit.] ex qua lectione Sigeberti mendum in codice illapſum corrigi poteſt, vt vbi legitur, propagauit, dicendum ſit, publicauit. Quamuis nec inepte legitur, propagauit, vt ſit ſenſus: Regulam in Italia propagauit, quam in Gallia, vſque ad finem Mauri & ſucceſſoris, ſuis monachis ſeruandam tradiderat. Sed & ex eadem lectione præfationis ad Regulam, in eo quod ait, Magiſtri latens opus publicauit, ſiue propagauit,] noſce in Petro diacono legitimam lectionem & germanum ſenſum verborum illorum: Simplicius Regulam, quam ſuus magiſter condiderat, publice legendam omnibus monachis tradidit.] vt ſit ſenſus ſecundum dictam præfationem ad Regulam, quod Simplicius Regulam, quam ſanctus Benedictus occultauerat, publicauit. Sicq. vox illa, condidit, non ibi ſignificat quod, compoſuit, ſed quod, occultauit. At quid ex hac

[b] *Sigeb. de illuſtr. Script. eccleſ. c. 31.*

veritate

Digitized by Google

veritate triplici teſtificatione probata deducimus? Equidem concluſionem illam, qua pro Baronio quæſtio omnis abſoluitur. Etenim cum ſuperius ex Fauſto S. Benedicti diſcipulo ſit demonſtratum, Simplicium ex Gallijs in Italiam minime rediſſe ante annum Redemptoris quingẽteſimum octogeſimumſextum, ante quod tempus nec Regulam potuerit in Italia publicaſſe: neceſſario ſequitur, vt S. Gregorius, qui ante Simplicij reditum ingreſſus eſt monaſterium, nullo pacto potuerit eſſe profeſſus eiuſdem ſancti Benedicti Regulam, quæ lateret adhuc, nec vſque ad Simplicij ex Gallia reditum fuerit publicata. Simplicius enim e Gallijs rediens, illam, quam a S. Benedicto acceperat experiendam Regulam, iam annis quadragintatribus vſu probatam, ſaluberrimamq. inuentam, promulgari curauit pariter in Italia, cum ex Gallia ſero rediſſet.

Quod autem poſt hæc parallelos congeris inſtituti S. Gregorij cum Regulis S. Benedicti: quis negare poterit, omnes Regulas religioſorum aliqua habere inter ſe communia, & aliquibus peculiaribus legibus ab inuicem ſeparari? Quod ex omnibus Regulis oſtendiſſe Benedictum quẽdam Abbatem, [a] Sigebertus affirmat.

Addis poſt hæc ex ſancto Gregorio argumentum, quod dicat in dialogis, [b] S. Benedictum admonuiſſe Marcium Anachoretam, vitam ſolitariam agentem in monte Marſico, vt ſi ſeruus Dei eſſet, non catena ferrea ad ſtabilitatem tenendam comparata, ſed vteretur catena Chriſti: deducis, inquam, in argumentum quod ſanctus Benedictus ex officio curam gerebat omnium monachorum. At quod id S. Benedictus vt Abbas faciendum præceperit, non autem vt amicus admonuerit, nihil eſt quo probare poſſis; immo plane contrarium inducitur. Siquidem ſi is fuiſſet ſub S. Benedicti diſciplina monachus conſtitutus, nequaquam aggredi permiſſus eſſet illud vitæ inſtitutum, quod ipſe S. Benedictus non probaret, nedum vt tamdiu in eo perſeuerare ſineretur. ſed eſto, ſub Benedicto etiã fuerint (vt vis) Anachoretæ: quid eſt quod infers: Monachus iſte erat in monte Marſico: Marſi a Paulo diacono ponuntur intra Valeriam: ergo S. Benedictus curabat monachos, qui erant in prouincia Valeria? redargueris enim primũ ab ipſo S. Gregorio, qui ait ipſo eius narrationis initio, montem illum fuiſſe in parte Campaniæ: ergo non in Valeria. diſtinctam enim fuiſſe Campaniam a Valeria, ſatis aperte idem Paulus [c] diaconus docet. Nec eſt quod argumentari poſſis a nomine, montem Marſicum in Marſia fuiſſe prouincia, cum dicat S. Gregorius expreſſe fuiſſe in Campania; ſicut nequaquam dixeris aliquando montem Atticum (hactenus ita nominatum) qui eſt non longe a Caſſino prope Atinum, eſſe in Græcia prope Athenas, ex nominis ſimilitudine. Sed quid tu ex his demum conaris efficere? nempe vt ex montis nomine prouinciam, ex prouincia monaſteria in ea ſita lucreris, & cum monaſterijs S. Equitium cum ſuis S. Benedicti præfecturæ ſubijcias; ac ſic vt tandem Gregorium capias, retia iuuat dilataſſe. ſed fruſtra, vt qui non niſi tenuem aerem his incluſeris, cum procul abſit,

[a] Sigeb. de illuſt. Scrip. Eccleſ. c. 62.
[b] Greg. dial. lib. 3. c. 16.
[c] Paul. diac. lib. 2. c. 20.

Digitized by Google

vt ſit tibi adiumento epiſtola Bernardi Abbatis Fundani, quam citas, quæ ſuperius vt ſpuria & notha conuicta eſt. Fruſtra enim iacitur rete ante oculos pennatorum.

a pag. 285. v. 6. Addis ad hæc alia longe magis a propoſito [a] aliena, nimirum apparere ex Imperatorum diplomatibus multa loca poſſeſſa in prouincia Valeria a monachis Caſſinenſibus: ergo, infers, monachi in ea prouincia poſiti ſpectabant ad S. Benedictum: nempe S. Equitium atque ſocios intelligis, perinde ac ſi Equitius, & eius diſcipuli illorum agrorum coloni adſcripticij fuiſſent, vt dominus, qui eſſet fundi, colonorum pariter dominus cenſeretur? Sed quod timeres citata abs te diplomata, vt alia, re-*b Pag. 226. verſ. 6. & 10* uocanda in dubium fore, hæc ſubijcis amarulenta: [b] Quis adeo perfricata fronte erit, vt audeat dicere, hæc diplomata eſſe hominis otioſi?] & paulo poſt: Si vero aliquis moroſus, vel naſutus deliria hæc eſſe (vt moris eſt illis) dicere auſus fuerit, ſi prędicta priuilegia a me citata in forma (vt aiunt cauſidici) probanti, nõ inueniuntur in Tabulario prędicti ſacri cœnobij: nolo vel allata, vel nominata fuiſſe.] parce tibi monache; nec te impellat furor in verba eiuſmodi cõtumelioſa monacho indecẽtia & inconſiderata. Quid ais? Citas Tabularium Caſſinenſe? Num bibliotheca Caſſinenſis ſiue aliud Tabularium eius eſt Arca fœderis, vt in ea non niſi tabulæ ſacræ legis includantur, & ſacroſanctum eſſe affirmare neceſſe ſit, quidquid in ea reperiatur eſſe reconditum? cum certum ſit ibi reperiri cuncta quæ ſunt a Baronio vel a nobis confutata diplomata? Nam de reliquis, quæ non vidimus, litem non mouemus; quæ ſi prodantur in lucem, luci admouebimus ea, & ad lapidem Lydiũ, vt cetera, reuocabimus. ſed nõ curamus iſta diſquirere, quæ non pertinent ad inſtitutũ. At tu, qui ita naſutos ſugillas, eos nimirũ qui emunctis naribus, odoratu acuto veſtra perlegũt; velles (vt video) Lectores omnes obſtructis naribus habere ſtertentes. Verum ſæculum præſens omniũ eruditiſſimum haud huiuſmodi conſueuit habere Lectores, ſed longe diſſimiles, cenſores ſeueriſſimos, quos iure timeant etiam illi, qui te ſcientia multipliciter antecellunt, quorum iudicio tu magno periculo tua legenda cum offers, fore, puto, vt te pœniteat inſtituti; cum in plures naſutos, quos vocas, te ſenſeris incidiſſe. Nam nec deerunt, qui etiam (quod nos conſulto omiſimus, ne repueraſcere videremur) ob ſolœciſmos ac barbariſmos Orbilij ferulæ te ſubijcient.

c pag. 232. verſ. 10. 252. verſ. 22. Subijcis inferius, [c] probari ſanctum Gregorium fuiſſe monachum ſancti Benedicti ex conſuetudine & amicitiæ vſu, quam cum S. Benedicti Abbatibus habuit. Sed quid mirum, cum præſertim loci vicinitas ſuaderet? etenim Lateranenſe monaſterium haud procul poſitum, ſed paucis paſſibus diſtans a monaſterio ſancti Gregorij in eodem Cælio monte ſitum quis ignorat? Tu vero tenuiſſimam huiuſcemodi coniecturam, veluti robuſtiſſimũ Enthymema iſtis verbis amplificas: Ex quibus omnibus habetur perſpicue, quod antea dicebamus, Gregorium videlicet vſum fuiſſe conſuetudine, familiaritate, & quotidiana cõuerſatione monachorum inſtituti ſanctiſſimi patris Benedicti, tam in monaſterio ſuo,

quam

Digitized by Google

quam alibi, vti & tamquam monachum eiuſdem inſtituti. ſequitur ergo neceſſario fatendum eſſe, cum ex eodem inſtituto extitiſſe.] ſcilicet, quaſi non ſit peculiare etiam laicorum Deum timentium cum Sanctis religioſis habere amicitiæ arctiſſimum vinculum, eoſdemq. aſſiduo frequentare.

Deſcendis ad zonam pelliceam, [a] quam inuentam eſſe in eiuſdem S. Gregorij ſepulchro, cum venerandum corpus ipſius eſt eleuatum, ſcribit Ioannes diaconus, quæ cum eſſet pollicis vnius menſura in latitudinem coarctata, hinc monaſticæ S. Benedicti obſeruantiæ fuiſſe S. Gregorium, ipſius Ioannis teſtificatione expreſſum eſſe demonſtras. Sed quomodo ex zona menſuræ latitudinis vnius pollicis potuit Ioannes diaconus intellexiſſe S. Gregorium fuiſſe inſtituti S. Benedicti monachum, cum ipſe S. Benedictus in Regula nequaquam zonæ latitudinem definiſſe, nec an inſtar balthei, pellicea eſſe deberet, vllatenus ſtatuiſſe ſciatur, ſed dixerit hæc tantum: Cincti ſinguli cingulis, aut funibus.] Sed nihil eſt quod dicere poſſis, ex zona monachorum ſui temporis eius materiæ atque menſuræ Ioannem diaconum id eſſe interpretatum. Nam poſt trecentos ferme annos a tempore S. Gregorij aſſerere eiuſdem generis zona vſos tūc fuiſſe Benedictinos, hoc eſt diuinare, cum ex eiuſdem S. Benedicti Regulæ præſcripto certū eſt, eos vti potuiſſe ad præcinctum etiā fune. Sicq. appareat, vel minimum quidem curaſſe S. Benedictum, hoc vel illo cingulo ſui monachi vterentur, cum econtra tam Orientalium, quā Occidentalium Africanorum monachorum cingulū conſtet fuiſſe tantum pelliceum, quod ex S. [b] Baſilio, [c] Caſſiano, [d] Fulgentio eſt facile demonſtrare. [e] Quinimmo ex eiuſdem S. Gregorij arcto cingulo poſſumus interpretari, magis S. Baſilij Regulam eſſe ſecutū, cum ipſe S. Baſilius in veſtitu monachorum ſuorum humilitatem, exilitatem, tenuitatem ad ipſam neceſſitatē tantum, mirum in modum commendet. nam audi quale ipſe genus omnium indumentorum ſuis vſui eſſe velit: Quod, inquit, ne quidquam minimum præferat curioſitatis, minimoq. ſumptu parari poſſit, & ad neceſſarium vitæ vſum modo ſit ſatis. Hic canon perpetuo tenore ſeruetur.] Vide igitur, an cingulū S. Baſilij monachorū latioris menſuræ, quam pollicis eſſe potuerit, quod S. Baſilij officina nonniſi ad menſuram neceſſitatis, humilitatis, & paupertatis conficere ſuis monachis conſueuit. Ex colore autem veſtium dum argumentaris, [f] S. Gregorium fuiſſe inſtituti S. Benedicti, quod nigris, vt illius monachi, ipſe ſit vſus: de his etiam inferius pluribus agitur & in Reſponſione, vbi inter alia ex antiquis picturis monaſterij S. Andreæ eſt demonſtratum, monachos illius monaſterij vſos eſſe indumentis caſtanei coloris. ſic & de monachis ſuis a S. Gregorio miſſis in Angliam, [g] an fuerint Benedictini, inferius pariter dicendum erit.

a pag. 232. verſ. 27.

b Baſil. Reg. fuſ. diſp. Interrog. 23.

c Caſſ. lib. 1. c. vlt.

d In vita ipſius Sur. tom. 1. die 1 Ian.

e Eod lib. Interrog. 22.

f pag. 238. V. 7.

g pag. 234. V. 11. 246. V. 8.

Cum autem [h] hinc deſcendis ad defenſionem diplomatis, quod fingitur a S. Gregorio datum Bonito Abbati Caſſinenſis Congregationis; quam frigide agas, Lectores iudicent, qui ea, quæ de illo habentur in Reſponſione, legentes, cum hiſce tuis conferent; in quibus cum te inextricabili-

h pag. 239. verſ. 7.

Digitized by Google

tricabilibus ſentias demonſtrationibus ex tuis etiam verbis conſtringi; hoc tibi paras effugium miſerorum, vt ex eo legitimũ eſſe probes, quod in Caſſinenſi bibliotheca Longobardicis ſcriptum litteris habeatur: ac ſi quidquid eo charactere exaratum inuenitur, tamquam ſigillo Apocalypſis ſit conſignatum, in dubitationem non liceat reuocare, & deſint hodie quoque Scriptores, qui eorumdem formam elementorum valeant imitari, vt plus apud te probet genus characteris, quam veritas manifeſtis rationibus confirmata. Sed calumnia agis, dum calumnioſe nos dicis impoſtorem accuſare Laurentium, qui diplomata hec cudenda curauit, quaſi illum dixerimus fuiſſe eorum auctorem. Non iſta diximus, ſed potius ab ipſo primum edita, non adinuenta, quæ ſcimus haberi in Caſſinenſi bibliotheca, quam ab his ſordibus expurgandam monuimus.

a pag. 241. ỹ. 29. Idipſum dixerimus de [a] diplomate Zachariæ Papæ, quod fruſtra munire laboras auctoritatibus ſucceſſorum Pontificum, niſi contra illud obiecta diluas: nam ſic ſucceſſores illud confirmaſſe dicendi erunt, ſi verum illud & legitimum eſſe conſtitiſſet, non autem ſi ſubrepticium, multo minus ſi falſum omnino eſſe conuinceretur. Id quoque dixerimus de recentioribus noſtri ſæculi Scriptoribus, qui nulla de eo habita diligentiori diſcuſſione, quod legerant, germanum eſſe exiſtimantes, eiuſdem meminerunt.

Sed quod iam deuenimus ad id, quod ab exordio Apologetici huius polliciti ſumus, vt oſtendamus nimirum, Zachariæ Papæ nomine priuilegium collatum monaſterio Caſſinenſi eſſe adulterinum, ſicut reliqua a Laurentio monacho cuſa poſt Chronicon Caſſinenſe: cum tu de ipſo

b pag. 241. ỹ. 29. acturus es iſta præmittis: [b] Quia enim nouiſſimus ille tuus Scriptor deridet priuilegium Zachariæ; a me, vt dixi, conſultus antefatus Bibliothecarius, Caſſinẽſis, præcedentibus hæc infra dicenda ſubiecit, &c.] Attigit plane Baronius in [c] Annalibus iſta quam breuiſſime, ſed obiter de ipſo a-

c Ann. to. 9. an. 748. in ſi. gens, quod tunc occurrebat, abſque aliqua deriſione (quã tu calumnioſe more tuo obijcis) vt ex falſis notis temporis ſibi inuicẽ aduerſantibus, & diuerſo Zachariæ in his conſcribendis vſu, idem priuilegij diploma in ſuſpicionem tantum adduceret falſitatis. Ita Baronius paucis tranſiliens, attigiſſe rem potius videri voluit, quam tractaſſe; ne ſi abſque leui ſaltem cenſura illud prætérijſſet, oſcitantiæ nomine iure quidem redargui poſſet; ſi vero in eo confutando immoratus eſſet prẹter inſtitutũ, inuidiam veſtrorum, & odium (quod nec ſic vitare potuit) incurreret.

Sed quod iam tu amariuſcule rem tractas, impellis ſane, vt copioſius de his agam: & quę tunc modeſtię cauſa apud ſe, vobis parcens, continuit Baronius, hic aperiam. vnde tibi, Conſtantine, non mihi, tui ſuccenſeant, qui ad detegenda indecora i[illegible]t, me plane coegeris, tum ex eo, quod ad tua falſa probanda, e falſo illo [illegible]cripto elicis argumenta, tum etiam, vt calumnia tua Baronium liberem. In re autem adeo ſeria pertractanda hoc nobis ordine incedendum, vt primum a tuis argumenta illa petamus, quibus idem priuilegium in vehementem ſuſpicionem falſitatis adducatur; inde reliqua ſubijciamus, quibus impoſturæ manifeſtiſſimæ

Digitized by Google

ſtiſſimæ conuincatur. Quod igitur ad primum attinet, Leo Oſtienſis ipſo ferme exordio Chronici Caſſinenſis de legitimo priuilegio Zachariæ Papæ conceſſo eidem monaſterio agens, eiuſdem ſic referat argumentum:[a] Ab hoc etiam Papa ſanctiſſimo prædictus Abbas priuilegium primus accepit, vt hoc monaſterium cum cellis omnibus ad ſe pertinentibus, vbicumque terrarum conſtructis ob honorem, & reuerentiam ſanctiſſimi patris Benedicti, ab omni Epiſcoporum ditione ſit liberum, ita vt nullius iuri ſubiaceat, niſi Romani Pontificis.] hæc Leo de his, quæ legitimo Zachariæ priuilegio continerentur. quæ minima cenſetur pars eorum, quę nunc dicto priuilegio adſciticio continentur, eademq. ad finē ipſius poſita, cum iſta præcedant longe maiora, quorum Leo in primis meminiſſe debuiſſet. Et quænam iſta? audi verba ipſa ibi deſcripta: Præterea corroboramus, & in perpetuum confirmamus eidem dilecto filio, eiuſq. ſucceſſoribus in omni conuentu Epiſcoporum, & Principum ſuperiorem vniuerſis Abbatibus ſedem, & in Concilijs, & iudicijs priorem ſui ordinis omnibus ſententiam proferre.] & paulo poſt: Pro quo Caſſinenſe cœnobium exaltantes, decernimus, atque in perpetuum confirmamus, vt ſupradictus locus dignitate, vigore, & honorificentia præcellat omnia monaſteria, quæ conſtructa, & conſtruenda ſunt in toto orbe terrarum, &c.] ſunt ne iſta eiuſmodi, vt eorum mentio minime habenda fuerit a Leone, dum veri diplomatis collegit argumentum?

[a] Chron. caſ. lib. 1. c. 4. in fine.

Sed & cū in hoc eodē adſciticio priuilegio adeo indubitata & expreſſa mentio fiat de venerandis corporibus S. Benedicti, & S. Scholaſticæ in eodem monaſterio quieſcentibus:[b] cur idem Leo, cum acerrime diſputat aduerſus eos, qui aſſererent eadem tranſlata in Gallias, non citauit, quod noſſet, Zachariæ diploma, id firmiter aſſeuerans? An non ſunt hæc talia, quibus diploma merito debeat induci in ſuſpicionem falſitatis? adde his maiora. [c] Petrus diaconus, idemq. Caſſinenſis Bibliothecarius, qui quartum addidit librum ad Chronicon Caſſinenſe, agens de diſputatione habita coram Lothario Imperatore cum Gerardo S. R. E. Cardinali ſub Innocentio Papa Secundo, de iuribus & priuilegijs Caſſinenſium monachorum, cum citata ab ipſo contra aduerſarium afferat plurima de nobilitate, dignitate, & priuilegijs monaſterij Caſſinenſis, hincinde non ſine labore quæſita, de eiuſmodi tamen priuilegio Zachariæ Papæ mentionem nullam penitus habuit, quod certe primo loco citandum fuerat ob tot tamq. inſignia in eo poſita de eiuſdem monaſterij dignitate & priuilegijs: ex quo in eam perſuaſionem omnino adducimur, vt exiſtimemus, eo tempore nondum illud commenticium priuilegium fabricatum, ſed poſtea excogitatum, atque confictum. Nam ſi extitiſſet, tunc neceſſitas maior, quam vmquam fuerit, vrgebat, vt citaretur, atque oſtendendum aduerſantibus adduceretur in medium. Quis neget, iſta ex veſtris deducta vehementem de falſitate ſuſpicionem inducere?

[b] Leo Oſtien. chron. caſſ. lib. 2. c. 44. & 45.

[c] Chron. caſſ lib. 4. c. 110. 111. 112. 113 & 114.

At quæ ſint illa, quæ idipſum priuilegiū manifeſte redarguant falſitatis, & impoſturæ certæ conuincant, ſic accipe. Extant eiuſdē Zachariæ Papæ complu-

complura Scriptorum monumenta, immo & eiuſdem generis priuilegiũ ab eo cõceſſum nobiliſſimo Fuldenſi monaſterio tunc erecto, in quorum omniũ fine ad ſignificandum tempus, quo ipſa data noſcãtur, præter Indictionẽ, poni ſemper cõſueuit certus annus tũc regnantis Imperatoris, ſicut inter alia expreſſum [a] habes in priuilegio conceſſo Fuldenſi monaſterio, in cuius fine leguntur iſta: Dat. pridie Non. Nouembris, Imperante domino Auguſto Conſtantino, anno trigeſimoſecundo Imperij eius, Indictione quinta.] Sic ibi, ſicut & in ceteris eiuſdem Pontificis diplomatibus, alijſq. publicis monimentis recitatis in Annalibus [b] per ſingulos annos, quibus ipſe vixit. At cum hæc nota deſideretur in iſto diplomate commenticio Zachariæ, vbi nulla prorſus mentio Imperatoris: quis non intelligat impoſturam? præter diuerſam in nomine Notarij, & muneris eius nomenclaturam, quæ diuerſa ponitur in vtriſque.

a Annal. to. 9. ann. 451. prope finem.

b Annal. to. 9. ann. 741. vſque 751.

Inſuper, ne ab his recedamus, cum idem priuilegiũ datum Caſſinenſibus habeatur Indictione prima anno primo eiuſdẽ Pontificis: quomodo iſta ſibi cohærent, cũ primus annus eiuſdẽ Pontificis incidat in decimam Indictionem? Rurſus quomodo fieri potuit (vt iã ad res in eodem priuilegio contentas veniamus) vt Zacharias Papa muniat priuilegio illo, anno, vt aſſerit, primo ſui Pontificatus dato, cuncta quæ conceſſa fuiſſent ab [c] Agiſulpho, ſiue Agilulpho Duce Beneuentano, qui nondum eo tempore a Luitprando Rege fuerat inſtitutus Dux Beneuentanus, occupante adhuc illum Ducatum Godeſchalco? qui cum extremo tempore Luitprandi a Beneuentanis fuiſſet occiſus, tum demum ab eodem Rege Agilulphus ijſdem præfectus eſt Dux: quæ quidem accidiſſe [d] noſcuntur paulo ante obitum eiuſdem Luitprãdi, quẽ incidiſſe liquet anno Redemptoris ſeptingenteſimo quadrageſimoquarto, cum Zacharias ageret in Pontificatu annum tertium. Certe quidem poſt dictum Zachariæ priuilegium, ea præſtita ab Agilulpho, Leo quoque Oſtienſis cõmemorat. [e]

c Paul. diac. lib. 6. c. 56. 57. 58. edit. Plantin.

d Idem lib. 6. c. 58.

e Leo Oſtien. chron. Caſſ. lib. 1. c. 8.

Præterea quomodo ibi ponitur, poſt Caſſinenſe monaſteriũ munitum fuiſſe eodem priuilegio nobile monaſterium ſancti Ioannis in Venere dictum cum pertinentijs ſuis (ſic enim loquitur) ſi nondum id monaſteriũ fuiſſe erectum, conſtare poſſit ex matricula, ſeu inuentario (vt vocant) eiuſdem monaſterij Caſſinenſis, ſcripto a ſancto Abbate Bertario de rebus poſitis ſub diœceſi Theatina, in qua idem monaſterium, & bona eius eſſent? in quo nulla prorſus de eo mentio habetur. quod tamen ſi extitiſſet, pro inſigni nobilitate ſua primo loco recenſendum fuiſſet. Recitat idem Bertarij documentum [f] Leo Oſtienſis, quod tu conſulere poteris. Quin ſi huius monaſterij ſcriptorum fuiſſent etiam deperdita monimenta; tamen quæ extarent ſolo fixa ipſius bona, eius nomine fuiſſent omnino recenſenda. quæ cum ſub alienis titulis ibi poſita eſſe legantur: plane ſatis euidenter apparet, nondum fuiſſe erectum tempore Zachariæ Papæ dictum celebre monaſterium S. Ioannis in Venere. Ex his accipe & intellige, Conſtantine, cuius ſint ponderis illa, quæ ibidem quoque ſcripta leguntur, quod Deus S. Benedictum patrem omnium conſtituit monachorum, quæ abs te, nulla de veritate diplomatis habita diligentiori

f Idem lib. 1. c. 47.

peruesti-

Digitized by Google

perueſtigatione, ſunt affixa tamquam gemma pretioſiſſima in epiſtola nuncupatoria ad Clementem Papam, neſciente vitrũ reiectaneum eſſe, quod putaſti ſmaragdum.

Quid dicam de epiſtola eiuſdem Zachariæ Papæ nomine ibi poſita ad Petronacem Abbatem? Eiuſdem plane farinæ cum priuilegio illo eſſe cognoſcitur, in qua & eadẽ ex parte dicantur, quę in illo habentur; addatur vero illud abſurdiſſimũ, quod cum memoriam Sanctis conuenientẽ plenariam & ſolemnẽ fieri ipſe iubeat; poſt ſanctos Benedictum atque Scholaſticam, Tertullum etiã atque Placidum, & ſimili modo Gregorium Papam prædeceſſorẽ, de ſua pariter agenda memoria mox iſta ſubijciat: Ac noſtræ paruitati anniuerſario depoſitionis die ſolemnem atque feſtiuam commemorationem faciant.] pari modo ſcilicet (quod præmiſit) vt nominatis Sanctis dixerat faciendã. At quis Romanorum Pontificum vmquam, ſiue prędeceſſorum, ſiue ſucceſſorum, ſibi ſtatuit poſt mortem reddendos honores debitos Sanctis, vt ſic ſeipſum ſuo diplomate retulerit inter Sanctos, vt eorumdem cultum ſibi reddendum præceperit ſub anathemate? Faceſſant ſpuria iſta ſtomachum ad nauſeam permouentia.

Quid ad iſta tu ſingula, Conſtantine? An ſatisfactum putas, ſi teſtificatione eius, quem citas Bibliothecarium Caſſinenſem, idẽ Zachariæ nomine priuilegium aſſeratur reperiri plumbatum in Archiuo Caſſinenſi, ac ſi id efficere impoſtori fuerit difficile, quod ſibi, vt fidem aliquam mereretur, neceſſario ſciret eſſe præſtandum? Vel putas ſubſiſtere ex eo poſſe, quod reperiatur ab aliquibus eſſe citatum ex Scriptoribus veſtris? Vel mihi perſuadeam eſſe verum, quod aſſeris, [a] confirmatum a tribus Romanis Pontificibus, Gregorio Nono, Vrbano Quinto, & Bonifacio Nono? Non enim ſpurium, & falſum, quod nullum penitus eſt, dicendi ſunt ijdem confirmaſſe, ſed legitimum illud potius priuilegium, quod ab eodem Pontifice Zacharia Leo Oſtienſis (vt diximus) affirmat eidem monaſterio fuiſſe conceſſum. quod etſi non extaret; tamen quid ipſo contineretur, ſatis ab ipſo expreſſum fuiſſet. Quod ſi adhuc contendis, non illud legitimum, ſed iſtud ſpurium ab iiſdem confirmatum: tunc præter primam falſitatem a neſcio quo impoſtore patratam adijce alias perpetratas ab eis, qui per ſurreptionem falſi diplomatis, eas quas dicis confirmationes, ſurripuerunt. Tu vero, Conſtantine, ſi potiora foues iura, age, ſingula argumenta ſuperius recitata conuelle, vt ſic tibi tuiſq. illud ipſum integrum vendices priuilegium; alias te ſentias fruſtra aerem verberare, & dum non eas euerrendo, ſed ita miſcendo agitas ſordes iſtas, ſcito te ſemper maiorẽ multiplicare luti congeriem, quæ iam ipſum aerem fœtore exhalante poſſit inficere.

Subdis [b] de Mariniano Archiepiſcopo Rauennate, quod fuerit & ipſe eiuſdẽ S. Benedicti Regulæ monachus; ſed cũ conſtet fuiſſe ipſum S. Gregorij monaſterij monachũ, ad principium quæſtio reuocãda eſt, an S. Gregorius fuerit monachus ordinis S. Benedicti, de quo diſſeritur. At quod ſubijcis [c] de Caſſiodoro Senatore ex Trithemio, quod & ipſe monachus fuerit ordinis S. Benedicti: haud patiar tantũ mendacium ferri, illiq. a te

a pag. 242. verſ. 2.

b pag. 249. verſ. 23.

c pag. 250. v. 39.

H coniun-

Caſſiodoro Claſſenſe iuxta Rauennam
coniungi, quo aſſeris ab eodem
ædificatum eſſe monaſterium, illudq. Benedictinis monachis ab eodem
traditum incolendum. Quiſquis iſta ex recentioribus noſtri temporis
Scriptoribus obiter dixerit abſque accuratiori habita examinatione,
non curo, cum idem ipſe Caſſiodorus, vbi locorum a ſe ædificatum
monaſterium fuerit, & quibus Regulis, & ſub quibus Abbatibus in-
ſtitutum, ſuo ſtylo reliquerit aperte teſtatum: vt mirandum ſit, te iſta
ſicut & alia multa adeo ſecure profiteri, antequam eiuſdem Caſſiodo-
ri legeris commentarios, ad quos legendos, vel ſero ſaltem, vt iſta
a pag. 251. ỳ. 5. intelligas, prouocamus. Sed quot ſimul congeſta mendacia? a Caſſiodo-
rum aſſeris ex auctore, quem citas, & probas, poſt necē Boetij Claſſenſe
monaſteriū ex S.Benedicti inſtituto fundaſſe, eidemq. ſe dedicaſſe. Quod
autem nonniſi vnum a Caſſiodoro conſtet omnium teſtificatione ere-
ctum fuiſſe monaſterium: quodnam illud ipſum fuerit, & vbi erectum,
accuratius perueſtigandum eſt. in quibus omnibus aſtruendis nemo
negarit, maiorem fidem adhibendam eſſe ipſi Caſſiodoro, quam ceteris
omnibus. At quam diuerſum a Claſſenſi monaſterio fuerit illud, quod
Caſſiodorus erexit, ex eius ſcriptis poteris intelligere; ſcies vero enu-
cleatius, ſi Annales conſulas, vbi de ipſo agitur, anno Redemptoris quin-
genteſimo ſexageſimoſecundo. Quam inſuper longe poſt Boetij necem
Caſſiodorus monaſticam vitam ſit profeſſus, ex eius ſcriptis quis non
intelligat? cum conſtet perſeueraſſe poſt necem eius in obſequio Regum
Gothorum ad plures annos. ſed quod ipſe ſit amplexus Regulam S.Be-
nedicti, vbi vel leue veſtigium in ipſius ſcriptis, quæ ad ſuos monachos
edidit de Inſtitutione diuinarum lectionum? quis impreſſum poterit in-
b Caſsiod. de orthogr. in præfat & de Comput. Paſchal. uenire? Qui cum de ſe ipſo teſtetur b fuiſſe annorum ætatis nonaginta-
trium anno Redemptoris quingenteſimo ſexageſimoſecundo, iam vi-
ginti annis poſt obitum S.Benedicti, ne verbulum quidem de Regulis S.
Benedicti in eodem commentario habet, cum agit de plurimis libris,
quos legendos ſuis monachis tradidit. Quod quidem fauet illi ſenten-
tiæ veſtrorum, qui dixerunt poſt obitum S.Benedicti a Simplicio in Ita-
lia eaſdem Regulas promulgatas: ſed reditum Simplicij ex Gallijs non
ante quingenteſimum octogeſimumſextum annum contingere potuiſſe,
ex Fauſto in vita S.Mauri manifeſtiſſime eſt demonſtratum. Sic igitur
non ſolum ex Romanis S. Gregorius, ſed & Caſſiodorus perfunctus ma-
giſtratibus nobiliſſimis, profeſſione monachus in ſua ſenectute, alterius
tamen inſtituti fuiſſe reperitur, quam S.Benedicti. vt longe ſit diuerſum
ab eo, quod aſſeris, omnes monachos eius temporis neceſſario ordinis
S. Benedicti profeſſores fuiſſe.

Inferius vero cum agis de monachis a S.Gregorio miſſis in Angliam,
ad probandum eos fuiſſe ex inſtitutione S.Benedicti, recentiores colligis
c pag. 253. ỳ. 6. auctores, etiam hæreticos id aſſerentes. Sicq. nos c acriter pungis, qui
quod non negant etiam hæretici, negare ipſi auſi fuerimus. Ad hæc pri-
mum dicimus, non diuidendam hanc quæſtionem a primaria, de qua
agitur, ſed eamdem eſſe cum illa, nempe, An S.Gregorius fuerit mona-
chus

chus ordinis S. Benedicti, cum ſatis conſtet ex monaſterio S. Gregorij Auguſtinum & alios collegas in Angliam miſſos eſſe progreſſos. quamobrem ſi S. Benedicti Gregorius monachus fuit, certum eſt, eiuſdem ordinis ſuos miſiſſe in Angliam monachos: ſi non fuit, ſtultum eſt dicere, miſſos ſuos monachos fuiſſe alterius ordinis cuius ipſe non erat. Cum ergo a priori quæſtione iſta omnino dependeant, ea euicta, de iſta non fuerit amplius diſputandum, quod omni dubitatione penitus careat.

Sed præter hæc, quæ ſufficere potuiſſent, adhuc ex ipſo S. Gregorio atque Beda inferamus alia, quibus poſſimus perſpicue intelligere, nequaquam S. Benedicti Regula vſos tunc temporis eſſe monachos Anglicanos. Atque primum ex Auguſtini conſultatione de his ad S. Gregorium ſcribentis, & Gregorij ad eum reſpondentis argumentum accipiamus. Eſt iſta Interrogatio Auguſtini: Quæro, Pater beatiſſime, de Epiſcopis, qualiter cum ſuis clericis conſeruentur?] reſpondit iſta inter alia ad iſta Gregorius: In eccleſia Anglorum, quæ auctore Deo, nuper ad Fidem perducta eſt, hanc debet inſtituere conuerſationem, quæ in initio naſcentis Eccleſiæ fuit Patribus noſtris, in quibus nullus eorum ex his, quæ poſſidebant, aliquid ſuũ eſſe dicebat, ſed erant illis omnia cõmunia.] hæc ad Interrogationem Auguſtini Gregorius, præter hæc nihil amplius. Cui, ſi fuiſſet ipſe S. Benedicti monachus, vt tu vis, & eiuſdẽ Patris Regulã Anglicanis clericis præſcribendã (quod tu aſſeris) in Angliã intuliſſet; eamq. ab eiſdem obſeruari S. Gregorius voluiſſet: haud ſatis ſufficienter ab eodem Gregorio reſponſum videri potuiſſet, vt tantũ ſeruaretur ab eis, quæ in Eccleſia primitiua Apoſtolorum tempore ſeruabatur, nimirum, vt omnia inter eos cõmunia eſſent; ſed addi neceſſe fuiſſet, vt præter hæc S. Benedicti Regulam eiſdem ſeruandam proponeret.

At quomodo ea, quæ reſcripſit ſanctus Gregorius ad Auguſtinum, per ipſum & alios fuerint in praxim deducta: ex Beda, qui aderat, videbat, atque ſcribebat, accipiamus, qui de ſancto Aidano primum agens hæc ait: [a] A temporibus antiquis ibidem Epiſcopus cum Clero & Abbas ſolebat manere cum monachis, qui tamen & ipſi ad curam Epiſcopi familiariter pertinerent. Quia nimirum Aidan, qui primus eius loci Epiſcopus fuit, cum monachis illuc & ipſe monachus adueniens, monachicam in eo conuerſationem inſtituit, quomodo & prius beatus pater Auguſtinus in Cantia feciſſe noſcitur, ſcribente ei reuerendiſſimo Papa Gregorio, quod & ſupra poſuimus, &c.] Recitat eamdem de his S. Gregorij reſponſionẽ ad Auguſtinum, ſuperius a nobis deſcriptam. Idemq. Beda de iiſdem in S. Cutberto agẽs hæc ait [b] de ſucceſſoribus Aidani: Vnde ab illo omnes loci ipſius Antiſtites vſque hodie ſic Epiſcopale exercent officium, vt regente monaſteriũ Abbate, quem ipſi cum conſilio Fratrum elegerint, omnes presbyteri, diaconi cantores, lectores, & ceteri gradus eccleſiaſtici, monachicã per omnia cũ ipſo Epiſcopo Regulã ſeruent.] Sed quã Regulã? non Benedicti nominat, ſed quã idẽ mox ſubijcit iſta dicẽs: Quã viuendi normam multũ ſe diligere, probauit beatus Papa Gregorius, cũ ſciſcitãti per litteras Auguſtino, quem

[a] *Bed. de hiſt. Angl. lib. 4. c. 27.*

[b] *Bed. in vita S. Cutberti. c. 16.*

Digitized by Google

primum genti Anglorum Epiſcopum miſerat, qualiter Epiſcopi cũ ſuis clericis conuerſari debeant, reſpondit inter alia: Sed quia tua fraternitas monaſticis regulis erudita &c.] vt ſupra. hactenus Beda de Regula per S. Gregorium præſcripta Auguſtino ſeruanda. At quantum abhorreant iſta ab ipſa S. Benedicti Regula, vt Abbates vna ſimul cum Epiſcopis degerent; ſciunt omnes qui legerunt ipſam. cum præter hæc & in veſtitu diſparem fuiſſe Regulam monachorum Anglorum a Regula S. Benedicti, ex eodem Beda dicturi ſumus inferius, quibus plane intelligas Regulam primitiuorum monachorum Angliæ, a S. Gregorio Auguſtino (vt audiſti) præſcriptam, fuiſſe omnino diuerſam a Regula patris ſanctiſſimi Benedicti.

Quod vero tu his omiſſis, ad tuam ſententiam comprobandam veteris recentioribus Scriptoribus teſtibus, multorum ſæculorum intercapedine ſeparatis: dicimus quod alias diximus, & ratio ſemper dicere cogit, recentioribus de antiquioribus haud ſimplici aſſertione credendum, niſi antiquiorum adminiculo adiuuentur. Quod & tu ipſe, Conſtantine,
a pag. 255. ỹ. 23. cum ſapis, ingenue profiteris, cum ſtatim ſubdis:[a] Non reijcio in his, quæ conuenientia, & congruentia ceteris Scriptoribus, & maxime antiquis, litteris mandarunt, ſed eos ſumma veneratione ſuſcipio & obſeruo. At in his, in quibus ab antiquis eos diſcrepare video, & a communi ſententia, nullo præuio ſolido veritatis fundamento diſcedere conſpicio: in ipſorũ ſuſpicionem abire non poſſum &c.] ita tu, & quidem ſapienter. Vnde tuis te verbis adſtringam, quotieſcumque recentiorum adducis teſtimonia (quod frequentiſſime facis) qui aliquid teſtentur ſimpliciter arbitratu ſuo: cum tales tua ſententia non ſint admittendi; vt autem admittãtur, his debeant conditionibus recipi, ſi ab antiquis non diſcrepent, alias nullus locus ſit quidpiam nitentibus affirmare ſuſpicionibus ſuis. At huiuſmodi eſſe vt plurimum teſtes tuos quis non intelligat? Qui dum de antiquioribus aliquid aſſerunt, nullis id antiquiorum teſtimonijs, quod dicunt, aſtruant, ſed velut obiter dictum tranſiliant, nulla mora interpoſita, vel conſideratione, aut diſquiſitione adhibita, ſint ne vera, vel falſa quæ dicunt. Sic igitur tua ſententia tranſilire liceat nubem tuorum teſtium, qui iiſdem, quæ requiris, non polleant ſignis. Quod ad quæſtionem vero propoſitam ſpectat de monachis, eos ferme omnes amplexatos poſtea eſſe S. Benedicti Regulam, quis negabit? vt plane in his fruſtra labores, cum idipſum de his ſentiam quod tu ſentis, & atteſtatio Alcuini nequaquam a nobis reuocetur in dubium, quam veneramur, & amplectimur, qui tamen id non dicit, quod tu ipſum aſſerere dicis, cum Bedam ab eo laudatũ fuiſſe, vt S. Benedicti monachũ affirmas. ſed ad alia.

Inter hæc autem differenda in vno ex tuis interlocutoribus hæc ingeb pag. 257. ỹ. 27. ris:[b] Certe ingenti admiratione obſtupeſco, obſtupeſcent etiam poſteri, & mirabuntur nouitatem tantæ rei, multo vero magis mirabuntur propoſiti illius, qui primus huius controuerſiæ auctor fuit.] ſed vnde admiratio iſta? ſi ex rerum ignorantia, vtique dimouenda eſt rerum cognitione & peritia. quæ cum aſſeritur, admiratione ac plane ſtupore iure aſ-

re afficiat homines, quomodo hactenus de his falſa crediderint offuſi caligine ex ignorantia inualeſcentis erroris; at hoc nomine non indignentur admouenti lucernam veritatis errantibus, ſed gratias agant.

Cum vero illud omnino ſit in Eccleſia Catholica exploratum, errorē aduerſus veritatem præſcribi nulla quauis longitudine temporis poſſe, vt pluribus diſputat Tertullianus libro de Præſcriptione: tu tamen quā perperam, dicam & erronee, mox ſubdis: Mendacium quod non obſit, eſſe in Eccleſia retinendum? ſunt iſta verba tua: * Cum etiam (inquis) ſi verum non eſſet, Gregorium profeſſum eſſe inſtitutum noſtrum: nullum tamen detrimentum, nullius rei iacturam ex tam antiqua traditione Eccleſiæ Dei vel Fidei Catholicæ conſequeretur.] Quid ais, Conſtantine? compello te, conuenio verbis tuis. Vis in primis illis aſſerere, S. Gregorium haberi monachum Benedictinum, eſſe traditionis Eccleſiæ, vel Fidei Catholicæ? Sed vnde hoc tibi, & quæ auctoritas tanta tua, vt credenda Fidelibus augeas, & ingeras pro arbitrio Chriſtianis? Quid in his tantopere abuteris nomine traditionis & Catholicæ Fidei? Cū enim Fideles teneantur ex præcepto recipere traditiones eccleſiaſticas, & cetera quæ ſunt Fidei; dum aſſeris eſſe traditionis eccleſiaſticæ, aſſerere S. Gregorium fuiſſe ordinis S. Benedicti: quid aliud agis, quam (quod hactenus inauditū in Eccleſia Dei) vt ſit de neceſſitate ſalutis aſſerere, S. Gregorium fuiſſe ordinis Benedictini? Appello aduerſus te nouū Symbolum Fidei in Eccleſiam inferentem, ſupremum Tribunal eiuſdem Eccleſiæ. *a pag. 257. verſ. 31.*

Sed & his quoque, eadem tua ſententia, deteriora miſcuiſſe videris, dum etiam quæ non vera ſint, contendis in traditionibus & iis quæ ſunt Fidei Catholicæ, abſque detrimento, vel iactura aliqua eſſe recipienda. repetam verba ipſa tua ab exordio, & ob oculos ponam, vt quæ contineant ambiguam valde ſententiam, quæ Fidei Catholicæ contradicat. ais enim: Et certe ingenti admiratione obſtupeſco, obſtupeſcent etiam poſteri, & mirabuntur nouitatem tantæ rei; multo vero magis mirabuntur propoſiti illius, qui primus huius controuerſiæ auctor fuit: cum etiam ſi verum non eſſet, Gregorium profeſſum eſſe inſtitutum noſtrum; nullum tamen detrimentum, nullius rei iacturam ex tam antiqua traditione Eccleſiæ Dei, vel Fidei Catholicæ conſequeretur.] fateor, ad hoc auditum expaui, & vitiatam eſſe ſententiam errore Typographi ad excuſationem tui ipſius interdum exiſtimaui: vt germana textus lectio hæc eſſet: Nullam iacturam ex tam antiqua traditione Eccleſia Dei vel Fides Catholica conſequeretur.] ſed errata conſului ad calcem poſita, in quibus cum ſint plurimæ mendorum correctiones, & hanc non reperiam, quid dicere poſſum, niſi volentem erraſſe? Corrigendus igitur, deteſtandusq. in vna ſententia duplex error, quo dupliciter Catholicæ Fidei regulam lædis, vel cum inter Eccleſiæ traditiones & quæ ſunt Fidei, & quæ non ſunt vere traditiones, nec ſunt Fidei, inferuntur, & mendacium in Fide Catholica abſque detrimento vel iactura aliqua tolerandum aliquo modo videaris aſſerere. Quæ plane eiuſmodi eſſe noſcuntur, quibus omnes ſimul nerui Catholicæ Fidei ſuccidantur. Verum

puto,

Digitized by Google

puto, te non ſentire iſta, ſed quæ ſunt pia & orthodoxa; at vitioſa oratione te ipſum his nexibus implicuiſſe, vt abſque dubio, quid de his ſentias, ſis ſerio interrogandus.

a pag.259. verſ. 30. In eo autem quod inferius [a] afferS auctoritatẽ Bonifacij Papę Quarti, ad ſignificandum S. Gregorium fuiſſe monachum ordinis S. Benedicti;
b 16.q.1.c. ſunt nonnulli. eamdemq. apud [b] Gratianum in libro Decreti poſitam, iſta præmittis: Cuius rei argumentum alia etiam ratione, ante oculos tam mentis quã corporis tibi exhibere poſſe, citra omnem dubitationem confido. cui niſi prorſus obfirmata fronte fueris, quod haud credere poſſum, tuam poſſit penitus retundere, immo radicitus euellere ſuſpicionem.] ita tu. o vtinam quod polliceris, præſtare poſſis. Non inuideo (teſtis eſt Deus) nam quæ inuidentiæ cauſa eſſe poſſit, vt ægro feram animo, S. Gregorium dici monachum Benedictinum? nulla penitus: quin magis certe gauderem. At ne faciam, veritas, quæ in primis audienda eſt, vetat, cu-
c 2.Cor.13. ius imperio omnes cedant, cum & ipſe dicat Apoſtolus: [c] Non enim poſſumus aliquid aduerſus veritatem, ſed pro veritate.] Ceterum non deſunt innumera loca, quibus eadem ſacroſancta Congregatio Caſſinenſis, ex qua tamquam e fonte lucidiſſimo vniuerſus Benedictinus ordo manauit, atque aliæ plures ſanctorum monachorum Congregationes ſunt deriuatæ, glorioſiſſimis laudibus poſſit extolli, iiſdemq. veriſſimis: vt non opus ſit pulcherrimam Chriſti ſponſam, iam matronali grauitate decoram, huiuſcemodi pigmentis & fucis, fictis ac mentitis coloribus comparatis delinitam reddi deformem: prout tu facere niteris; cum ego e vultu veneranda maieſtate micante ſuperinductas eiuſmodi ſordes abſtergere, digne, iuſteq. laborem.

Quid igitur dicam de Bonifacij Papæ Quarti decreto abs te citato, ac recitato, quod tãti facis, tumeſcẽs ex eo, vt ſecure iam dicas, ipſum omnem dirimere controuerſiã, vt de his nõ relinquatur locus amplius dubitandi? Illud ſane & appoſite (cũ detumeſcere fecero tumorẽ iſtum) ex di-
d Iob 38. uino oraculo comparatũ: [d] Hic confringes in te tumentes fluctus tuos.] quos iam in tenuẽ ſpumã videris reſolutos. Ita magnifacere, Conſtãtine, conſueuiſti res tuas, vt incutere timorem poſſis etiam animi fortitudine præditis; verum riſum moueas, cum eædẽ propius cognitæ, quam inanes ſint, deteguntur. At vtinam inanes tantum inue[illegible]entur; & non ſubdolæ, commenticiæ, adulterinæ, ac penitus falſæ in [illegible]mum tuæ exiſtimationis præiudicium oſtendi poſſent! Accedit aute[illegible]hoc loco, non quod ſuperius de epiſtola Abbatis Fundani abs te recitata, & a nobis manifeſtæ impoſturæ conuicta vidiſſe contigit: ſed quod explorando ſolicitius veritatem textus Bonifacij decreti, abs te citati, & collatis pluribus diuerſorum veterum codicum lectionibus, inuenerimus recitatum ipſum Bonifacij decretum decurtatum clauſula vna; quæ cum omne tuum euacuet argumentum, certe haud fiet, vt negligentia Librariorum id effectum exiſtimare poſſimus, ſed callide potius ſic redditum, vt ex eo abſque obice probari poſſet, quod tu inducis & aſſeris, ipſum S. Gregorium fuiſſe monachum ordinis S. Benedicti. Doleo (Deus ſcit) me ne-

ceſſitate

ceſſitate compulſum iſtam detegere fraudulentiam in textu corrumpendo patratam. Aperiam tamen, quod id extorqueat a nobis inuitis tanta tua de victoria ex eo iam conſecuta iactantia. reddamus igitur primum verba textus, quem citas. ſunt iſta.

Sunt nonnulli, [a] nullo dogmate fulti, ſtulti magis zelo amaritudinis, quam dilectionis inflammati, aſſerentes, monachos, quia mundo mortui ſunt & Deo viuunt, ſacerdotali officio indignos, neque pœnitentiam, neque Chriſtianitatem, ſeu abſolutionem largiri poſſe per ſacerdotalis officij iunctam gratiam. ſed omnino falluntur. Nam ſi ex hac cauſa veteres æmuli vera prædicarent, Apoſtolicæ Sedis compar beatus Gregorius monaſtico cultu pollens ad ſummum apicem nullatenus conſcenderet, cui ſoluendi & ligandi poteſtas conceſſa eſt. Auguſtinus quoque eiuſdem ſanctiſſimi Gregorij diſcipulus Anglorum prædicator egregius, aliiq. quamplurimi ſanctiſſimi viri, pretioſiorum monachorum habitu fulgentes, nequaquam a quoquam pontificali officio ſubarrarentur. Neque enim Benedictus monachorum pater & præceptor almificus huius rei aliquo modo fuit interdictor.] hæc Bonifacius. Quo certe decreto (ſubijcis mox tu ipſe) luce ſolari clarius redditur, & Gregorium & Auguſtinum fuiſſe monachos inſtituti ſanctiſſimi patris Benedicti. dicat quidquid velit quidam Conſtantinomaſtix. Nam cum Gregorius & Auguſtinus monachi fuerint, & ad ſolium Pontificale tracti: illud obtinere potuerunt vtique, quia hoc a patre & præceptore eorum Benedicto prohibitum non fuit, cum S. Benedictus abſolute dicatur monachorum pater & præceptor almificus. quod & gloſſa in eodem loco & ſenſit & notauit cum dixit: Quidquid ergo non prohibuit S. Benedictus, hoc monachis licet. non enim ſuis dixit, ſed tantum monachis, intelligens monachos omnes militare ſub Regula S. Benedicti. ex quo quid ſequatur, ſtultis etiam patet &c.] hæc tu. Sed quam male inducere poſſis ex recitato textu S. Gregorium fuiſſe diſcipulum S. Benedicti, ſatis illud declarat. Quia ſicut certum eſt, cum dicitur in textu S. Benedictus monachorum pater, includi eos minime potuiſſe, qui ſemper militarunt & militant vſque hodie ſub Regula S. Baſilij, ſed tantum monachos illos qui ſub ipſius Regula viuebant; ita neque Gregorium vel Auguſtinum qui alterius Regulæ fuiſſe probantur, contineri: adeo vt ſuum ad principiũ quæſtio reuocetur, num ſcilicet S. Gregorius fuerit monachus inſtituti S. Benedicti, nec ne. Ex gloſſa autem quod arguis, ad S. Gregorium vtique male deducis. Nam cum textus a Gratiano recitetur mutilus, & prætermittantur illa omnia de ſanctis Gregorio atque Auguſtino exempla, non potuit gloſſæ auctor diuinaſſe de eiſdem Gregorio, & Auguſtino, quod ex verbis illis comprehenſi ſint ſub Regula Benedicti. hæc itaque ſatis, eſſe poſſent ad eludendum, & ad nihilum redigendum Enthymema tuum, quod dicis fortiſſimum eſſe.

Sed iam patratum ſcelus in textus deprauatione aperiamus. Quænam autem maximi momenti a textu per Conſtantinum recitato, ſint dolo malo ſubducta, Lector attendat. Antiquiores Collectores canonum, qui longe

[a] pag. 260. verſ. 17.

Digitized by Google

longe ante Gratianum floruerunt, præſtantiſſimi habentur Iuo Epiſcopus Carnotenſis, & Anſelmus Epiſcopus Lucenſis, ambo doctrina, ac pietate clariſſimi. Hi quidem intulerunt in ſuum ipſorum volumen illud ipſum integrum, idemq. prolixum Bonifacij Papæ Quarti decretum. præter hos autem auctor Collectionis, quæ inſcribitur, Polycarpus, eumdem quoque textum, vt ſe habet, prolixe deſcripſit. In quo quidem, quod ſpectat ad rem noſtram, ſingulorum ipſorum ſingula accipe verba.
a Iuo par. 7. c. 22. ac primum, [a] ſic Iuo: Nam ſi hac ex cauſa veteres æmuli vera prædicarent, Apoſtolicæ Sedis compar beatus Gregorius monaſtico cultu pollens, ad ſummum nullatenus apicem conſcenderet, cui quidem oſtiatim fungendi, ligandi, ſoluendiq. officio poteſtas ſumma conceditur. Auguſtinus quoque eiuſdem ſanctiſſimi Gregorij diſcipulus Anglorum prædicator egregius, & PANNONIENSIS BEATVS MARTINVS, alijq. quamplurimi viri ſanctiſſimi pretioſorum monachorum habitu fulgentes, nequaquam annulo Pontificali ſubarrarentur. neque enim Benedictus monachorum præceptor huiuſcemodi rei aliquo modo fuit interdictor, ſed eos ſæcularium negotiorum edixit expertos fore ſolummodo, &c.] ita apud Iuonem, cuius codex Decretorum iam præ
b Anſel. lib. 5 poſt. c. 95. manibus omnium euſus habetur. ſic & Anſelmi [b] Decretum, cuius exemplar ſcriptum Vaticana bibliotheca poſſidet, in quo pariter poſt Auguſtinum S. Martini nomen, vt in Iuone vidiſti, cum huiuſmodi additamento ſic exprimitur: Auguſtinus eiuſdem ſanctiſſimi Gregorij diſcipulus Anglorum prædicator egregius, ac PANNONIENSIS MARTINVS BEATISSIMVS, CVIVS SANCTITATIS FAMAM, LONGE LATEQ. DIFFVSAM, TOTVS PERSONAT MVNDVS, alijq. quamplurimi ſanctiſſimi pretioſiſſimo monachorum habitu fulgentes nequaquam annulo Pontificali ſubarrarentur, ſed quia monachi fuere, prædictis vti prohiberentur. Neque enim Benedictus monachorum preceptor almificus huiuſcemodi rei aliquo modo fuit interdictor, &c. vt ſupra.] Ita pariter legitur & in Polycar-
c Polyc. lib. 4. tit. 34. po, [c] quæ Collectio habetur in Vaticana bibliotheca numero MDCCCLII. iiſdem verbis, quæ iterum hic reddere non piget: Auguſtinus etiam eiuſdem ſanctiſſimi Gregorij diſcipulus prædicator egregius, ac PANNONIENSIS MARTINVS BEATISSIMVS, CVIVS SANCTITATEM LONGE LATEQ. DIFFVSAM TOTVS PERSONAT MVNDVS, alijq. quamplurimi, &c.] vt ſupra.

Ecce tibi, Lector, ipſa germana lectio ex tribus antiquis auctoribus reſtituta. ex quibus vides, qua verſutia in lectione, quam recitat Conſtantinus, fuerit ſubductum nomen S. Martini, quo ſtante, relatio illa ipſius de Benedicto ad S. Gregorium fieri nullo modo potuiſſet, vt S. Benedictus ſuperius nominatorum Gregorij, Auguſtini, atque Martini pater atque magiſter aſſereretur, cum S. Martinum longe ante S. Benedictum vixiſſe conſtet. Quod igitur nomen ipſius S. Martini eſſet omnino impedimento, ne illa fieri poſſet inductio, expuncto illo, atque ſublato,

ca

Digitized by Google

ea lectio, quam audiſti, eſt edita a Conſtantino. Sed ſint iſta, Lector, obſecro, apud te, nec diuulgentur apud alios: ſemper enim monachorum exiſtimationi eſt pro viribus conſulendum. nam ſatis ad pœnam fuerit erubeſcentia eius, quia iuxta Comicum, Si erubuit, ſalua res eſt; ſiquidem non niſi de valde improbis illud eſt ſacrum oraculum: [a] Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere.] in quem ſtatum, abſit, vt quiſquam ſancti ordinis monaſtici homo deficiat. Quod autem citat ipſe codicem bibliothecæ Columnenſis, cuius ſit titulus (vt ait) Variorum ſermonum, ipſum perquiſitum hactenus inuenire non potui, nec puto requirendũ in libro Sermonũ eiuſmodi Bonifacij Quarti Papæ decretum, quod non niſi in Collectionibus canonũ conſueuit eſſe receptũ. *a Ier. 3.*

Sed quid faciam, cum obruar falſitatibus, ſi quod monachus ſis, non timeas legis Corneliæ faſces? nam audi quid paulo poſt dicas: [b] Quod autem Auguſtinus ædificaſſet monaſterium Benedictinum in Anglia ipſa, teſtis eſt etiam Beda ipſe, qui ſua hiſtoria de Eccleſia Anglicana hæc habet: Fecit autem & monaſteriũ non longe ab ipſa ciuitate ad Orientem, in quo eius hortatu Edilbertus eccleſiam beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli extruxit a fundamentis, ac diuerſis donis ditauit.] hæc ille. & hucuſque tu. Vbi ergo in his mentio, quod illud monaſterium fuerit Benedictinum, vt profiteris, a Beda dictum? & ſequenti pagina ſic habes: [c] Cutbertum autem illum cum Aidano fuiſſe ex inſtituto ſanctiſſimi patris Benedicti, liquet clariſſime tum ex illis verbis: Vt regente monaſterium Abbate, quem ipſi cum conſilio Fratrum elegerint. quibus expreſſe oſtendit, Regulam in ordinando Abbate ipſius ſanctiſſimi Patris ſeruatam fuiſſe &c.] At quid tam commune omnibus monachorum ordinibus tum Orientalium, tum etiam Occidentalium, quam vt per monachos Abbatis electio fieret? ſunt hæc iſtiuſmodi tua argumenta, quibus paginas multiplicas, vt vel hoc vno excedas aduerſarium, ſi grandiori eum ſuperes libro, in quo tibi cedimus, quod veritatem tuemur, quæ non indiget verborum ambitu, vt mendacium. *b pag. 262. verſ. 22.* *c pag. 263. V. 22.*

In eo autem quod Beda ſanctum Benedictum patrem nominet, nihil eſt quod arguere poſſis, eius ſe fuiſſe diſcipulum, cum ibidem & S. Antonium eodem titulo, & maiori præconio appellet, dicens: [d] Reuerendiſſimi & ſanctiſſimi patris Antonij ſequebatur exemplum. At vis diſcere, eoſdem monachos Anglicanos alterius fuiſſe inſtituti, quam ſancti Benedicti? hoc ſaltem vno accipe ſigno a te ipſo ex Ioanne diacono in argumentum deducto, nempe quod monachi S. Benedicti præcingerentur zona pellicea latitudinis pollicis vnius: at vero S. Cutbertum linea vſum zona, idem Beda eius [e] vitæ auctor affirmat. ſed adde adhuc aliud. Tu conſtanter affirmas, monachos Benedictinos ab ipſo principio Regulæ vti conſueuiſſe veſtimentis nigri coloris, quod & teſtatur Petrus diaconus in diſputatione ſub Innocentio Papa Secundo & Lothario Imp. & tamen S. Cutbertum cum ſuis vti couſueuiſſe veſtimentis ex lana nulla tinctura infecta, ſed naturalis coloris qualiſcumque eſſet, idem ipſe teſtatur [f] Beda. *d Bed. in Cutbert. c. 19. in fine.* *e Idem ibid. c. 23.* *f Id. ibid. c. 16. in fine.*

I Poſt

a pag. 268. verſ. 18. Poſt hæc potentiſſima (vt tibi viſum) inſurgis [a] coniectura, nempe S. Gregorium ſcripſiſſe ad Arrigem Ducem Beneuentanum de reſtauratione cœnobij Caſſinenſis, idq. conſtare dicis ex epiſtolis ipſius Gregorij ad eumdẽ datis, quas, ais, non inueniri impreſſas, ſed aſſeri idipſum a Sabellico. Primum ad hæc reſpondemus, quod cum Paulus diaconus [b] de conſuetudine eiuſdẽ Gregorij cum ipſo, & epiſtola ad eum ſcripta agat, nec meminerit de alia epiſtola pro reſtauratione Caſſinenſis monaſterij ad eum data ipſe monachus Caſſinenſis: an ſit verum quod Sabellicus tradit, magnopere in dubium reuocatur. Deinde eſto quod ſcripſerit: plane ex Põtificio munere id feciſſe poteſt intelligi, vtpote cui inerat cura omnium Eccleſiarum, vt apparet ex omnibus eius epiſtolis poſitis in Regiſtro. At tu tanti facis eiuſmodi leuiſſimam coniecturam, & incertiſſimam aſſertionem, vt dicas de Blondo & Sabellico [c] hæc aſſerentibus: Auctoritas autem horum duorum grauiſſimorum virorum ea eſt, vt niſi fronte perfricata reijci non poſſit, & ita refellit ea, quæ nouiſſimus ille tuus Scriptor exaraſſe dicitur, vt penitus non ſcripſiſſe, ſed ſomniaſſe videatur.] ita tu deriſionibus rem agis, appetens S. R. E. Cardinalem, qui tibi ita deliranti parcit, tui commiſeratione commotus, quod monaſticos mores ſic exueris. Sed illud ridiculum, quod ſubijcis de S. Gregorio, quod (vt ais) non inueniatur ſcripſiſſe pro reſtauratione monaſterij S. Equitij, ſicut S. Benedicti, ex eo conuinci, non ex S. Equitij, ſed ex S. Benedicti ordine fuiſſe. At quis ſcit, an omnino Equitij monaſterium reparatione indiguerit, vel quod deſtructum, vel quod non fuerit ante hæc tempora reſtauratum? Vel quomodo tu ſcis, non ſcripſiſſe? dices, quia litteræ non extant. atqui nec datæ de reſtauratione Caſſinenſi extare dicuntur.

b Paul. diac. lib. 4. c. 19. in noua edit.

c pag. 269. verſ. 3.

d pag. 269. Inferius autem poſt deriſiones narras [d] tuam diligentiam, Romæ dum eſſes, exhibitam in perueſtigandis antiquis monimentis monaſterij S. Gregorij in Cliuo Scauri, quibus totus intentus non vidiſti præſentia ob oculos poſita, nempe monachos ibi degentes non eſſe montis Olíueti, vt ſcribis, ſed Camaldulenſes; nec vidiſti, ſeu non vidiſſe diſſimulas, in Oratorio S. Andreæ, loco primario, habitum monachorum S. Gregorij in antiquis picturis non eſſe nigri coloris, vt tu contendis fuiſſe Benedictinorum, ſed caſtanei; quo vel ſaltem ſigno diſcere potuiſſes, ipſum a Benedictinis fuiſſe diſtinctum.

Addis poſt hæc, te nactum codicem prægrandem membranaceum, in quo eſſent deſcripta antiqua atque recentia eiuſdem monaſterij diplomata: & inter alia diploma Bonifacij Papæ Octaui abs te citatum in margine, non (vt abs te ſignatur) pagina ducenteſimaprima, ſed trecenteſima quinquageſimaſecunda, in quo iſta leguntur, quæ ita a te recitantur: Bonifacius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilectis filijs Abbati & Conuentui ſancti Gregorij in Cliuo Scauri de Vrbe, ordinis ſancti Benedicti &c.] in his autem litteris, inquis, renouat priuilegium Innocentij alias conceſſum eidem monaſterio, quod incipit: Innocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei &c. & infra: Ea

propter,

Digitized by Google

propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & monaſterium S. Gregorij in Cliuo Scauri de Vrbe, in quo diuino eſtis obſequio mancipati, ſub beati Petri & noſtro protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & beati Benedicti Regulam in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter ſeruetur &c.] Datum Anagniæ anno quinto Pontificatus.] ſubijcis alia diplomata ibi ſcripta reperiri, in quibus aſſerantur monachi ibi degentes eſſe ordinis S. Benedicti. poſt hæc autem longiſſimam ſubdis diſputationem, An, & quando verba enuntiatiua fidem faciant ad probationem. ſed incaſſum laboras. Etenim concedimus tibi (ſi id cupis) verba illa etiam eſſe diſpoſitiua (vt appellant) ſiue etiam ſententiæ definitiuæ, nempe vt Innocentius, & Bonifacius ea repetens, aut etiam alij, definierint decreto Pontificio, monachos in eodem monaſterio degentes eſſe ordinis S. Benedicti, & in eo inſtitutum eſſe ordinem monaſticum ſecundum ordinem S. Benedicti.

Vide Conſtantine, quam liberaliter tecum agam, vt liberem te ab illa difficultate probandi enuntiatiuas propoſitiones fidem facere, cum velimus, fidem facere omnino, perinde ac ſi eſſent ſententiæ definitiuæ, ibiq. degentes monachos eſſe ordinis S. Benedicti, illicq. inſtitutum ordinem monaſticum ſecundum Regulam S. Benedicti, cum conſtet poſt expulſos inde Græcos monachos (vt tradit Ioannes diaconus) S. Benedicti Regulæ monachis illud monaſterium eſſe traditum. at quid ad rem? Nam quid ad Gregorium, de quo eſt diſputatio, aſſerere quod in idē monaſterium introducti ſint monachi ordinis S. Benedicti? ergo ſequitur S. Gregorium eiuſdem ordinis fuiſſe? cum teſte etiam te ipſo liqueat, quāplurima monaſteria diuerſorum ordinum ſuſcepiſſe poſtea ſeruandam Regulam S. Benedicti. Quid enim, (vt hoc exempli cauſa ponatur) cum in diplomate Gregorij Papæ Decimitertij, quo eſt facta conceſſio eiuſdem monaſterij monachis Camaldulenſibus, dicatur, vt ibi degentes monachi obſeruent eas omnes conſtitutiones, quas obſeruare conſueuerunt cœnobitæ Camaldulenſes: numquid aliquis ex his inferre poterit, S. Gregorium fuiſſe monachum Camaldulenſem? At nec conſideraſti, Conſtantine, non dici ab Innocentio Papa monaſterium illud erectū eſſe ſecundum Regulam S. Benedicti, ſed in eo inſtitutum eſſe ordinem monaſticum ſecundum Regulam S. Benedicti: ſicut cum dicit Gregorius Decimustertius Papa, in eodem inſtitutū eſſe monachorum ordinem ſecundū Regulas Camaldulenſiū cœnobitarum, vt eas ibi obſeruent. Nihil ex his igitur refers lucri, ſed damnum potius, cum id factum ſcribat Ioannes poſt eiectos inde monachos Græcos, quando id monaſterium datum eſt Benedictinis.

Attamen tu ipſe more tuo tunc amplius victoria velut adepta exultans, cum magis cauſæ ſuccumbis, iſta ſubijcis: [a] Quare neſcio quo iure recentiſſimus ille tuus Scriptor ſcribere potuerit, ſe valde mirari, cur quidam e noſtris ſcribere auſus fuerit, & auctoritatibus probare, S. [a] pag. 278. verſ. 27.

Digitized by Google

Gregorium monachum fuiſſe Benedictinum, nihil ducens tantam antiquitatem, quam aliter tradidiſſe, aſſerere conatur, cũ ex iam allatis maniſeſte conſtare perſpicue appareat, eum valde hallucinari, cum neminẽ ex antiquis afferre poſſit, qui tradiderit, Gregorium alterius fuiſſe inſtituti, quam ante nos tot teſtibus prolatis probauimus.] hæc tu. ad quæ breuiſſime: Recẽtiſſimus iſte auctor antiquiſſimorum nititur probatione, contra communem errorem, quem perperam (vt demonſtratum eſt) tu nominas traditionem; Gregorij nimirum ipſius fultus auctoritate, eos hallucinatos oſtendit, qui contrarium aſſeruerunt.

Ita pariter & inferius de victoria tamquam ex verbis Gregorij vendicata glorians, iſta ſubijcis ex Concilio Lateranenſe ſub Gregorio Papa:[a] Gregorius Papa exorſus eſt: Quam ſit neceſſarium monachorum quieti proſpicere, & de eorum perpetua ſecuritate tractare, anteactum nos officium informat, quod in regimine monaſterij exhibuimus, &c.] pergis: Sed & ipſe in ſermone quodam habito ad monachos Caſſinenſes, ſatis aperte ſe ex eorum numero extitiſſe oſtendit, cum inquit: Nos enim, qui monachi nuncupamur, inter Martyres computamur, ſi profeſſionem noſtram factis implemus. & infra: Clauſtralis enim incluſio, regularis diſtrictio, veſtium abiectio, Prælatorum inuectio, iuge ſilentium, alienum imperium. & paulo poſt. Nos vero iugo obedientiæ ſubditi, & regularium præceptorum loris conſtricti, non nos, ſed alium ſequimur imperantem, &c. ex quibus certe verbis, certius, quam vt probatione egeat, conſtare poſſe puto, nos vera aſſerere, cum dicat; ſe cum ipſis regularium præceptorum loris conſtrictum, nempe eiuſdem Regulæ præceptis addictum. Quo quid clarius dici poſſit, videre nequaquam poſſum.] hucuſque tu ex verbis (vt tibi vendicas) ipſius S. Gregorij. quibus abs te cauſam euictam oſtentas. Bene actum, quod cum de tanta victoria exultas, non pariter aliquo ſcommate, vel dicterio inſultaueris more tuo. ſed iam quantopere decipiaris, attende.

[a] pag. 279. verſ. 24.

Etenim nihil preterea ex recitatis verbis conſequi poteris, quã probari ex eis, S. Gregoriũ fuiſſe monachum, & eo modo monachos allocutũ, ſiue in Concilio, ſiue per ſermonem illum, quem citas, hactenus in Romana Eccleſia inauditum, quem habitum eſſe dicis ad monachos Caſſinenſes, cum tamen nec Caſſinenſe tunc extaret monaſteriũ, iamdiu ante a Longobardis exciſum. quod ſi non ad eos, ſed ad Lateranenſes monachos vis habitũ eſſe: vtique dicendum erat, habitum eſſe non ad monachos Caſſinenſes, ſed Congregationis Caſſinenſis. Sed abſit, vt tua tantũmodo aſſertione nuſquam Romæ cognitum ſermonem S. Gregorij nomine accipiã, abſque habita de eo diligentiſſima perueſtigatione, cum non niſi in ſancta quatuor Euangelia, & ſuper Ezechielem ab ipſo ſiue ſcriptas, ſiue dictas homilias fuiſſe, eiuſdem Gregorij teſtificatione habeatur exploratum. Sed concederemus (tibi in his etiam indulgentes) ſermonem abs te citatum eſſe legitimum ipſius Gregorij, niſi obſtaret, quod auctorem ſermonis illius longe alium a Romano Pontifice fuiſſe, neceſſe ſit affirmare, dum in recitatis illis paucis abs te verbis, ſæpe tamen profitetur auctor, ſe ſub alterius iugo obedientiæ conſtitutum. At id dici a

Gre-

Digitized by Google

Gregorio Papa potuiſſe,vt ſub Prælati ſui fuerit obedientia,quam abſurdum eſt? & Abbatem aliquem ſuper Pontificem præfectum aſſerere,quã penitus inauditum? At dicere,ipſum Gregorium illa reſpectu aliorum, ad quos ſermo eſſet,locutum eſſe: hæc ſi tu vera eſſe contendis, profectò ex verbis illis non elicies,quod prætendis,cum Gregorium ab illis velis exemptũ,ſi quæcumque de monachis ibi dicit, non ad ipſum dicentem, ſed ad auditores monachos ſint referenda. Vides igitur, Conſtantine, qualia ſint arma tua,ex quorum vſu adeo ſecurum polliceris tibi triumphum? & quam oporteat graui veritatis lance ſuſpendere, quæ ex abditis conſueuiſti in lucem proferre?

Quid tandem? Ad teſtimonia confugis [a] recentiorum, quorum tamen inuenis neminem, qui de hac diſſeruerit quæſtione, ſed quod quiſque putauit eſſe verum,hoc obiter ſcripſit. Etenim quod ipſi omnes in S.Gregorij monaſterio viderent monachos eſſe Benedictinos, quodq. apud Ioannem diaconum id quoque peritiores legere potuiſſent, & ſparſum in vulgus audirent, S.Gregorium fuiſſe eius ordinis monachorum, qui in eius monaſterio habitarent: abſque alia ea de re diligentiori perueſtigatione, inter ſcribendum, cum ſe occaſio dedit, dixerunt & ipſi, S. Gregorium fuiſſe monachum ordinis Benedictini. Quorum ex numero in primis citatus abs te fuit S.Thomas, qui hæc dixerit: Beatus Gregorius de facultatibus ſuis intra Vrbis mœnia vnum monaſteriũ, in Sicilia vero ſex legitur conſtruxiſſe.] Ita, legitur,appoſite dixit, vt fides remaneret apud auctorem: & ſic iuxta ea, quæ legi ſciret, ſubdit, quæ ſequuntur. Eadem ratio eſt de beato Gregorio, qui conſtruxit monaſteria ſecundum Regulam a beato Benedicto inſtitutam.] hæc ex S.Thoma in opuſculis, quem citas. Cui tanto Doctori cum in more poſitum fuerit, ſi quid vellet vt verum accipi, illud formato articulo ſubtiliſſime diſputaret,obiectiones contrarias afferret,eaſdemq. refelleret, vt ſic concluſio examinata ſubſiſteret: ſi quid interdum (vt accidit) obiter ab eo dici contigerit, haud perinde ſane accipi voluit, vt ſancti Euangelij verba; cum præſertim, quæ tradit (vt hic feciſſe cognoſcitur)ex aliena ſe potius relatione referre fateatur. Accedit quod non hic verſamur in ſcientijs ſpeculatiuis, ſed practicis, & in his, quæ ſunt facti, in quibus quiſque etiam ſapientiſſimus poſſit errare,eoq. magis cum de ijs agitur quæ ante plurima ſæcula acciderunt. Quod intelligens ipſe S.Thomas, qui eã narrabat,quæ iã olim ante annos ſexcentos & quinquaginta contigerant, magna cautela illud, legitur,appoſuit, quo ſignificaret, ſe potius referre,quod legerat, quam affirmare,quod certo ſcire ipſe non potuiſſet. hæc ipſa plane de ceteris omnibus Scriptoribus, quos eadem ſcripſiſſe narras, dicta ſunto,vt nõ ſit opus referre ſingulos,quos abſque firmiorum teſtificatione loquentes eadem aſſerta ratio reſpuit.

Ad poſtremum recitatis auctoribus recentioribus, qui videntur fauiſſe tuæ ſententiæ, poſita Arnoldi veſtri monachi huius temporis ſcriptoris auctoritate, [b] ſubijcis iſta: Quem etiam ſannis proſequuntur,quod vocauerit Gregoriũ ipſum Archidiaconum,quo nomine etiam a multis,

[a] pag. 280. verſ. 7.

[b] pag. 287. ỹ. vlt.

qui

a pag. 280. t. 7. qui ante eum de eo egerunt, vocatus fuit.] & paulo poſt: a Sed ego quorſum hæc? Ac ſi ipſe Arnoldus is eſſet, qui perſtrepentes muſcas abigere flabello veritatis non poſſet.] eo vſque, Conſtantine frater, progreſſus es contumelijs, vt non verearis tibi contradicentes, muſcas perſtrepentes nominare! Sed falleris admodum: ſcies, vbi iſta noſtra perlegeris, ex infixis aculeis eas quas exiſtimaſti muſcas, fuiſſe crabrones, quos te pœniteat irritaſſe, cum vnde euadas, quo effugias, non inuenies, vbique eorum aculeis confixus, atque perfoſſus, nec erit, vt leui flabello eos expellere valeas. Dimoue, vita, ſi potes, eum, qui tibi modo infigitur ob tuum Arnoldum aculeus. Dixit ille S. Gregorium fuiſſe S. R. E. Archidiaconum, cuiuſdam (vt tu excuſas) recentioris Scriptoris auctoritate. Anne potuit non riſiſſe Baronius, audiens Archidiaconum aſſeri S. Gregorium, quem certo ſciret vltimum diaconorum fuiſſe? Qui hoc teſtatur, fuit æqualis noſtri Gregorij Gregorius Turonenſis, qui non ſolum eodem vixit cum ipſo tempore, ſed (vt ipſe tradit) Romam venit, & quæ ſcripſit, oculis vidit. hic ergo de S. Gregorij diaconatu agens, hæc

b Greg. Tur. lib. 10. c. 1. habet: b Qui ante ſerico contextu, & gemmis micantibus ſolitus erat per Vrbem procedere trabeatus: nunc vili contentus veſtitu, ad altaris Dominici miniſterium conſecratur, ſeptimuſq. Leuita in adiutorium Papæ adſciſcitur.] hæc ipſe. plane his ſignificans, eum vltimum omnium creatum diaconum, vltimum locum nactum, vt ſeptimus diaconus dictus ſit in numero illo ſepteno diaconorum Cardinalium, quorum primus Archidiaconus eſſet. Sed deceptus eſt numerando imprudens Lector, dum inuerſo ordine numerauit, atque primum diaconum putauit infimum, ſeptimum vero ſummum. At vero primum diaconum eumdem fuiſſe Archidiaconum, accipe ex his, quæ habentur in exordio libri ſecundi epiſtolarum S. Gregorij iſtis verbis: Temporibus Gregorij Papæ, Conſulatus Mauritij Auguſti anno ſeptimo, depoſitus eſt Laurētius, qui primus fuerat in ordine diaconij Sedis Apoſtolicæ, propter ſuperbiam, & mala ſua, quæ tacenda duximus, & factus eſt Archidiaconus Honoratus, coram omnibus presbyteris, & diaconibus, Notarijſque, ſubdiaconibus, vel cuncto Clero in baſilica Aurea.] hæc ibi. Ex quibus vides primum diaconum, eumdem fuiſſe Archidiaconum, quo titulo auctus, qui in locum ipſius eſt ſubrogatus, ita vt Gregorium, qui ſeptimus ordine diaconus aſſeritur, eumdem diaconorum fuiſſe nouiſſimum, neceſſe ſit affirmare. En, Conſtantine, tuo nunc flabello eijce muſcam iſtam, quam pateris perſtrepentem, tuis auribus permoleſtam.

At num hic finis deriſionum tuarum atque calumniarum, cum ad muſcam vſque perueneris? minime gentium. Pauca iſta tibi adhuc viſa ſunt, Conſtantine (quo impulſore ſpiritu, dicat alius) qui quidem eo licentius rem agis, quod ſub velamento dialogi, mutatis nominibus velut impoſita laruа tegaris; tantoq. ſecurius agas, quod cum Baronius modeſtiæ ſe cauſa e campo ſubduxerit, factus videri poſſit tamquam homo non audiens, nec habens in ore ſuo redargutiones. Sic igitur poſt tot tantaq. calumnioſe in ipſum allata; ad poſtremū prioribus deterio-

ra

Digitized by Google

ra compingis. Cum enim iure redarguis auctorem illum, qui ſtulte admodum negauit S. Gregorium fuiſſe monachum: mox ſubijcis: [a] Quæ ſcilicet ſententia, quod Gregorius non fuerit monachus, ex parte a te, & a tuis ſymmyſtis ſuſcitata eſt, nullo licet fundamento veritatis nixa.] At quid illud eſt, quod ex parte dicis? Quanam ex parte cum illo negauit Baronius S. Gregorium monachum fuiſſe? Numquid vis omnes monachos, præter Benedictinos, non fuiſſe dicendos monachos, ſed ſemimonachos, ex parte tantũ? non puto te adeo delirare, licet hoc ipſum ex neceſſaria inductione dictum oportuerit; cũ tamen Baronius conſtantiſſimus monachatus S. Gregorij fuerit ſemper aſſertor. Vides Lector, an alia maior in Baronium potuiſſet conflari calumnia, quam hæc fuit, quod ſcilicet ex parte negauerit, S. Gregorium fuiſſe monachum. Eſto tu iudex, & tantæ calumniæ propulſator, non aliunde quam ex ſexcentis locis Annalium, quibus pleniſſime S. Gregorius aſſeritur fuiſſe monachus. O ſi non me Baronius cohiberet, qualia experiri iacula cogereris!

a pag. 289. verſ. 32.

Poſt hæc te conuertis ad ludicra, dum ex monacho graui atque ſeuero agere te delectat [b] mimum in ſcena, qui verbis his carpas aduerſarium tuum: Ad argumentum vero, quod recentiſſimus ille tuus Scriptor fecit ab Eccleſia Romana, quæ, vt ait, numquam Gregorium depingere ſolita fuit monaſtico habitu,] iſta tu reddis haud fideliter, aliqua mutilans. Nam dixerat, non conſueuiſſe Romanam Eccleſiam S. Gregorium Papam pingere monaſtico habitu indutum, ſed Pontificio, vt audiet Lector in Reſponſione. Tu vero vniuerſe negans, mox iſta garris: Reſponſum eſſe velim, illum aut captum eſſe oculis, aut eius caligaſſe oculos, vel ſpecilla, ſeu orbicula illa vitrea oculis non adhibuiſſe, quibus vti ſolent hi, qui minus clare vident. quæ ſi adhibuiſſet, profecto vidiſſet in plurimis eccleſijs, vbi ſolent quatuor Doctores Eccleſiæ depingi, an Gregorius ipſe habitu monachi ſubtus veſtimenta Pontificia depingatur. Sed quid ego in re vniuerſo orbi notiſſima laborare contendo?] hæc tu, mox ad alia diuertens. Sed ſiſte gradum, licet inuitus, detineberis tamen, mecum annitente Lectore, qui arbiter ſedeat iudicans, vter noſtrum viſu præſtet. Facetum ſpectaculum! Dicas tu, Conſtantine, aduerſarium tuum, vel cœcum fuiſſe, vel oculis certe caligaſſe, quod depictum S. Gregorium habitu Pontificio cum alijs tribus Latinis Eccleſiæ Doctoribus intus indutum monaſtico habitu non viderit; arguis vero amplius, quod ad id videndum ſpecilla non admouerit oculis ſuis. Sed excuſo, quod non putauerit inueniri ſpecilla, quæ faciant videre quæ pictor ſubtus talarem lineam veſtem prolixam valde, eius habitu Pontificio occultauit; cum quæ foris apparent tantum viderit, pluuiale, pallium, ſtolam, atque laciniosam lineam tunicam, quæ ſinuoſis rugis ea omnino occultaret, quæ ſubtus laterent, vt videri non poſſet, qualis intus ſit ille tuus, quem dicis, monaſticus habitus. Rogo te, detege, vt ſic videat. Quod ſi facere renuas, quod non poſſis; credam tibi nihilominus aſſerenti intus latere monaſticum habitum; ſed cum illum dicis nigri coloris eſſe; te vt putem hallucinatum, facit, quod dictum eſt ſæpe,

b pag. 291. verſ. 21.

pe,

Digitized by Google

pe, monachos S. Gregorij adhuc apparere in antiquis picturis Oratorij ſancti Andreæ coloris fuiſſe caſtanei, quæ etſi non adeo antiquæ, vt ſancti Gregorij tempore coloribus expreſſæ doceri poſſint: ex antiquioribus eas deductas, nemo puto, iure negarit. En vides, Lector, quam iuſte Conſtantinus ipſe nos ſubſannet; & velit omnino ipſis intueri oculis corporis, quę ipſe tantum imaginetur oculis mentis. At omittimus cetera friuola, & ridenda potius, quam confutanda, vt inter alia illa de S. E-
a pag. 296. v. 24. cum ſeq. pag. 297. 298 b pag. 297. verſ. 22. quitio,[a] quem tu non magis inuidioſe, quã calumnioſe exueris monaſtico habitu, non ſolum cum fœnum ſecaret in agro, ſed (vt [b] ais) alias etiam cum vel foras procederet, vel domi maneret.] & quod tunc penitus Benedictinis caruerit veſtimentis. Sed ex ijs etiam Benedictinum monachum non fuiſſe, ſatis intelligere potuiſti, quem fingis poſtea pro animi leuitate non veritate trãſiſſe ad tuos, quos poſtea exortos eſſe, in Reſponſione docuimus. In qua, ſi quæ reliqua ſint, quæ toto hoc tractatu deſiderari poſſe contingat, copioſe diſputata, Lector, inuenies.

Hic vero Apologetici commentarij finis eſto: ex quo abs te ante tempus Epinicium decantatum conuertatur in næniam, cum per illum tuus dialogus ſit eodem plane tempore, quo eſt natus, extinctus; vt ad eius inuitandi ſint funus, quos conuocaueras ad triumphum, ne penitus ſepeliatur inglorius. Hæc nos curſim, his paucis diebus (quod tu mireris) aduerſus ea, quæ tu pluribus fruſtra conatus es annis; ne queri poſſes, tui libri editionem eſſe dilatam. Expecta vero locupletiorem, fortioremq. tractatum, ſi his te, tuosq. non acquieuiſſe ſenſerimus, cuius comparatione nos hic modo luſiſſe, cognoſcas. Vale.

Finis Apologetici in Conſtantinum Bellottum monachum Caſſinatem.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA

AD

Digitized by Google

AD LECTOREM ADMONITIO QVA OCCASIONE AVCTOR ſcripſerit ad alium Caſſinatem monachum hanc, quæ ſubijcitur, Reſponſionem.

CVM innotuiſſet Annales legentibus, quæ de monachatu ſancti Gregorij Cardinalis Baronius conſcripſiſſet, dum eiuſdem Pontificis auctoritate ſuaſus, alterius potius quam ſancti Benedicti ordinis eum fuiſſe monachum demonſtrauit: viſa eſt ſententia iſta duriuſcula Benedictinis, qui Ioannis diaconi auctoritate ipſum vt ſuum ſibi hactenus vendicaſſent. Quamobrem vnus ex eiſdem Congregationis Caſſinenſis venerandus monachus, zelo iuſtitiæ motus, qua quiſque auitam hereditatem tueri laborat, commentarium ſcripſit aduerſus ea, quæ in Annalibus idem Baronius confirmaſſet. Cuius nomen ſilentio honorifico inuolutum idcirco relinquimus, ne videamur in certamen rurſum reuocare nolentem, eumque orationis aculeatæ ſtimulis ſubijcere, qui non cudendo ſua, viſus ſit ſe a certamine ſubduxiſſe. Abſtinuimus, inquam, ab eius nominatione conſulto, ne vel nominando videremur eum quaſi in triumphum ducere voluiſſe captiuum.

Hic, inquam, librum a ſe contra eam Baronij ſententiam conſcriptum antequam ederet, prudenter quidem modeſtiſſimi religioſi numeros explens, Romã miſit ad dignæ memoriæ virum Camillum Illuſtriſſimum Patriarcham Alexandrinum, per eũ eidem Cardinali Baronio oſtẽdendum, vt ſi quid haberet neruoſius, quo rationes a ſe allatas infringeret, proderet; & ſic ipſe quieſceret: ſin minus (quod æquiſſimum eſſet) quidquid ea ſentiendo, vt homo peccaſſet, vti veri amantiſſimus ipſe corrigeret. Cognouit ipſum accurate Baronius, examinauit diligenter, atque exacte diſcuſſit; ſed haud talem inuenit, vt diſcedere a ſententia cogeretur. Verũ vt eidem, qui cognoſcendum obtulerat, ſatisfaceret, Reſponſionẽ hanc elaborandam curauit, quam per eumdem Alexandrinum Patriarcham eidem venerãdo patri oſtendi voluit. Qua ipſe cognita,

Digitized by Google

gnita, ab edendi operis ſui cupidine protinus deſtitit prudens volenſque; atque illud intra domeſticos parietes continendum putauit. Quod tamen cum apud ſuos notius factum fuiſſet: ex eo Conſtantinus ille Bellottus eiuſdem ordinis monachus ſuam ſcriptionem conſarcinaſſe cognoſcitur; adeo vt perſpicue appareat intuentibus, nihil fere amplius ſuo præſtitiſſe labore, quam vt illas multiplicaret, quas legiſti, calumnias,& petitas a diuerſis falſitates hinc inde congereret, quas oportuit palam feciſſe, atque vt audiſti, pariter confutaſſe. Quod vero idem Bellottus & Reſponſionem hanc a nobis elaboratam, per amicum acceptam, compertam habuerit, & confutare totis viribus laborarit: vt intelligat Lector, quam vane, quam frigide & inſulſe, quam denique falſo & calumnioſe id conatus ſit: neceſſarium duximus præter illa quæ ſuperius dicta ſunt, eamdem ipſam hic quoque, vt in Apologetico polliciti ſumus,edere Reſponſionem. Cui ea præmittere,quæ in Annalibus Baronius habet;quibus ſcilicet inductus ſit, vt S. Gregorium a Benedictino ordine dirimendum putarit, & qua in primis occaſione ad hanc deuenerit ediſſerendam quæſtionem, opus eſſe exiſtimauimus.

Cum enim tomo Annalium Septimo, anno Redemptoris quingenteſimo octogeſimoprimo, præfecturæ Vrbanæ ſancti Gregorij ratione, qua eo anno perfunctus eſt, deuentum eſſet ad eius monachatum, quem ante iniſſe non potuit, quam eo vinculo ſolutus eſſet: eorũ in primis diſcuſſionem habendam putauit,quæ in eo argumẽto de ſe ipſo S.Gregorius ſcriberet,cui aduerſari,ſummæ dementiæ videretur;cum iam triplex reperiretur eius aſſertio vnius eiuſdemq. ſententiæ, iiſdẽ ferme verbis expreſſæ, quibus ita habetur a Baronio recitata ex eiuſdẽ Gregorij dialogorũ libris:[a] Vitæ venerabilis Valentius,ſiue Valentio, qui poſt in hac Romana Vrbe mihi, ſicut noſti,meoq. monaſterio præfuit,prius in Valeria prouincia ſuum monaſterium rexit &c.] Hunc itaque,quem ſuum fuiſſe Abbatem,ſibi,ſuoq. monaſterio præfectum tertio dicit, cũ petitum conſtaret ex Valeria prouincia,vbi eadẽ muneris functione præfuerat monaſterio, & eiuſdẽ prouinciæ monaſteriorũ præcipuus omnium Abbas S.Equitius fuiſſe ſciretur, vt idem ipſe S.Gregorius teſtatur:[b] iure deducendum Baronius

[a] *Greg. dial. lib.4.cap.21. ſupra lib.1.c.4.& lib.3.c.22.*

[b] *Lib.1.c.4.*

Digitized by Google

nius exiſtimauit, ex illo S. Equitij germine ſuum in Vrbe monaſterium a S.Gregorio inſtitutum & propagatum; idq. (vt audiſti) ex ipſa eius aſſertione tertium repetita.

Cum inſuper eo tempore, quo S. Gregorius profiteri cœpit vitam monaſticam, nullum inueniretur ſupereſſe monaſteriũ Caſsinenſe, iam diu ante a Longobardis exciſum, vnde & monachi Romam migraſſent ad monaſterium Lateranenſe; cuius etiam Abbates cum ſigillatim ab eodem S. Gregorio ᵃ recenſerentur, nullum tamen eorum ſibi, vel ſuo monaſterio proxime poſito præfuiſſe ſcriberet: iure pariter in eam ſententiam idem Baronius induci potuit, vt aſſereret, diſtinctos fuiſſe penitus monachos Congregationis S. Equitij a monachis ordinis S.Benedicti; ipſum Gregoriũ vero illis nomen dediſſe. *a Dial. lib. 2. in princ.*

Ex quibus demum itidem merito redarguendum putauit Ioãnem diaconũ, qui alium a Valentione prouinciæ Valeriæ monaſterij Abbate fuiſſe primum S. Gregorij inſtitutorem enarret. hic cardo totius quæſtionis, quam explicatam & elucidatam, atque ab obiectionibus vendicatam in Annalibus leges, vberius autem & locupletius in ſequenti Reſponſione tractatam. Cumq. aduerſantes, quod viderent nullo modo contradici poſſe ijs, quæ de ſe ipſo S. Gregorius pluries affirmaret; illud in primis conati eſſent, ſi poſſent aſtruere, monachos illos prouinciæ Valeriæ eoſdem fuiſſe cum monachis ordinis S.Benedicti: hoc ipſum idem Baronius in Additamento ad Annales appoſito, ad iſta reſpondens, eiuſdem S.Gregorij aſſertione valide confutauit. hucuſque, Lector, de his, quæ ſunt in Annalibus pertractata.

Reliqua audies in hac, quæ ſequitur, Reſponſione ad multiplices obiectiones poſtea illatas elaborata. Illã vero præcipuam, quã calumnioſe nimis idem Baronius patitur, dum nouitatis auctor ab ipſis aſſeritur, atque nouæ ſententiæ inuẽtor ab aduerſarijs ſugillatur, conuulſorq. antiquitatis vna eorum omnium voce immani ſtrepitu conclamatur; cum re vera nihil vmquam apud eum antiquius fuerit, quam de veneranda antiquitate in primis bene mereri, eamdemq. diu exulem poſtliminio reuocare, obrutamq. mendacijs priſtinæ reddere veritati, vendicareq. in apertiſſimam lucem, quæ Cymmerijs offuſa tenebris, tetro incluſa carcere delituiſſet inuiſa

K 2 morta-

Digitized by Google

mortalibus. quo nomine iure ipſi plaudant cultores omnes eiuſdem antiquitatis, laudibuſq. immortalibus ornent; prædicent vero magis omnes ſtudioſiſsimi veritatis, celebrentq. præconijs, cum eius ſtudio eamdem ipſam ſuo fulgore nitentem, tandem e denſa caligine emergentem aſpexerint, eidemq. ex animo bene precentur: aſſurgant vero ſimul omnes ipſi Magno Gregorio, cuius triplici elogio communita, tanto præuio duce ipſa veritas læta atque ſecura procedat. quibus te iungendum fore, Lector, non dubitamus, ſi verus es cultor veritatis, atque ſtudioſus cuſtos antiquitatis; ab ijs procul abhorrens, qui cum erroribus, quos ſemel imbiberint, conſeneſcere, ac denique mori, animo obdurato ſtatuerint. Quibus ſolis certo ſcimus, iſta Baronij, & quæ nos in eius defenſionem elaboramus, placere non poſſe; quos merito vti profanos a ſuo templo ſemper arceant æditui Veritatis.

Digitized by Google

R. P. DOMNO. N. MONACHO CONGREGATIONIS CASSINENSIS

ANTONIVS GALLONIVS Congregationis Oratorij Presbyter, S.

PRVDENTER quidem abs te factum eſt, vt librum tuum de ſancti Gregorij monachatu, antequam prœlo ſubijceres, Romam mitteres oſtendendum Illuſtriſſimo ac Reuerendiſſimo Cardinali Baronio per tuos æque ac meos Illuſtriſſimos dominos Caietanos. In cuius præfatione dum ais affectu ſincero: Rogo, vt Illuſtriſſimus Cardinalis Baronius, quẽ ego ſemper in honore habui, benigne excipiat, perſpectaq. rei veritate, religioni noſtræ gloriã, ideſt Gregorium S.R.E. Pontificem & Doctorẽ maximum, quem eripuit, ipſe reſtituat.] id non niſi euicta cauſa, & errore conuicto, ſuadendum fuiſſet; immo nec opus erat: ſiquidem ſponte id Baronius præſtitiſſet, ſummaq. perfeciſſet alacritate. Ita enim comparatus eſt, vt cum veritatis vindicem agat & defenſorem, quemcumque libenter audiat monitorem, ſummiſq. gratiarum actionibus proſequatur eum, per quem ipſe proficiat, cum veritatem interdum læſam, labantemq. ipſam ita firmari contingat. Vidit ipſe quæ ſcripſiſti, quæ etiam antea relatione piorum ſubodoratus, ijs ſatisfactum putauit, ſi in Parergis ad Nonum Annalium tomũ appoſitis quædam adderet, quibus aſſerta Septimo tomo ſententia firmaretur, confutarenturq. ſimul omnia, quæ in contrarium obijci potuiſſent. Nec tua iſta ſcriptione permotus, ipſis aliquid addendum putauit; illud vulgatum vſurpans: Sapienti pauca: bene conſcius, viris doctis ſatis eſſe perſuaſa, quæ ſcripſit. Verum, ne eius ſilentium in deteriorem partem accipi poſſet, cum fieri ſæpe ſoleat, vt tacens tamquam veritate deſtitutus manus dediſſe intelligatur: ſubij haud inuitus hanc ipſe prouinciam, non vt aſſertam ab eo ſententiam roborem (non enim quæ omni ex parte ſubſiſtit, noſtro indiget fulcimento) ſed vt, quæ tu multipliciter fruſtra obijcis, quam inaniſſima eſſe, demonſtrem.

In cuius diſputationis ingreſſu illud in primis perſuadeas tibi velim, procul abeſſe debere a pio Sanctorum cultu mendacium: cum haud minor ſit reputanda blaſphemia, aliquid illis detrahere ex his, quæ habent, quam tribuere, quæ non habent. Etenim falſa laudatio irriſio eſt reputanda, non cultus; nec Deo placet oblatio, quam veritas non comitatur. Hinc illud myſtice deſignatum, quod ſpecies omnes aromatum,

quibus

a Exod.30. quibus ſacrum thymiama conficiendum erat, [a] pondere Sanctuarij prius expendi oportebat; vt his ſymbolicis ſignis oſtenderetur, nullam, quantumuis religioſa videatur eſſe laudatio, quoquo modo pietatis intuitu comprobandam, quam prius ſacra veritatis ſtatera non ponderet. Sancta ſancte colenda, nos docuere maiores; nec in his priuato vllatenus indulgendum affectui, ſed cedendum in omnibus veritati. Abſit igitur, vt quia S. Gregorium peculiarem nos patronum habemus, & ſub eius titulo militamus, atque ſtipēdijs viuimus, ipſi plus, quam decet, aliquid tribuamus, vel S. Benedictum non bene dicta laude colamus. ſed ad quæſtionē.

Rem agis hanc vnam integro libro tuo, Sectionibus decem & ſeptem diſtincto, vt aſſertam a Baronio ſententiam in Annalibus, de ſancti Gregorij monachatu ſub ſancti Equitij profeſſoribus, non autem ſub ſancti Benedicti diſcipulis, multipliciter impugnare poſſis. Mei vero hæc eſt ratio inſtituti, non vt cuncta in illis errata redarguam (parum amici id eſſet animi, remq. odio magis agentis, quam Chriſtiana charitate, veritatis amore, tractantis) ſed illa tantum conuellam, quæ a te allata, ad hanc, de qua agimus, cauſam ſpectare noſcuntur; idq. quam *b 1.Cor.16.* breuiſſime potero, memor in primis monentis Apoſtoli: Omnia [b] veſtra in charitate fiant.]

Habes autem in prima tua Sectione iſta: In Eccleſia pro certo ſemper eſt habitum, traditumq. omnium conſenſu, ſanctum Gregorium Benedictinum monachum extitiſſe.] ſecunda vero Sectione adijcis iſta: Verum tempeſtate hac noſtra Illuſtriſſimus Cardinalis Cæſar Baronius nouam in ſuis Annalibus inuexit opinionem de monaſtica ſancti Gregorij profeſſione: monachum illum quidem fuiſſe non negat, nequaquam tamen ſancti Benedicti patris noſtri, ſed ſancti Equitij diſciplina, præceptiſq. informatum, &c.]

Miror valde quod in his aſtruendis Eccleſiæ in primis traditionis vendicas tibi nomen. quid traditio, niſi quod ab omnibus vbique & ſemper factum liquet? quid in huiuſmodi ab omnibus vbique & ſemper traditum oſtendere poteris, vt non prorſus inane nomen traditionis vſurpaſſe intelligaris? quid nouitatem impingis ei, qui ex ipſis Gregorianis puriſſimis fontibus totum deducit quod aſſerit? Quid hoc antiquius excogitari poteſt? Quidve fortius atque ſolidius? Hac enim ex parte tibi laudandus plurimum fuiſſet ipſe Baronius, vtpote quod ſit *c Matt.13.* imitatus illum, qui commendatur ſententia Domini, [c] Scribam doctum, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera: Deus qui iuſtificat, quis eſt qui condemnet? Habet nouitas illa crimen, vel criminis ſuſpicionem non vitat, quæ a nulla deducitur antiquitate. Laudanda vero & amplectenda, fouenda atque arctius retinenda, ſi a vetuſtatis fonte deriuata intelligatur, quæ non nouitas adinuenta, ſed antiquitas reſtituta ſit potius appellanda. Proſcribenda igitur Ioannis diaconi primi veſtræ ſententiæ auctoris aſſertio, quæ nullas habeat ab antiquitate traduces: retinenda Baronij, in quā copioſe originarij fontes influant antiquitatis.

Stat eodem auctore Gregorio, diſpar & diſtincta ſancti Benedicti ſucceſſorum

ceſſorum Abbatum ſeries ab ea, qua recenſetur prædeceſſorum Abbatũ ſancti Gregorij ipſius verbis deducta ſucceſſio, diuerſis prorſus diſcreta limitibus, diuerſitate nominum, locorum, & perſonarum, ab ipſo Baronio Septimo [a] Annalium tomo recenſita. ſtat pariter ſtabilitum firmiter ab ipſo in Appendice ad Nonum [b] tomum, tam Equitium, quam ſucceſſores eius Abbates ita diſtinctos a monachis Benedictinis fuiſſe, vt nulla ratione ſub iiſdem cenſeri valeant. ſtat inſuper [c] triplici aſſertione ipſiuſmet ſancti Gregorij demonſtratum, & abſque controuerſia definitum, ipſum non ſub aliquo ſucceſſorum ſancti Benedicti Abbatum, ſed ſub Valentio (ſiue Valentionem, aut Valentinum dicere malis) monaſticam vitam eſſe profeſſum. Hunc ſiquidem vnum, nec præter hunc aliũ vllum Abbatem ſuum nominat, de quo & vltimo dialogorum libro ſic loquitur: [d] Vitæ namque venerabilis Valentius, qui poſt in hac Romana Vrbe mihi, ſicut noſti, meo quoque monaſterio præfuit, prius in Valeria prouincia ſuum monaſterium rexit.] monachos vero prouinciæ Valeriæ S.Equitij fuiſſe propaginem, eiuſdẽ ſancti [e] Gregorij atteſtatione idẽ Baronius docuit. Sunt iſtæ quidem Baronij, immo ipſius S.Gregorij aſſertiones, hæc iacta antiquiſſima fundamenta, quibus nihil poſſit hac in re antiquius inueniri. quæ tu vide quomodo nomines nouitatem, cum ex antiquis per decurſa trium ſæculorum curricula vſque ad Ioannem diaconum primum nouatorem nemo repertus ſit, qui adeo bene locata fundamenta reuellere auderet, vel minimum quid mutire aduerſus adeo canam venerandamq. antiquitatem, non Iſidorus, non Ildephonſus, vel Beda, Paulusve diaconus, qui res geſtas S.Gregorij ante Ioannem diaconum conſcripſere: quos veſtros fuiſſe monachos, cum dicatis, haud dubium quin omnes id ſummo certe præconio promulgaſſent quod dicitis, ſi veraciter aſſerere potuiſſent. Fuit vnus & primus Ioannes diaconus, qui ita ab antiquitate reſilijt.

Sed videamus an tu aliquid ingeras, quo loquentem Gregorium arguas, & ſilentes tot Patres negligẽtiæ nomine merito reprehendas. perſequar tua veſtigia, quæ Sectionibus ſingulis fixa relinquis. Confutata igitur in prima, & ſecunda Sectione de nouitate calumnia, conuertimus ſtylum ad tertiam Sectionem, qua conaris alterum de duobus efficere, vt nimirum vel redigas ſanctum Equitium cum ſucceſſoribus ſuis ſub Regulam ſancti Benedicti, atque hac ſaltem via ipſum Gregorium etiam eiuſdem Regulæ profeſſorem conſtituas; vel ſi hoc non poſſis conſequi, eo te cõuertas, vt veluti iurato quodammodo bello, omnia ipſius Equitij deſtruas monaſteria, quo eius intercepta ſucceſſione, Gregorium ſic cogas ſub Benedicto monachatũ profiteri. Vt primũ illud obtineas, probare ſtudes, ſanctum Benedictum antiquiorem fuiſſe ſancto Equitio, vt ex hoc inducas, Equitium Benedicti fuiſſe propaginem: aiſq. S.Benedictum anno ſalutis quadringenteſimo nonageſimoquarto petijſſe loca deſerta; inde ex Sublacenſi monaſterio petijſſe Caſſinum, anno quingenteſimo vigeſimotertio: vixiſſe vero ſanctum Benedictum vſque ad annum Redemptoris quingenteſimum quadrageſimumſecũdum vel tertium.

[a] *Annal. to. 7. an. Dom. 582. prop. fin.*

[b] *in fin. pag. 882. edit. Ro.*

[c] *Greg. dial. lib. 1. c. 4. lib. 3 c. 22. lib. 4. c 21.*

[d] *Id. dial. lib. 4. c 21.*

[e] *Id. dial. lib. 1 c. 4.*

Digitized by Google

tium. Aetate igitur ſancti Benedicti ſic definita, ad Equitium te conuertens, ipſum dicis poſt ſanctū Benedictum claruiſſe, atque ipſius pene Gregorij Papæ tempora attigiſſe, idq. probare niteris in primis auctoritate domeſtici teſtis adhuc viuentis Arnoldi Belgæ, monachi Caſſinatis, tibi (vt profiteris) amicitia coniunctiſſimi. Ita quidem teſtium laborans inopia, rem antiquiſſimam recentiſſimo teſte, quod alium non inuenias, probare niſus; taliq. teſte te, quod dicendum erit inferius, cauſa cadere ſentiens, totus nutabundus, male ſecurus, eo demum te conuertis, vt ex ſcriptis ſancti Gregorij quocumque modo id coneris elicere hoc genere argumenti:

a Greg. dial. lib. 1. c. 4. in fine.

Cum teſtetur, inquis, ſanctus Gregorius, [a] de Equitio ſcribens, ea ſe accepiſſe a Fortunato Abbate, qui eidem Equitio fuerat familiaritate coniunctus: conſequitur, quod ſanctus Equitius fuerit ſancto Gregorio proximus. Sed non plane ſequitur, quod ſancto Benedicto fuerit ætate poſterior. Siquidem potuit ſanctus Equitius ante ſanctum Benedictum eſſe natus, anteq. ipſum collegiſſe monachos, & poſt ſanctum Benedictum, quem dicis annos natum ſexagintaquinque mortuum eſſe, ſuperſtes adhuc plures vixiſſe annos, atque ad ætatem decrepitam perueniſſe, vt ſic poſt ſanctum Benedictum viuens deceſſerit tamen ſenior ipſo. Sicut accidiſſe ſcimus Caſſiodoro, qui, antequam diſceſſiſſet ab Vrbe S. Benedictus puer, ipſe gerebat ſub Theodorico ampliſſimos magiſtratus, & poſt obitum eiuſdem ſancti Benedicti annis decem & octo ſuperſtes erat, anno Redemptoris quingenteſimo ſexageſimoſecundo, agens annum ſuæ ætatis nonageſimumtertium, vt ex eiuſdem ipſius ſcriptis Baronius facile colligit in [b] Annalibus. Vide quā leuis illa argumentatio cedat. ſed leuior alia quam ſubijcis, dum probare itidem niſus, ſanctum Benedictum ſancto Equitio antiquiorem, in hunc modum argumentaris: Quæ ſcripſit de ſancto Benedicto Gregorius, fatetur ſe accepiſſe a quatuor ſancti Benedicti diſcipulis, eiſdemq. in præfectura monaſterij ſucceſſoribus, ſiue Caſſini, ſiue Romæ, ſiue Sublaci vt Honorato. Ex quo poſſumus, inquis, iure inferre, Benedictum egregium monachorum legiſlatorem ſancto Equitio fuiſſe ætate ſuperiorē, eo quod, quæ de ſancto Equitio Gregorius ſcripſit, ab vno tātum Fortunato Abbate Equitij familiari ſe accepiſſe teſtetur. Hæc tu cum dicis, iam non ex ætate, ſed ex maiore numero teſtium ſanctum Benedictum Equitio antiquiorem oſtendis. At cum quatuor illi omnes æque ſancti Benedicti fuiſſe diſcipuli aſſerantur, ac ſimul æquales, licet ſibi inuicem ſucceſſiſſe dicantur Abbates, nihilo magis, quam vnus, ſicut nec vnus minus quam centum, adijcere vel detrahere poſſunt eius ætati, quo illum vel ſeniorem, vel iuniorem oſtendant; cum præſertim tua quoque ſententia certus ſit annus, quo ſanctus Benedictus obierit, nempe (vt aſtruis) Redemptoris quingenteſimus quadrageſimusſecundus vel tertius: vt vſque ad tempus, quo ſcribebat illa Gregorius, anno ſcilicet quarto (vt ipſe teſtatur) ſui Pontificatus, qui eſt annus Domini quingenteſimus nonageſimustertius, quinquaginta anni numerentur ab obitu, inquam,

b Annal. tom. 7. ann. 556. & 562.

ſancti

ſancti Benedicti, vſque ad eam dialogorum ſcriptionem, per quos quatuor Abbates illi, omnes æque diſcipuli & filij eiuſdem Patris, poſt eius tranſitum ipſi ſucceſſiſſe dicantur, omnes æque teſtes rerum geſtarum ſancti Benedicti: a quibus Gregorius accepit, quæ de ipſo ſancto Patre conſcripſit. ſed quid porro ex his inferas, tuis verbis audiamus: ſic enim ſcribis: Sanctus Equitius igitur ex his, quæ dicta ſunt, cognoſcitur quod non niſi ætatem hominis vnius Gregorium anteceſſit: contra ſanctus Benedictus ætates fere duorum vel trium hominum præceſſit Gregorium.] Quid ergo? ſi aſſeris S. Benedictum diē obijſſe anno quingenteſimo quadrageſimoſecundo vel tertio, Gregorium vero (quod & tu fateris) anno quarto Pontificatus ſcripſiſſe dialogos, qui eſt annus Domini quingenteſimus nonageſimustertius, quonam pacto infers, duas vel tres hominum ætates ſanctum Benedictum anteceſſiſſe Gregorio? quanam quæſo annorum periodo vnius hominis claudis ætatem? num annorum ſpacio vigintiquinque, vel etiam minori, cum inferius quoque aſſeueres, tribus hominum ætatibus ſanctum Gregorium S. Benedicto fuiſſe poſteriorem? numerum ita deducens: Gordianus proauus ſancti Gregorij vixit temporibus ſancti Benedicti, eiq. multa donauit: cui ſucceſſit Gregorius auus, quem ſecutus eſt Gordianus minor pater S. Gregorij. Sed de auo & proauo ſancti Gregorij quam ſint commenticia quæ affers, inferius dicturi ſumus; cum tamen etſi vera eſſent, tibi non proſint, dum ſpacio ſexaginta annorum proaui, aui, & patris claudis omnia ſimul tempora vſque ad Gregorium Papam.

Ad poſtremum autē ex deductis abs te hanc ſtringis concluſionem: Si Benedictus eſt Equitio antiquior, non potuit iſte, eremum illo petente, monachos congregaſſe.] ſic ipſe concludēs, nihil prorſus ſtringis. Etenim non dicit, quod tu ais, S. Gregorius, Equitium congregaſſe monachos, ſed multorum monaſteriorum extitiſſe patrem. adeo vt minime ſint inter ſe pugnantia dicere, S. Benedictum ante S. Equitium eremum petijſſe, & Equitium ante ſanctum Benedictum multorum ſimul monaſteriorum ab alijs erectorum Abbatem electum. Accidere enim interdum poteſt, vt iunior eligatur Abbas, prætermiſſis monachis ætate grandæuis. at quid fruſtra laboras vt demonſtres, ſanctum Benedictum antiquiorem eſſe Equitio? Concedamus, miſerationis ergo, quod probare non potes, eo quod nec verum ſit; demuſq. Equitium Benedicto ætate poſteriorem. quid inde lucraberis, vt aſſeras, quod conaris, ſanctum Gregorium fuiſſe monachum ex Regula ſancti Benedicti & non Equitij? nihil penitus. non enim ex eo, quod Equitius fuerit ætate iunior Benedicto, huius illum Regulæ mox conſtitues profeſſorem. Nam (vt dicetur inferius) diuerſorum ordinum erant eo tempore monachi, diuerſiſq. Regulis inſtituti: inter quos Equitius, ſucceſſoreſq. ipſius Abbates magna famæ exiſtimatione florebant.

Ceterum de tempore, quo ſanctus vixit Equitius, Arnoldo tuo in obſcuro laboranti, ex Caſſiodoro comparata lucerna libenter occurrimus, eademq. ex Annalium [a] promptuario deprompta, vbi agitur de

[a] *Annal. to. 6. ann. Dom. 504.*

Valentino Epiſcopo Amiterni ſub Theodorico Italiæ Rege, ſub quo etiã claruiſſe reperitur Equitius. nam audi, dum ſanctus Gregorius de ſancto Equitio ſcribit, de Baſilio mago hæc habet: [a] Hic in magicis operibus primus fuit, in monachico habitu ab Vrbe fugiens Valeriam petijt.] & inferius ipſum ab Equitio prophetico ſpiritu probe cognitum, expulſumq. e monaſterio fuiſſe ſubdit. ex hoc ergo Baſilio tempus, quo vixit ſanctus Equitius, facile poterimus intelligere. Quis enim fuerit ille Baſilius, ex duabus Caſſiodori epiſtolis ſatis reperitur expreſſum. In epiſtola quidem Theodorici Regis nomine ad Argolicum Præfectum Vrbis conſcripta Caſſiodorus hæc habet: [b] Magnitudinis tuæ relatione comperimus, Baſilium atque Prætextatum artis ſiniſtræ iamdiu contagione pollutos in accuſationem tui examinis perſonarum intentione deductos. Super qua re te aſſeris noſtram expectare ſententiam, vt confidentius fiat, quod pietatis noſtræ mandat auctoritas &c.] Subijcit autẽ inferius a ſe conſtitui Quinqueuirale Senatorum Patriciorum iudiciũ, a quo maximi ponderis cauſa ipſorum magorũ tractetur. Alia vero [c] epiſtola hanc ſequente ſcribit idem Caſſiodorus nomine eiuſdẽ Theodorici Regis ad Arigernum Comitem, vt eoſdẽ magos iudicio Quinqueuirali conuictos, ſed fuga lapſos inquirat. in qua epiſtola hæc inter alia: Præfectus Vrbis ſua nobis relatione declarauit, Baſilium atque Prætextatum magicis artibus inuolutos impeti accuſatione multorum; quos elapſos inſinuat mentis alienatione cuſtodum. Eos te præcipimus vbicumque repertos ad iudicium Quinqueuirale ducere &c.]

Sic igitur ex nomine, loco, crimine, & in crimine excellentia perſonæ delinquentis, atque fuga, quinque notis hiſce ampliſſimis eumdẽ eſſe Baſiliũ, de quo Gregorius in dialogis, & Caſſiodorus in epiſtolis ſcribit, nemo iure poterit dubitare: nimirũ quod ambo Baſiliũ nominent, Romæq. deliquiſſe conſentiant, magicis intendentẽ artibus tradant, & inter magos eidem principem locum tribuant; quodq. captum cum alijs magis, atque fuga pariter lapſum aſſeuerent. Ex quibus probe inferri poſſit, S. Equitium tunc claruiſſe, monaſteriorum in Valeria iam Abbatem agentem, cum Theodorico Rege Italiæ Romæ regnante, Argolicus, ad quem datæ extant litteræ, præfecturam Vrbanam adminiſtraret. Quod certum tempus, Dei beneficio, qui voluit adeo antiqua monimenta illibata conſeruari, in promptu eſt demonſtrare. Siquidem ex eiuſdem Theodorici Regis [d] epiſtola reddimur certiores, Argolicum creatum ab eodem Rege Vrbis Præfectum per Indictionem quartam; per tertiam vero Indictionem ante ipſum creatum Præfectum Vrbanum Artemidorũ, [e] idem Caſſiodorus habet. erat præfectura annuus magiſtratus. Porro ex certa Indictione notata annus pariter Redemptoris, quo famoſum illud magorum iudicium Romæ contigerit, tota luce redditur exploratus.

Sed quoto Redemptoris anno, quarta Indictio ſub Rege Theodorico primum inciderit, hoc videndum. Marcellinus Comes ſuorum temporum res geſtas ſcribens, iungenſq. Conſulatibus Indictiones, ſub Conſulatu Pauli ſolius quartam numerat Indictionem: eſt is annus Theodori-

ci

[a] Greg. dial. lib. 1. c. 4.

[b] Caſſiodor. Var. lib. 4. ep. 22.

[c] Id. Var. lib. 4. ep. 23.

[d] Caſſ. Var. lib. 3. ep. 11.

[e] Id lib. 1. ep. 42. 43.

Digitized by Google

ci quartus, Chriſti autem quadringenteſimus nonageſimusſextus, quo tempore ex tua ſententia ſanctus Benedictus annum ſecundum agebat in ſpecu, nondum alicui præterquam Romano monacho cognitus, vt ſanctus Gregorius tradit,[a] qui triennium eius commorationis in ſpecu poſuit (vt ex eodem Gregorio audiſti) cum iam Equitius non ſolum multorum pater eſſet monachorum, ſed etiam monaſteriorum Abbas.

[a] Greg. dial. lib. 2. c. 1.

At ne te cauillis inuoluam, ſed ſine fuco & fallacijs ſincere in omnibus agam, nullo modo iſta referri volumus ad quartũ annũ ſuperioris Indictionis, ſed ſequentis; affirmamusq. (quod ſic ſuadeat Caſſiodori ſeries epiſtolarum) ad inſequẽtem Indictionũ periodum ſub eodẽ Theodorico Rege præfecturam Vrbanam Argolici referẽdam. contigiſſe autem tunc dictã quartam Indictionem ſub Conſulatu Secundini atque Felicis, idem Marcellinus affirmat. eſt is annus Redemptoris quingẽteſimus vndecimus, quo tempore ſanctus Benedictus (vt ex eodẽ S. Gregorio apparet) monachos colligere incipiebat, cum iam ſanctus Equitius (vt dictum eſt) multorum eſſet monaſteriorum pater: ſicq. etiam ſancto Benedicto antiquiorem Equitium in monaſticis inſtitutis iure poſſimus affirmare. quantum autem temporis Equitius vixerit, ignoratur. Ceterum longã vixiſſe ætatem inde poſſumus intelligere, quod Fortunatus Abbas, qui de illo retulit ſancto Gregorio cuncta quæ ſcripſit, fuerat ipſi Equitio familiaritate coniunctus, cum tamen eſſet idem, quando iſta ſancto Gregorio enarrabat, iam ætate grandæuus. nam de ipſo ſic aliquando Gregorius:[b] Crebro ad me nunc vſque veniens, dum facta mihi veterũ narrat, noua refectione me ſatiat.] & ſuperius:[c] Etiam quæ ſubiungo, prædicti venerabilis viri Fortunati, qui valde mihi ætate, opere, & ſimplicitate placet, narratione cognoui.] Ex his igitur vide, quam fruſtra labores, vt ſub S. Benedicto S. Equitium ſtatuas, eiuſq. diſcipulos eidem ſancto Benedicto coniungas, atque cum eis ſanctum quoque Gregorium alliges. nam quo tẽpore incipiebat iſte, iam conſummauerat ille.

[b] Id. dial. lib. 1. c. 10.

[c] Id. dial. lib. 1. c. 4.

Sed ad quartam tuam Sectionem tranſeamus, ſi quid fortaſſe abs te fortius dictum inuenire poterimus. Qui igitur ſanctum Equitium cum ſuis monachis ſub S. Benedicti Regulã redigere tertia Sectione (vt vidimus) laboraſti; hac Sectione quarta id eniteris, vt ſtylo tuo, quaſi potenti ariete omnia ſimul euertas ac deſtruas ſolo tenus ſancti Equitij monaſteria. at quomodo iſtud, Lector, attende. Dum enim interpretem agit verborum ſancti Gregorij, quibus dixerat[d], Equitium pro ſuæ magnitudine ſanctitatis multorum in ea prouincia monaſteriorum patrem extitiſſe, ſic ratiocinatur: Cum vero, inquit, vt re ipſa conſtat, ad hodiernam vſque diem neque ope ſcriptorum, neque hominum memoria ac conditione, præter locum, in quo celebris eſt ſancti Equitij recordatio, vlla reperiantur monaſteriorum, eiuſq. viuendi Regulæ veſtigia: facile crediderim, vitam egiſſe Equitium cum ſuis diſcipulis anachoreticam. Illud coniecturam noſtram iuuat, quod monaſterium iuxta nominis etymologiam vnius etiam monachi habitationem ſignificare poteſt. *μόνος* enim Græce, Latine vnus, vel ſingularis, vnde monachus ἀπὸ τοῦ *μονάζειν*,

[d] Ibidem.

 quod

quod eſt in ſolitudine, & quaſi ſingularem viuere. Monaſterium itaque, quod Græce μοναστήριον, Latine ſolitudo, eſt vnius monachi ſingularis habitatio. Idemq. confirmat vulgata illa quorumdam antiquorum etymologia, quæ monaſterium deducit a mona, quod eſt vnus, & ſterium, quod eſt ſtatio, ac ſi dicatur, ſolitarij habitatio.] & paulo poſt: Multorũ ergo monaſteriorum pater in prouincia Valeria erat Equitius, id eſt multorum monachorũ ſingulariter viuentium in ſingulis cellis, quarum vna ab alia haud multum diſtaret.] hæc ipſe. Ex quibus verum eſſe, Lector, intelligis, quod diximus, ipſum ſtylo ſuo, velut ariete omnia S. Equitij monaſteria conatum euertere, atque ſingula in ſingulas cellas redigere.

At vnde eiuſmodi verborum ſancti Gregorij interpretatio deducenda? quæ etſi aliquando ab aliquo vſurpata fuiſſet (quod nemo vmquam inueniret) ad ipſum tamen ſanctum Gregorium, cuius ea ſunt verba, oculorum acies conuertenda eſſet, ſi vmquam forte eam vocem tali ſenſu accipere conſueuiſſet, vt ſuorum verborum ipſe auctor eſſet interpres. ſed certe quidem nuſquam a ſancto Gregorio in hunc ſenſum vſurpatam poterit inueniri. At fruſtra & illud ais, tot monaſteriorum abolitam eſſe memoriam: quaſi nouum id videri poſſit, cum barbarorum adeo frequentes in Italiam eruptiones fuerint, vt admirationi potius eſſe debeat, quod vel vnius monaſterij integra memoria manſerit poſt tanta & toties repetita naufragia totius Italiæ, & maximarum quoque ciuitatum excidia.

His ſubijcis immenſas laudes ſanctiſſimi Benedicti; qui licet numquã ſatis laudari poſſit, tamen quæ ipſi conuenire nõ poſſunt, procul abeſt, vt ipſe recipiat, quin potius execretur, vt oblatum ſacrificiũ de rapina. ſunt hæc verba tua: Quod vero Benedictus monaſtici ordinis auctor nõ Italiæ modo, ſed totius Chriſtianæ Reipublicæ bono natus erat &c.] & inferius: Summi itaque & ſanctiſſimi Pontifices illum prædicauerunt monachorum præceptorem almificum, monachorum omnium patrem, monaſticæ legis latorem, & operatorẽ, & ſacræ religionis monachalis venerandũ auctorem.] hæc tu cũ affers, nimis effers: indigent encomia fræno, ne nimia laudandi cupidine attexantur veris etiã mendacia, vt viſus mihi es modo feciſſe, dum diceres, S. Benedictũ monaſtici ordinis auctorẽ: dicere potius debuiſſes, Benedictini ordinis, ſeu Benedictinæ religionis auctorem. Nam quomodo verũ eſſe poteſt, ipſum ſimpliciter dici monaſticæ religionis auctorem, cum negare non poſſis, antequam vel ipſe naſceretur, non Orientalem tantum Eccleſiam, ſed Occidentalem etiam monachis diuerſorum ordinum abũdaſſe? Et vt dicere de reliquis prouincijs omittamus, quis ex Aegypto primum in Vrbem inuexerit germina monaſticæ vitis, ſanctus Hieronymus [a] te docebit: fuiſſe nimirum magnum Athanaſium, & Petrum, vtrumque Patriarcham Alexandrinũ, & quantum eadem fecunda germina fuerint propagata, extenderintq. vſque ad mare propagines ſuas, eumdem audi, dum S. Fabiolæ effuſas eleemoſynas prædicat: [b] Quod monaſterium, inquit, non illius opibus eſt ſuſtentatum?] & paulo poſt: Peragrabat ergo inſulas, & totum

[a] Hieron. ep. 60.

[b] Id. ep. 30.

Hetruſ-

Hetruſcum mare, Volſcorumq. prouinciam, & reconditos curuorum litorum ſinus, in quibus monachorum conſiſtunt chori, vel proprio corpore, vel tranſmiſſa per varios Sanctos & Fideles munificentia circumibat.] hæc ex Aegypto germina monachorum, cum alia ex Cappadocia, ſancto Baſilio auctore, longe ante ſanctum Benedictum, non Italiam ſolum, ſed vniuerſam Occidentalem Eccleſiam impleuerint, vſque ad diuiſos etiam toto orbe Britannos. Vides quam patens mendacium ſit, aſſerere monaſticæ religionis ſanctiſſimum Benedictum auctorem? vt aduerſus iſta adeo toto cælo patentia nullus teſtis poſſit admitti.

Sed proſequamur reliqua, quibus argumentum mutans, exagitas iterum ſanctum Equitium, eumq. ſuis rurſum niteris priuare monaſterijs, aſſerens multa illa eius monaſteria, quibus præfuiſſe ipſum Abbatem ſanctus Gregorius [a] tradit, non alia fuiſſe, quam illa duodecim a ſancto Benedicto apud Sublacum erecta. His vna ſatis ſuperq. poſſit eſſe reſponſio; nimirum auctoritate ipſius ſancti Gregorij luce clarius demonſtrari, fuiſſe omnino diuerſa; cum dicat, a ſancto Benedicto [b] ſingulis monaſterijs ſingulos monachos fuiſſe præfectos: at de ſancto Equitio verba faciens, ipſum vnum multis fuiſſe præpoſitum monaſterijs Abbatem affirmat, nec ipſum fuiſſe ſub aliquo conſtitutum: vt plane oſtendat luce clariſſima, diſtinctas ab inuicem fuiſſe collectiones monachorum Equitij & Benedicti; Equitij vero (vt eſt demonſtratum) antiquiorem. declarat hoc ipſum & locorum diuerſitas. Nam eodem teſte ſancto Gregorio, duodecim illa ſancti Benedicti monaſteria circumquaque (vt [c] ait) conſtructa erant; hæc autem Equitij apud Amiternum fuiſſe cum idem ſanctus Gregorius docet, tum vetera, quæ nunc eodem in loco extant monimenta, quæ & tu ipſe non negas, oſtendunt.

a Greg. dial. lib. 1 c. 2.

b Id. dial. li. 2. c. 3.

c Id. ibid. c. 4.

Rurſum vero de duodecim illis monaſterijs Sublacenſibus ex eodem S. Gregorio, qui ipſorum primus meminit, illud conſiderandum, non ipſum dicere, ſingulis ipſis monaſterijs ſingulos fuiſſe præfectos Abbates, quod ſcilicet locorum tenuitas, & paucitas monachorum in ipſis degentium id minime ferret, ſed ſimpliciter monachos dixit, [d] quos inferius nominat Præpoſitos, cum de eius inde diſceſſione agens, hæc ait: Inuidiæ locum dedit, atque Oratoria, & cuncta, quæ conſtruxerat, ſubſtitutis Præpoſitis, adiunctis Fratribus, ordinauit, &c.] Porro Præpoſitos minores Abbatibus fuiſſe, vt qui eiſdem ſubiecti eſſent, idem Gregorius ſæpe docet, & S. Benedictus in Regula, quam poſtea ſcripſit, ſignificauit. Hinc etiam eſt, quod Sublacenſe ipſum monaſterium ab eodem S. Gregorio non Abbatia nominatur, ſed Cella, vt quæ Abbatiæ ſubiecta eſſe ſoleret. Nam de Honorato agens Sublacenſis monaſterij præfecto, hæc ait: [e] Honorato etiam, qui nunc adhuc Cellæ eius, in qua S. Benedictus videlicet conuerſatus fuerat, præeſt.] hæc Gregorius. Quibus intelligas, nondum adhuc tempore S. Gregorij illa omnia monaſteria Sublacenſia eiuſmodi fuiſſe, vt illis Abbates præfici poſſent, ſed Præpoſiti tantum, minores Abbatibus. Cum igitur S. Equitius non Præpoſitus, ſed Abbas in prouincia Valeria multa monaſteria, non

d Id. dial. lib. 1. c. 8.

e Id. lib. 2. dial. in præf.

Cellam

Digitized by Google

Cellam rexiſſe dicatur: plane conuincitur ex hoc etiam, ipſum eſſe non potuiſſe vni ex illis Sublacenſibus cellis præfectum, quod tu affirmare fruſtra laboras. Etenim cum idem S. Equitius a S. Gregorio pater multorum monaſteriorum fuiſſe aſſeratur, ipſum fuiſſe Abbatem, eſt neceſſarium affirmare.

Quod vero ſubijcis etiã Sublacum oppidũ fuiſſe in Valeria prouincia poſitum: Paulum diaconũ veſtrum monachum Caſſinatem legiſſe oportuerat, qui ſecundum eius temporis vſum vniuerſam Italiam diuidens in prouincias quindecim, cum de Valeria agit, hæc habet. [a] Tertiadecima prouincia Valeria, cui eſt Nurſia annexa, inter Vmbriam, & Picenum, & Campaniam conſiſtit.] ſubdenſq. fines eius ab Occidente, vbi & ipſa Valeria via ducit principium: Habet, inquit, vrbes Tiburim, Carſeolim, Reate, Furconium, & Amiternum, regionemq. Marſorum, & eorum lacum, qui Fucinus appellatur.] ſicq. Sublacus ab ipſo ferme exordio Valeriæ viæ extra ipſam a dextris relinquitur, poſita in ea parte, quæ ſecundum eiuſdem recentiorem deſcriptionem Campania appellatur, ſub qua etiam cenſetur hodie. Remaneant igitur ſua ſancto Equitio monaſteria, & ab eis diſtincta ſancto Benedicto ſua, quem tu inuitum cogis, [b] vt perdicem, oua fouere non ſua.

a Paul. diac. de geſt Long. lib. 2. c. 20.

b Ierem. 17

Sed ad quintam Sectionem tuã veniamus, qua hoc tu aſtruis paradoxum, vt dicas, ante ſanctum Benedictum in Italia monachos vixiſſe Regularum expertes. quod primum hac probare niteris ratione: Si qui, inquis, eo ſæculo in Italia (de hac enim loquimur) certis ſcriptiſq. legibus militaſſent, huius rei veſtigium aliquod ſuperfuiſſet.] at hoc ipſum inferius facile confutabitur. Deinde probas exemplo, [c] ſanctum Gregorium teſtem adducens, qui de ſancto Honorato, patre ducentorum monachorum affirmet, ipſum a Deo edoctum, nullo vſum eſſe magiſtro. At non addit ſanctus Gregorius, ipſum ſuos ducentos monachos abſque Regulis, ſolo vitæ exemplo inſtituiſſe, qui tota illa diſceptatione cum Petro diacono hoc agit vnum, vt oſtendat interdum accidere, vt aliquis abſque magiſtro inſtituatur a Deo, quod tamen in exemplum non eſſe trahendum affirmat. Honorato iſtud accidiſſe, vt cum ruri ſemper vitam egerit, adſcripticij coloni filius, abſque magiſtro a Deo bene fuerit inſtitutus: quod ipſum ſanctus Gregorius de ſancto Benedicto pariter docet, a Deo ſcilicet doctũ atque pariter inſtitutum. Sed tamen cum Abbas præfectus eſt monachis, ipſum eos ad omnes numeros vitæ regularis reuocaſſe, antequam ipſe Regulas ſuas ſcripſiſſet, teſtatur idem Gregorius, dum de illis agit qui ipſo exordio eius ſe gubernationi commiſere: [d] Cum in eodem, inquit, monaſterio regularis vitæ cuſtodiam teneret, &c.] Quid enim per regularem vitam intelligit, niſi ex Regularum præſcripto vitam bene compoſitam? Sed idem ipſe ſanctus Gregorius ibidem de Romano quoque monacho ait, eum ſub Regula Theodati Abbatis vixiſſe. Sic igitur, qui regulariter ſuos gubernabat ſanctus Benedictus, antequam ſuas ſcriberet, alienis Regulis iam antea promulgatis vt eos inſtituerit neceſſe eſt. quas cum tibi incognitas

c Greg. dial. lib. 1. c. 3.

d Id. lib. 2. c. 3.

gnitas

Digitized by Google

gnitas dicis, nec earum inueniri veſtigium exiſtimes, negas (quam prudenter, tu videris) vllas vmquam fuiſſe. Verum non cernis antiquarum Regularum veſtigia in ipſo, de quo agitur, ſancto Benedicto ſatis expreſſa, dum regulari diſciplina (vt teſtatur in loco citato ſanctus Gregorius) illos gubernaret monachos, qui eum ſibi conſtituiſſent Abbatem. At quænam illæ Regulæ fuerint, cum ſuas nondum ipſe ſcripſiſſet, tibi quærendum erat, & non negandum quod eſſent. ſed & quænam eæ fuerint, ab ipſo ſancto Benedicto intelligere potuiſſes. Nam qui recens ſuas condidit Regulas, noluit antiquas abolitas, ſed ob oculos ſuorum diſcipulorum ſemper voluit ipſas verſari. Etenim de his ita cauit ſua Regula numero ſeptuageſimatertia: Collationes Patrum, & inſtituta, & vitæ illorum, & Regulæ ſancti Patris noſtri Baſilij quid aliud ſunt, niſi bene viuentium & obedientium monachorum exempla, & inſtrumenta virtutum?] Hæc ipſe vere ſanctiſſimus, ſicut & gratiſſimus, dum, per quem profecerit, non occultans, ſanctum patrem noſtrum Baſilium nominat, vt oſtendat, quemnam in ſuis inſtituendis monachis fuerat magiſtrum ſecutus, & quibus, antequam Regulas ſuas ſcriberet, ipſe vixerit, & ſuos monachos erudierit.

At nō ita tu, Frater, qui vbi de Regulis S. Baſilij a Rufino Latinitati donatis, quas adeo S. Benedictus commēdat, agis, hanc perperā abs re confictam interpretationē apponis: Verū hæc, inquis, nullum nobis faceſſunt negotium: Rufinus enim Baſilij Regulam Latine reddidit, nequaquam ad inſtituendos Occidētis ordines, vitamq. monaſticam excolendam; ſed vt ſpirituale opus, quod ad cuiuſque ſpiritus profectum maxime conduceret.] hæc ipſe. Qui eadem dicturus eras de Regula ſancti Pachomij diuinitus accepta, quam S. Hieronymus æque in Latinum ſermonem trāſtulit. Tu vero neutram vis apud Occidentales in vſum acceptam, vt fruſtra hac in re primas deferas Benedicto, qui malis tot monaſteria totius Occidentalis orbis ſine Regulis vixiſſe, quam ante Benedictum Regulas ab aliquo accepiſſe. At quis (rogo te) tam amens inueniri poterit, qui collecturus monachos, & monaſterium erecturus, non prius cogitarit, quibus illi eſſent Regulis inſtituendi, & ſub quo ordinis titulo cœnobium ſtatuendū? cū præſertim diuerſi generis extarent in Italiā allatæ Regulæ magni nominis virorū, nempe Baſilij, atque Pachomij, Caſſiani, Eugipijque. Et tibi placet ſine ſcriptis Regulis tot agmina monachorum vixiſſe, antequā ſuas ederet Benedictus? amētibus iſta ſuade. Nos autem libere affirmamus, non ſine Regulis ſcriptis tot monaſteria in Occidentali Eccleſia militaſſe: immo non hoc tantum dicimus, ſed & amplius affirmamus, eumdem ipſum ſanctum Benedictum primum quidem alienis Regulis, nempe ſancti Baſilij (cum eum communem patrem appellat) ſe, ſuoſq. monachos inſtituiſſe: cum tamen non negemus, eas illum ipſo vſu ad ſuum inſtitutum paulatim accommodaſſe, & experientia conuertiſſe, non tamen, illis reiectis, ſuas ſcriptas Regulas obſeruandas promulgaſſe.

Iſta vt demonſtremus, primum de tempore, quo vir ſanctus ſuas Re-

gulas

Digitized by Google

gulas ſcripſit, dicendum erit. Communiori veſtrorum ſententia (vt tu etiam aſſeris) receptum eſt, non, antequam Caſſinum peteret, id egiſſe. Modo rogo te, quibus Regulis duodecim a ſe conſtructa monaſteria ſub præfectis totidem rexit, vel regenda reliquit? vel quibus Caſſinenſem Collectionem moderatus eſt, prius quam Regulas ſcriberet? Plane non alias, quam ſancti Baſilij delegiſſe ſeruandas, eius conuicti teſtimonio, fateri debemus, dum ſanctum Baſilium ſuum ſuorumq. communem patrem appellat.

Sed non ſolum ſub monachatus ſui primordia, atque media, ſed ad poſtrema vſque ipſa, & obitum, ſanctum Benedictum iiſdem Regulis ſuos monachos informaſſe, veſtrorum patrum aſſertionibus (quod abſque eorum teſtificatione dicere non auſi eſſemus) cogimur profiteri. Siquidem Petrus diaconus Caſſinenſis, magnæ apud omnes auctoritatis vir, vtpote qui Chartularius, & Bibliothecarius cœnobij Caſſinenſis cum eſſet, quæcumque extabant antiquitatis monimenta, ex penetralibus vendicauit in lucem, dum pertexit catalogum virorum illuſtrium eiuſdem monaſterij, hæc de ſancto Benedicto in primis habet: Scripſit autem iam ſenex in eodem cœnobio Caſſinenſi monachorum Regulam diſcretione præcipuam, ſermone luculentam.] & eodem libro capite quinto hæc addit. Simplicius ſanctiſſimi Benedicti diſcipulus, Regulam, quam ſuus magiſter condiderat, publice legendam omnibus monachis tradidit.] hæc, ipſe. Scimus alicubi vitio Scriptoris legi: Quam ſuus magiſter ediderat.] ſed repugnat lectio illa ſequentibus. Nam ſi iam eam S. Benedictus ediderat, quid opus fuit vt Simplicius eam legendam omnibus traderet, quæ iam cunctis editione facta per Benedictum innotuiſſet?

At quænā ſit germana lectio, doceat vos veſter monachus Sigebertus, ſuorum ſcriptorum multiplicium fama notiſſimus, qui in libro, quem ſcripſit de illuſtribus Scriptoribus eccleſiaſticis capite trigeſimoprimo, hæc de ſancto Benedicto: Prouectus ad ſummum culmen monaſticæ perfectionis, ſecundum quam vixit, ſcripſit Regulam monachorum, ſermone luculentam, diſcretione præcipuam: Simplicius diſcipulus eius latens magiſtri opus publicauit.] hæc Sigebertus: cuius verbis, dum ait, ſecundum quam vixit, ſcripſit Regulam,] poſſumus intelligere præceſſiſſe (vt diximus) experimentum, inde vero ſubſecutam ſcriptionem, nempe vt S. Baſilij Regulas ipſo vſu ad ſuum inſtitutum paulatim inflexerit, ſenex demum ſcriptis ſuas mandarit, nō tamen viuens (vt audiſti) promulgarit, ſed potius occultarit: quæ tandem publicatæ ſunt a Simplicio, qui (vt de eo teſtatur ſanctus [a] Gregorius) tertius non Caſſinenſis, (vtputant) ſed Lateranenſis Abbas Benedictinos monachos gubernauit. Qui perſpicue ſatis in præfatione Regulæ ſancti Benedicti præpoſita tradit, latens hactenus magiſtri opus ſe publicaſſe, Regulas ſcilicet ipſius, de quibus tunc ſermo, vt de his eſſe dubitatio nulla poſſit, a quo tum Petrus diaconus, tum Sigebertus eadem, quæ de his ſcripſere, accepiſſe ſciantur. Ex quibus non ſolum Petri diaconi germanam habes lectionem, ſed perſpicue declaratum, abſque ſcriptis a ſancto Benedicto Re-

[a] Greg. dial. lib. 2. in praef.

gulis

gulis, non ſolum ipſo Benedicto viuente, ſed & poſt mortem eius vſque ad dictum Abbatem Simplicium Benedictinos monachos in Italia gubernatos. Iſtud quidem non ignominiæ ſanctiſſimo viro cedit, vt alienis potius quam ſuis ſe ſuoſq. monachos ſcriptis Regulis inſtituerit, ſed ſummæ gloriæ, idq. multipliciter. Ac primum quidem vitabat illud, quod Dominus dixit in Euangelio: [a] Qui ex proprijs loquitur, mendax eſt.] atque inſuper illud: [b] Nolite plures magiſtri fieri.] Itaque cauens vtrumque ſcopulum, Baſilium patrem ſuum atque ſuorum elegit, & hoc nomine (vt audiſti) ſummopere gloriatus, eum vt communem patrem etiam poſt ſcriptas a ſe Regulas ſuis colendum propoſuit: vt ſicut ſanctus Hieronymus ſancto Gregorio Nazianzeno, ita Baſilio Benedictus magiſtro ſe vſum eſſe prædicarit. Dignus pariter & eo nomine plurima laude, quod non ante ad ſuas Regulas ſcribendas addixit animum, quam vſu & experientia alienas ſumma prudentia conſideraſſet, & quæ addenda, quæ minuēda, vel moderanda, temperandave forent, pro temporis, loci, perſonarumq. ratione didiciſſet, vſuq. paulatim & experimento ſeruanda introduxiſſet.

a Ioan. 8.
b Iacob. 3.

Sed & præ ceteris ex eo ſibi ſummam gloriā comparauit, quod, ne ſuas quantumlibet elaboratas, ſub incudē ſæpius reuocatas, omniq. ex parte probatas, in omnibuſq. perfectas, præferre videretur antiquioribus a ſanctis Patribus ſtatutis Regulis, eas noluit, vt nouus legiſlator, faſtu turgens edere & promulgare, ſed recondidit & latere voluit. Ex his tu mihi dignoſce Sanctos, æſtima ſanctiores, iudica ſanctiſſimos. hanc adhibe [c] Chriſti ſtaterā, & pondera Sanctuarij, quibus expenditur maior in regno cælorum, ex gradu nempe maioris humilitatis. Ex his, inquam, mihi eximiam Benedicti ſanctitudinem prædica, tolle præconijs, & exaggera: nam paucorum eſt iſta præſtare, plurimorum ſcribere libros. Quamuis & hac ex parte ſanctus Benedictus non ſit ſua laude fraudandus, vtpote, qui ſcribens Regulas, non de monachis tantum ſuis, ſed de omnibus eſt bene meritus, factus toti orbi proficuus atque conſpicuus. Vt iam non habeat, quod faſtu tumens Græcia Latinis inſultet, viuere Occidentales monachos Orientalium Regulis, cum tanti Patris beneficio habeat Latina Eccleſia in theſauris, quod Græcia mutuari poſſit ab ipſa. nam pene exoleſcentibus reliquis, Regulæ Benedicti vbique locorum frequentiori ſunt vſu receptæ, & obſeruantiori cultu retentæ. De his enim Honorius Auguſtodunenſis hæc ait: [d] Benedictus Abbas monaſterij Caſſinenſis ſcripſit Regulam monachorum, per totum mundum promulgatam.] ex his igitur ſatisfactum ſit tuæ quintæ, atque etiam ſextæ Sectioni.

c Matt. 18.

d Honor. Aug. de illuſt. eccl. Script. in Bened.

Sed & ſeptimæ quoque, qua rurſum demonſtrare contendis antiquiorem Equitio ſanctum Benedictum, abunde ſatisfactum eſt ſuperius, cum de tempore, quo ſanctus Equitius claruit, ex Caſſiodoro præcipue declaratum eſt; ſicut & confutatum eſt pariter, quod hic refricas, ſanctum Equitium anachoreticam egiſſe vitam, pariterq. erroris etiam conuictum, quod nullas dixeras fuiſſe Regulas, quibus S. Equitius ſuos mo-

nachos inſtituere potuiſſet. Sed æque etiam ſatisfactum ſit ijs, quibus confutare ad poſtremum id niſus es, quod Baronius dixit, in prouincia Valeria celebre monaſterium eo tempore, niſi S. Equitij, nullum fuiſſe, ex quo peti poſſet Abbas, qui ad regimen S. Gregorij monaſterij in Vrbem vocaretur. Quod enim oppoſuiſti, S. Benedicti monaſteria Sublacenſia ex nomine S. Benedicti fuiſſe celebriora: ſatisfactum ſit, inquam, dum eſt demonſtratum, non fuiſſe in Valeria prouincia monaſteria Sublacenſia, pariterq. declaratum, auctoritate S. Gregorij, ea minime fuiſſe celebria, ſed exilia, quibus nec Abbates dandi eſſent, ſed Præpoſiti, quæ & cellæ potius propriori vocabulo dicerentur, quam monaſteria.

Deinde, quod ad celebritatem Equitij monaſterij pertinet, quodnam illo in ea prouincia potuit tunc inueniri celebrius? Erat illud nobilitate præcipuum, ſub quo reliqua illa monaſteria, quibus præerat ſanctus Equitius, poſita erant. Quodnam illorum duodecim S. Benedicti, in quibus ſingulis duodecim tantum monachi ſub vno præfecto degebant, cum iſto comparandum? An non celebrius cunctis Valeriæ prouinciæ monaſterijs illud Equitij habendum fuit, illuſtratum tanti viri regimine, qui non ab hominibus, neque per homines ad conuerſionem animarum, ſed a Deo Apoſtolatum accepiſſet, quem & reuereri coactus ſit ipſum totius Eccleſiæ caput Romanus Pontifex, illum numine exterrente? Quantam ex his putas viro ſanctiſſimo gloriam comparatam, ac publice promulgatam, & quantum inde ipſius monaſteria illuſtrata? præcipue vero illud, cuius Oratorium poſt obitum eius tutum aſylum factum ſit (vt oſtendit ſanctus [a] Gregorius) a ſæuorum incurſione Longobardorum. Vt non immerito ex ſucceſſoribus & virtutum eius heredibus ſibi Gregorius Abbatem elegiſſe intelligatur.

[a] Greg. dial. lib. 1. c. 4. in fine.

Octauam his ſubijcis Sectionem, rurſus inſurgens in ea, quæ a Baronio ſunt aſſerta de S. Equitij in prouincia Valeria monaſterio, ex quo Valentius Abbas a ſancto Gregorio eſt petitus: Non recte, inquis, [concludit, nullum aliud celebre erat in prouincia Valeria monaſterium, quam S. Equitij: ex eo igitur accerſitus eſt Abbas Valentius.] vrges nimirum, potuiſſe Gregorium ex minus celebri monaſterio eius prouinciæ Abbatem ſibi deligere. ſed, vt video, vel cauillaris, vel vim minime percipis argumenti. Audi igitur vnde ſit deductum, & quo tendat Baronij argumentum. [b] Quod enim ſanctus Gregorius ſuum Abbatem dixit fuiſſe Valentium, eumdemq. petitum e prouincia Valeria: cum in ea nulla alia nominata (ſic enim voluit celebria dixiſſe) niſi Equitij monaſteria fuiſſe legantur, ex vno illorum dictum Abbatem fuiſſe petitum, iure exiſtimandum putauit. At quonam ex alio, quam ex aliquo monaſteriorum S. Equitij Abbatem illum petitum dices, cum nullum in ea prouincia nominatum reperiatur monaſterium, quod non eſſet poſitum ſub S. Equitio? nam Sublacenſia illa cœnobia extra Valeriam prouinciam fuiſſe conſtituta, nec talia quibus præficerentur Abbates, ſuperius eſt demonſtratum. Mendax ergo Trithemius recens auctor, qui inter Benedictinos Abbates numerat Valentium iſtum. ſed peculiare ipſi, quotquot

[b] Id. ibid. lib. 4. c. 21.

Digitized by Google

quotquot legerit vſquam monachos, etiam ex illis, quos conſtat ante ſanctum Benedictum vixiſſe, mox inter Benedictinos annumerare.

Gregorio igitur potius inhærendum eſt, immo & cum eo ſolo ſentiendum, qui pluribus notis ipſum a monachis ſancti Benedicti ſecernit. Ex loco primum, quod in prouincia Valeria Abbatis munere fungeretur, quæ nec nominata ſaltem toto illo ſecundo dialogorum libro, quo ſanctus Gregorius vitam ſancti Benedicti contexuit, inuenitur, in qua tantum Equitij fuiſſe poſita monaſteria tradit. item ex loquendi vſu. Nam cum de Benedicti diſcipulis verba facit, ſemper eiuſdem ſancti Patris monachos fuiſſe docet. Valentium vero hunc, quem ſuum Abbatem fuiſſe dicit, cum reliquis ſancti Benedicti ſucceſſoribus Abbatibus non coniungit; neque ab eo, ſicut ab alijs Abbatibus, S. Benedicti diſcipulis, de S. Benedicto ſe vel verbum obiter vllum accepiſſe teſtatur; cum tamen in rerum ab eo geſtarum narratione, vna cum tribus illis nominatis Lateranenſibus Abbatibus contexta debuiſſet vel quauis ſaltem occaſione eiuſdem viri mentio fieri, vt patris & inſtitutoris ipſius, quod de alijs factum conſtat. Demum vero (vt vnica ſententia rem abſoluam) cum plura ſint, quæ Valentium ſancti Gregorij Abbatem a monachis S. Benedicti diſtinguant, nihil penitus inueniatur, quod ipſum illis adiungat; contra vero, cum nihil ſit inuenire, quod ipſum ab Equitij monachis conſtituat alienum; plura vero ſint, quæ ipſum ex eius germine propagatum oſtendant: iure ex Equitij potius ſobole, quam Benedicti eum fuiſſe monachum, eſt aſſertum. ſed iam de his ſatis, ad nonam tuam Sectionem veniamus.

Qui hactenus fruſtra laboraſti, vt poſitas ex S. Gregorio de ſuo monachatu diuerſo ab ordine S. Benedicti confutares rationes: iam hac ipſa & ceteris, quæ ſequuntur, Sectionibus plura argumenta afferre conaris, quibus doceas, ipſum S. Gregorium Benedictinum fuiſſe monachũ. Atque in primis ex cognatione cum ſanctis Mauro & Placido S. Benedicti diſcipulis ita probas: S. Gregorius hos habuit conſanguineos: ergo ſicut illi, ita & ipſe inter S. Benedicti monachos numerãdus.] Vtinam poſſes probare, quod aſtruis, fuiſſe S. Gregorium Mauri & Placidi conſanguineum: concederemus, indulgentes tibi, vt quos nexuit vinculum carnis, ſtrinxerit quoque ſimul ſpiritus nexus. licet hæc ſibi inuicem aduerſentur; & ſancti viri timentes, ne quoquo modo teneantur affectu carnis, cum a ſpiritu ducti, mortificaturi opera carnis, ſæculari vitæ nuntium remittunt, monaſteria non deligant, in quibus ſtringi poſſint compede carnis, perfectam Abrahæ renuntiationem imitantes, cui dictum eſt: [a] Egredere de terra tua, & de cognatione tua.] Sed vnde iſta quæſo propinquitas ſanguinis a te oſtenditur? quod, inquis, ſicut Maurus & Placidus, ita & S. Gregorius ex Anicia familia fuerit procreatus, & diploma extet antiquum, in quo Gordianus id diſertis verbis affirmet. Trahis inuitum, fateor, & renitentem cogis apertiſſimam detegere impoſturam de commenticio iſto, quod citas, diplomate Gordiani, quod honoris cauſa optaſſem potius alto ſepultum ſilentio

[a] Gen. 12.

Digitized by Google

& obliuione deletum: tamen quoniam ad ipſum prouocas, quale ſit illud, patefacere, id te exigente, compellor. Extat ipſum editum poſt Chronicon Leonis Oſtienſis, poſt librum quartum additum a Petro diacono, pagina centeſima nonageſimaſeptima, cuſum Venetijs anno ſalutis milleſimo quingẽteſimo decimotertio, curante Laurentio Vicẽtino monacho, vt ipſe ſua epiſtola nuncupatiua docet. quod ſic ſe omnino habet: In nomine Domini noſtri IESV Chriſti Dei æterni, anno Incarnationis eius quingenteſimo vigeſimonono, Imperij vero Domini noſtri conſeruandi Iuſtini perpetui ac triumphatoris Auguſti anno quarto, menſe Iulij, die decimaquarta.

Chriſtum ſe ſequentibus, ſuaq. iuſſa ſeruantibus promiſſus eſt centuplum redditurus, & in cæleſti regno vitam æternam daturum, quia quod Deo, & Sanctis eius conceditur, poteſt hanc vitã in cæleſti palatio inuenire. Quod ego Gordianus illuſtriſſimus ac ſpectabilis Conſul almæ ſenioris Romæ aduertens, declaro deueniſſe nos Caſſini vna cum conſanguineo domino noſtro Tertullo Patricio, cauſa videndi, ac quærendi propinquos noſtros clariſſimos Placidum, Maurum, ac Feliciſſimum. Cumq. eumdem locum ingreſſus, & a venerabili patre Benedicto in fraternitatem, & ſocietatem bonorum operum fuiſſem ſuſceptus, nomina cum diſcipulorum ſuorum nominibus deſcribi fecit. Quo facto nos quoque ad remunerandum tantæ charitatis vinculum, in præſentia dicti glorioſiſſimi Tertulli, noſtræ a Deo conſeruandæ ciuitatis Romanæ Patricij, in conſpectu quoque parentum nobilium noſtrorum, ſcilicet Symmachi, Vitaliani, Equitij, ac Dorothei, interuentu quoque ac poſtulatione dilectiſſimi filij noſtri Gregorij, de præſenti in perpetuum concedo tibi ſerue Dei Benedicte, caſtra omnia, municipia, poſſeſſiones, & villas, omnia & in omnibus, quæ mihi ex parte Octauiæ ſtirpis, & Siluiæ noſtræ dilectiſſimæ contectalis pertinẽt in territorio noſtræ Ciuitatis Romanæ, ſuburbio Aquinenſi villam Eucheliam cum pertinentijs ſuis inter hos fines, &c.] poſt fines deſcriptos iſta ſubijciuntur: Hæc omnia interuentu dilectiſſimi filij noſtri Gregorij, propter ſingularem dilectionem, quam iam dictis Placido, & Mauro, ac Feliciſſimo habeo, ac pro redemptione quoque animæ meæ, & Siluiæ vxoris meæ, nec non propter Felicis, atque Tranſillæ, totiuſq. ſtirpis Octauiæ, ad poſſidendum eidem ſeruo Dei Benedicto in perpetuum tradidi, confirmaui, donaui, ac roboraui ad ſemper habendum. Atque pallam altaris ſancti Baptiſtæ Ioannis in eadem Caſſinenſi eccleſia obtuli cum intra ſe habentibus ſubter & ſupra cum vijs ſuis intrandi, & exeundi per omnia, & in omnibus. Si quis autem huius noſtræ conceſſionis indiculum in aliquo violare præſumpſerit, decem millia talenta auri puriſſimi Romano ſoluat Imperio, & hæc noſtra conceſſio firma & ſtabilis in æuum permaneat. Actum eſt anno Imperij Iuſtini quarto, trecenteſima vigeſimaſexta Olympiade.] poſt hæc iſtæ ſubſcriptiones adduntur.

Ego Gordianus Romanorum Senator illuſtr. manus meę ſigno roboraui.
Ego Gregorius filius eius Conſul illuſtr. ſubſcripſi.

Ego

Digitized by Google

Ego Tertullus illuſtr. ac ſpectabilis almæ Ciuitatis Romæ Patricius.
Ego Symmachus Patricius & Conſul.
Ego Vitalianus Patricius & Conſul.
Ego Beliſarius Patricius & Conſul.
Ego Boetius Patricius & bis Conſul compleui & reddidi decimaquinta Iulij.] hucuſque diploma, quod, quicumque ille fuerit qui confinxit, certe ineruditus, imprudēs, omniq. ex parte leuiſſimus homo extitit, vt qui nihil magis conari viſus ſit, quā vt quod commentus eſt, nullius penitus fidei inueniretur eſſe diploma. Omittimus dicere de eius Latinitatis imperitia, de phraſi ab eo tempore aliena, atque inuſitatis formulis, vſu illo adſciſcēdi in ſodalitiū poſt longa tēpora introductis: quotupliciter in notis tēporis cōuincatur, ex quo impoſtura manifeſta reddatur, ſic accipe.

Anno Incarnationis quingenteſimo vigeſimonono, quo ſcriptum diploma ponitur, non Iuſtinus imperabat, ſiue Senior qui triennio ante iam obierat, ſiue Iunior, qui poſt plurimos annos ſucceſſit, ſed Iuſtinianus, qui tertium annum agebat in Imperio. Quod inſuper Olympiade trecenteſima vigeſimaſexta datum aſſeritur, omiſſo quod annus Olympiadis cum notato anno ſalutis non cohæret: inuſitatum prorſus erat, vt publicum vllum monumentum his temporibus Olympiade conſignaretur. Ac licet magna iſta ſint, quibus iure falſitatis diploma redarguas, minima ducimus ſi cum ijs conferantur, quæ dicturi mox ſumus.

Mentio in eo habetur Gregorij filij Gordiani, quē ex matre Siluia, cuius in eodem iterata fit mentio, nō alium quam ſanctum Gregorium expreſſum Papam exiſtimare cogimur, quem & ex ſubſcriptione cum titulo Conſulatus ætate iam grandiorem poſſumus intelligere. At eo anno valde puerum, immo necdum natum fuiſſe Gregorium, ex multis apparet. Tu vero iſta adeo deformata vt quoquo modo aptare poſſes; nominatum illum in diplomate Gregorium, non Papam fuiſſe dicis, nec Gordianum illum, patrem Gregorij Pontificis, ſed proauum, Gregorium vero auum Gregorij Papæ. ſed ex quonam antiquitatis fonte iſta deducis? Nonne ex matre Siluia agnoſcis, Gregorium Papam ab impoſtore confictum? Quem tu vel ex eo redarguas, quod cum mentiendi habuerit voluntatem, neſcierit falſitatem aliqua ſaltem veriſimili ratione velare. Tu vero, vt diſſuta mendacia conſuas, ſicut alium Gordianum, & alium Gregorium, ita & oportet vt aliam quoque Siluiam fingas. ſed num vel ſic ſtabit ita male conſarcinatum commentum? minime gentium. nam attende alias in lacero panno ſciſſuras.

Quid nam tu dicis de illa tam enormi in diplomate appoſita mulcta decem millium talentorum auri puriſſimi? ignoraſſe viſus eſt qui finxit, quanti ponderis eſſet talentum auri: quod ſi ſciſſet, plus ſatis ipſi videri potuiſſet talenti vnius adieciſſe pœnam. Sed & quid Romano ea perſoluenda Imperio ipſe decernit, cum in Occidente iam nullum eſſet Imperium, ſoliq. in Italia Gothi regnarent, ſub Iuſtino Theodoricus, & ſub Iuſtiniano tunc imperante Athalaricus. cum Imperatores, non niſi extinctis Regibus Gothis, iuris quidquam ſibi Romæ, vel in Italia vendicarint?

dicarint? Quid inſuper ponitur ſubſcripſiſſe Beliſarius Patricius & Conſul, cum Romam non viderit Beliſarius ante annum Domini quingenteſimum trigeſimumſeptimum, quando aduerſus Gothos cum exercitu veniens eadem potitus eſt Vrbe, id Procopio, id reliquis omnibus antiquis Scriptoribus abſque controuerſia aſſerentibus? Quale illud inſuper, quod ad calcem diplomatis habetur: Ego Boetius Patricius & bis Conſul compleui & reddidi? Num tabellionis munere Boetius fungebatur? vel quomodo bis Conſul potuit ſubſcripſiſſe, quem ante triennium conſtat a Theodorico Rege iuſſum truncari capite? Hæc de diplomate pauca e multis, quæ obijci poſſent, dicta ſunto. Ex illo nunc probari contende, Gregorium Placido & Mauro ſanguine fuiſſe coniunctum.

Quod autem eumdem Gregorium pari auſu aſſeueras fuiſſe Anicianæ familiæ; certe nobiliſſimo ortum genere nemo prudens puto negarit; fuiſſe autem huius vel alterius familiæ, cum antiquorum nemo reperiatur id teſtatum alicubi reliquiſſe, id vero diuinare eſt, & temerarium valde, quod neſcitur, aſſerere. Qui autem dixit Felicem Papam, quem atauum ſuum Gregorius appellat, Anicianæ fuiſſe familiæ, vnde acceperit, cum ipſe non prodat, nullius poteſt eſſe auctoritatis, quod recẽs Scriptor pro arbitrio tradit. At tu in hoc omnino audiendus, qui ex antiquioribus monimentis id te proditurum iactas: ſed ex quibus, audiamus; ſic enim ais de homine tibi amicitia cõiunctiſſimo: Vir doctiſſimus Arnoldus Belga ex archiuo Caſſinenſi affert aliud donationis inſtrumẽtum ſancto Bonito Caſſinenſi Abbati quinto a Gordiano Gregorij patre conceſſum. At hunc auctorem in his citaſſe, plane vereor ne ſit te ipſum inſigniter leuitatis nomine ſugillaſſe. Apud doctos enim & peritos rerum antiquarum, quibus abundat ſæculum noſtrum, ex libro, quẽ edidit de Aniciano ſtemmate, quo nititur probare, Philippum Regem Catholicum ex familia ſancti Benedicti deſcendere, quem & Anicianum genere fabulatur, ipſo auditu exploditur cum riſu, & eijcitur cum nauſea tota eius narratio, tamquam opus contextoris mendaciorum, & delirantium ſomniorum auctoris. de quo, vt me calumnia liberes, percontare eos, qui Romæ ſunt eius facultatis, viros doctiſſimos, veſtri etiam ordinis ſtudioſiſſimos. Ex eius igitur fabellarum promptuario inter alia recitas fragmentum, in quo Gregorius Anicius cognominatus inuenitur. Ego hic reddam integrum, vt ab Arnoldo ponitur in ipſo libro, quem ſcripſit de Aniciana familia in ſtemmate ſecundo, gradu octauo, Aniciano vigeſimoquarto, vt magis miretur Lector, cum viderit ex impoſtura compoſitam impoſturam. ita enim legitur apud Arnoldum.

In nomine Domini Dei Saluatoris N. I. C. imperante domino Iuſtino Iuniore perpetuo Auguſto, anno quarto, poſt Conſulatum eiuſdem domini noſtri anno ſecundo, Indictione ſecunda, menſe Iulij, die decimaquarta, ſancto & venerabili monaſterio in monte Caſſino, a beatiſſimo Benedicto conſtituto, in quo eſt Bonitius reuerendiſſimus Abbas, & per eum cunctis ſucceſſoribus ſuis, in iſto ſanctiſſimo monaſterio manſuris,

ſuris, & regulariter ſubſtituendis in perpetuum pro laude & gloria & honore Dei, & beatiſſimi Benedicti; in quibus fiduciam habeo: ego Anicius Gordianus pro Dei omnipotentis amore, & animæ ſaluatione dilectiſſimorum noſtrorum parentum, Symmachi, Tertulli, Vitaliani, Equitij, Dorothei, interuentu quoque & poſtulatione dilectiſſimi filij mei Anicij Gregorij, de præſenti in perpetuum concedo, dono, offero tibi ſeruo Dei Bonitio fundos, villas, & poſſeſſiones, quæ ad me ex parte Aniciæ ſtirpis, ac Siluiæ meæ coniugis pertinent in territorio Aquinenſi &c.] ita infra in eodem inſtrumento: (nam illa tantum, ait ipſe, affero, quæ præſenti inſtituto ſeruiunt) paulo poſt ſubditur: Hæc omnia dilectiſſimi filij mei Gregorij interuentu, pro redemptione animæ meæ, & Siluiæ iugalis meæ, totiusq. Aniciæ ſtirpis, a præſenti die largior vobis pro ſuſtentatione Fratrum in eodem monaſterio permanentium.] hucuſque ex eo diplomate Arnoldus.

Qui ad tegendam impoſturam, ne quis arguere poſſet hoc ipſum, quod ponit inſtrumẽtum, idem eſſe, paucis mutatis, cum eo, quod proxime ex libro Chronici Caſſinenſis recitatũ eſt, mox ſubijcit iſta: Prædictum autẽ inſtrumentum Caſſinẽſe diuerſum ab illo, quod eſt in fine Chronici Caſſinenſis excuſum, licet multis demõſtretur, vtpote quod illud ſub Iuſtino Seniore anno Chriſti quingenteſimo vigeſimonono, S. patre Benedicto viuente; iſtud vero ſub Iuſtino Iuniore, anno quingenteſimo ſexageſimonono tẽpore Abbatis Bonitij facta legantur: at præcipue id elucet ex verbis Gordianorum. In primo namque inſtrumento excuſo dicit Gordianus ſe deueniſſe ad mõtem Caſſinum cũ Tertullo, Symmacho, Vitaliano, Equitio, ac Dorotheo parentibus ſuis, & omnia illa largiri S. Benedicto, a quo fuerat benigne ſuſceptus: in iſto autem inſtrumento manuſcripto fatetur alter Gordianus ſancti Gregorij pater, ſe illam donationem Bonitio Abbati facere pro anima prædictorum parentũ ſuorum, qui defuncti erãt.] hucuſque de his Arnoldus, quem par erat exſufflare, & non excuſare commentum, quod quiſque vel mediocris eruditionis vir ſatis agnoſcere potuiſſet. ſed dum excuſat, ſeipſum accuſat, & quidem multipliciter. Primum quidem quod recitatum ante diploma Gordiani, tempore ſancti Benedicti (vt ait) perſcriptum, quot eſſet ornatum mendacijs nõ cognouit, & commenticium atque adulterinum eſſe non intellexit. Deinde quod illud ipſum in quibuſdam mutatum, & plane adulteratum, impoſturam ex impoſtura textam non videns in lucem dedit tenebris potius obruendum. Demum vero quod non ſolum illud falſitatis nõ redarguit, ſed vt partum ſuum, ſic male editum, tamquam ſibi proficuum, idoneumque, ex quo poſſit probare quod velit, retinuit atque defendit.

Verũ quod diuerſum non ſit, ſed idẽ ipſum alteratũ, vel potius adulteratũ, ex ijs quæ in eo integra relicta ſunt, prudens quiſque facile poterit intelligere. Primum quidẽ quod iſtud perinde atque illud datum dicitur Iuſtini Imp. anno quarto, menſe Iulij, die decimaquarta, licet aſtute admodum a poſteriori abraſus ſit annus ſalutis, & Iuſtino additum nomen Iunioris, cum nota Conſulatus. Inſuper quod iſtud, ſicut illud, dicatur

catur interuentu Gregorij filij factum, ſed additum in poſteriori Gregorio cognomentum Anicij, cuius cauſa totum illud commentum noſcitur fabricatum. Quod etiam in hoc, ſicut in illo, Gordiani vxor Siluia Gregorij mater nominetur, in priori quidem ſic: Hæc omnia interuentu dilectiſſimi filij noſtri Gregorij, propter ſingularem dilectionem, quam iam dictis Placido, & Mauro, ac Feliciſſimo habeo, ac pro redemptione animæ meæ, & Siluiæ vxoris meæ, &c.] in poſteriori autem: Hæc omnia dilectiſſimi filij mei Gregorij interuentu, pro redemptione animæ meæ, & Siluiæ iugalis meæ, &c.] Quod denique in vtroque (quod maioris momenti videri poteſt) eiuſdem rei donatio facta ponatur, nempe villæ apud Aquinum poſitæ: in priori ſic: Quæ mihi ex parte Octauiæ ſtirpis, & Siluiæ noſtræ dilectiſſimæ contectalis pertinent in territorio noſtræ Ciuitatis Romanæ ſuburbio Aquinenſi, villam Eucheliam cum pertinentijs ſuis &c.] in poſteriori autem his verbis: Villas & poſſeſſiones, quæ ad me ex parte Aniciæ ſtirpis, & Siluiæ coniugis meæ pertinent in territorio Aquinenſi &c.] Vbi igitur idem annus Imperatoris, idem menſis & dies, idem donantis nomen, & coniugis Siluiæ, & cuius interuentu fit donatio, Gregorij pariter nomen idem eſt expreſſum, eadem denique res donata ponitur & nominatur: quis erit, qui vnum idemq. diploma fuiſſe dubitet, paucis additionibus & diminutionibus ab impoſtore interpolatum? Finge tu (quiſquis auctor es impoſturæ) ad libitũ alium illum Gordianum eſſe: numquid ex nomine Siluiæ coniugis aliũ quam patrem Gregorij Papæ, qui ex Gordiano patre & Siluia coniuge natus eſt, potes aſſerere? Oportuiſſet te excogitare aliam quoque Siluiam, & alium Gordianum. Sed nec ſic quidem vtrumque commentum tot alijs certis ſignis impoſturæ conuictum ſubſiſteret. De priori iã ſatis dictum, ex quo cum ipſum corruat, infertur ruina poſteriori, quod ex additamentis illis appoſitis tantum abeſt vt fulciatur, vt potius violentiori impetu proſternatur. nam accipe.

Datum dicitur anno Redẽptoris quingenteſimo ſexageſimonono. Vbi autem datum, & cui datum ſit, his verbis exponitur: Sancto & venerabili monaſterio in monte Caſſino a beatiſſimo Benedicto cõſtituto, in quo eſt Bonitius reuerendiſſimus Abbas, & per eum cunctis ſucceſſoribus ſuis in iſto ſanctiſſimo monaſterio manſuris &c.] Sed quomodo eo anno, & Caſſinenſi monaſterio, & in Caſſinenſi loco diploma datum fingi potuit, ſi eo tempore monaſteriũ non extabat, exciſum iam penitus & dirutũ incenſumq. per Longobardos? Et ſi ita res eſt, vt certe eſt, quomodo in eodem diplomate ſubijci hæc verba potuerunt: A præſenti die largior vobis pro ſuſtentatione Fratrũ in eodem monaſterio permanentium?] ſi, inquam, monaſterium iam erat exciſum, & monachi omnes Romam migrauerãt: quid monaſterio pro permanentibus ibi tunc monachis donari potuit? Quod autẽ iam ante incenſum & dirutum a Longobardis fuerit nullatenus negari poteſt; cum tãta clades ſatis ſuperq. ſui immenſitate famoſa, certa temporis nota remanſerit poſteris conſignata, omnibusq. notiſſima. de quã ceteris antiquior rerum Caſſinenſium Scriptor, eiuſdem mo-

naſterij

Digitized by Google

naſterij alumnus atque Bibliothecarius, Leo Oſtienſis [a] Epiſcopus hæc habet: Cum iam ab Incarnatione Domini quingentorũ ſexaginta & octo annorum circulus volueretur, præfatum cœnobium Caſſinenſe videlicet, nocturno tempore, quieſcentibus Fratribus, ingreſſi ſunt Longobardi &c.] Nec eſt quod dicas in numerum annorum ſalutis in diplomate poſitum errorem irrepſiſſe: nam idem annus Redemptoris quingenteſimus ſexageſimusnonus anno quarto Iuſtini Imperatoris, qui in eodem aſſeritur, pariter conſignatur. Sed & cum ſecunda Indictione ipſum habitum reperitur, eadem idem ipſe annus quingenteſimus ſexageſimusnonus inſinuatur. Quod igitur triplici remanet conſignatum Chronographia, abſque mendo conuincitur permanere. His adde, quod ſi Bonitio Abbati iſtiuſmodi donatio facta eſt; vtique poſt deſolatum cœnobiũ oportuit contigiſſe. Nam ſi prædeceſſores Bonitij Valentinianus, & Simplicius Lateranenſi cœnobio præfuiſſe dicuntur, [b] vtique poſt deſtructum a Longobardis Caſſinenſe cœnobium id factum oportuit. Hæc de commenticijs diplomatibus, quibus Gregoriũ aſſerere ſtuduiſti coniunctum ſanguine fuiſſe cum Placido & Mauro, & Aniciana familia genitum. Quorum quoque diplomatum falſitas vel ex eo in ſuſpicionem ſaltem adducenda erat, quod Leo Oſtienſis, qui monimenta quæque Caſſinenſis cœnobij & aliorum ſcrutatus, nihil (vt profitetur) omiſit de his quæ ſpectant ad donationes eidem monaſterio a diuerſis exhibitas, nihil reliquit non peruestigatum; de his tamen diplomatibus ne verbum quidem habeat. Sed & quod de conſanguinitate ſancti Gregorij cum Placido & Mauro in altero eorum diplomate habetur (vt hoc addam) vel ex eo minime recipiendum erat, quod cum ſanctus Gregorius cõſuerit ſuis ſcriptis ſanguine ſibi coniunctos nominatim exprimere, vt cum agit de Felice Papa; mox atauum ſuum fuiſſe dicit; cum de Tarſilla, amitam ſuam nominat; cum de Aemiliana & Gordiana, ſorores pariter appellat patris ſui: feciſſet proculdubio hoc ipſum in Placido & Mauro, cũ de ipſis agit; ſi eos, vt dicis, ſuos fuiſſe conſanguineos cognouiſſet. Nihil eſt ergo, vt vel ex conſanguinitate, vel ex familia Aniciorum S. Gregorium fuiſſe Benedictinum monachum poſſis aſſerere.

Sed mirum, quod dum aſſeris cum Arnoldo ſanctum Gregorium ex Aniciana familia genitum, non ex hoc ipſo deducas argumentum pariter, quod monachus fuerit ſancti Benedicti, eo quod ab eodem conſtanter aſſeritur, etiam ipſum Benedictum fuiſſe ex Aniciana familia. ita enim habet in gradu quinto, Aniciano vigeſimoprimo ſecundi ſtemmatis: Sanctus Anicius Benedictus Probus Eupropij Probi Comitis Nurſiæ filius, ex Abundantia Reguardata matre, vno partu editus cum Scholaſtica ſorore, anno Domini quadringenteſimo octogeſimo in ciuitate Vmbriæ Nurſia &c.] Hæc tuus doctiſſimus Arnoldus, qui, vt præfatur in nuncupatoria epiſtola ad Philippum I I. Regem Hiſpaniarũ, conari ſe dicit oſtendere, Auſtriacorũ familiam nobiliſſimã eodem cum S. Benedicto ſanguine prognatã, quod pro certo & explorato frequẽter affirmat. Viſa ſunt mihi iſta, ſicut omnibus ea legẽtibus doctis viris, fateor, deliria

[a] Leo Oſtien. Chr. Caſſ. lib. 1. c. 2.

[b] Greg. dial. lib. 2. in præf.

deliria phrenetide laborantiũ, indigna profecto quæ a venerandi ordinis monacho proderentur in lucem, quæ riſum quoque mouere poſſent Heraclito obſtinate lugenti. aliunde plane, quam ex Aniciano ſtemmate comparata eſt nobilitas Benedicti. Stat ipſa, ſtabitq. in æternum tamquam bene fundata ſupra firmam petram ſolida ſemper conſtans S. Benedicti vera nobilitas, non ex carne, ſed ex ſpiritu edita, virtutibus aucta, ex rebus præclare geſtis perenniter illuſtrata, Crucis Chriſti inſignibus ſummopere decorata, toto orbe terrarum præconijs celebrata.

Quod autem ad ſtemma progenitorum ſpectat, ſatis ipſi ad nobilitatem, quod ſit ex ingenuis parentibus ortus: neque enim aliquid amplius tribuit illi S. Gregorius [a] cum ipſum ait liberiori genere ex prouincia Nurſiæ exortum.] liberius genus dixit, quod valde ingenuum, & procul a ſeruili deſcenderit. Non improprijs in genere S. Gregorius deſcribẽdo, vſus aliquando vocibus reperitur. nam cum de S. Galla [b] agit: Galla, inquit, huius Vrbis nobiliſſima puella Symmachi Conſulis ac Patricij filia; cum de Liberio [c] Patricio: Liberius, ait, vir nobiliſſimus: eodemq. modo in reliquis. Ceterum ex hiſtoria quam narrat de filio Defenſoris S. Benedicti diſcipulo, plane ſignificat ipſe Gregorius cuius nobilitatis S. Benedictus eſſe potuerit, cum eius comparatione filius Defenſoris (eſt is gradus infimus magiſtratuum) illo nobilior haberetur. rem ille geſtã in dialogis ſic exponit: [d] Quadam quoque die, dum venerabilis Pater, veſpertina iam hora, corporis alimenta perciperet: eius monachus cuiuſdam Defenſoris filius fuerat, qui ei ante menſam lucernam tenebat. Cumq. vir Dei ederet, ipſe autem cum lucerna miniſterio aſtaret, cœpit per ſuperbiæ ſpiritum in mente ſua tacitus voluere, & per cogitationem dicere: Quis eſt hic, cui ego manducanti aſſiſto, lucernam teneo, ſeruitium impendo? quis ſum ego, vt iſti ſeruiam? Ad quem vir Dei ſtatim conuerſus, vehementer cœpit eum increpare, dicens: Signa cor tuum frater, quid eſt quod loqueris? ſigna cor tuum &c.] At vnde hæc illi eius tumoris occaſio? non quia ſe Benedicto ſanctiorem, vel miniſterio maiorẽ exiſtimaret: erat enim ille magiſter, iſte diſcipulus, ille pater, hic filius, Abbas ille, monachus ſubditus iſte; non ex his quidem, ſed (vt bene explicat S. Gregorius) quod ſcilicet Defenſoris fuiſſet ipſe filius, quo nomine ipſi videretur ſancto Benedicto longe nobilior. Erat autem Defenſor tenuis magiſtratus, cui vnius tantum ciuitatis negotia gubernanda committebantur (vt ex Caſſiodoro [e] redditur manifeſtum) a conciuibus poſtulatus.

Ex his igitur intelligere poteris quantæ nobilitatis fuerit Benedictus, cuius comparatione filius Defenſoris longe nobilior videretur. Vnde ad illud Pauli Apoſtoli ſit hoc etiam loco recurrendum: [f] Non multi ſapientes ſecundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat ſapientes, & infirma elegit Deus, vt confundat fortia, & ignobilia & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt deſtrueret, vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius.] An æmulamur [g] Dominum, & fortio-

a Greg. dial. lib. 2 in prin.

b Id. lib. 3. c. 13.

c Id. lib. 3. c. 53.

d Id. lib. 2. c. 20.

e Caſſiodor. Var. lib. 7. c. 11.

f 1. Cor. 5.

g 1. Cor. 10.

Digitized by Google

fortiores illo ſumus, vt illos velimus nonniſi in purpura genitos eſſe Sanctos, quos ipſe erexit de ſtercore, vt collocaret cum Principibus populi ſui? Cum alioqui ſi inſit nobilitas, non ſpernenda, ſed magis prædicanda: quod viri ſancti feciſſe dicuntur. Porro iſta ſomnians veſter Arnoldus, quantum ſapiat, euidenter apparet. cuius quidem commentarij ſi tot tantum errores, quot paginas, enumerauero: multum quidem certe illi, & plus ſatis indulſero. ſed de ipſo, & cum ipſo alias: tecum modo agenda res eſt animo pacatiſſimo.

Decima Sectione, vt reuoces ab Equitio, & redigas ſub Benedicto Gregorium, ea inſurgis ratione, quod multa donata a proauo, patre, matre ipſius Gregorij, atque ab ipſo Gregorio inueniantur S. Benedicti cœnobio, nulla vero S. Equitij monaſterijs. Iſta vero de donatis monaſterio S. Benedicti, vt probes, ſuperius citata diplomata affers, quæ cũ nulla ex parte coherentia, ſed omnino adulterina ſint demonſtrata, & ſuperius confutata; vt ab his deſiſtas, ad ea te accuratius intuenda reijcimus.

At quid dicam? A nobis inuitis rurſus extorques, cogiſq. pandere, quæ perpetuo eſſent relinquenda inuoluta ſilentio. Siquidem eiuſdem quoque generis reliqua eſſe diplomata, ibidem poſt finem quatuor librorum Chronici Caſſinenſis poſita, & affectatã antiquitatem præ ſe ferentia, libere aſſerere non dubitamus. Id vt magna fiducia affirmemus, ſuadet in primis rerũ antiquarũ cœnobij Caſſinenſis Collector veſter Leo Oſtienſis Epiſcopus eiuſdem monaſterij antiquus monachus, ac munere Bibliothecarius, qui induſtria incomparabili, atque ſcrupuloſa (vt ipſe ait) ſollicitudine fuit in perquirendis vndique donationibus ad idẽ monaſterium ſpectantibus, vt ſua nuncupatoria epiſtola ad Oderiſium Caſſinenſem Abbatem ipſemet ingenue profitetur. Vnde non immerito in falſi ſuſpicionem adducantur, quæcumque ab ipſo non cognitæ nec repertæ poſt eum in lucem prodierunt, in illum angulum reiectæ diuerſarum donationum tabulæ; proſcribendæ omnino, cum nullo veritatis glutino cohærentes deprehendantur. Ceterum ſicut ab exordio naſcentis monaſterij multa ibi donata a nobilibus Romanis nõ ſolum inficias non imus, ſed parati ſumus redarguere, qui hoc negent: ita falſa iſta atque cõficta diplomata poſt quatuor illos libros edita a Laurentio Vicentino, eiuſdem ordinis monacho, quantumlibet ex antiquioribus codicibus ea eſſe deſcripta velit, vt comprobemus, nullatenus adduci poſſumus.

Et vt curſim ſingula percurſo eluamus, incipiendo a primitus facta, ſeu potius ficta donatione Tertulli, Placidi patris, vide quale principium eius: Tertullus Dei gratia inuictiſſimæ Reginæ cæli, terræq. Ciuitatis Romanæ Patricius, Dictatoribus, Magiſtratibus, Senatoribus, Conſulibus, Proconſulibus &c.] Quis audiat, & non rideat nouam numquam auditam Vrbis nomenclaturam, vt Regina cæli dicatur? De nomine Dictatoris quid dicã, ante tot ſæcula exoleto? ſed omiſſis ceteris, iunge principio finem ipſum: Si quis autem hoc decretum noſtrum violare præſumpſerit, quatuordecim millia talenta auri puriſſimi ſoluat Imperio.]hæc ibi. Quæ quidem ad minuendam omnem penitus fidem

Digitized by Google

eius,conſultius dici minime potuerunt,vt apparet ex ijs quę ſuperius dicta ſunt, vbi de appoſita tot talentorum auri mulcta adeo enormi actum eſt. Vnde magis Bellottus erubeſcat, qui huiuſmodi obiectiones illatas nulla penitus ratione confutet; ſed illud peculiare ſibi reſpondere ſatis habeat, quod ea bona a monaſterio poſſideantur, quaſi de bonis ſit quæſtio,& non de ſuppoſitis documentis. de ſequenti diplomate nomine Gordiani dictum eſt pluribus ſuo loco.

Quæ vero tertia ordine poſita(omiſſis interiacentibus quibuſdam epiſtolis eodē morbo laborantibus) Iuſtiniani Imperatoris donatio,ſeu potius cōfirmatio donationis a Tertullo factæ,cum obtulit Placidū filium S. Benedicto,eiuſdē notæ ac generis eſſe comperitur, in qua inter alia: Confirmamus,inquit,& corroboramus in perpetuum cūcta, quæ idem Patricius cum iam dicto Placido filio ſuo Benedicto ſeruo Domini obtulit, caſtrum Caſſinum,caſtrum Fortunæ,Interamneam,Caricam,Aquiloniam, Sueſſam,Fundos,Caietam,Minturnas, Formiam,Atinum,Arpinū,Galaciam,Soram,Albam,Apamiam, Areſtinam, Tranſaquas,Oreſinum,Carſeolim, Theatem, Sulmonem, Aufidenam, Iſerniam, Venafrum, Bouianum, Calanum, Aquaſuinas, Fabrateriam, Aquinum, cum eccleſis, xenodochijs, villis & caſtris &c.] Quæ omnia cum ex pluribus alijs, tum ex falſa appoſita ſubſcriptione falſorum teſtium, vel iam antea defunctorum, vel falſis titulis inſcriptorum, falſaq. penitus rerum aſſertione omnino commenticia a Baronio in Annalibus [a] oſtenſa ſunt,vt de his non ſit mihi amplius laborandum. Sane quidem cum confirmare dicatur Iuſtinianus Imperator quæ fuerant a Tertullo donata, & numeret multa oppida, & ciuitates (vt audiſti) quæ in donatione Tertulli non continentur, impoſturam ad impoſturam ab aliquo appoſitam quis non videat? & cum ſubijcitur donatio a Iuſtino Seniore Imperatore eidem monaſterio conceſſa, par cum ceteris commentum omni ex parte detegitur. Nam Iuſtini illius Imperium,Theodorico in Italia regnante,contigit, quando (vt Baronius docet, & annis ſingulis in Annalibus ſuis oſtendit) nec glebam quidem Imperator Orientis in Italia poſſidebat; nec cuiquam ciuium Romanorum ciuitates erant propriæ, quas donaret. Sed adhuc inſtas ipſe reſpondens: Iſthæc ita de gleba dicentem Baronium non admirari profecto non poſſum. Nonne Gothorum Regum tempore Orientis Imperatoribus Campania, Calabria, Sicilia, opulentæ prouinciæ parebant, in quibus Caſſinenſis cœnobij oblationes munerariæ continebantur?] minime gentium,nullo,inquam,modo:nam erant omnes iſtæ prouinciæ ſub Theodorico Rege Gothorum,cuius tempore facta ea donatio perhibetur. Quod & tu,ſi Procopium legas, inuenies, aut breuem [b] epiſtolam Iuſtiniani ad Francos datam, in qua hæc habet: Noſtræ ditionis Italiam per vim Gothi ceperunt: non ſolum reſtituere hanc nobis haud quidem decernunt, ſed iniuria inſuper nos afficere non toleranda quidem &c.]

[a] *Annal. to. 7. ann. 541.*

[b] *Procop. de bello Goth. lib. 1.*

Ad ea vero, quæ obiecta ſunt a Baronio de Tertullo, quod ſub Theodorico Rege nulla Romanorum erant oppida, & ciuitates, quæ donari

poſſent

Digitized by Google

poſſent ab illis monaſterio Caſſinenſi, quid tu reſpondes? Quod ſi ſub Gothis, inquis, Romanorum Patriciorum nullus aliquid habebat: quorſum Theodorici lex illa, vt lites in ſingulis prouincijs a Comitibus cognoſcerentur?] Hæc tu reſpondens ad obiectionem factam de poſſeſſione ciuitatum,& oppidorum, videris exiſtimaſſe Comites,quos dicis cauſas cognoſcere conſuetos in prouincijs, fuiſſe dominos oppidorum, & ciuitatum, vt nunc eſt in more: ſed erraſſe te ſenties, ſi diuerſarum ciuitatum formulas Comitiuarum apud Caſſiodorum legeris, vt & te pœniteat, Baronium iſta dicentem arguiſſe.

Quod autem dictum eſt de impoſtura primi Iuſtiniani diplomatis,dicendũ eſt pariter de ſequenti,dato(vt in eo legitur) Vigilio Papa rogãte. Nam cũ adhuc ſuperſtitem fuiſſe S. Benedictũ oſtendat illis verbis:Conceſſimus monaſterio S.Ioannis Baptiſtæ ſito Caſſini, vbi communis pater Benedictus ſeruus Domini præeſt,terras inter Romanum Imperium &c.] apertiſſima patet impoſtura, cum tui ipſius, & tuorum teſtificatione ſatis exploratum ſit, S.Benedictum vitam vltra annum Redemptoris quingenteſimum quadrageſimumſecundum vel tertium non produxiſſe; diploma autem datum ponatur anno vigeſimotertio Iuſtiniani Imperatoris, quo annus ſalutis vndequinquageſimus poſt quingenteſimum, poſt obitum S. Benedicti iam ſextus vel ſeptimus numerabatur. De Gregorij autem Papæ priuilegio aſſerto, Bonitio conceſſo in fine dicturi ſumus, ſicut a te in fine ponitur. De Zachariæ Pontificis priuilegio, cuius æſtimationis ſit, ſatis ſuperius dictum eſt in Apologetico. Hæc (vt diximus) curſim pertranſeuntes voluimus obiter annotaſſe, verrentes ſcopa quiſquilias, quæ ſe ante pedes offerrent, quantum ſcilicet ad inſtitutum ſatis eſſe cognouimus.

Quod inſuper ad confirmandas eaſdem falſas donationes citas Acta Placidi, Gordiani nomine ſcripta: cuius illa fidei ſint, [a] Baronius paucis ſignificauit; tu ad illa reſponde, & deinde tecum negotium erit. Quod vero Leonis poſt hæc Oſtienſis, & Petri diaconi antiquorum Caſſinenſium Scriptorum teſtimonium pro te cites, qui aduerſum te adeo manifeſte teſtentur, omnes iudicent. Dum enim falſam illam tueri laboras donationem Tertulli, qua Caſſinenſi cœnobio donatæ dicuntur ciuitates ſuperius numeratæ: [b] ſatis Leo te redarguit Oſtienſis, qui diſertis verbis tradit, a Tertullo donatas Caſſinenſi monaſterio decem tantum & octo Curtes. ſunt hæc eius verba: Beatum etiam Placidum diſcipulum ſuum vir Domini Benedictus tunc ad Siciliam miſit, vbi Tertullus Patricius eiuſdem Placidi pater decem & octo patrimonij ſui Curtes eidem ſancto Benedicto conceſſit.] hæc Leo. per Curtes autem non niſi quædam terræ iugera ſignificari, ex eodem Leone poteris intelligere. [c] Petrus vero diaconus nihil a Tertullo donatum ſancto Benedicto aſſerit, niſi Caſſinum cum finibus ſuis, quæ fuerat villa Varronis.

[a] Baron. tom. 7. an. D. 541.

[b] Leo Oſt. lib. 1. c. 1.

[c] Pet. diac. li. 4. c. 83.

Sed iniuſta de Baronio veſtra querela. Nam cum iſta omnia erroris redarguit, nequaquã inſultans vel exprobrans id fecit,ſed dolens. quod ad finem ipſe profitetur,cum ait:Sed miſſa iſthæc,quæ dolemus ab aliquo

otioſo

Digitized by Google

otioſo conficta, vtpote non (quod fruſtra putarit) illuſtrante res patris ſanctiſſimi Benedicti, ſed obſcurante potius huiuſmodi mendacijs, denſarum inſtar nubium globis fulgentis vndique radijs ſolis oppoſitis. Miramur vero magis eadem ab eiuſdem ſacri ordinis monachis viris doctis non fuiſſe reiecta, & obliuione omnino ſepulta. Non indiget qui eos primus tantus genuit pater, neque ab eo deſcendens ſancta & generoſa poſteritas, per cuncta ſæcula in Eccleſia Dei feliciter propagata, & ſanctis ramis mirifice dilatata, hiſce ementitis gloriæ titulis, ſiue ex ſanguinis nobilitate, ſiue ex diuitiarum amplitudine comparatis: qui etſi nec his omnino caruere, ex virtutibus tamen terræ & cælo ſunt redditi celeberrimi.] hucuſque ipſe. Vides ne, quot faſciarũ ornamentis, quæ ſuperent infulas Regum, alligarit veſtra indecora vulnera ipſe Baronius, veſtrum omnium amantiſſimus, ſed falſitatum dumtaxat, ac mendaciorum implacabilis hoſtis? cum tamen ex vobis aliqui veluti furore perciti dum ligamenta frangunt, & vulnera confricant, crudeles in ſe ipſos, ea exaſperantes, vt magis magiſq. recrudeſcant, imprudentes efficiant. ſed reliqua quæ ſubijcis proſequamur.

Vndecima item Sectione exaggerans, quæ a ſancto Gregorio ſint donata monachis S. Benedicti, vnde coniecturam facias, ipſum fuiſſe Benedictinum monachum: addenſq. ſex monaſteria a ſancto Gregorio in Sicilia fuiſſe fundata, quæ S. Benedicti Regulæ ſubiecerit, citas in eam rem Ioannem [a] diaconum: qui cum aſſerat monaſteria illa fuiſſe a S. Gregorio erecta; quod autem ſubiecerit ipſa Regulæ S. Benedicti, ne verbum quidem habet, vt nec reliqui res geſtas eiuſdem S. Gregorij proſequuti. Quod ſi quæ nunc ſunt in Sicilia monaſteria, aliqua inueniantur S. Benedicti Regulis viuere, oſtendere non potes, illa vel a S. Gregorio fuiſſe erecta, vel ab exordio S. Benedicti Regulis informata: plura ſiquidem monaſteria (vt dictum eſt) cum S. Baſilij, vel aliorum Regulis antea regerentur, promulgatis S. Benedicti Regulis, illas tandem obſeruandas ſuſcepere, vt de monachis Lerinenſibus manifeſtum eſt exemplum. Sicut igitur, ex omnibus, quæ a te sũt adducta de donationibus a proauo, auo, patre, matre S. Gregorij, & ab ipſo etiam Gregorio Benedicto ipſi, vel eius ſucceſſoribus factis (vt audiſti) nihil eſt penitus, quod ſubſiſtat: ita prorſus nihil habes, quod dicere poſſis; nihil ab eo monaſterijs in prouincia Valeria ſub Equitio conſtitutis datum fuiſſe, cum inuaſionibus Longobardorum expilata monaſteria, & Scriptorum monimenta perijſſe nemo neſciat. ſed ex eo, quod ad nobile monaſterium Romæ ad Cliuum Scauri a ſe erectum gubernandum eius prouinciæ monaſterij Abbatem adſciuerit: de monachis eiuſdem Collectionis ipſum optime fuiſſe meritum, quis poterit dubitare?

[a] *Ioan. diac. vit. S. Greg. lib. 1. c. 5.*

Addis vero duodecima Sectione aliam quoque coniecturam, qua ſuadere laboras, S. Gregorium Benedictinum fuiſſe monachum, quod eius Regulam iam factus Pontifex in Synodo comprobarit; cum e contra quod S. Equitij Regulam probarit, nulla ſit mentio. At non intelligis, iure indiguiſſe nouam Regulam nuper editam Apoſtolicæ Sedis con-

confirmatione, Equitij autem Regulam longe antiquiorem,ſiue Baſilij, ſiue Pachomij, diu ante receptam atque probatam noua non opus habuiſſe Gregorij approbatione. Ceterum cum confirmatam a S.Gregorio Papa Regulam S. Benedicti, quam in dialogis laudat, æque Baronius in Annalibus aſſerat: ex ijs tamen monimentis, quæ tu modo ex monaſterio Sublacenſi in lucem prodis, tantum abeſt, vt id probetur,vt alia potius, quæ ſunt recepta, in dubitationem hinc maxime reuocentur. Recitatur autem a te integrum ipſum confirmationis diploma in Romana Synodo datum: quod (mihi crede) ſi ad Lydium admoueas lapidem, inuenies ex multis indicijs adulterinum. Nam quod datum fertur in Romana Synodo, Indictione duodecima quarto Kal. Iulij per manus Ioannis Epiſcopi Albanenſis Bibliothecarij Apoſtolicæ Sedis; præterquam quod Indictio duodecima pro decimatertia eſt poſita, & quarto poſitum pro quinto Kal. Iulij,[a] vt apud S.Gregorium legitur; quæ menda vitio librariorum in re tã antiqua facile poterant irrepſiſſe: excuſari error ille quomodo poteſt,quod in eo ponitur ſubſcriptus Ioannes Epiſcopus Albanenſis; in Actis autem Synodi, qui Albanenſis Epiſcopus ſubſcriptus reperitur, non Ioannes, ſed Homobonus appellatur? Ceterum nec temporibus Gregorij Papæ, ſed longe poſt ille ingreſſus eſt vſus, vt per Epiſcopos Bibliothecarios publica ederentur monimenta. Gregorij enim ætate per Notarios dabantur, vt exemplo ſunt tum alia S.Gregorij diplomata, tum illud, quod libro nono epiſtola vigeſimaſecunda expreſſum habetur, vbi nulla de Bibliothecario, ſed de Aemiliano tantum Notario fit mentio. iſta ſatis ad duodecimam Sectionem.

[a] Greg. lib. 4. ep. 74. Ind. 13

Adijcis vero decimatertia Sectione, ex eo, quod propenſior erga monachos S. Benedicti ordinis videatur fuiſſe Gregorius, argui etiam poſſe, ipſum Benedictinum monachum fuiſſe; propenſioniſq. exemplum adducis, quod Conſtitutionem in Concilio Lateranenſi pro monachis ediderit,hac inſcriptione notatam: Decretum Concilij Lateranenſis de quiete,libertate,atque exemptione Nigrorum monachorum.] quaſi hac nota coloris Benedictinos monachos voluerit expreſſiſſe: cum tamen in libris excuſis, ſicut & in ſcriptis antiquitus codicibus Vaticanis nuſquã ſit eiuſmodi inſcriptionem reperire de monachis Nigris,quam tu ex,neſcio,quo incertæ auctoritatis volumine tibi vendicas. Sed quid proficis? Dum enim nigrum colorem ſolis Benedictinis adſcribis, plane a Benedictinis Gregorium ſegregas, eiuſq. pariter monachos ab eis diſiungis. Etenim in antiquiſſimis picturis, quæ hodieq. in Vrbe viſuntur, in Oratorio S. Andreæ ab ipſomet S.Gregorio conſtructo, vbi & vita ipſius deſcripta eſt ab eo tẽpore, quo ex monaſterio ad Cardinalatũ vocatus eſt, vſque ad obitum, in quibus frequenter monachos eius ſocios, eiuſdem monaſterij profeſſores depictos videre eſt omnes caſtaneo neminem illorum intueri licet nigro colore veſtitum: vt vel ex hoc vno ſaltem iam ſatis appareat, tum S.Gregorium, tum eius ſucceſſores monachos diſtinctos fuiſſe a nigro colore vtentibus monachis Benedictinis. cum

alioqui

Digitized by Google

alioqui nec ſoli Benedictini nigris vſi veſtibus reperiantur, ſed antiquiores etiam monachi eiuſdem coloris veſtibus more philoſophantium tegi conſuerint. Certe quidem monachos ſui temporis etiam nigra ſubucula vti conſueuiſſe, oſtendit illud S. Hieronymi [a] in Iouinianum: Tunc pexa tunica, & nigra ſubucula veſtiebaris.]

[a] Hier. adu. Iouin. lib. 2.

Sed videamus an grauiora ſint argumenta, quæ ſubijcis Sectione decimaquarta, qua S. Gregorium ad Benedictinos monachos reuocas duabus de cauſis. priori quidem quod ipſe vitam S. Benedicti integro libro ſcripſerit, quod in alijs Sanctis non præſtitit, addens peculiare eſſe, vt diſcipuli ſuorum magiſtrorum vitam conſcribant. Hæc cum dicis, prouoco ad ea, quæ de ſuo inſtituto Gregorius ipſe in exordio operis eſt præfatus: nimirum ea ſe ſcripturum, quæ (vt ait) a venerabilibus viris referentibus ſcribenda didiciſſet; adeo vt vbi plures fuerint relatores, & a quibus plura eſſent allata, de ijs copioſius ſcripſerit, non quod ex propoſito alicuius vitam inſtitueret enarrare. Sed & ſi ex inſtituto vitam S. Benedicti ſcripſiſſet, non magis idcirco dicendum, eius diſciplinæ monachum fuiſſe, quam S. Athanaſium Antonij, vel S. Hieronymum Hilarionis monachos fuiſſe dixerimus, eo quod eorum ipſi quoque vitam conſcripſerint. Poſteriori vero probare niteris argumento, quod S. Gregorius monachus fuerit Benedictinus, eo quod S. Benedictum ſummæ laudis titulis efferat, extollatq. præconijs, nempe cum vitæ venerabilis Benedictum vocat, eumq. re ait eſſe, quod nomine præ ſe ferret, vere Benedictum; quod religioſum ac pium, quodq. Patrem appellet, atque ſanctiſſimis viris comparet. Ceterum miror hac ex parte non animaduerſum abs te, inſignioribus titulis exornatum ab eo Equitium fuiſſe. Nam præter illos communes eius cum Benedicto titulos, de Equitio hoc amplius habet ipſo ſuæ narrationis exordio, quod eum ſanctiſſimum nominet, & præditum magnitudine ſanctitatis: quæ de S. Benedicto dicta minime inuenies, vt neque, quod eumdem Equitium ſingulari laude reuerentiſſimum appellat.

At hæc non ita a me, vel a S. Gregorio dicta accipi velim, quaſi prætulerit S. Equitium Benedicto, ſed tantum, vt oſtendam tibi ipſi, quam fruſtra his argumentis nitare. Nec denique quod eumdem S. Benedictum patrem nominat, ſe mox filium illius profeſſorem Regulæ profitetur. Siquidem etſi ex relatione patris ad filium, tuum poſſet ſpeciem aliquam habere argumentum; tamen cum liqueat conſueſſe Gregorium patres nominare quoſlibet inſignes virtute monachos, vt [b] Honoratum, [c] Libertinum, [d] Nonnoſum, [e] Theodatum, [f] Eleutherium, [g] Anonymum Abbatem montis Præneſtini, [h] Spem, [i] Suranum, atque ipſum, de quo eſt ſermo, S. [k] Equitium: argumentum euaneſcit. Videamus autem an maioris ſint momenti, quæ ſubijcis.

[b] Greg. dial. lib. 1. c. 1. [c] Ibid. c. 2. [d] Ibid c. 7. [e] Lib. 2. c. 1. [f] Lib. 3. c. 14. 21. 33. [g] Lib. 3. c. 23. [h] Lib 4. c 10 [i] Ibi. 4 c. 23. [k] Lib. 1. c. 4.

Habes decimaquinta Sectione, quæ ſequitur, ex eo probari S. Gregorium fuiſſe ordinis S. Benedicti monachum, quod qui ab eo miſſi ſunt in Angliam monachi Auguſtinus & ſocij, ad Euangelium prædicandum, ordinis S. Benedicti fuiſſe dicantur. Fuit hoc argumentum Ioannis diaconi,

Digitized by Google

coni, [a] qui primus poſt annos ferme trecentos auctor inuentus eſt & aſſertor monachatus S. Gregorij ſub Regula S. Benedicti: ſi qui autem alij eius ſententiæ inueniuntur (ſunt enim quidam recentiores, quos tu nominas) ijdem omnes Ioannem diaconum auctorem ſequuti videntur. vt tota vis argumenti in illo conſiſtat, ſi probet, quod aſtruit.

[a] Ioan. diac. vit. S Greg. lib. 4. c 82.

Porro idem Ioannes, vt probet quod aſſerit, hac vtitur ratione: Quod in illis, inquit, partibus vix aliquem monachũ ſit inuenire, a quo non obſeruetur tam in propoſito, quã in habitu Regula Benedicti.] hæc ipſe. Sed quam debilis ſit iſta ratio, ex ijs, quæ ſuperius ſunt dicta, innoteſcit, cum ſcilicet eſt demonſtratum, complura monaſteria alterius ordinis monachorum ſeruandam poſtea ſuſcepiſſe Regulam S. Benedicti: & adducti ſunt in exemplum monachi Lirinenſes, qui ſub ſancti Honorati Regulis prius conſtituti, in Benedictinos poſtea tranſiere. Vt autem idem dicamus de monachis Anglicanis, maiora nos admonent argumenta: illudq. in primis, quod toto etiam ſequente ſæculo, quod luculenta hiſtoria proſequutus eſt Beda, cum ab eo frequentiſſima mentio habeatur monachiſmi in Anglia iugiter propagati, nuſquam tamen de S. Benedicto, vel de Benedictinis monachis vllus ſermo; immo cum alium S. Benedictum Abbatem ab Anglis coli demonſtret, noſtrum Italum prætermiſit. Extat ipſius Bedæ ſermo de S. Benedicto Abbate Anglicano in eius natali pridie Idus Ianuarij dictus; in quo inter alia de vitæ monaſticæ inſtituto ab eo tradito, cum agit de monaſterio ab ipſo erecto, hæc habet: Iuxta regularem diſciplinam interius exteriuſq. conſtituit; non pro captu ſuo decreta nobis ſtatuens, ſed antiquorum ſtatuta certiſſima monaſteriorum, quæ peregre didicerat, ſibi ſuiſq. obſeruanda proponens.] & inferius: Nos namque ſumus filij eius, qui nos in hanc monachiam demum pius prouiſor induxit.] hæc & alia plura Beda. Qui quam male meritus eſſet de ſeniore noſtro Italo S. Benedicto, ſi ab eo fuiſſet primum propagatus in Anglia monachiſmus, cum nec eius ſaltem nominis tota illa hiſtoria meminiſſet?

Inſuper quid opus fuerat recentiori huic S. Benedicto Anglo diuerſa monaſteria in Italia & alijs prouincijs peragrare, vt monaſtica diſceret inſtituta, quæ alios doceret; ſi iam ante centum annos allata fuerat per S. Gregorij monachos Regula S. Benedicti omnium vberrima & abſolutiſſima? Veniſſe Romam eumdem S. Benedictum ex Anglia, tum dicto ſermone teſtatur ipſe Beda, tum etiam in [b] hiſtoria de rebus geſtis Anglorum oſtendit. Nec eſt, quod dicas, bellorum tumultibus collapſum fuiſſe in Anglia inſtitutum ibi primitus monachiſmum, vnde opus fuerit Benedicto illi Anglicano petere aliunde monaſticas Regulas. nam qui hoc dicit, ſibi aduerſantem Bedam habere non dubitet. Sic igitur poſt hæc tempora accidiſſe cenſendum eſt, quod Ioannes diaconus dicit, ita propagatos ordinis S. Benedicti monachos in Anglia, vt vix ibi alterius ordinis monachus eſſet, a quo non S. Benedicti Regula tam habitu, quam propoſito ſeruaretur.

[b] Bed. hiſt. Angl. lib 4. c. 18. & lib. 5. c. 20.

Ex his ergo cum firmum maneat, non alios, quam Gregorij monachos

O

chos in Angliam eſſe miſſos; ita nec alterius, quam ſancti Gregorij monaſterij monachos in Anglia ad illud vſque tempus propagatos; Benedictinos vero poſtea ſubinductos. Quod ſi contendis monachos S.Gregorij fuiſſe Benedictinos: iam prouoco ad diſputatam pluribus de hoc capite quæſtionem. Quod vero tardius, quam putes, in Anglia monachi obſeruandam acceperint Regulam ſancti Benedicti, id hac etiam ratione comprobatur euidentius: quod ſi Regula S.Benedicti iam a tempore S.Gregorij in Anglia innotuiſſet, ex cuius præſcripto, quæ erant in Anglia monaſteria, vitam monaſticam excolerent: quid opus fuit S.Bonifacio Germanorum Apoſtolo, vt propagaret monachiſmum in Germania, illumq. optimis Regulis inſtrueret, mittere in Italiam ad Caſſinenſe cœnobium Sturmi ſuum diſcipulum, vt ibi diſceret, quod alios docere poſſet? Quid, inquam, opus fuit hæc quærere ab externis, ſi ijs domeſtici abundabant?

Inſto amplius: Si a tempore S.Gregorij innotuiſſet S. Benedicti Regula apud Anglos, eademq, monachiſmo ibi florente præ manibus cunctorum fuiſſet: quid ab Anglicano monacho, ab ipſo, inquam, Bonifacio, Anglicanum monachum Sturmi diſcipulum ſuum, ſub regulari obſeruantia S. Vuigberti educatum, Caſſinum mitti oportuiſſet ad diſcendum, quod iam in patria a pueritia didiciſſet? Vixerat Bonifacius in Angliæ monaſterio ſub regimine S. Vuigberti viri ſanctiſſimi, in cuius laudem duæ extant Bedæ homiliæ eius natali die dictæ, cuius hortatu prædicationem ad Gentes ſuſceperat; de cuius obitu, & de bene diſponenda monaſterij cura extat [a] etiam Bonifacij ipſius epiſtola ad eiuſdem monaſterij monachos, inter quos vltimo loco ille cenſetur, qui ab ipſo Caſſinum legatus eſt ad S.Benedicti Regulas addiſcendas. de qua quidem legatione Rudolphus [b] in vita S. Liobæ, quam fideliſſime ſcripſit, hæc habet: Volens Bonifacius vtriuſque profeſſionis, monachorum ſcilicet & monacharum ordinem obſeruari: idoneum vtique magiſterium ſtuduit adipiſci, miſitq. Caſſinum montem Sturmi diſcipulum ſuum, virum genere & moribus nobilem, vt in monaſterio, quod beatus pater Benedictus inſtituit, diſciplinam regularem, & vitam, moreſq. monaſticos agnoſceret, paſtorq. futurus, diſcipulus fieret, atque in ſua ſubiectione diſceret, quomodo alijs præeſſe debuiſſet.] hæc Rudolphus, qui Rabani ſui magiſtri præcepto hanc ſanctæ Liobæ vitam ſcripſit.

[a] Annal. to. 9 an. D. 719. in fine.

[b] Apud Sur. to. 5. die 28. Septemb.

Si igitur (vt dictum eſt) in Anglia S.Benedicti Regulæ innotuerant; quid monachum iam veteranum ad illam addiſcendā in cœnobio Caſſinenſi in Italiam mitti oportuit, eumq. ibi multo tempore commorari? Certe dici non poteſt, illuc miſſum veteranum monachum, vt inſtrueretur obſeruantia regulari, quam ab ineunte ætate excoluiſſet; neque quod eiuſmodi regularis obſeruantia tunc in Anglia defeciſſet. Etenim tunc temporis magis floruit Eccleſia Anglicana monaſtica obſeruantia, quam Beda, alijq. ſanctiſſimi viri adhuc ſuperſtites ſummo ſtudio cuſtodiebant, atque ad exteros propagabant, vt ex eiuſdem Bedæ ſcriptis apparet, nec non ex eiuſdem S.Bonifacij ad ſuos Anglos litteris datis,

quæ

Digitized by Google

quæ recitantur Nono Annalium tomo. At nimirum, quod hactenus ignota fuiſſet in Anglia, S.Bonifacius nouella monachorum germina in Germania plantaturus, æmulans, ſecundum Apoſtolum, chariſmata meliora, vt ea Regula, quam Romæ cum eſſet, omnium perfectiſſimam a S.Benedicto conſcriptam haberi didicerat, nouellos monachos informaret; illuc eum, qui diſceret quod doceret, miſit Sturmi diſcipulum, quem conſtituit primum Abbatem famoſiſſimi monaſterij Fuldenſis a ſe erecti. Ex quibus omnibus redditur exploratum, nec viuente Beda, nec Bonifacio in Germaniam miſſo ex Anglia, adhuc in Angliam S. Benedicti Regulam allatam, receptamq. a monachis dici poſſe, nedum vt affirmari debeat, Benedictinos fuiſſe monachos, qui in Angliam a ſancto Gregorio miſſi ſunt, quod Ioannes diaconus falſa ductus coniectura primus aſſeruit, & alij ipſum incaute ſequentes eodem cum ipſo errore lapſi affirmarunt. ſed quæ poſt hæc ſunt allata duabus tuis reliquis Sectionibus videamus.

Vendicas tibi decimaſexta Sectione traditionem ad probandum, ſanctum Gregorium fuiſſe monachum Benedictinum; ſtandumq. maiorum traditionibus, vt ſuadeas, multum laboras; cum magis in eo tibi fuiſſet inſudandum, vt oſtenderes hanc quam aſſeris, vere eſſe traditionem; quod ſi conſequi potuiſſes, iam hac vna demonſtratione rem ex ſententia abſoluiſſes. ſed quam male abs te traditionis nomen vſurpetur, paucis oſtendam. Illud traditione receptum aſſeritur, quod (vt docet Vincentius Lirinenſis, & alij) nulla cogente ſcriptura, ab omnibus, ſemper, & vbique eſt cuſtoditum, quod & ſuperius dictum eſt. At quod a nullo, nuſquam, a tempore S. Gregorij vſque ad Ioannem diaconum per trecentorum fere annorum ſpacium traditum inueniri poteſt: quonam pacto traditionem eſſe veterem, poteris affirmare? Quod autem ante Ioannem diaconum nulla de Benedictino Gregorij monachatu traditio anteceſſerit: inde certo cognoſces, quod Ioannes ipſe diaconus, eius rei primus aſſertor, nullam ſibi vendicans traditionem, quæ non extaret, & ſola ipſi ſatis fuiſſet; probationibus vndique deſtitutus, ad duas eaſdemq. exiles confert ſe coniecturas; quarum alteram male comparatam ex monachis Benedictinis a S.Gregorio in Angliam miſſis, iam proxime confutatam audiſti; alteram ex pelliceo eius cingulo male deductam, iam iam pari in errore verſari cognoſces.

Quod autem ex depictis in veſtris monaſterijs S.Gregorij imaginibus cum inſignibus S.Benedicti traditionem pariter tibi vendicas, traditionem infringis. nam quod non id factum ab omnibus, nec vbique, nec ſemper in Eccleſia Occidentali poſſit oſtendi: non communem vſum ita pingendi S.Gregorium, ſed priuatum veſtrorum ſtudium magis inſinuas. Certe cum innumeræ reperiantur vbique pictæ venerandæ tanti Patris imagines, nuſquam illæ niſi apud veſtrates, & ipſæ haud adeo antiquæ, nec adeo frequentes, hoc ſchemate Benedictino oſtendi poſſunt effigiatæ; cum in his, ſicut in reliquis, S. R. E. conſuetudo ſpectanda potius, ac ſeruanda fuiſſet, quæ numquam Benedictino habitu S.Gregorium pi-

ctum exhibuiſſe cognoſcitur; ſed habitu Pontificio cum reliquis Eccleſiæ Doctoribus indutum vbique repræſentare conſueuiſſe, patet. Sit igitur ex his decimæſextæ tuæ Sectioni in omnibus ſatisfactum. iam vero quæ ſequenti vltima Sectione habes, inſpiciamus.

Vltima iſta tua Sectione niteris multiplicium Scriptorum auctoritatibus demonſtrare S. Gregorium monachum fuiſſe Benedictinum: qua in re antiquiorem Ioanne diacono nullum inueniſti, quem teſtem afferres. hic vero, qui (vt ſæpius dictum eſt) poſt trecentos ferme annos a S. Gregorio vixit, cuius & quantæ ſit fidei, vt dicas, te ipſum appello, qui iure redarguis eum, [a] quod dicat eumdem Gregorium ab Hilarione Abbate monaſticum indumentum ſuſcepiſſe. Sed alia, quæ tu ab eo dicta probas, an ſibi conſtent, diligentius ſunt examinanda. Enimuero Ioannes hic diaconus cum ſuo tempore, vt teſtatur, videret monaſterium S. Gregorij a Græcis inhabitari; eos poſtea in illud irrepſiſſe, non autem illic ab initio a S. Gregorio inſtitutos eſſe, probare inſtituens, duplici ratione id facere laborat: [b] altera vt oſtendat Gregorium non calluiſſe Græcas litteras; altera vt doceat, ipſum fuiſſe Latinæ inſtitutionis monachum S. Benedicti Regulæ profeſſorem. Sed quod ad priorem, quantum ad Græcos ſpectat: facile potuit contigiſſe, vt vna cum Regulis S. Baſilij, quæ tunc (vt dictum eſt) frequentiori in vſu apud Latinos erant, etiam aliqui Græcarum litterarum profeſſores ſe miſcuerint illis, vt in Maximiano Syracuſano, qui præfectura eiuſdem monaſterij perfunctus eſt, viuente S. Gregorio, factum apparet. Nam Siculos eo, quod poſt tempora Iuſtiniani in illam vſque diem ſub Græcorum Imperio vixerint, Græcis litteris vſos, veteres ſcriptores Siculi, vt Glicas, Petrus, Græci hiſtorici, & alij fidem faciunt. vnde facile accidere potuit, quod iuxta illud: In habentes ſymbolum facilis eſt tranſitus: ex eo quod S. Baſilij Regulis S. Gregorij monaſterium inſtitutum potius exiſtimetur, ad huiuſmodi Græcos S. Gregorij monaſterium tranſierit, & ſic poſtea perſeuerarit vſque ad Ioannis diaconi tempora, & non, vt a Latinitate in Græcitatē, neceſſitate (vt ait) potius quam voluntate ſit cōuerſum. Horum vero occaſione dicere non prætermittā, in antiquioribus ſedibus S. Equitij, in ipſa ciuitate Aquila vſque hodie perſeuerare monaſterium monialium tituli S. Baſilij, & in eo eiuſdē Regulæ obſeruantiam, quod illud fuiſſe exiſtimatur, cuius cum meminit S. Gregorius, ſub cura S. Equitij fuiſſe tradit: Quibus etiam appareat, S. Equitium ſubiectos ſibi monachos ad eiuſdem S. Baſilij Regulas informaſſe, & S. Gregorium ab illis idem inſtitutum didiciſſe.

Sed dum a Græcis idem Ioannes diaconus nititur auocare S. Gregorij monaſterium, & transferre in Benedictinos: probare ſtudet, S. Gregorium fuiſſe ordinis S. Benedicti, ac proinde ex Latinis. Inde autem argumentum ducit, quod cum venerandum eius corpus effoſſum fuit, inter alia indumenta cingulum inuentum fuerit, quo vti ſolerent monachi Benedictini, additque: Porro in exilitate balthei, quæ vnius pollicis menſuram numquam excedit, ſpeciem propoſiti regularis olim a S. Benedicto

[a] *Ioan. diac. vit. S. Greg. lib. 1. c. 6.*

[b] *Idem lib. 4. c. 80. 81. 82.*

ſto ſtatuti, cuius vitam ipſe deſcribens in dialogo, Regulam quoque laudauerat, eum ſeruaſſe luce clarius manifeſtat.] hæc Ioannes, cuius erat, illud quoque monſtrare cingulum, quo alij diuerſorum ordinum monachi vterentur tempore S. Gregorij, ab ea menſura & forma fuiſſe diuerſum, vt oſtẽderet hanc peculiarem fuiſſe ordinis Benedictini: quod cum minime fecerit, nullius roboris oſtenditur argumentũ. Zona quidẽ pellicea vti conſueuiſſe reliquos monachos, docuit Pachomius in Aegypto, Baſilius in Oriente, in Occidente Caſſianus in Gallijs, & Fulgentius in Africa: cũ alioqui haud adeo certa zona, certaq. menſura eius a S. Benedicto in Regula præſcribatur. Nam dum cõtigit ab eo numerari ſingula monachi indumenta, de zona ſiue cingulo verbum nullum, alibi vero dum monet, vt monachi veſtiti dormiant, obiter dicit, vt cingulo, ſiue fune ſe cingant. Quonam autem horũ altero tempore S. Gregorij Benedictini monachi vterentur, cum non ſit certum (cum cuiuſque arbitrio id S. Benedictus reliquerit, quorum altero vti vellent) certe ex cingulo nullum aliud deduci argumentum poſſe videtur, niſi quod S. Gregorius monachus eſſet. En vides quotupliciter Ioannes diaconus confutetur: quo cadente, reliquos omnes neceſſe eſt, qui eum ſecuti eſſe noſcuntur, eadem ruina cum ipſo iacere ſepultos, recentes, inquam, illos, quos numeras, longa ſerie oſtentans auctores. Nam ex antiquioribus haud eſt facile quemquam inuenire, cum neque id aſſerant ſcriptores rerum Caſſinenſium Leo Oſtienſis, vel Petrus diaconus alumni eiuſdem cœnobij Caſſinenſis.

At vero eumdem Petrum fruſtra tibi fauere putas, quem iſta dicentẽ citas: Adeodatus, ac Stephanus nuper defunctus ex monachis fuiſſe leguntur, qui tamen glorioſiſſime Apoſtolicam Sedem gubernarunt; Gregorius ex monaſterio raptus, ac violenter infulatus, non ſolum ſuas protulit, ſed etiam aliorum diſpoſitiones meliorare ſtuduit.] hæc enim ex eo cum recitas, quid infers? Cum, inquis, pro certo habeatur, Adeodatum fuiſſe monachum Benedictinum, & Stephanum Benedictinum, Gregorius poſt eos nominatus a Benedictinis cur excludendus? Non eſt noſtri modo inſtituti de aliorum, quam Gregorij monachatu diſſerere. ſed verum eſto, quod dicis: vnde infers Gregorium Benedictinum fuiſſe, cum Petro illic non ſit propoſitum Benedictinos tantum monachos, ſed alios etiam cuiuſcumque ſint ordinis recenſere? ita pariter id male deducis ex Bonifacio Papa Quarto, de quo in Apologetico dictum.

Poſt hæc deſtitutus antiquorum teſtimonio, ad recẽtiores & noſtri ſæculi Scriptores te conuertis, citans Polydorum Virgilium, nihil præterea addentem ad verba Ioannis diaconi, quẽ, vt liquet, abſque veritatis perueſtigatione ſequutus eſt: poſt quem quinto loco ponis adhuc viuentem auctorem Arnoldum, cuius quanta ſit in antiquitatibus fides, ex volumine, quod edidit de ſtemmate Aniciano, doctiſſimi, quique rerum antiquarum Critici intelligunt. Prætermittimus autem enumerare ſingulos nominatim recentiores, qui idipſum obiter abſque aliqua rei diſcuſſione

teſtan-

Digitized by Google

teſtantes, cum plurimorum ne propoſitum quidem fuerit id conſtanter aſſerere, ſed quod incideret occaſio, vt Gregorij monachatus mentionē aliquam facerent, eum ex Ioannis diaconi aſſertione Benedictinum monachum fuiſſe ſcripſerunt. Ita nobis de ſe eſt ingenue profeſſus doctiſſimus Bellarminus, qui vbi hęc ipſa noſtra vidit, atque laudauit, excuſationem attulit, ſe verum exiſtimaſſe, quod de S. Gregorio Ioannes diaconus teſtatus eſſet, cum de his ſibi obiter agere contigiſſet. Quam pariter excuſationem afferrent omnes, qui id litteris prodiderunt, ſi viuerent; nimirum ſe non per controuerſiam ex profeſſo diſputaſſe, fuerit ne id verum an falſum; ſed quod apud Ioannem diaconum ſe legere meminiſſent, id bona fide ſcripſiſſe, procul abhorrentes, vt aliquod ſcriptis ſuis allatum vellent præiudicium veritati. ſufficiat igitur iſta ad omnes huiuſmodi abs te citatos vna reſponſio.

Ponitur demum abs te, quod recitas, ſancti Gregorij Papæ nomine priuilegium, conceſſum monaſterio Caſſinenſi, cum eidem præeſſet Bonitus Abbas, quem ordine quintū a S. Benedicto numerat Leo Oſtienſis.[a] quo quidem priuilegio diſertis ferme verbis aſſeritur S. Gregorius monachus eiuſdem ordinis. Ideoq. vltimo loco a te proponitur, quod, vt profiteris, ſatis ſuperq. iſtud vnum ſufficiat ad vniuerſam dirimendam controuerſiam; & cuncta, quæ a nobis in contrarium allata ſunt, ipſo eius tantum aſpectu penitus conuellenda. Non præterierunt iſta Baronium, immo vidit, & quam exactiſſima perueſtigatione huiuſce priuilegij ſingula verba diſcuſſit: excuſſit vero procul, vbi non germanum, ſed omnino adulterinum, & in omnibus commenticium comperit, nec ſuis dignum iudicauit Annalibus: ita ſilentio ſepultum relinquens, ne, ſi prodiretur in lucem, impoſturæ ſuæ putore, magno omnium veſtrum dedecore, Lectoris nares offenderet. Sed quando tu illud, velut aliquid pretioſum e Caſſinenſi codice prodis, ac tamquam purum aurum profers: non nobis, ſed tibi imputetur, ſi nos cogis inuitos tantam impoſturam detegere, palamq. cunctis intuendam exponere, vnde tui erubeſcant, qui illud citant, retinent, fouent, atque defendunt. Verum quod ſciamus, non eſſe veſtrum inuentum, quod cum alijs ſuperius confutatis commenticijs ſcriptis, ante centum ferme annos editum conſtat opera Laurentij Vicentini veſtri ordinis monachi, qui primus illud vna cum alijs cudendum curauit, & illa omnia in antiquioribus codicibus ſe inueniſſe teſtatus eſt: ab omni impoſturæ ſuſpicione vos penitus libero: quin etiam futurum ſpero, vt manifeſte cognita veritate, conſtanti & ipſi animo aduerſus falſitatem proditam & conuictam pro veritate certantes, omnes id genus execremini impoſturas vna cum impoſtoribus. quod mihi quidem æquum eſt credere de religioſiſſimis viris, ſanctiſſimi Patris filijs. De his igitur acturi, primum omnium ob oculos legentium exemplum recitati abs te priuilegij hic deſcribamus, quo facilius, quale ſit illud, quiſque prudens valeat intelligere. ſic enim ſe habet:

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilecto in Chriſto filio

[a] Leo Oſt. Chron. Caſſ. lib. 1. c. 2.

Bonito

Bonito Abbati venerabili monaſterij beati Baptiſtæ Ioannis ſiti in caſtro Caſſini, eiuſdemq. ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum.

Quando ad ea, quæ Catholicorum Regum corda Pontificalibus ſunt monitis prouocanda, ita ardenti deſiderio, diuina præueniente gratia, ſuccenduntur, vt ab ipſis vltro poſcantur: tanto alacri & læto ſunt animo concedenda, quanto & ea ipſa cupiunt, ſi nollent facere, peti debuerunt. Proinde iuxta veſtram petitionem pro amore, quem in COMMVNI PATRE ET MAGISTRO NOSTRO BENEDICTO, & in diſcipulis eius ſpecialem & ſingularem gerimus, monaſterio Caſſinenſi, quod nuper ſub prædeceſſore noſtro Pelagio a Longobardis eſt incenſum, cui tu præeſſe dignoſceris, huiuſmodi priuilegium præſentis auctoritatis noſtræ decreto indulgemus, concedimus, atque firmamus, ſtatuentes, nullum Regum, Antiſtitum, nullum quacumque præditum dignitate, vel quemcumque alium de his, quæ eidem monaſterio a Patricio Tertullo, Equitio, & nobis donata ſunt, vel in futuro a quibuſlibet alijs de proprio fuerint iure collata, ſub cuiuſlibet cauſæ occaſionis ſpecie, minuere, vel auferre, & ſiue ſuis vſibus applicare, vel alijs quaſi pijs cauſis pro ſuæ auaritiæ excuſatione concedere. Sed cuncta quæ ibi oblata ſunt, vel offerri contigerit, tam a te, quam ab alijs, qui in tuo officio, locoq. ſucceſſerint, perenni tempore illibata, & ſine inquietudine aliqua volumus poſſideri, eorum tantum vſibus, pro quorũ ſuſtentatione, gubernationeq. conceſſa ſunt, modis omnibus profutura.

Item conſtituimus, vt obeunte te Abbate ſupraſcripti monaſterij, non alius ibi quacumque præceptionis aſtutia ordinetur, niſi quem conſenſus monachorum ſecundum timorem Dei & patris Benedicti Regulam ordinauerit. Hoc quoque capitulo ſubiungimus, vt locum auaritiæ excludamus: nullum de Regibus, nullum de ſacerdotibus, vel quemcumque alium per ſe, ſuppoſitamve perſonam, de ordinatione eiuſdem Abbatis, vel quibuſcumque cauſis monaſterio ipſi pertinentibus audire . . . . ſiue aliqualibet ſpecie commodi quidquam accipere. Neque eumdem Abbatem ordinationis ſuæ cauſa dare præſumere, ne hac occaſione ea, quæ a Fidelibus pijs locis offeruntur, aut iam oblata ſunt, conſumantur. Et quia multæ occaſiones in deceptione religioſarum perſonarum a prauis illic (vt dicitur) hominibus exquiruntur: Abbatem atque presbyterum dicti monaſterij nullo modo priuandum, deponendumq. eſſe cenſemus, niſi cauſa ſpecialiter criminis exigente. Vnde neceſſe eſt, vt ſi qua contra eum huiuſmodi querela ſurrexit: Romanus Pontifex ſubtiliter hoc inueſtigare procuret, quatenus canonicæ diſtrictionis iudicante cenſura, aut reum ferire, aut innocentem poſſit abſoluere.

Simili quoque definitione decernimus, vt nullus eorum, qui eidem monaſterio Abbas fuerit ordinatus, direptiones de bonis ipſius eccleſiæ audeat facere, ne res monaſterij iniqua erogatione conſumens grauiſſimam egeſtatis neceſſitatem pauperibus, & peregrinis, vel ceteris exinde

Digitized by Google

de viuentibus generet. Epiſcopum vero tollendi de eodem loco monachum ad eccleſiaſticum ordinem promouendum, vel alia quacumque cauſa ſine conſenſu Abbatis atque Præpoſiti habere licentiam prohibemus, ne huius rei vſque ad hoc vſurpatio perducatur, vt loca, quæ acquiſitione hominum conſtruenda ſunt, ablatione deſtruantur.

Hæc igitur omnia, quæ huius Præcepti noſtri pagina cõtinet, tam tibi, quam cũctis, qui in eo, quo es, ordine, locoq. ſucceſſerint, vel eis, quorum intereſſe potuerit, in perpetuum ſeruanda decernimus. Si quis vero Regum, ſacerdotum, iudicum, atque ſæcularium perſonarum hanc noſtræ Conſtitutionis paginam agnoſcens, cõtra eam venire tentauerit: poteſtatis, honoriſq. ſui dignitate careat, reumq. ſe diuino Iudicio exiſtere de perpetrata cognoſcat iniquitate. Et niſi vel ea, quæ ab illo male ſunt oblata, reſtituerit, vel digna pœnitentia illicita acta defleuerit; a ſanctiſſimo corpore & ſanguine Dei Domini Redemptoris noſtri IESV Chriſti alienus fiat, atque in æterno examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis eidem loco iſta ſeruantibus ſit pax Domini noſtri IESV Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant.

EGO GREGORIVS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Ioannes Epiſcopus Surrentinus ſubſc.
Ego Agnellus Epiſcopus Tarracinenſis ſubſc.
Ego Felix Epiſcopus Portuenſ. ſubſcr.
Ego Fortunatus Epiſcopus Neapolitanus ſubſcr.
Ego Primenius Epiſcopus Nuariæ ſubſcr.
Ego Glorioſus Epiſcopus Oſtiæ ſubſcr.
Ego Albinus Epiſcopus Furniæ ſubſcr.
Ego Mennas Teleſinus ſubſcr.
Ego Baſilius Capuanus ſubſcr.
Ego Conſtantius Nomentanus ſubſcr.
Ego Montanus Souanenſis ſubſcr.
Ego Victor Fauſinenſis ſubſcr.
Ego Ioannes presbyter tit. SS. Geruaſij & Protaſij ſubſcr.
Ego Deuſdedit presbyter tit. SS. Ioannis & Pauli ſubſcr.
Ego Andromachus titul. Eudoxiæ ſubſcr.
Ego Ruſticus presbyter tit. S. Suſannæ ſubſcr.

Datum anno tertiodecimo Imp. domini Mauritij Tiberij perpetui Auguſti, Conſulatus eius anno vndecimo, tertio Nonas Octobris, Indictione quarta.] hactenus diploma, in cuius fine tu mutaſti, vt loco Indictionis quartæ, ſuppoſueris quartamdecimam, qua licentia neſcio. Nam ſi ex alio codice, certe lectio, quæ ſaltem per annos centum inualuit, relinquenda vel in margine erat, cum præſertim neque annus decimustertius Mauritij Imperatoris cum Indictione decimaquarta conſentiat, neque Conſulatus vndecimus eidem aptari poſſit, vt ex eodem Gregorio facile eſt demonſtrare, qui Indictionem quartam cum dicto Conſulatu vndecimo iungit in publicis monimentis, vt inferius oſtenſuri

Digitized by Google

ſuri ſumus, cum etiam, qua arte id ſit factum, pariter oſtendemus.

Audiſti, Lector, veritatis amator, Gregorij nomine diploma ſcriptũ: an autem aliquo modo ſubſiſtat, rogo, vt audias; te ipſum enim iudicem appello. Atque primum omnium, quod ad conſignatum tempus dati priuilegij pertinet, quotupliciter inter ſe pugnet, cũ datum dicatur anno decimotertio Imperatoris Mauritij, qui eſt annus Redemptoris quinquageſimus nonageſimuſoctauus, cum quarta, quæ in eo ponitur, Indictione, quæ incidit in annum Chriſti ſexcenteſimumprimum, cum & Conſulatus vndecimus Mauritij ibi poſitus neque Indictioni, neque Imperij Mauritij anno conueniat, qui incidat in annum quingenteſimum nonageſimumſeptimum.

Sed quod turpius, ex quibus locis ſcriptorum ſancti Gregorij compilatum fuerit veluti per centones hoc diploma, operæpretium eſt vt intelligas. Falſitatis imprudens architectus, in primis ex priuilegio [a] ſancti Gregorij Papæ, conceſſo monaſterio ſancti Medardi in Gallia, inſtantibus Francorum Regibus, eius exordium tranſtulit, quod ſic ſe habet: Quando Catholicorũ Regum corda ad ea, ad quę Põtificalibus ſunt monitis prouocanda, ita ardenti deſiderio, diuina præueniẽte gratia, ſuccenduntur, vt ab eis vltro poſcantur: tanto ſunt lætius concedenda, quãto ea ipſa, quæ cupiunt, ſi nollent facere, peti debuerunt.] hæc, inquam, extãt in priuilegio monaſterio ſancti Medardi a ſancto Gregorio conceſſo, petentibus (vt apparet) Francorum Regibus, quæ ſunt in dictum priuilegium datum Bonito tranſlata. De quo nihil eſt, quod dici poſſit, ſolitum principium commune eſſe ceteris eiuſdem generis inſtrumentis. Concedimus id in formulis conſuetis; at ſecus in alijs: vt hic perſpicitur, dum principium hoc (vt conferendo intelligere poteris) impropriè & inepte prorſus, vtpote quod ad rem non ſpectet, impoſtor ille, quiſquis fuerit, tranſtulit in recitatum priuilegium, Bonito, vt videri voluit, Abbati Caſſinenſi conceſſum, cui nullatenus aptari poterat, vt dici poſſet, inſtantibus id Regibus conceſſum, vt habet illud ſancti Medardi, quod petentibus Francorum Regibus tributum fuiſſe diximus. Cum enim eo tempore ſumma rerum potiretur Mauritius Imperator: quibusnam inſtantibus Regibus potuit priuilegium eſſe conceſſum? certe non Longobardis, qui necdum Catholici erant, nec ibi regnabant, ſed vt hoſtes Eccleſiam infeſtabant, Vrbem ipſam obſidentes. Sic & inferius multa alia ex eo male deſumpta inuenies, ſi conferas vtrumque.

Idem dicendum de ijs, quæ idem appoſuit, aliquot ibidem ſubſcribentium Epiſcoporum nominibus, quę ex alijs publicis Actis huius auctor detegitur eſſe mutuatus, vt inferius demonſtrabitur. Quin etiam (quod valde mirandum) ipſum quoque Conſulatũ & diem dati diplomatis accepiſſe cognoſcitur ex alio priuilegio conceſſo Probo Abbati monaſterij S. Andreæ, in cuius exordio iſta legũtur: [b] Anno Incarnationis Dominicæ ſexcenteſimoprimo, eodemq. domno Mauritio vndecies Cõſule, ſub tertio Nonarum Octobrium.] ſed & Indictio quarta, quæ inferius in ijſdem Actis ponitur, & ex ordine epiſtolarum eius Indictionis oſtenditur, in illud

[a] Greg. Regiſtr. lib. 12. c. 32.

[b] Greg. lib. 9. ep. 22.

P

Digitized by Google

illud ipſum diploma tranſlata noſcitur; in quo tantum mutauit annos Chriſti in annos Imperatoris; errauit autem, vbi loco annorum ſalutis, decimumtertium poſuit annum Mauritij Imperatoris. nam is annus Imperatoris non Indictione quarta, ſed prima notatur, & non Conſulatus vndecimo anno, ſed duodecimo.

a Pſal. 9. Mutuatus etiam eſt ex iiſdem Actis nomina quatuor Epiſcoporum ſubſcribentium; ſed plane accidit ſecundum illud Dauidicum: [a] In operibus manuum ſuarum comprehenſus eſt peccator.] ſiquidem ſubſcribentes facit Fortunatum Epiſcopum Neapolitanum, & Agnellum Epiſcopum Tarracinenſem, quos conſtat ante dictum annum Conſulatus Mauritij vndecimum, & quartam Indictionem eſſe defunctos. etenim Fortunatum anno præcedenti, nempe Indictione tertia liquet eſſe mortuum: nam licet plures Gregorij epiſtolæ doceant eum ad Indictionem tertiam perueniſſe; ex alijs tamen eiuſdem epiſtolis, eadem tertia Indictione poſtea datis, [b] in quibus de ſucceſſore ſubrogando agitur, iam illo ipſo anno mortuus oſtenditur. Sic & Agnellum Epiſcopum Tarracinenſem, ad quem datæ nonnullæ epiſtolæ S. Gregorij leguntur, ex epiſtola ab eodem Gregorio data Indictione ſecũda, eadem [c] ipſa Indictione defunctum cognoſcimus, cum de eadem eccleſia ſuo viduata paſtore agat. vnde certum redditur, illum ante biennium diem obijſſe, qui huic priuilegio ſubſcripſiſſe confingitur. Vides ergo, Lector, cuius fidei ſit priuilegium, cui præter alia incongrua, etiam mortui Epiſcopi ſubſcripſiſſe inueniantur? Iſta fortaſſe ſentiens, qui illud citauit & recitauit, antiquam lectionem conuellens, loco quartæ Indictionis, quartamdecimã ſuppoſuit, cum tamen nec lectio ſic detorta ſubſiſtere poſſit, quod anni Conſulatus Mauritij, cum annis Imperij ibidem poſitis nullo pacto conſentiant.

b Greg. lib. 3. ep. 39. & 40.

c Id. lib. 2. ep. 13. & lib. 6. ep. 16. lib. 7. ep. 20.

Quod autem, vt commenticium robores diploma, auctoritatem citas Petri diaconi, qui meminiſſe huius priuilegij videatur, dum defendens iura Caſſinenſis cœnobij ſic ſcribit: [d] Caſſinenſi ergo cœnobio Romani Pontifices Gregorius Doctor, & alij CXII. idem permiſere iudicium, & tulere decretum; vt defuncto Abbate, ex ſua Congregatione Abbatem ſibi eligant ſecundum timorem Domini & Regulam S. Benedicti.] At tantum abeſt, vt his Petri verbis probes illud diploma germanum eſſe, vt potius euidenter oſtendas, nequaquam eſſe poſſe Gregorij. Nam cum teſtetur Petrus S. Gregorij eſſe decretum, vt ex Congregatione ſua Abbatem eligant: in hoc falſo diplomate nequaquam id (quod maioris momenti eſſe videbatur) poſitum legitur, ſed illa tantum verba: Item, conſtituimus, vt obeunte te Abbate ſupradicti monaſterij, non alius ordinetur ibi, niſi quem conſenſus monachorum ſecundum timorem Dei, & Patris Benedicti Regulam ordinauerit.] in quibus nulla fit mentio de Abbate eligendo ex ipſa eiuſdem loci Congregatione; qua potiſſimum mentione Petrus ad conuincendum altercantem aduerſarium indigebat. Verum enimuero, quæ Petrus eo loco citat, ea ipſa ſunt, quæ in germano ſancti Gregorij omnibus monachis dato priuilegio ſcripta reperiun-

d Pet. diac. ap. Leon. Oſt. lib. 4. c. 114.

Digitized by Google

reperiuntur: illo, inquam, quod depromptum ex bibliotheca Vaticana legitimum Baronius edidit in [a] Annalibus, in quo iſta leguntur: Defuncto Abbate cuiuſque Congregationis, non extraneus eligatur, niſi de eadem Congregatione, quam ſibi propria voluntate concors Fratrum ſocietas elegerit.] Cum igitur citatum a Petro priuilegium non conſentiat cum ſuperius recitato abs te diplomate, quod illis maioris momenti careat verbis: plane conuincitur fuiſſe diuerſum. Vides igitur, quam vere ad caſum ipſe potius impellas, quam ſuſtentes quæ non ſubſiſtunt; cum oſtendas magis illa eſſe falſa, quæ niteris vera monſtrare? Sed licet hæc ſatis ad conuincendum falſitatis diploma, & pluſquam ſatis eſſe noſcantur: audi adhuc fortiora, quorum comparatione quæ ſunt allata, quamtumlibet fortiſſima, debilia videri poſſint.

[a] Annal. to. 8. an. 602.

Quod enim datum dicitur priuilegium illud Bonito Caſſinenſi Abbati poſt incenſum deſtructumq. cœnobium Caſſinenſe, & in monaſterium Lateranenſe iam tranſlatos monachos: monſtri ſimile videri debet, vt Bonitus Caſſinẽſis Abbas, & non Lateranenſis dicatur, & priuilegium non Lateranenſi, quod extaret, ſed Caſſinenſi, quod erat exciſum, monaſterio datum ponatur. Tu vero ad excuſationem fingis, Bonitum ipſum, quoad vixit, Abbatem Caſſinenſem appellari maluiſſe quam Lateranenſem. At cum (vt patet ex priuilegio) non Bonito tantum, ſed eius quoque ſucceſſoribus datum conſtet, Lateranenſis certe cœnobij, cui ſucceſſores Boniti præfuturi erant, ijdemq. dicendi Lateranenſes Abbates (vt vere dicti ſunt) mentio aliqua facienda fuerat, vt priuilegio comprehenſi & non excluſi iudicarentur. Etenim quis dicere vmquam poſſit, datum a ſancto Gregorio Papa priuilegium Abbatibus Lateranenſibus, ſibi inuicem ſucceſſuris, & de Lateranenſi cœnobio ab eo numquam in eo priuilegio habitam eſſe mentionem? non ſic fatui erant, qui petebant, nec adeo inſipiens, qui concedebat. Erat igitur tibi probandum, non Bonitum tantum dici (dum vixit) voluiſſe Caſſinenſem Abbatem, ſed monaſterium etiam Lateranenſe, Caſſinenſe appellatum fuiſſe, & Bonito ſuccedentes eiuſdem monaſterij Abbates, non Lateranenſes, ſed Caſſinenſes nominatos. ſed nec id quidem ſatis: nam hoc ipſum in dicto priuilegio fuerat exprimendum ab ipſo, qui dabat, Gregorio ſummo Pontifice.

Demum vero, vt moras præcidam, & te, Lectoremq. ab omni prorſus dubitatione liberem: irrefragabilem accipe de impoſtura manifeſtiſſima rationem. Quomodo potuit iſta conceſſiſſe Bonito Abbati Caſſinenſi S. Gregorius, ſi ex tua, tuorumq. aſſertione longe ante dati notã priuilegij, conſtat eumdem Bonitum eſſe defunctum? Nam ſiue ponas (vt habet) decimotertio Mauritij Imperatoris anno, qui eſt Redemptoris quingenteſimus nonageſimusoctauus, ſiue (vt in eodem legitur) anno vndecimo Conſulatus eiuſdem, qui eſt annus ſalutis quingenteſimus nonageſimusſeptimus, ſiue quarta Indictione, qui eſt annus ſexcenteſimus primus: tamen ex tua etiam aſſertione ante datum dictum priuilegium liquet defunctum eſſe Bonitum, quem tu ipſe aſſeris ex hac vita

Digitized by Google

migraſſe anno quingenteſimo nonageſimoquinto. **Ceterum** adhuc longe ante abs te definitum tempus obitus Boniti, ipſum eſſe defunctum, ex veſtra pariter ſententia, neceſſaria demonſtratione comprobamus. Nam ſi quo tempore ſcripſit ſanctus Gregorius dialogorum libros, erat annus quartus eius Pontificatus, vt eius teſtimonio liquet, & tu ipſe confiteris, isq. annus erat Redemptoris quingenteſimus nonageſimustertius; atque eo tempore non ſolum Bonitus non erat ſuperſtes, ſed neque ſucceſſor eius Valentinianus, cui poſt Fauſtum in Mauro

a Leo lib. 1. c. 3.

Leo [a] Oſtienſis ponit Theodorum ſucceſſiſſe, quem a Bonito tertium Lateranenſis cœnobij Abbatem Leo numerat, & tu minime inficiaris: Si, inquam, ante quartum annum Gregorij Pontificatus nec tertiũ Boniti ſucceſſorem Theodorum qui multis annis monaſterium Lateranenſe rexit, conſtat fuiſſe ſuperſtitem: quanto temporis interuallo ante Pontificatum ſancti Gregorij oportuit defunctum eſſe Bonitum, cui a ſancto Gregorio datum aſſeritur priuilegium? Quæ omnia cum ex veſtra de Abbatum temporibus aſſertione, ipſorumq. ſucceſſionibus ſint deprompta, quomodo poteritis confutare?

Ex his tu modo percipe, Lector, (vt hoc obiter tangam) quantopere Bellottus cæcutiens erret, dum primum præfuiſſe monaſterio Caſſinenſi Bonitum Abbatem aſſerit, [b] anno quingenteſimo ſeptuageſimooctauo, quo exciſum eſt a Longobardis; creatumq. anno (vt [c] ait) quingenteſimo ſexageſimonono; quem & perueniſſe vult vſque ad quartum annum Pontificatus ſancti Gregorij. ſunt enim hæc eius verba: [d] Poſt hunc Bonitus, qui viuebat eo tempore, quo Gregorius extremam manum impoſuit dialogis, vt ex diplomate immunitatis ei conceſſæ conſtat.] eſt is annus quingenteſimus nonageſimustertius. [e] ex quo inferius colligit, ipſum præfuiſſe Caſſinenſi primum, deinde Lateranenſi, annos ferme viginti quatuor. ſic omnia ſcilicet pro arbitrio concinnans, vt oſtendat verum eſſe priuilegium Gregorij, quod ipſi inſcriptum eſt, donationemq. Gordiani, quam ſuperius confutauimus, legitimam fuiſſe confirmet. Sed ſi ad illud tempus dialogorum ſcriptionis vult perſeueraſſe Bonitum Abbatem: vbi locus Valentiniani, quem S. Gregorius longo tempore tradit præfuiſſe monaſterio Lateranenſi? Vbi locus Theodori? Quando, inquam, Valentinianus præeſſe potuit? quando Theodorus, ſi totum tempus illud vſque ad ſcriptionem dialogorum Bonitum occupaſſe fateamur? Intelligat igitur totum id quod de Bonito dicit, aduerſari ſancto Gregorio, aduerſari Fauſto, cuius ſententia, ſi alius a Bonito tunc præerat monaſterio Caſſinenſi: vtique euaneſcit, quod a vobis aſſeritur, Bonito illud a ſancto Gregorio priuilegium fuiſſe conceſſum.

b pag. 170. v. 23. & pag. 185. v. 18.
c ead. pag. v. 16.
d pag. 162. v. 23.
e ead. pag. v. 32.

Bonitum igitur, ſub quo omnes affirmant dirutum fuiſſe a Longobardis Caſſinenſe cœnobium, haud diu oportuit ſuperuixiſſe in Lateranenſi, ad quod tranſlatus eſt, monaſterio, poſt quẽ eidem a ſancto Gregorio longo tempore præfuiſſe dicantur Valentinianus, & poſt eum Simplicius, tertius Theodorus, quem (ait Fauſtus) prolixiori tempore eidem præfe-

Digitized by Google

præfectũ fuiſſe,ita vt numerãdo a Bonito Valentinianus dicatur ſecundus,Simplicius tertius, Theodorus quartus, qui (vt idem ait Fauſtus) poſt Valentinianum tertius præfuiſſe dicatur eidem monaſterio Abbas. Quomodo ergo poſt hos potuit perſeueraſſe Bonitus, qui defunctus eos habuit ſucceſſores? Quod ſi etiam ab horum numero excludas Simplicium,remanet Valentinianus, quem ipſe ſanctus Gregorius affirmat longo tẽpore præfuiſſe monaſterio Lateranenſi;remanet Theodorus, quem prolixiori tempore eidem præfuiſſe, Fauſtus affirmat. Videtis igitur, quot argumentis, atque in primis, quam manifeſta ſancti Gregorij & Fauſti aſſertione idem a vobis recitatum diploma priuilegij apertiſſimæ conuincatur impoſturæ, & monſtruoſæ deformitatis & falſitatis.

Quibus detectis, non teipſum tantum N. compello, ſed omnes reuerendos patres ſanctæ Congregationis Caſſinenſis ingenuos profeſſores, tanti patris ſobolem honeſtiſſimam, ſinceræ veritatis cupidiſſimam appello.e loco ſancto, vt ſanctior perſeueret, euerrite quiſquillias iſtas, quæ munda reddunt immunda, & integerrimæ exiſtimationi veſtræ plurimum detrahunt. Exurgite vindices veritatis;zelus aliquorũ non ſecundum ſcientiam per vos ad veritatis ſcientiam reuocetur. Ceterum quod ad ſanctum Gregorium ſpectat, faceſſat inuidia, exulet venenoſa diſcordia, contentionem iſtam charitas dirimat, vt idem Pater ſanctiſſimus paſtor omnium, totus veſter, totus noſter, totus omnium ſit, nec minus totus omnium, & ſingulorum, quam totus veſter, ſecundum quod dicit S. Apoſtolus: [a] Omnia veſtra ſunt, ſiue Paulus, ſiue Apollo, ſiue Cephas (addam ſecure) ſiue Gregorius; vos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei. Vt ſic Deus omnia exiſtens in omnibus, ſit ab omnibus ſemper benedictus in Benedicto & Gregorio & omnibus Sanctis ſemper. Amen. a 1. Cor. 3.

F I N I S.

Digitized by Google

Regeſtum

A B C D E F G H I K L M N O P.

Omnia ſunt folia integra.

R O M AE,

Ex Typographia Vaticana. M D C I I I I.

SVPERIORVM CONCESSIONE.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

60.

Digitized by Google